

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԱՆՆԱ ՍԱՄՎԵԼԻ ԿՈՒՐԱՆՅԱՆ

«ԱՍՏՎԱԾ» ԵՎ «ՍԱՏԱՆԱ» ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐՈՎ ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԻ
ԻՄԱՍՏԱԿԱՌՈՒ ՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐՆ
ԻՍՊԱՆԵՐԵՆՈՒՄ` ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՉՈՒԳԱԴՐՈՒ ԹՅԱՄԲ

Ռոմանակյան Լեզոներ (Ժ.02.08) մասնագիտությամբ
բանասիրական գիտությունների թեկնածուի
գիտական աստիճանի հայցման
առեկախություն

Գիտական ղեկավար`
բանասիրական գիտությունների
թեկնածու,
դոցենտ Յ. Գ. Բաղդասարյան

ԵՐԵՎԱՆ-2016

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒ ԹՅՈՒՆ

ԳԼՈՒԽԱՌԱՋԻՆ

ԼԵԶԻԿԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԴԱՐՁՎԱԾՔԻ ԸՄԲՈՒՄԱՆ ԵՎ
ԴԱՍԱԿԱՐԳՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ 11
ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 28

ԳԼՈՒԽԵՐԿՐՈՐԴ

«DIOS» (ԱՍՏՎԱԾ) ԵՎ «DIABLO» (ՍԱՏԱՆԱ) ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐՈՎ
ԴԱՐՁՎԱԾԱՅԻՆ ՄԻԱՎՈՐՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՅԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԻՄՊԱՆԵՐԵՆՈՒՄ՝ ՀԱՅԵՐԵՆԻ
ՉՈՒԳԱԴՐՈՒԹՅԱՄԲ 30

2.1 «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով
դարձված ային միավորների ձևաբանական կաղապարների
քննություն 30

2.2 «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով
դարձված ային միավորների շարահյուսական կաղապարների
քննություն 46

ԳԼՈՒԽԵՐՐՈՐԴ

«DIOS» (ԱՍՏՎԱԾ) ԵՎ «DIABLO» (ՍԱՏԱՆԱ) ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐՈՎ
ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԻ ԻՄԱՍՏԱՅԻՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ
ԱՌԱՆՁՆԱՅԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԻՄՊԱՆԵՐԵՆՈՒՄ՝ ՀԱՅԵՐԵՆԻ
ՉՈՒԳԱԴՐՈՒԹՅԱՄԲ 53

3.1. Իմաստային վերափոխման առանձնահատկությունները «dios»
(աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձված քերական մ.... 53

3.2 «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով
դարձված ակադմական կաղապարները 74

3.3 Բազմիմաստություն, հոմանիշություն և տարբերակայնություն
համակարգային կապերը «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա)
բաղադրիչներով դարձված քերական մ 90

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 104

ԳԼՈՒԽՉՈՐՐՈՐԴ

«DIOS» (ԱՍՏՎԱԾ) ԵՎ «DIABLO» (ՍԱՏԱՆԱ) ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐՈՎ
ԴԱՐՁՎԱԾԱՅԻՆ ՄԻԱՎՈՐՆԵՐԻ ԱԶԳԱՄԾԱԿՈՒԹՅԱՅԻՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՅԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԻՄՊԱՆԵՐԵՆՈՒՄ՝ ՀԱՅԵՐԵՆԻ
ՉՈՒԳԱԴՐՈՒԹՅԱՄԲ 106

4.1 Համընդհանուրի և ազգային դրսևորումները դարձվածքներում	106
4.2 «Dios» (աստված) բաղադրիչով դարձվածային միավորների ազգամշակութային առանձնահատկությունները	111
4.3 «Diablo» (սատանա) բաղադրիչով դարձվածային միավորների ազգամշակութային առանձնահատկությունները	124

ԳԼՈՒԽՅԻՆԳԵՐՈՐԴ

«DIOS» (ԱՍՏՎԱԾ) ԵՎ «DIABLO» (ՍԱՏԱՆԱ) ԲԱՂԱԴՐԻԻՉՆԵՐՈՎ ԴԱՐՁՎԱԾԱՅԻՆ ՄԻԱՎՈՐՆԵՐԻ ԴԻՊԿԱԾԱՅԻՆ ՓՈԽԱԿԵՐՊՈՒ ՄՆԵՐԸ ԽՈՍՔՈՒՄ	135
ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐ	159
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐ	161
ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՑԱՆԿ	165
ՀԱՎԵԼՎԱԾ ԱՌԱՋԻՆ	176
ՀԱՎԵԼՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ	230
«Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածային միավորների թեմատիկ դասակարգում	230

ՆԵՐԱՆՈՒ ԹՅՈՒՆ

Դարձվածքները ժողովրդի հոգևոր մշակույթի հարստության են: Դարձվածքներում բյուրեղված են ժողովրդի բազմադարյա փորձը, նրա առօրեական իմաստությանը, արժեհամակարգը, վարքի կաղապարները, բարոյական, գեղագիտական և կրոնական պատկերացումները, հոգեկերտվածքի ու աշխարհայացքի առանձնահատկությունները: Դարձվածքներում վառ կերպով արտացոլվում են նաև տարբեր ժողովուրդների լեզվամտածողության և աշխարհագրացողության ընդհանրություններն ու տարբերությունները, որոնք պայմանավորված են տարբեր լեզվական և արտալեզվական գործոններով: Հանդես գալով լեզվի գործածության ամենատարբեր բնագավառներում՝ դարձվածքները լեզվին հաղորդում են ինքնատիպություն:

«Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչները իսպաներենում և հայերենում ունեն դարձվածակազմական մեծ ներուժ: Որպես կրոնական ծագում ունեցող հասկացություններ՝ վերջիններս համարվում են նաև համամարդկային մշակույթի բաղկացուցիչ մաս, թեև յուրաքանչյուր լեզվամշակույթում առանձնանում են իրենց ուրույն դրսևորումներով:

Ներկա ատենախոսությունը նվիրված է իսպաներենում «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածային միավորների իմաստակառուցվածքային առանձնահատկությունների քննությանը՝ հայերենի գուգադրություններով: Որպես ուսումնասիրության **առարկա**՝ «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածքների ընտրությունը պայմանավորված է նրանով, որ նշված միավորները լեզվի դարձվածային համակարգում առանձնանում են գործածության մեծ հաճախականությամբ և հաղորդակցական մեծ ներուժով: Այդ դարձվածքներն աչքի են ընկնում առավել մեծ արտահայտչականությամբ և պատկերավորություններով, քանի որ «dios» և «diablo» բաղադրիչները՝ որպես գերբնական էակներ, առասպելական

կերպարներ մատնանշող միավորներ, արդեն իսկ ենթադրում են փոխաբերական լայն կիրառություն, որը դարձվածքի գոյության նախապայմաններից է: Նշված բաղադրիչները լայն կիրառություն ունեն իսպաներենի դարձվածային միավորներում և վառ կերպով արտացոլում են սովորույթների, բարոյականության, վարք ու բարքի վերաբերյալ ազգային պատկերացումները: «Dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորները հանդես են գալիս որպես աշխարհընկալման լեզվամշակութային կարծրատիպեր, որոնք հնարավորություն են ընձեռում ուսումնասիրելու տվյալ ժողովրդի աշխարհաճանաչողության առանձնահատկությունները: Տվյալ ուսումնասիրության մեջ հայերենի փաստական նյութի ներգրավումը հնարավորություն է տալիս վեր հանելու նշված դարձվածքների իմաստային դաշտերում առկա ընդհանրություններն ու տարբերությունները՝ հատկապես, որ համընդհանուրն ու ազգայինը դարձվածքներում հանդես են գալիս սերտորեն միահյուսված և կազմում են մի ընդհանուր դիպեկտիկական միասնություն. ընդհանուրն արտահայտվում է բովանդակության պլանում, ազգայինը՝ դարձվածքի ներքին ձևում: Բացի այդ, մայրենի լեզվի յուրահատկությունների հենքի վրա իսպաներենի դարձվածքների քննությունը օգնում է տեսանելի դարձնելու իսպաներենի դարձվածքների բնութագրական գծերը և վեր հանելու դրանց առանձնահատկությունները:

«Dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորների ուսումնասիրության **արդիականությունը** պայմանավորված է լեզվի և մտածողության փոխհարաբերության, դարձվածային միավորների կառուցվածքաիմաստային և լեզվամշակութային առանձնահատկությունների, խոսքում դրանց իմաստային բովանդակության փոփոխությունների և դիպվածային տարբերակայնության խնդիրների նկատմամբ աճող հետաքրքրությունից, որը համահունչ է դարձվածաբանության զարգացման արդի միտումներին:

Լայն առումով, հետազոտության **նպատակը** «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորների համակողմանի

քննությունն էլ եզրվի տարբեր մակարդակներում, ինչպես նաև խոսքում դարձվածային փոխակերպումների ուսումնասիրությունը ինչպես իմաստային, այնպես էլ կառուցվածքային տեսանկյունից, ներուկակ իմակների բացահայտումը՝ ելնելով տեքստի հեղինակի հաղորդակցական դիտավորությունից: Այս նպատակն իրականացնելու համար աշխատանքում առաջադրվել են հետևյալ կոնկրետ **խնդիրները**.

ա) համակողմանիորեն քննության ենթարկել դարձվածքի ըմբռնման և դասակարգման սկզբունքների վերաբերյալ էզվաբանական գրականության մեջ առկա գիտական մոտեցումները, որոնք կարող են տեսական հիմք ծառայել տվյալ ատենախոսական ուսումնասիրության համար,

բ) քննության ենթարկել իսպաներենի դարձվածային միավորների կառուցվածքային-ձևաբանական և շարահյուսական կաղապարները՝ հայերենի համապատասխան կաղապարների գուգադրությամբ,

գ) քննել «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորների իմաստային վերափոխման առանձնահատկությունները իսպաներենում՝ հայերենի գուգադրությամբ,

դ) վերհանել, ուսումնասիրել և համեմատել իսպաներենում և հայերենում «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածակազմական իմաստային կաղապարները,

ե) քննության առնել «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորների տարբերակայնության, հոմանիշության և բազմիմաստության համակարգային կապերը իսպաներենում և հայերենում,

զ) քննել և վերհանել «dios» և «diablo» բաղադրիչներով կազմված դարձվածային միավորների ազգամշակութային առանձնահատկությունները,

է) քննության առնել «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորների դիվադային փոխակերպման հնարավորությունները խոսքում՝ գրական-գեղարվեստական հարուստ էզվանյութի հիման վրա:

Ուսու մնասիրութեան **գիտական նորույթը** նախ և առաջ պայմանավորված է դարձվածքների ուսու մնասիրութեան լայն մեթոդաբանական մոտեցմամբ: Առաջին անգամ փորձ է արվում համակողմանիորեն քննութեան առնել իսպաներենի «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորները՝ կիրառելով արդի դարձվածաբանութեան բնագավառում առկա գիտական տեսութեան ներքին լայն ընդգրկումով: Իսպանական դարձվածաբանութեան մեջ առաջին անգամ է ներկայացվում դարձվածքների իմաստային վերափոխման համակողմանի քննութեան, ինչպես նաև կիրառվում դարձվածքների իմաստային կառուցման՝ ԱՌայ խշտեյնի առաջարկած մեթոդը, որը փաստում է դարձվածային միավորների համակարգայնութեամբ ընձեռված հնարավորութեան արդյունավետ կիրառութեանը: Իսկ հայերենի փաստական նյութի ընդգրկումը թույլ է տալիս առաջին անգամ վեր հանելու համընդհանուրի և ազգայինի դրսևորումները երկու լեզուների դարձվածապաշարում:

Աշխատանքի **տեսական արժեքը** պայմանավորված է ուսու մնասիրութեան արդյունքներով, որոնք կարող են ներդրվել իսպաներենի դարձվածաբանութեանն առնչվող տարբեր խնդիրների հետագա ուսու մնասիրութեան ներքին՝ նպաստելով քննվող լեզուների տիպաբանական, լեզվամշակութաբանական տեսութեան ներքին հետագա զարգացմանը:

Ուսու մնասիրութեան ամեն մի առարկա թելադրում է համապատասխան **մեթոդի** ընտրութեան: Թեև աշխատանքը հիմնականում կատարվել է համաժամանակյա կտրվածքում, այնուամենայնիվ որոշ լեզվական երևույթների ավելի լայն լուսաբանման նպատակով օգտագործվել է նաև տարածամակյա վերլուծութեանը:

Աշխատութեան մեջ առաջադրված խնդիրների լուծման համար օգտագործվել են ինչպես ճանաչողութեան համընդհանուր գիտական, այնպես էլ մասնավոր լեզվաբանական մեթոդներ, որոնք բխում են քննարկվող նյութի առանձնահատկութեան ներքին: Ատենախոսութեան մեջ օգտագործվել են հետևյալ լեզվաբանական

մեթոդները. զուգադրական, համատեքստային, բաղադրական և վիճակագրական վերլուծության մեթոդները:

Աշխատանքի **գործնական նշանակությունն** այն է, որ նրա արդյունքները կարող են կիրառվել իսպաներենի դարձվածաբանության, բառագիտության, իմաստաբանության դասընթացների շրջանակում, ելակետ դառնալ կուրսային, ավարտական և մագիստրոսական հետազոտության ներուժ: Չավելվածները կարող են օգտակար լինել բառարանագրական աշխատանքում և թարգմանական պրակտիկայում:

Ուսումնասիրության **փաստական նյութն** ընդհանուր առմամբ ընդգրկում է 1065 դարձվածք, որոնցից 565-ը իսպաներեն, 481-ը՝ հայերեն: Դարձվածքների ցանկը ներկայացվում է որպես հավելված, որտեղ դարձվածային միավորները տրված են այբբենական կարգով: Աշխատանքի փաստական նյութը հավաքագրվել է իսպանական և հայկական առավել հեղինակավոր բառարանագրական աղբյուրներից, իսկ դարձվածային միավորների դիպվածային փոխակերպման հնարավորությունները ուսումնասիրվել են Միգել դե Սերվանտեսի, Լուիս Վելես դե Գեվառայի, Ֆեռնանդո դե Ռոխասի, Գաբրիել Գարսիա Մարկեսի, Խուան Խոսե Բենիտեսի և Պար Լագերկվիստի ստեղծագործություններում:

Աշխատանքի **կառուցվածքն ու բովանդակությունը**: Ատենախոսությունը բաղկացած է ներածությունից, հինգ գլխից, եզրակացությունից, մատենագիտական ցանկից և հավելվածներից:

Առաջին գլխում ներկայացվում է դարձվածքի ըմբռնման և դասակարգման համառոտակնարկ իսպաներենում և հայերենում: Տրվում է տեսական հարուստ նյութ իսպաներենի և հայ դարձվածաբանության վերաբերյալ, քննվում են հայտնի դարձվածաբանների և լեզվաբանների (Խ. Կասարես, Ա. Սուլուազա, Գ. Կորպաս Պաստոր, Է. Կոսերիու, Ս. Կարնեադո Մորե, Ա. ՏրիստաՊերես, Պ. Բեդիրյան, Խ Բադիկյան, Ա. Մուրվալյան, Ա. Սուքիասյան, Ս. Գալստյան, Ե. Գևորգյան, Գ. Ջահուկյան, և այլք) կարծիքները դարձվածքի՝ որպես վերաիմաստավորված ուրույն լեզվական միավորի վերաբերյալ:

Երկրորդ գլխում «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձված ային միավորները ենթարկվել են կառուցվածքային վերլուծության: Երկու լեզվում էլ վերլուծությունները կատարվել են ինչպես ձևաբանական, այնպես էլ շարահյուսական մակարդակում՝ ուսումնասիրության արդյունքները ամփոփելով համապատասխան աղյուսակներում: Երկրորդ գլխի առաջին ենթագլխում փորձ է արվել հստակ տարանջատել հաղորդակցական դարձված ային միավորները, այն է՝ նախադասություն-դարձվածքները, ոչ հաղորդակցականներից (գոյականական, ածականական, բայական, մակբայական, դերանվանական և այլն)՝ առանձնահատուկ տեղ տալով բայական դարձվածքներին, քանի որ բայը կապակցելիության տեսակետից ամենալայն հնարավորություններն ունի: Առանձնահատուկ ուշադրություն են արժանացել եղանակավորող դարձված ային միավորները իրենց ստորոգումային կամ այսպես կոչված հաղորդակցական արժեքով և ոչ ստորոգումային տարբերակներով: Իսկ երկրորդ ենթագլխում քննվում են շարահյուսական կաղապարները՝ վեր հանելով իսպաներենի և հայերենի շարահյուսական առանձնահատկությունները:

Երրորդ գլխի առաջին ենթագլխում քննության են առնվել դարձվածքների իմաստային կառուցվածքի խնդիրները, այն է՝ դարձված ային միավորների իմաստային վերափոխումը՝ ըստ Ա. Նազարյանի առաջարկած դասակարգման սկզբունքների:

Երրորդ գլխի երկրորդ ենթագլխում կատարվել է «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածքների իմաստային կաղապարների վերլուծություն և իսպաներենում և հայերենում: Տվյալ ուսումնասիրության մեջ կիրառվել է երկու մեթոդ՝ ներքին համադրական և դարձված ային միավորների բաղադրական վերլուծություն: Այստեղ դարձվածակազմական կաղապարի ուսումնասիրության մեջ ելակետ է ծառայել Ա. Ռայխշտեյնի առաջարկած մեթոդը, ըստ որի առանձնացվել են թեմատիկ խմբեր, այնուհետև վեր են հանվել բաղադրական և իրադրային կաղապարները, որոնց հանրագումարում ներկայացվել է դարձվածակազմական կաղապարը: Տվյալ ենթագլխում թեմատիկ

խմբերը երկուսն են՝ խորամանկություն («սատանա» բաղադրիչով) և բարեմաղթություն («աստված» բաղադրիչով)՝ իրենց բառիմաստային դաշտերով: Նշված թեմատիկ խմբերի իմաստային կադասարումը ներկայացվում է երկու աղյուսակի տեսքով:

Երրորդ գլխի երրորդ ենթագլխում քննվում է դարձվածային միավորների տարբերակայնության, բազմիմաստության և հոմանիշության խնդիրը երկու ուսումնասիրվող լեզուներում: Մանրամասն քննվում են դարձվածային տարբերակի էական տարբերակիչ հատկանիշները՝ դարձվածային հոմանիշությունից տարանջատելու նպատակով: Բազմիմաստությանը զուգահեռ ուսումնասիրվում է նաև իմաստային լայն ծավալ ունեցող դարձվածքների խնդիրը և փորձ է արվում տալ հստակ սահմանազատում տվյալ լեզվական երևույթների միջև:

Չորրորդ գլխում քննվում է ազգային և համընդհանուր խնդիրը, այն է՝ «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորներում վեր հանել ազգամշակութային առանձնահատկությունները և առանձնացնել իսպաներենում և հայերենում արձանագրված իրույթներն ու ընդհանրույթները: Այստեղ առանձնահատուկ շեշտադրվում է քրիստոնեության և քրիստոնեական մշակույթի ազդեցությունը երկու լեզուների ազգամշակույթի և դարձվածային համակարգի վրա և քննվում են «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորները՝ ըստ մարդափոխաբերականացման չափանիշների՝ մահկանացուին բնորոշ հատկանիշները վերագրելով աստծուն և սատանային:

Հինգերորդ գլխում քննության են առնվում «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորների փոխակերպումները տարբեր հեղինակների գեղարվեստական ստեղծագործություններում:

Եզրակացության մեջ ամփոփվում են կատարված ուսումնասիրության արդյունքները և ներկայացվում հիմնական եզրահանգումները:

Աշխատանքի վերջում տրվում է գրականության ցանկ, որն արտացոլում է օգտագործված տեսական գրականությունը: Առաջին հավելվածում ներկայացվում է աշխատանքի փաստական նյութը,

իսկ երկրորդում՝ «dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածքների թեմատիկ դասակարգումը իսպաներենում և հայ երենում:

ԳԼՈՒԽԱՌԱՋԻՆ
ԼԵԶՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԴԱՐՁՎԱԾՔԻ
ԸՄԲՈՒՄԱՆ ԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ
ԱԿՆԱՐԿ

Դարձվածքը լեզվի ազգային ինքնատիպությունն ու յուրօրինակությունն արտահայտող լեզվական միավոր է, որում առավել վառ կերպով արտացոլվում են տվյալ ժողովրդի լեզվամտածողության առանձնահատկությունները, պատմական հարուստ կենսավորձը, կենցաղն ու սովորույթները: Որպես լեզվական երևույթ՝ այն հատուկ է բոլոր լեզուներին, սակայն յուրաքանչյուր լեզվում ունի իր ուրույն դրսևորումները՝ կախված արտալեզվական և ներլեզվական գործոններից: Այն իր իմաստաբերական և առանձնահատկություններով և տարբերակիչ հատկանիշներով ուրույն լեզվական միավոր է. գոյանում է մարդու աշխարհաճանաչողության զարգացման համեմատաբար ավելի բարձր մակարդակում՝ պայմանավորված հասարակական որոշակի գիտակցությամբ և ընկալմամբ:

Հայ տնի հայ դարձվածաբան Պ. Բեդիրյանը դարձվածային միավորներն ուսումնասիրելիս նշում է, որ քերականական կառուցվածքից հետո, դարձվածքներն են երևի լեզվական այն տարրերը, որոնք ամենից հարազատ են արտացոլում տվյալ

Ժողովրդի լեզվամտածողության ինքնատիպությունը /Բեդիրյան, 1973: 25/:

Դարձվածաբանական տարբեր խնդիրների մեկնաբանության գործում մեծ ավանդուհանդեսն հայտնի լեզվաբաններ Շ. Բալին, Վ. Վ. Վինոգրադովը, Ն. Մ. Շանսկին, Ա. Վ. Կունինը, Վ. Ն. Տելիան, Ն. Ն. Ամոսովան, Վ. Ի Մոկիենկոն, Խ. Կասարեսը, Կ. Պաստորը և այլք: Թեև գոյություն ունի դարձվածաբանական մեծածավալ գրականություն, այնուամենայնիվ դեռևս չկա միասնական կարծիք դարձվածքի, նրա սահմանների, էական տարբերակիչ հատկանիշների, դարձվածքների իմաստաբանական և ձևաբանական դասակարգման, իմաստային կառուցվածքի, դարձվածքը հարակից այլ լեզվական միավորներից սահմանազատելու չափանիշների, նախադասության կառուցվածքով ձևավորված դարձվածքների, խոսքում դարձվածքների փոխակերպման հիմնական տեսակների և այլ խնդիրների շուրջ:

Մասնագիտական գրականության մեջ դարձվածքը հայտնի է որպես երկու և ավելի բաղադրիչներից կազմված լեզվական կայուն, պատրաստի վերարտադրելի կապակցություն, որը բնութագրվում է բաղադրիչների ամբողջական կամ մասնակի իմաստային վերափոխմամբ: Լայն առումով որոշ լեզվաբաններ դարձվածքների շարքին են դասում բոլոր կայուն կապակցությունները, բաղադրյալ բառերն ու հարադրությունները, ինչպես նաև թևավոր խոսքերը, առածներն ու սացվածքները:

Լեզվական իրականության մեջ բավականին բարդ է սահմանազատել կայուն կապակցությունը դարձվածային միավորից, քանի որ երկու լեզվական միավորներն էլ աչքի են ընկնում կառուցվածքային կայունությամբ և որպես պատրաստի կառույց վերարտադրվում են խոսելու պահին: Սակայն դարձվածքն ունի նաև փոխաբերական իմաստ, և նրա կազմում բառ-բաղադրիչները կորցնում են իրենց անկախ իմաստային արժեքը, մինչդեռ կայուն կապակցության իմաստը բխում է նրա բաղադրիչների իմաստների հանրագումարից, և նրան բնորոշ է փոխաբերականությանը:

Բաղադրյալ բառերի կամ հարադրությունների դեպքում խնդիրը մի փոքր այլ է: Չնայած վերջիններս դարձվածքի հետ ունեն կազմության նմանություն (կազմված են երկու և ավելի բառ-բաղադրիչներից), սակայն տարբերվում են՝ ըստ բաղադրիչների կատարած գործառնության. դարձվածքի բառ-բաղադրիչներն ունեն առանձին բառերի արժեք (գլուխյուղել), մինչդեռ բաղադրյալ բառերի կամ հարադրությունների բառ-բաղադրիչները գուրկ են տվյալ հատկանիշից (շուր տալ, սար գալ) /Բեդիրյան, 1973: 56/: Այս խնդրի շուրջ բուրժուական այլ տեսակետ է ներկայացրել Խ. Բադիկյանը, ըստ որի, դարձվածային միավորները, լինելով տարակազմ կառույցներ, իրենց թե՛ ձևով և թե՛ իմաստով շատ են նմանվում հայերենի հարադրություններին և շատ հաճախ նույնանում են հարադրական բայերին /Բադիկյան, 1986: 68/:

Ավելի հաճախ դարձվածային միավորներին վերագրում են բառային միավորին համարժեք այնպիսի իմաստաբանական միավորներ, որոնց հատուկ են վերափոխադրումն ու փոխաբերականությունը /Սուքիասյան, Գալստյան, 1975: 5/: Չնայած վերջիններս որոշ հատկանիշներով նման են, այնուամենայնիվ խորապես տարբերվում են միմյանցից: Նույնը փաստում է նաև Ա. Նազարյանը, որը, հղելով Ա. Կուլինին, նշում է, որ «չնայած դարձվածքի բաղադրիչները չեն դադարում բառ լինելուց, այնուամենայնիվ նրանց գործածությունը ձեռք է բերում առանձնահատուկ բնույթ. կորցնում են իրենց առարկայական հարաբերակցությունը, չեն կարող առանձնանալ որպես նախադասության անդամ և չեն կարող կապակցվել կամ հարաբերակցվել նախադասության մյուս անդամների հետ, որոնց հետ կապակցվում կամ հարաբերակցվում է ամբողջ դարձվածքը» /Назарян, 1987: 16/:

Մեկ այլ հատկանիշ, որով դարձվածային միավորը տարբերվում է բառից այն է, որ դարձվածային միավորը հիմնականում լինում է վերափոխադրված՝ օժտված փոխաբերական նշանակությամբ, մինչդեռ բառը միշտ չէ, որ հանդես է գալիս իր փոխաբերական իմաստով:

Դարձվածային միավորների տարբերակման չափանիշները, ինչպես նաև վեր-ջիններիս շուրջ ձևավորված կարծիքները չափազանց տարբեր են, երբեմն հակասական և իրարամերժ, որի վառ ասացույց է ծառայում այն փաստը, որ որոշ լեզվաբաններ բուն դարձվածային կապակցությունների հետ դարձվածքների մեջ են ներգրավում նաև հատկաբանությունները (իդիոմները), առած-ասացվածքային արտահայտությունները, ասույթները, թևավոր կամ իմաստալից խոսքերը և այլն:

Նախապես իդիոմ նշանակել է խոսվածք, բարբառ կամ լեզվի ոգի: Ներկայումս, ըստ լայն տարածում գտած տեսակետի, իդիոմները հենց դարձվածային սերտաճումներն ու դարձվածային միասնություններն են¹: Ն. Ամոսովան նույնիսկ իր «Անգլերենի դարձվածաբանության հիմունքներ» մենագրության մեջ փորձ է արել առանձնացնել դարձվածքի կառուցվածքա-իմաստային երկու տեսակ՝ ֆրագեմաներ (երկանդամ դարձվածքներ, որոնց բաղադրիչներից միայն մեկն է վերաիմաստավորված) և իդիոմներ (ամբողջությամբ վերաիմաստավորված դարձվածքներ), որը նույնպես փաստում է, որ իդիոմը ավելի շուտ դարձվածքի տեսակ է /Амосова, 1963: 72/:

Թևավոր խոսքերը ևս երբեմն նույնացվում են դարձվածային միավորների հետ: Սրանք սրամիտ, խորիմաստ ու պատկերավոր արտահայտություններ են, որոնք, ի տարբերություն դարձվածքների, ունեն հեղինակային ծագում, բարոյախրատական մեծ նշանակություն և հաճախ պահպանում են իրենց հիմնական իմաստը: Ըստ Կասարեսի՝ թևավոր խոսքը բառային անկախ միավոր է, որը տարբերվում է դարձվածային միավորներից նրանով, որ հանդես չի գալիս նախադասության անդամի գործառնությամբ, այլ որպես գլխավոր նախադասություն /Casares, 1950: 164/:

Դարձվածաբանության ամենաբարդ հարցերից մեկը առածների և ասացվածքների սահմանազատումն է դարձվածային միավորներից²: Ըստ Ռ. Մելքումյանի և Պ. Պողոսյանի՝ դարձվածքների նմանությունը առածներին և ասացվածքներին

ձևական է: Նրանք առանձնացնում են երկու տարբերակիչ հատկանիշ՝

ա) ի տարբերություն դարձվածքների, խոսքային պատրաստի այս միավորներն ունեն ոչ թե փոխաբերական, այլ այլաբերական նշանակություն,

բ) ի տարբերություն դարձվածքների, որոնք Լեզվական միավորներ են, առածներն ու ասացվածքները, ինչպես նաև թևավոր արտահայտություններն ու համառոտ ակնարկները, պատրաստի խոսքային միավորներ են և առանձին վերցրած էլ կարող են ունենալ ավարտուն խոսքի արժեք, թեև սովորաբար պատրաստի ձևով ներհյուսվում են խոսքի մեջ /Մելքումյան, Պողոսյան, 1975: 7/:

Լեզվաբանական գրականության մեջ դարձվածքներն ավելի շուտ կարող են նույնացվել առածների հետ: Ասացվածքների հետ դարձվածքների նմանությունը գուտ ձևական է, քանի որ նրանց բնորոշ է վերափաստավորումը: Իսկ ահա առածների և դարձվածքների միջև կարելի է բացահայտել նմանություններ թե՛ արտահայտության, թե՛ բովանդակության պլանում: Սրանք դիպուկ, սուր և պատկերավոր արտահայտություններ են՝ ճանաչողական և իմացական մեծ արժեքով, որոնք ունեն նաև հստակ ընդգծված տարբերակիչ հատկանիշներ. առածները շարահյուսորեն համեմատաբար ավելի հեշտ են տարրալուծվում, քան դարձվածային միավորները, օժտված են ավելի թույլ վերափաստավորմամբ, գրեթե միշտ հանդես են գալիս ստորոգական ձևավորվածությամբ՝ ձեռք բերելով հաղորդակցական արժեք, մինչդեռ դարձվածքների մի սովոր գանգված օժտված է հենց անվանողական արժեքով (գոյականական, ածականական, մակբայական դարձվածքներ և այլն), որից գուրկ են առածները: Դարձվածքները (այդ թվում նաև հաղորդակցական դարձվածքները), ի տարբերություն առածների, չունեն խրատական և ուսուցողական բնույթ, մինչդեռ առածներն արտահայտում են ժողովրդական դարավոր իմաստությունն ու կենսափորձը /Բադիկյան, 1986: 83-87/:

Լեզվաբանական գրականության մեջ շրջանառվում է նաև այն տեսակետը, որ ասույթներն ու դարձվածքները կարելի է

նույն անկանացուն էլ կամ համարել հոմանիշներ: Ասույթներն անկախ խոսքաչարեր են՝ նվազագույն հաղորդակցական միավորներ, որի վերարտադրությունը իրականացվում է տարբեր հնչերանգային միավորների միջոցով /Zuluaga, 1980: 192/: Այլ կերպ ասած՝ դրանք խոսքի անկախ շղթաներ են, որոնք ձևավորվում են անկախ հնչերանգով, ինչպես բնորոշ է նվազագույն հաղորդակցական միավորներին: Սովորաբար դարձվածային ասույթները ստորաբաժանվում են առածների և առօրյա խոսակցական բանաձևերի (fórmulas rutinarias): Առածներն ունեն վերաբերային իմաստ և համատեքստային անկախություն, իսկ առօրյա խոսակցական բանաձևերը՝ հասարակական, հուզարտահայտչական կամ խոսքային իմաստ և ի հայտ են գալիս կոնկրետ իրավիճակներում կամ պայմաններում: Այսպիսով, մի կողմից այնքան էլ տեղին չէ դարձվածային միավորները համարել ասույթ, իսկ մյուս կողմից հաղորդակցական դարձվածքներն ու առածները, ինչպես արդեն նշվել է, ունեն որոշ նմանություններ: Այնուամենայնիվ լեզվաբանական գրականության մեջ չկա դարձվածային միավորները հարակից լեզվական միավորներից հստակ սահմանազատելու մեկ միասնական կարծիք, և հարցը թերևս շարունակում է մնալ վիճահարույց: Դարձվածքի սահմանման հարցը թեև շատ արդիական է, սակայն լեզվաբանական գրականության մեջ տարատեսակ սահմանումների շարքում դեռևս չկա մեկ ընդհանուր, միասնական սահմանում, որը կտար դարձվածային միավորի տարբերակման վերաբերյալ լիարժեք պատկերացում:

Դիտարկենք այդ սահմանումներից մի քանիսը:

Ա. Մուրվալյանը սահմանում է դարձվածքները որպես բառիմաստի տեսակետից կայուն, անբաժանելի միավորներ, որոնք արտահայտում են առանձին բառագաղափարներ, խոսքի մեջ սովորաբար հանդես են գալիս նախադասության որևէ անդամի դերում և համարժեք են այս կամ այն բառին /Մուրվալյան, 1953: 12/: Ըստ էության, Մուրվալյանը դարձվածքը սահմանելիս ելակետային է համարում նրա խոսքիմասային պատկանելությունը, այսինքն՝ գործառական կողմը և հարաբերակ-

ցում է դարձվածքը բառի գաղափարի հետ՝ նորից զուգադրելով բառային և դարձվածային միավորները:

Նույնը փաստել է նաև Մ. Աբեղյանը, որն առաջիններից է, ով քննել է դարձվածային միավորները և առաջարկել հետևյալ սահմանումը. «բառերի այդպիսի նորիմաստ կապակցությունները սովորաբար կոչվում են դարձվածքներ, որոնք սակայն մի բառի նշանակություն են ստանում և կարող են նաև մի բարդ բառ համարվել» /Աբեղյան, 1965: 151/: Աբեղյանը նույնպես շեշտը դնում է բառ և դարձվածք փոխարարություն վրա՝ դարձվածքը համարելով բարդ բառ:

Ե. Գևորգյանը դարձվածքներն ուսումնասիրելիս առանձնացնում է երկու սահմանում: Նա մի կողմից դարձվածքը բնորոշում է որպես միայն տվյալ լեզվին հատուկ յուրօրինակ արտահայտություն, որը բառացի թարգմանելի չէ այլ լեզուներով: Իսկ մյուս կողմից դարձվածք է համարում այն բառակապակցությունները, որի ընդհանուր իմաստը կախված չէ կամ չի կարելի բխեցնել նրակազմության մեջ մտնող բառերից /Գևորգյան 1969: 16/: Այսինքն՝ Գևորգյանը մի կողմից դիտարկում է դարձվածքի թարգմանելիության խնդիրը՝ ուսումնասիրելով այն թարգմանաբանության տեսակետից, մյուս կողմից՝ հարում ավանդական լեզվաբանական մոտեցմանը:

Ըստ Պ. Բեդիրյանի՝ «դարձվածքը բառերի կայուն, պատրաստի վերարտադրելի, վերաիմաստավորված կապակցություն է, ուր բաղադրիչ բառերի ինքնությունը ձևական է, շարահյուսական կապը՝ մթագնած» /Բեդիրյան, 1973: 5/: Բեդիրյանը սահմանել է դարձվածքը լայն առումով՝ ներգրավելով դարձվածային միավորը բնորոշող գրեթե բոլոր էական հատկանիշները՝ բաղադրիչների կայունությունը, վերարտադրելիությունը, վերաիմաստավորվածությունը, բաղադրիչների բառիմաստի թուլացումը:

Բ. Մելքումյանն ու Պ. Պողոսյանը փաստում են, որ դարձվածաբանությունը լեզվի անկապտելի բաժին է և նրա հարստության վկայություններից մեկը, դարերի ընթացքում ձևավորված և դարերի բովո՞վ անցած լեզվի կառուցվածքային տարր,

որը չի նույնանում պատրաստի լեզվական ու խոսքային այլ տարրերի հետ: Մելքումյանն ու Պողոսյանը դարձվածքը սահմանում են որպես «երկու և ավելի բառերի կայուն կապակցություն, որն ամբողջությամբ առած արտահայտում է մեկ գաղափար և ունենում է փոխաբերական իմաստ» /Մելքումյան, Պողոսյան, 1975: 7/:

Գ. Ջահուկյանը, Է. Աղայանը, Ինչպես նաև Վ. Առաքելյանը, Վ. Քոսյանը ուսումնասիրում են դարձվածային միավորը իմաստաբանական տեսանկյունից՝ նշելով, որ դարձվածքի բաղադրիչները գրկվում են բառային նշանակությունից՝ կատարելով գրեթե այնպիսի դեր, ինչպիսին կատարում են ձևայինները բառի մեջ /Ջահուկյան, Աղայան, 1980/:

Դարձվածաբանության հարցերին է անդրադարձել նաև Զ. Պետրոսյանն իր «Յայերենագիտական բառարանում», որտեղ նա նշում է, որ դարձվածքը կայուն բառակապակցություն է, որին բնորոշ է ուժեղ կամ պակաս սերտաճումը: Իմաստային ալանում այն անտրոհելի է, կառուցվածքային ալանում բաղադրիչները կամ դրանցից որևէ մեկը անփոխարինելի է, այսինքն՝ ունի բառային անփոփոխակ: Բացի այդ, այն ունի փոխաբերական իմաստավորում և պատրաստի վերարտադրվում է խոսքում /Պետրոսյան, 1987: 175/:

Քննելով ռուս և հայ դարձվածաբանական հսկայածավալ գրականության մեջ առկա դարձվածքի տարբեր ըմբռնումներն ու մեկնաբանությունները՝ Խ. Բադիկյանը դարձվածքը բնորոշում է որպես «երկու կամ ավելի բառերից կազմված պատկերավոր գաղափար կամ հասկացություն արտահայտող վերաիմաստավորված և վերարտադրելի կայուն բառակապակցություն» /Բադիկյան, 1986: 89/:

Ինչպես նշում է Խ. Բադիկյանը, «դարձվածային միավորը լեզվական առանձին իմաստակիր միավոր է. որևէ լեզվի դարձվածքները այդ լեզվի աղև ու համեմունքն են, տվյալ լեզուն կրող ժողովրդի հոգևոր մշակույթի հարստությունը» /Բադիկյան, 1986: 6/:

Իմաստավորվելով ժողովրդի դարավոր փորձով՝ վերջիններս հանդես են գալիս կյանքի բոլոր բնագավառներում՝ խոսքը դարձնելով պատկերավոր, արտահայտիչ, դիպուկ ու սեղմ: Բադիկյանն ուսումնասիրում է դարձվածքը որպես

ազգամշակութային տարր, որը բացահայտում է տվյալ լեզվի ազգային առանձնահատկությունները և լեզվամտածողության ինքնատիպությունը³:

Ա. Սուքիասյանն իր «Ժամանակակից հայոց լեզու» դասագրքում դարձվածքը սահմանում է հետևյալ կերպ՝ «կառուցվածքով երկու և ավելի բառերի կայուն, իմաստով ամբողջական, վերափոխանակման անհնարձեղ կապակցություն, որը խոսքում վերարտադրվում է իբրև լեզվական պատրաստի միավոր» /Սուքիասյան, 1999: 296/: Սուքիասյանը բացի փոխաբերականացման և պատկերավորության հատկանիշներից ընդգծում է նաև դարձվածքի կայունությունը, իմաստային ամբողջականությունն ու կառուցվածքային տարբերակների հնարավորությունը:

Յանրագումարի բերելով հայագիտական աղբյուրների տեսակետները՝ կարելի է առանձնացնել դարձվածքի հետևյալ հիմնական հատկանիշները.

- ա. երկու և ավելի բառ-բաղադրիչների առկայությունը
 - բ. կառուցվածքի կայունությունը
 - գ. իմաստային ամբողջականությունը
 - դ. վերափոխանակումը
 - ե. բաղադրիչների իմաստային ինքնուրույնության ձևականությունը
 - զ. փոխաբերությունը/պատկերավորությունը
 - է. բառերի շարահյուսական կապի մթազնումը:
- Իսկ այժմ ներկայացնենք իսպանագիտական աղբյուրներում դարձվածքի մեկնաբանության վերաբերյալ հիմնական տեսակետները:

Իսպանագիտական աղբյուրներում դարձվածքը հանդես է գալիս “fraseologismo” կամ “unidad fraseológica”, հաճախ նաև locución, expresión fija, expresión pluriverbal, unidad pluriverbal lexicalizada եզրույթներով: Սակայն համանման տարատեսակ եզրույթների գոյությունն արդեն ընդգծում է ինդրի խրթինությունը: Կարելի է հանդիպել նաև giro, dicho, idiomatismo, modismo, refrán, proverbio և այլ եզրույթների, որոնք կիրառվում են խոսքային տարբեր իրադրություններում և

բարդացնում դարձվածքի սահմանումն ու տարանջատումը հարակից հասկացություններին:

Իսպանական դարձվածաբանության կարկառուն ներկայացուցիչներից մեկը, որն ունի անփոխարինելի ներդրում այս ոլորտում, հայտնի է զվարթան հունլիո Կասարեսն է, որին կարելի է ներկայացնել նաև որպես իսպանական դարձվածաբանության հիմնադիր: Դեռևս անցյալ դարի հիսունական թվականների սկզբներին նա առաջինն էր, ով սահմանեց դարձվածքը իր «ժամանակակից իսպաներենի բառարանագրության ներածություն» (1950) աշխատության մեջ: Ըստ Կասարեսի՝ «դարձվածքը երկու և ավելի բաղադրիչներից կազմված կայուն կապակցությունն է, որն ունի խոսքի մասի գործառնություն, և որի մշտական միասնական իմաստը չի բխում իր բաղադրիչների սովորական իմաստների հանրագումարից» /Casares, 1950: 224/: Դարձվածքի սահմանման համար որպես էլակետ Կասարեսն ընդունում է կառուցվածքային կայունությունն ու իմաստի ամբողջականությունը՝ համարելով երկու տարբեր սկզբունքներ (իմաստային և գործառնական): Ըստ իմաստային սկզբունքի՝ կայուն կապակցությունները, այդ թվում նաև դարձվածքները, սահմանվում են որպես իմաստային անքակտելի ամբողջություն կամ բաղադրիչների հանրագումար, որոնք ձեռք են բերում մեկ ընդհանուր իմաստ: Իսկ ըստ գործառնական սկզբունքի՝ դարձվածքները դասակարգելիս դրանք կարելի է նույնականացնել որևէ խոսքի մասի հետ, որը փաստում է, որ այստեղ գործում են միաժամանակ և՛ գործառնական, և՛ կառուցվածքային սկզբունքները:

Կասարեսը, հիմք ընդունելով տվյալ սկզբունքները, բոլոր դարձվածային միավորները դասում է երկու խմբի՝ հասկացական և կապական: Ոչ հաղորդակցական դարձվածային միավորները նա դասում է հասկացական դարձվածք-ների շարքում, որտեղ առանձնանում են դարձվածքների հետևյալ տեսակները.

ա. գոյականական (sustantivas)

բ. ածականական (adjetivales)

գ. բայական (verbales)

- դ. մակբայական (adverbiales)
- ե. դերանվանական (pronominales)
- զ. դերբայական (participiales)
- է. բացականչական (exclamativas):

Կապական դարձվածքների շարքում Կասարեսն առանձնացնում է երկու խումբ.

- ա. շաղկապական (conjuntivas)
- բ. նախդրային (prepositivas):

Կասարեսի նշված դասակարգումը հետագայում հիմք ծառայեց շատ նշանավոր դարձվածաբանների առաջ քաշած տեսությունների զարգացման համար:

Խոսելով դարձվածային միավորների մասին՝ Ֆ Վարելան և Ու. Կոլբարտը նշում են, որ դարձվածային միավորներ են կոչվում այն բառակապակցությունները, որոնք որոշ ժամանակահատված պահպանում են իրենց կառուցվածքային կայունությունն ու իմաստային ամբողջականությունը /Varela y Kubarth, 2004: 9/: Վարելան և Կոլբարտը, ինչպես և Կասարեսը, դարձվածքի տարբերակիչ հատկանիշ են համարում կառուցվածքային կայունությունն ու հատկաբանական բնույթը:

Ա. Սուլլուագան դարձվածքների սահմանման հարցում նույնպես մնում է հավատարիմ ավանդական մոտեցմանը և թերևս հարում է Կասարեսի, Վարելայի և Կոլբարտի տեսակետին՝ դարձվածքի ելակետային դրույթ ընդունելով կառուցվածքային կայունությունն ու հատկաբանական բնույթը /Zuluaga, 1980: 135/: Նա, հիմնվելով Կասարեսի դասակարգման վրա, փորձում է կատարելագործել այն՝ դարձնելով ավելի լիարժեք: Սուլլուագան դարձվածային միավորների մեջ է ներառում առնվազն երկու և ավելի բառերից կամ երբեմն նաև ամբողջական նախադասություններից կազմված կապակցությունները, որի բաղադրիչները գտնվում կամ գտնվել են որոշակի շարահյուսական հարաբերության մեջ: Ըստ Սուլլուագայի տեսության՝ դարձվածքները ստորաբաժանվում են դարձվածային ասույթների (enunciados fraseológicos), որոնք կարող են կազմել ամբողջական նախադասություններ և տեքստեր (առած, ասացվածք և

այլն), և դարձվածային միավորների (locuciones), որոնք որևէ խոսքի մաս են և կարող են լինել նախադասության անդամ: Կապակցվելով նախադասության այլ անդամների հետ՝ նրանք կազմում են մեկ ամբողջական նախադասություն: Այլ կերպ ասած՝ դարձվածային ասույթները, ըստ Սուլևուզայի՝ նույն հաղորդակցական դարձվածքներն են, որոնք ունեն նախադասության արժեք, իսկ դարձվածային միավորները համապատասխանում են ոչ հաղորդակցականներին կամ հակացականներին, որոնց մեջ նա առանձնացնում է հետևյալ տեսակները.

ա. քերականական գործիքներ (instrumentos gramaticales)
(նախդրային, շաղ-կապական, սաստկական),

բ. **բառային միավորներ** (գոյականական, ածականական, մակբայական),

գ. **շարույթներ** (բայական):

Այս դասակարգումը համեմատելով Կասարեսի դասակարգման հետ՝ ավելի շուտ կարելի է նկատել նմանություններ, քան տարբերություններ: Սուլևուզան դարձվածային միավորների դասակարգման հարացույցում ավելացնում է ևս մեկ տեսակ՝ սաստկական (locución elativa), որն ունի բառույթները սաստկացնող բնույթ (de dios - շատ): Մակբայականների շարքում նա առանձնացնում է երեք տեսակ՝ նախադասության կառուցվածք ունեցող դարձվածքներ (cláusulas), պարագայական դարձվածքներ (circunstanciales) և մակբայներ (adverbios):

Ըստ Սուլևուզայի՝ անհրաժեշտ է դերբայական դարձվածքները (locuciones participiales) տարբերակել ածականականներից (locuciones adnominales), քանի որ դերբայականները, ըստ էության, նույնպես ներգրավվում են ածականականների մեջ: Դերանվանական դարձվածքները Սուլևուզան չի առանձնացնում որպես առանձին դարձվածային խումբ, քանի որ գտնում է, որ վերջիններս պիտի դասվեն այն դարձվածքների շարքում, որոնց գործառույթը կատարում են, իսկ բացականչական դարձվածային միավորները նա դասում է դարձվածային ասույթների շարքում:

Է. Կոստերիոլն դարձվածքներն ուսումնասիրելիս բավականին հեռանում է ավանդական մոտեցումներից: Նահարցին մոտենում է մի փոքր այլ տեսանկյունից՝ փորձելով տարբերակել այսպես կոչված «խոսքի տեխնիկան» (técnica del discurso) «կրկնվող խոսքից» (discurso repetido): Ըստ նրա՝ «խոսքի ազատ տեխնիկան» ներառում է բառային և քերականական միավորները (բառույթ, ձևույթ և այլն) և նախադասության մեջ դրանց ձևափոխության և կապակցման կանոնները: Մինչդեռ կրկնվող խոսքը ներառում է այն ամենն, ինչ ունի կայուն կառուցվածք (արտահայտություն, կայուն կապակցություն, դարձվածք և այլն) և որի բաղադրիչները չեն կարող տեղաշարժվել կամ փոխարինվել ըստ էության ժամանակակից օրենքների» /Coseriu, 1986: 113/: Կոստերիոլն առաջարկում է «կրկնվող խոսքի» հետևյալ դասակարգումը.

- ա. նախադասությունների համարժեք միավորներ (textemas)
- բ. շարույթների համարժեք միավորներ (sintagmas estereotipados)
- գ. բառային միավորների համարժեք միավորներ (perífrasis léxicas):

Լայն առումով դիտարկելիս Կոստերիոլի և Սուլևուզայի տեսություններն ունեն շատ ընդհանրություններ: Եական տարբերությունն այն է, որ նրանք հարցին մոտենում են տարբեր տեսանկյուններից. Կոստերիոլն ուսումնասիրում է դարձվածքները միայն խոսքում:

Ութուսական թվականներին կուբայական դարձվածաբանական դպրոցի հայտնի ներկայացուցիչները՝ 2. Կարնեադո Մորեն և Ա. Տրիստա Պերեսը, հաշվի առնելով իսպաներենում դարձվածային միավորների դասակարգման բացը իմաստային չափանիշների տեսանկյունից, փորձում են համալրել այն՝ դարձնելով ավելի լիարժեք: Կարնեադո Մորեն, հիմնվելով ռուսական դարձվածաբանական դպրոցի, մասնավորապես Վ. Վինոգրադովի դասակարգման վրա, խմբավորում է դարձվածքներն ըստ պատճառաբանվածության աստիճանի և քերականական կառուցվածքի /Carneado Moré, Tristán Pérez, 1985: 39/.

- ա. դարձվածային սերտաճումներ
- բ. դարձվածային միասնություններ

գ. դարձվածային կապակցություններ

դ. դարձվածային արտահայտություններ:

Նա մասնավորապես ուսումնասիրում է դարձվածային սերտաճումներն ու միասնությունները՝ առաջարկելով վերջիններիս դասակարգման իր ուրույն կադապրը, համաձայն որի, վերոնշյալ երկու միավորները լինում են՝

ա. բայական

բ. անդրադարձ

գ. ստորոգական

դ. դերբայական (hecho դերբայով)

ե. շաղկապական

զ. դերանվանական (la/las դերանուններով)

է. գոյականական

ը. ածականական

թ. մակբայական:

Կարնեադո Մորեն որպես էլակետ ընդունել է Ն. Կուրչատկինայի և Ա. Սուպրունի դասակարգումը /Курчаткина, Супрун, 2009: 57-80/: Կուրչատկինան և Սուպրունը կատարել են բավականին ծավալուն ուսումնասիրությունն այդ ոլորտում՝ շեշտը դնելով հիմնականում դարձվածային միավորների խոսքիմասային պատկանելության, այսինքն՝ դարձվածքների բառաբերականական իմաստների վրա: Կարնեադո Մորեի դասակարգումը ամբողջությամբ համընկնում է Կուրչատկինայի և Սուպրունի դասակարգմանը, որտեղ առանձնահատուկ քննության առարկան են մակբայական դարձվածքները, որոնց շարքում առանձնանում են համեմատություն-դարձվածքները: Սրանք իսպաներենում հանդես են գալիս como նախդրի հետ կիրառությամբ և երբեմն նույնացվում hecho դերբայով կազմված դարձվածքների հետ (օրինակ՝ (ponerse) hecho un Cristo/ (ponerse) como un Cristo - կեղտոտվել), իսկ հայերենում ուղեկցվում են **պես** կամ **նման** կապերով (օրինակ՝ սատանի պես/ նման - թարսի պես): Նրանք մանրամասն ուսումնասիրում են la/las դերանուններով դարձվածային միավորների ծագումն ու զարգացումը՝ փորձելով լուսաբանել

իսպաներենի ոչ հաղորդակցական դարձվածային միավորների առանձնահատկությունները:

Կարևորագույն Մորեն և Տրիստա Պերեսը առանձնացնում են դարձվածքների ուսումնասիրության երկու մեթոդ՝ համադրական և վերլուծական, այսինքն՝ մի կողմից ուսումնասիրում են դարձվածային միավորները որպես պատրաստի կառույց (համադրական մեթոդ), մյուս կողմից՝ վերջիններիս առաջացման ուղիները (վերլուծական մեթոդ):

Ա. Տրիստա Պերեսի տեսության վրա մեծ ազդեցություն են ունեցել ինչպես դարձվածաբանության սովետական դպրոցի ուսումնասիրությունները, այնպես էլ Կասարեսի տեսությունը, որի հիման վրա նա կատարել է իր ուրույն դասակարգումը՝ վերոնշյալ դասակարգմանն ավելացնելով դարձվածքների ևս երկու տիպ՝ ելնելով նրանց ներքին ձևից /Tristá Pérez, 1988: 29-30/.

ա. Դարձվածքներ, որոնց ներքին ձևում կամի «նվազագույն ցուցիչ» կամ «նույնացուցիչ մասնիկ», որն ընդգծում է վերջիններիս՝ դարձվածային միավոր լի-նելու փաստը: Այս դարձվածքների շարքում կարող են հանդիպել այնպիսի դարձվածքներ, որոնց բաղադրիչներից որոշները հնացած են և այլևս չեն կիրառվում տվյալ դարձվածային միավորից դուրս: Օրինակ՝ hacer el paripé (բառացի՝ խաբեություն) - շողոքորթել մեկին ինչ-որ նպատակի հասնելու համար՝ խաբել, մոլորեցնել: Լայն առումով ուսումնասիրելիս այս խմբի մեջ են մտնում շատ տարբեր դարձվածքներ, օրինակ, այնպիսի դարձվածքներ, որոնց բառ-բաղադրիչները գուրկ են իմաստից տվյալ դարձվածքների շրջանակներից դուրս, և դարձվածքներ, որոնց կազմում բաղադրիչները ձեռք են բերում նոր դարձվածային իմաստ:

բ. Դարձվածքներ, որոնց ներքին ձևում չկա «նույնացուցիչ մասնիկ»: Այս միավորների ամբողջական իմաստը մասամբ ստացվում է բաղադրիչների իմաստների հանրագումարից, այսինքն՝ այս դարձվածային միավորները մասնակիորեն են վերափոխվում: Օրինակ՝ tender la mano (բառացի՝ ձեռք մեկնել) - օգնություն առաջարկել:

Ա. Տրիստա Պերեսը, հիմնվելով ավանդական մոտեցումների վրա, իր դասակարգման հիմնաքար համարել է դարձվածքների ներքին ձևը, որը նեղ առումով ուսումնասիրելիս շատ կարևոր է դարձվածային հոմանիշների և տարբերակների սահմանազատման խնդրում, իսկ լայն առումով, այն էական տարբերակիչ հատկանիշ է դարձվածքը լեզվական այլ միավորներից սահմանազատելու համար:

Գլորիա Կորպաս Պաստորը, որը մեծ ներդրում ունի իսպանական դարձվածաբանության զարգացման մեջ, քննադատում է դասակարգման վերոհիշյալ սկզբունքները և իր դասակարգման մեջ առաջարկում է ասույթի, հետևաբար և խոսքային ակտի սկզբունքը գուգակցել կայունության (fijación) չափանիշի հետ (նորմայում, համակարգում կամ խոսքում) /Corpas Pastor, 1996: 50/:

Հիմնվելով Սոսյունրի և Բալիի տեսությունների վրա, որոնք առաջիններից են, որ սահմանազատում են ազատ կապակցությունները կայուններից, ռուս հայտնի իսպանագետ Վ. Ս. Վինոգրադովը դարձվածային միավորը սահմանում է որպես կայուն կապակցություն, որն առաջացել է ազատ բառակապակցության ամբողջական վերափոխատվորումից, ունի կայուն ասույթային իմաստ և ներքին ձև, որը պատկերավոր ձևով պատճառաբանում է տվյալ իմաստը /Виноградов, 2003: 199/:

Վինոգրադովը դարձվածային միավորներն ուսումնասիրելիս ելակետային է համարում վերափոխատվորումն ու ներքին ձևը⁴:

Իր «Իսպաներեն լեզվի բառագիտություն» աշխատության մեջ Վ. Ս. Վինոգրադովն առանձնացնում է դարձվածքների հետևյալ տարբերակիչ հատկանիշները, որոնք արտացոլում են իսպաներենի դարձվածային համակարգի առանձնահատկությունները /Виноградов, 2003: 174-177/.

ա. բառայնացվածությունը

բ. վերարտադրելիությունը

գ. կայունությունը

դ. իմաստային ամբողջականությունը

ե. հատկաբանական բնույթը

զ. բառերով արտահայտված ներքին ձևը (վերափոխատվորում)

Ե.բառային նշույթավորվածությունը (օժտված է հոլգարտահայտչական, գնահատողական և ոճական երանգավորմամբ):

Ինչպես տեսնում ենք, դարձվածքի սահմանման ու դասակարգման շուրջ ձևավորված կարծիքները բազմազան են: Իմիբերելով լեզվաբանական գրականության մեջ առկա տարբեր տեսակետներ՝ դարձվածքը կարելի է սահմանել որպես երկու և ավելի բաղադրիչներից կազմված կապակցություն, որը պատրաստիվերարտարվում է խոսքում և բնորոշվում կառուցվածքային կայունությամբ, գործածության որոշակի հաճախականությամբ, մասնակի կամ ամբողջական իմաստային վերափոխմամբ:

Դարձվածքների սահմանների, տարբերակման չափանիշների, նրանց իմաստային և ձևաբանական դասակարգման, ինչպես նաև շատ այլ հարցեր դեռևս լեզվաբանական գրականության մեջ չեն ստացել իրենց սպառիչ գիտական լուծումը: Այդ է հիմնական պատճառը, որ դարձվածքը որպես լեզվական միավոր դեռևս շարունակում է մնալ տարբեր ուսումնասիրությունների առարկա և հաճախ նույնացվում լեզվական այլ միավորների հետ՝ շփման եզրեր գտնելով տարբեր գիտաճյուղերի հետ:

ՃԱՆՈՐԱԳՐՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Իդիոմները, նեղ առումով ու սուբնասիրելիս ոչ այլ ինչ են, քան դարձվածք, ըստ որի, իդիոմ են համարվում հատուկ դարձվածքները, որոնց փաստական իմաստը չի համընկնում նրանց քերականական ու տրամաբանական իմաստին /Գևորգյան, 1969/: Իսկ այն առումով ու սուբնասիրելիս առանձնացվում են դարձվածքից, չնայած օժտված են գրեթե նույն հատկանիշներով, ինչ դարձվածքը:

2. 3. Բաղդասարյանը, ի մի բերելով առածի և ասացվածքի սահմանման խնդրում առկա տարբեր տեսակետներ, առանձնացնում է առածն ու ասացվածքը բնութագրող հետևյալ էական տարբերակիչ հատկանիշները.

1. Առածներն ու ասացվածքները տարածալորված բարդ լեզվական միավորներ են, որոնք կառուցվածքի տեսանկյունից՝ շարահյուսորեն կազմավորված են որպես ինքնուրույն, ավարտուն դատողություն արտահայտող նախադասություններ՝ պարզ կամ բարդ:
2. Ինչպես և դարձվածքները, առածներն ու ասացվածքները չեն ստեղծվում խոսքում, այլ վերարտադրվում են պատրաստի ձևով, հետևաբար և դրանք լեզվի և ոչ թե խոսքի միավորներ են, որոնք ունեն ոչ թե անհատական, այլ համաժողովրդական բնույթ:
3. Ի տարբերություն հաղորդակցական արժեք ունեցող դարձվածքների՝ առածներն ու ասացվածքներն ունեն բարոյախոսական, դիդակտիկ բնույթ և ուսուցանում են վարվել ակերպի որոշ կանոններ:
4. Առածների և ասացվածքների վերաբերյալ ը որևէ իրադրություն է, սակայն ոչ թե կոնկրետ իրադրություն, այլ նմանատիպ իրադրությունների մի դաս /Բաղդասարյան, 2012: 192-193/:

3. Նույն կարծիքին են հարում նաև Ա. Սուքիասյանն ու Ս. Գալստյանը՝ նշելով, որ դարձվածքները կամ դարձվածաբանական միավորները ժողովրդի հոգևոր մշակույթի հարստությունն են և արտահայտում են լեզվի ազգային ինքնատիպությունն ու յուրահատկությունը /Սուքիասյան, Գալստյան, 1975: 5/:

4. Հայտնի դարձվածաբան Ա. Նազարյանը նշում է, որ «դարձվածքը տարածակորված լեզվական միավոր է, որը բնորոշվում է բաղադրիչների մասնակի կամ ամբողջական իմաստային վերափոխմամբ» /Назарян 1987: 42/:

ԳԼՈՒԽԵՐԿՐՈՐԴ

«DIOS» (ԱՍՏՎԱԾ) ԵՎ «DIABLO» (ՍԱՏԱՆԱ) ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐՈՎ ԴԱՐՁՎԱԾՍՅՈՒՆ ՄԻԱՎՈՐՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ԱՌԱՆՁՆԱՅ ԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԻՍՊԱՆԵՐԵՆՈՒՄ՝ ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՉՈՒԳԱԴՐՈՒԹՅԱՄԲ

2.1 «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչ ներդրում դարձված այ ին միավորների ձևաբանական կադաստրների քննություն

Դարձված այ ին միավորների ձևաբանական կադաստրների վերլուծությունը ենթադրում է դարձվածքների ձևաբանական կազմի մանրամասն ուսումնասիրություն, որը կատարելիս մենք բախվում ենք քերականական այն բոլոր հարաբերությունների հետ, որոնք առկա են նախադասության մեջ՝ շարահյուսություն, խնդրառություն, համաձայնություն և այլն, քանի որ դարձված այ ին միավորները հաճախ հանդես են գալիս որպես նախադասության մաս, անդամ, երբեմն էլ՝ (հաղորդական դարձվածքները) նախադասության տեսքով: Դարձվածքները և՛ ձևաբանական, և՛ շարահյուսության տեսանկյունից կրում են նույն քերականական փոփոխությունները, ինչ նախադասության մյուս անդամները կամ նախադասությունն ամբողջությամբ: Այնուամենայնիվ տեղին է նշել, որ դարձված այ ին կապակցություններն ավելի են կայունանում՝ դառնալով անբաժանելի այն դեպքում, երբ տվյալ քերականական հարաբերություններն ավելի աղոտ ու մթազնած են /Բադիկյան, 1986: 30/: Դարձվածքների ձևաբանական-համադրական վերլուծությունը թույլ է տալիս բացահայտել համեմատվող լեզվական համակարգերին բնորոշ նմանություններն ու տարբերությունները, որոնք նախ և առաջ պայմանավորված են քննվող լեզուների քերականական կազմի առանձնահատկություններով:

Մեր ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ իսպաներենի և հայերենի դարձված այ ին միավորների

ծևաբանական կաղապարներում կան և՛ նույնական, և՛ տարբեր կաղապարներ:

Նախքան վերլուծություն կատարելը, հարկ է փաստել, որ, ելնելով մի շարք ուսումնասիրությունների գործնական փորձից, հաջորդիվ ներկայացվող աղյուսակում հոդը որպես առանձին խոսքի մաս հանդես չի գալիս, քանի որ որպես որոշարկիչ (determinante) այն ուղեկցում է գոյականին՝ արտահայտելով նրա ընդհանուր հատկանիշները: Ե՛վ քերականական, և՛ իմաստային առումով այն կցվում է գոյականին՝ նրա հետ կազմելով մի ամբողջություն: Հարկ է նշել նաև, որ մեր կառուցվածքային ուսումնասիրության մեջ չեն քննվում առածներն ու ասացվածքները, որոնք բնութագրվում են ուրույն կառուցվածքային-ծևաբանական առանձնահատկություններով:

Աղյուսակ 1.

«Dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածային միավորների կառուցվածքային-ծևաբանական կաղապարները իսպաներենում

I.	Կաղապար	Տոկոսային հարաբերություն	Օրինակ
1.	V+Prep+S	(50) 19,3%	Estar con Dios
2.	S+Prep+S	(25) 9,6%	Alma de Dios
3.	V+S+Prep+S	(23) 8,9%	Alzar las manos a Dios
4.	Prep+S+Prep+S	(21) 8,1%	A la mano de Dios
5.	V+S	(15) 5,8%	Permita Dios
6.	S+Pron+V	(11) 4,2%	Dios nos libre
7.	V+Prep+S+Prep+S	(11) 4,2%	Poner a Dios por testigo
8.	Prep+S	(10) 3,8%	De Dios
9.	Ni+S	(9) 3,4%	Ni el demonio/diablo
10.	V/Pron+S	(7) 2,7%	Válgame Dios
11.	Pron+V+S	(6) 2,3%	Ese es el diablo

12.	Prep+Det+S	(5) 1,9%	De todos los demonios
13.	S+V	(4) 1,5%	Dios dará
14.	S+Adj	(4) 1,5%	Diablos azules
15.	Adv+S+V	(4) 1,5%	Como Dios manda
16.	Prep+Det+S+Prep+S	(4) 1,5%	Por esas calles de Dios
17.	Prep+S+S	(3) 1,1%	De Dios el medio
18.	V+Prep+S+Conj+S	(3) 1,1%	Están como la cruz y el diablo
19.	Prep+V+S	(3) 1,1%	Sin decir Jesús
20.	S+V+S	(3) 1,1%	Dios ve las trampas
21.	V/Pron+S+P+S	(3) 1,1%	Lllamarle Dios a juicio
22.	S+Conj+Pron+V	(3) 1,1%	Demonio que le entienda
23.	Interj+S	(3) 1,1%	Oh Dios
24.	V+S+Conj+S	(3) 1,1%	Costar Dios y ayuda
25.	V+Prep+S+S	(3) 1,1%	Tomar a Dios la puerta
26.	S+Prep	(2) 0,7%	Dios delante
27.	Adj+S	(2) 0,7%	Pobre diablo
28.	Prep+S+Conj+Prep+S	(2) 0,7%	A Dios y a aventura
29.	V+Adj+S+Conj+S+V	(2) 0,7%	Dar cada golpe que Dios tiritita
30.	No+V+S+Ni+S+Prep+S	(2) 0,7%	No dejar Dios ni títere con cabeza
31.	Adv+S+V+S	(2) 0,7%	Donde el diablo perdió el poncho
32.	Adv+S+Pron+V	(2) 0,7%	Así Dios te guarde
33.	S+S	(2) 0,7%	Agua Dios
34.	Conj+S+Pron+V	(2) 0,7%	Que Dios la socorra
35.	Conj+Prep+S+V	(2) 0,7%	Que de Dios haya

36.	V+Adv+S+V	(2) 0,7%	Acabar como Dios quiera
-----	-----------	----------	-------------------------

Աղյ ու սակ 2.

«Աստված» և «սատանա» բաղադրիչ ներով դարձված այ ի ն միավորների կառուցվածքայ ի ն-ձևաբանական կաղապարները հայ երեւու մ

1.	Կաղապար	Տոկոսայ ի ն հարաբերու թյ ու ն	Օր ի նակ
1.	S+S+V	(140) 29,1%	Աստված Աստված անել Աստոնւ բարևը մոռանալ Աստոնւ ն Աստվածատուր ասել
2.	S+S	(115) 23,9%	Աստոն պատիժ, Աստոն կծիկ, Աստոն աշխարհ
3.	S + V	(91) 18,9%	Աստված անի
4.	S+Adv+V	(12) 2,4%	Սատանան առաջն է ի նկեր
5.	S+Partic.	(12) 2,4	Աստոնը սպանված
6.	S+S+S+V	(10) 2%	Աստված մեղքերին թողու թյ ու ն անի Աստոն երկյ ու ղը սրտում չկա
7.	S+S+S	(10) 2%	Աստոն ձեռքի ջ ու ը
8.	S+Adj+V	(9) 1,8%	Աստված արժանի անել
9.	S+nexo+V	(9) 1,8%	Աստոն մոտ ու ղարկել
10.	S+Pron+S+	(9) 1,8%	Աստված այ ն հավը չխոսեց-նե
11.	S+S+Adv+V	(7) 1,4%	Աստոն կրակը վրեդ թափի

12.	S+Pron+V	(6) 1,2%	Աստված մեզ հովանավորի
13.	Adj+S	(5) 1%	Ճշմարիտ Աստված
14.	S+S+Partic.	(4) 0.8%	Սատանի կաթ ծծած
15.	S+nexo	(4) 0,8%	Սատանի պես
16.	S+Adj+S+V	(4) 0,8%	Աստված բարի ճամփատալ
18.	S+S+Pron+nexo+V	(4) 0,8%	Աստուծո աջը ինձ (քեզ) վրալ ինել
19.	S+V+S	(4) 0,8%	Սատանան գիտե գլուխը
20.	Conj+S+V	(4) 0,8%	Եթե Աստված կա
21.	S+Pron+S	(3) 0,6%	Տեր իմ Աստված
22.	S+S+Adj	(3) 0,6%	Սատանի աչքը բոռ
23.	S+Pron	(3) 0,6%	Աստված իմ
24.	S+nexo+S+V	(3) 0,6%	Սատանի հետ ծնունդ նստել
25.	S+Num+S+V	(2) 0,4%	Աստված մի դուռ կբանա
26.	S+nexo+Pron	(2) 0,4%	Աստված ընդ քեզ
27.	S+S+Pron+nexo+V	(2) 0,4%	Աստուծո աչքը ինձ (քեզ) վրալ ինել
28.	S+S+nexo+V	(2) 0,4%	Հույսդ Աստուծու վրա դի՛ր
29.	S+S+V+V	(2) 0,4%	Սատանի երեսը տեսնել կուզեր

Ըստ վերոնշյալ աղյուսակներում ներկայացված տվյալների՝ իսպաներենում կարող ենք առանձնացնել հետևյալ առավել արդյունավետ կաղապարները՝ V+Prep+S (կիրառման 50 դեպք), S+Prep+S (կիրառման 25 դեպք), V+S+Prep+S (կիրառման 23 դեպք), Prep+S+Prep+S (կիրառման 21 դեպք), V+S (կիրառման 15 դեպք), S+Pron+V

(կիրառման 11 դեպք), V+Prep+S+Prep+S (կիրառման 11 դեպք), Prep+S (կիրառման 10 դեպք), Conj+S (կիրառման 9 դեպք), իսկ հայերենում առավել արդյունավետ են հետևյալ կաղապարները՝ S+S+V (կիրառման 140 դեպք), S+S (կիրառման 115 դեպք), S+V (կիրառման 91 դեպք), S+Adv+V (կիրառման 12 դեպք), S+Partic (կիրառման 12 դեպք), S+S+S+V (կիրառման 10 դեպք), S+S+S (կիրառման 10 դեպք), S+Adj+V (կիրառման 9 դեպք), S+nexo+V (կիրառման 9 դեպք), S+Pron+S+V (կիրառման 9 դեպք):

Մեր փաստական նյութի վերլուծությանը ցույց է տալիս, որ իսպաներենի արդյունավետ կաղապարներում սովորականագույն կազմում բայական դարձվածային միավորները, քանի որ բայը՝ որպես լրացյալ, կապակցելիության տեսակետից ամենալայն հնարավորության ունի /Բեդիրյան, 1973: 187/: Բացի այդ, բայական դարձվածային միավորներում բայ-բաղադրիչը քերականական իմաստի կրողն է: Վերջինիս գործածությանը բայական դարձվածքներում պարտադիր է, ի տարբերություն այլ (գոյականական, ածականական, մակբայական) դարձվածքների, որտեղ համապատասխան խոսքի մասերի, օրինակ՝ գոյականի, ածականի կամ մակբայի առկայությունը խիստ անհրաժեշտ է: Սալայն հիմնական տարբերակիչ հատկանիշներից է, որով բայական դարձվածային միավորները տարբերվում են մյուս տիպի դարձվածային միավորներից /Курчаткина, Суррун, 2009: 63/: Հայերենում բայական դարձվածային միավորները նույնպես գերակշիռ մաս են կազմում:

Մեր ուսումնասիրած նյութի բայական կաղապարներում առանձնանում են ստորոգական դարձվածքները, որոնք լայն քննարկման առարկա են դարձել դարձ-վածաբանական գրականության մեջ: Իսպանացի հայտնի դարձվածաբան Գ. Կոր-պաս Պաստորը նման բառակապակցություններն անվանում է նախադասություն-դարձվածքներ (locuciones clausales) և քննում նրանց էական տարբերակիչ հատկանիշները՝ ելնելով Ն. Կուրչատկինայի և Ա. Սուպրոուսի սկզբունքներից /Курчаткина, Суррун, 1981: 64/: Նման բայական կապակցություններն իրենց կառուցվածքով համարժեք են ենթակա, ստորոգյալ և հաճախել երկրորդական անդամներ ունեցող նախադասություններին և

արտահայտում են ամփոփ միտք, դատողություն: Սակայն, ըստ Գ. Կորաթաս Պաստորի՝ այս դարձվածային միավորները չեն կարող ամբողջական նախադասություն կազմել, որովհետև կոնկրետ խոսքում գործածվելիս պետք է առկայացնեն որևէ ակտանտ՝ գործողության մասնակից, կամ էլ՝ ավարտուն ասույթներ են՝ խիստ սահմանափակ իրենց գործածության մեջ՝ որպես նախադասության տարրեր /Corpas Pastor, 1996: 109/: Ինչպես և մյուս տիպի բայական կառույցները, նախադասություն-դարձվածքները նույնպես չեն կարող ինքնին ասույթ կազմել: Գ. Կորաթաս Պաստորի նշած առաջին տիպի դարձվածքներից են llevarle a alguien los demonios (բարկանալ); revestírsele a uno el demonio/todos los demonios (զայրանալ); darle (a uno) el diablo ruido (անխոհեմ քայլ կատարել) և այլ դարձվածքներ, որտեղ բացակայում է խնդիրը: Իրենց ներքին կառուցվածքով և քերականական առանձնահատկություններով նշված դարձվածային միավորները համարժեք են ստորոգական կապակցություններին: Խոսքում ենթակայի պաշտոնում հանդես են գալիս հետևյալ գոյականները՝ los demonios, el diablo, իսկ ստորոգյալի պաշտոնում՝ llevarle, revestírsele, darle բայական բաղադրիչները: Խոսքում գործածվելիս (օրինակ՝ el diablo le dio ruido կամ se lo llevaron los demonios) ակնհայտ է, որ ենթակայի (el diablo, los demonios) և բայական շարունյթի (le dio ruido, se lo llevaron) միջև ստորոգական հարաբերություններին բովանդակային հայեցակերպը կորում է՝ պահպանելով միայն նշված բաղադրիչների միջև քերականական կախվածությունը: Նման դարձվածքները նախադասության մեջ միայն ստորոգյալի գործառնյթ են իրականացնում:

Մեր ուսումնասիրած նյութում տեղ են գտել նաև ստորոգական երկրորդ տիպի կառույցներ, որոնք չեն կարող տեքստում անկախ գործածվել՝ como Dios le da a alguien a entender, como Dios manda (ինչպես հարկն է) և այլն: Վերջիններիս սովորաբար լրացնում են գոյականական կամ բայական շարունյթները, օրինակ՝ Juan estudia francés como Dios manda, cada día:

Իսպաներենի մեր ուսումնասիրած դարձվածապաշարում առանձնանում է բայով և la, las դերանուններով կազմված բայական

կաղապարը, որտեղ նշված դերանունները չեն հարաբերակցվում որևէ գոյականի հետ: Որոշ գիտնականներ գտնում են, որ վերջիններս իգական սեռի գոյականների գեղջված տարբերակներն են, թեև միշտ չէ, որ հնարավոր է վերականգնել տվյալ գեղջված լեզվական միավորները: Իսպաներենում *la, las* լրացում դերանուններով (*pronombre complemento*) կազմված դարձվածային միավորների հետ մեկտեղ գործածվում են նաև *lo* չեզոք դերանունով կազմված դարձվածային կապակցությունները, որոնք, ըստ իսպանագիտական աղբյուրների, ավելի քիչ կիրառելի են, քան *la, las* դերանուններով կազմվածները: Օրինակ՝ *Llevarse lo el demonio* (անհետանալ); *Dejarlo a Dios* (Աստծո վրահողյսը դնել); *Estar uno que se lo lleven los demonios* (շատ զայրացած լինել); *A la de Dios que es Cristo* (թեթևամտորեն); *Creerlo como creer en Dios* (լինել չափազանց ինքնավստահ); *Dios se lo perdone* (Աստված թողու թյուրեւ): Համաձայն մեկ այլ տեսակետի՝ իտալերենում և իսպաներենում հաճախ նման արտահայտություններում չեզոք սեռի փոխարեն կիրառվում է իգական սեռի *la* դերանունը *causa* (պատճառ) իմաստով /Курчаткина, Сурьян, 2009: 68/: Տվյալ լեզվական երևույթը բնորոշ չէ հայերենին:

Խոսելով բայական կառույցների մասին՝ անհրաժեշտ է նշել, որ վերջիններս միայն նախադասության մաս են կազմում՝ իրականացնելով նախադասության տարբեր անդամների գործառույթներ և դասակարգվում ոչ հաղորդակցական դարձվածքների շարքում: Սովորաբար դարձվածաբանական գրականության մեջ տարբերակում են երկու տիպի դարձվածային միավորներ՝ հաղորդակցական և ոչ հաղորդակցական: Ոչ հաղորդակցական անվանողական դարձվածքների մի մասը՝ փոխաբերաբար վերաիմաստավորված նշում է որևէ անձ, առարկա կամ երևույթ, մյուս մասը՝ անձի, առարկայի կամ երևույթի, ինչպես նաև գործողության որակական հատկանիշ: Այս դեպքում դարձվածքները հանդես են գալիս անվանողական արժեքով և համարժեք են բառերին, և, ինչպես արդարացիորեն նշում է Մոլոտկովը, այս կարգի դարձվածքները արտահայտության պնդում բառակապակցություններ են, իսկ բովանդակության պնդում՝ հասկացություններ /Молотков, 1977: 15/: Մինչդեռ

հաղորդակցական դարձվածքներն ունեն հաղորդակցական արժեք և հարաբերակից են նախադասություներին /Բադիկյան, 1986: 90/:

Իսպաներենի մեր լեզվանյութում բայական ժամանակներից երբեմն հանդիպում է անցյալի, ապառնիի, իսկ ավելի հաճախ՝ սահմանական եղանակի ներկա ժամանակածևի և ըղձական եղանակի կիրառություները (օրինակ՝ Dios sabe; Más dijeron de Nuestro Señor Jesucristo; Dios dará; Dios nos tenga de su mano): Հայերենում հիմնականում գերակշռում է ըղձական եղանակը, սակայն հանդիպում են նաև սահմանական եղանակի ներկա անկատարը, անցյալ կատարյալը, պայմանական եղանակը և երբեմն էլ հրամայական եղանակը (օրինակ՝ Աստված խնայի; Աստված գիտի; Աստված լսեց; Աստված չի վերցնի; Տեր փրկի՛ր):

Մեր փաստական նյութում առանձնանում են մի շարք եղանակավորող դարձվածքներ, որոնք հիմնականում ստորոգումով ձևավորված եղանակավորող դարձվածքներ են, որտեղ բայն արտահայտված է ըղձական եղանակի երրորդ դեմքով. Que de Dios haya, Que Dios la socorra, Así Dios te guarde, Demonio que le entienda, Válgame Dios, Dios nos libre, Permita Dios: Հայերենի եղանակավորող դարձվածքներում նույնպես գերակշռում է ըղձական եղանակը (բայը խոնարհված է երրորդ դեմքով). Աստված մեղքերին թողություն անի, Աստված այն հավը չխոսեցնե, Աստծո կրակը վրեդ թափվի, Աստված մեզ հովանավորի և այլն, սակայն, ի տարբերություներն իսպաներենի, հնարավոր է նաև հանդիպել դարձվածքների, որտեղ բայը խոնարհված է ըղձական եղանակի երկրորդ կամ առաջին դեմքերով, օրինակ՝ Աստծու անվանը մեռնեմ (առաջին դեմք), Աստծո ամանաթ լինես (երկրորդ դեմք):

Եղանակավորող դարձվածային միավորները խոսքը դարձնում են ավելի պատկերավոր ու ազդեցիկ: Վերջիններս կարող են ազդել խոսքի իմաստային կամ հուզական կողմի վրա՝ հաղորդելով իմաստային և հուզական տարբեր երանգներ: Այս խմբի մեջ են մտնում այն դարձվածքները, որոնք արտահայտում են անեծք, օրհնանք, բարեմաղթություներ և այլն, օրինակ՝ Mantenga Dios, Válgame Dios, Dios lo oiga y el pecado sea sordo: Նույն երևույթը դիտարկվում է նաև հայերենում, օրինակ՝ անե՛ծք քեզ, չա՛ր սատանա, Առաջ

Աստված: Այս դարձվածքները դեռևս կրոնական գաղափարախոսության և մտայնության տիրապետության ժամանակաշրջանում, գլխավորապես կազմվել են «dios» (աստված), «diablo» (սատանա), «cielo» (երկինք), «espíritu» (հոգի) և նման այլ բաղադրիչներով (օրինակ՝ Alma de Dios, Երկնքի սիրուն, Սատանան գիտի). սկզբում կիրառվել են իրենց ուղիղ իմաստներով, այնուհետև ժամանակի ընթացքում տեղի է ունեցել իմաստի մթազնում և նրանց «բաժին է ընկել» խոսքը պարզապես երանգավորելու, ոճավորելու դերը, և դրանք դարձել են եղանակավորող արտահայտություններ /Բեդիրյան, 1973: 163-165/: Օրինակ՝ Dios guarde, Dios te guíe, Աստված պահի, Սատանան տանի: Ըստ Բադիկյանի՝ եղանակավորող դարձվածային միավորներում կառչայնքան վերաիմաստավորում, որքան խոսողի իմացական, գնահատողական վերաբերմունքը կոնկրետ իրի, առարկայի կամ որևէ գործողության նկատմամբ /Բադիկյան, 1986: 331/:

Չաղորդակցական արժեք ունեցող եղանակավորող դարձվածային միավոր-ներից շատերը, ինչպես հայտնի է, սովորական, երկկազմ նախադասություններ են՝ օժտված բայական ստորոգումով և նախադասությանը հատուկ քերականական կարգերով: Այս տիպի կառույցները լինում են ինչպես համառոտ (օրինակ՝ Guarde Dios, Աստված գիտի), այնպես էլ ընդարձակ (օրինակ՝ Աստված մեկդ հազարանի):

Չայերենում եղանակավորող դարձվածային միավորների մեջ առանձին խումբ են կազմում երկկազմ նախադասությունները, որոնք ունեն անվանական ստորոգ-յալներ: Օրինակ՝ Աստված ողորմած է: Կան կառույցներ, որոնցում հանգույցները զեղչված են: Օրինակ՝ Աստված պահապան; Աստված քեզ հետ; Անե՛ծք քեզ, չա՛ր սատանա; Սատանի աչքը քոռ; Սատանի ականջը խուլ: Տվյալ կառույցներում զեղչ-ված է *լիևի* հանգույցը, և վերջիններս համարվում են թերի դարձվածային նախադասություններ /Բադիկյան, 1986: 290/:

Որոշ եղանակավորող դարձվածային միավորներ խոսքում կարող են կիրառվել համապատասխան դերանուններով, որը նրանց կառուցվածքային առանձնահատկություններից է՝ Dios me/te salve,

Válgame/te Dios: Նույն երևույթը կարելի է դիտարկել նաև հայերենում, օրինակ՝ Աստված քեզ պահի, Աստված շուքը/շվաքը մեր (ծեր, քո) վրայից անպակաս անի, Աստծո աջը քեզ վրա քաղցր լինի և այլն: Երբեմն հայերենի եղանակավորող դարձվածքներում որոշիչ դեր են խաղում նաև **ս** և **դ** դիմորոշ հոդերը, որոնք գալիս են փոխարինելու դերանուններին, ինչպես օրինակ՝ Աստված բերանից **դ** լսի, Աստված անուն **դ** կտրի և այլն /Բաղիկյան, 1986: 331/:

Չաղորդակցական տարբեր իրադրություններում միևնույն եղանակավորող դարձվածքը կարող է կիրառվել տարբեր իմաստային և հուզական երանգներով՝ ելնելով խոսողի հաղորդակցական դիտավորությունից: Օրինակ՝ իսպաներենում **Por Dios**, ayúdenme և No soy culpable, **¡por Dios!** օրինակներում Por Dios դարձվածքը հանդես է գալիս երկու տարբեր իմաստային նրբերանգներով: Առաջին օրինակում նշված դարձվածքը արտահայտում է խնդրանք, իսկ երկրորդը երդման բանաձևում է: Չամեմատենք նաև հետևյալ օրինակները.

Աստված գիտե, թե մինչև այդ օրվան գալը որքա՛ն ժամանակ կանցնի (Անդրանիկ Յովսեփյան, Աստուծո մատը):

Աստված գիտի, աշխարհ գիտի՝ իմն ես դու (Յովհաննես Թումանյան, Անուշ):

Ախ, չէ՛, որդի՛ս, չէ՛. **Աստված գիտի՛**, որ չէ՛ (Վրթ. Փափազյան, Ժայռ):

Նշված օրինակներից ակնհայտ երևում է, որ միևնույն «Աստված գիտի» դարձվածքը խոսքային տարբեր իրադրություններում ձեռք է բերում հակասական իմաստներ՝ արտահայտելով իմաստային տարբեր նրբերանգներ: Առաջին օրինակում վերջինս արտահայտում է անորոշություն, անհայտություն, երկրորդում՝ վստահություն, հաստատունություն, իսկ երրորդը երդման բանաձևում է:

Իսպաներենում ոչ ստորոգումային և անվանական ստորոգմամբ եղանակավորող դարձվածային միավորների շարքում կարելի է առանձնացնել հետևյալ կաղապարները՝ Prep+S (Al diablo, Al demonio, Con Dios, Por Dios, Par Dios), S+Prep+S (Pipa de diablos, Fuego de Dios), Conj+S (Que demonios, Que diantres), Interj+S (Ay Dios, Oh Dios),

Prep+S+Prep+S (A la mano de Dios, A la paz de Dios), S+nexo (Dios mediante) և այլն, իսկ հայերենում առավել աչքի են ընկնում հետևյալ կաղապարները՝ գոյական+գոյական (Յուրա Աստված, Ումուդ Աստված, Փառք Աստծո, Աստված պահպան), գոյական+դերանուն+գոյական (Տեր իմ Աստված, Աստված քեզ դատավոր), գոյական+դերանուն (Աստված իմ, Աստվածները քեզ), գոյական+կապ, այսինքն՝ կապական (Աստված առաջ, Աստված հետո), գոյական+ կապ+դերանուն (Աստված ընդ քեզ), գոյական+գոյական+գոյական (Աստված երկինքը վկա, Աստծու անունը վկա) և այլն:

Ինչպես ցույց են տալիս մեր վերլուծության արդյունքները, իսպաներենը հարուստ է մակբայական կաղապարներով (Prep+S+Prep+S, Prep+S, Adv+S+V, Prep + V+S և այլն), որոնք շարահյուսական մակարդակում հիմնականում հանդես են գալիս պարագայի դերում: Իսպաներենը, ի տարբերություն ռոմանական մյուս լեզուների, լատիներենից քիչ թվով մակբայներ է ժառանգել, որը հետագայում լրացվել է մակբայական դարձվածային միավորներով: Նույնը փաստել է նաև Կասարեսը՝ նշելով, որ ժամանակակից իսպաներենը հարուստ է մակբայական դարձվածքներով, քանի որ վերջիններիս հաճախակի կիրառությունը լեզվում բացակայող մակբայների փոխարինման միջոց է /Kacapec, 1958: 235/: Իսպաներենում մակբայական դարձվածքները գլխավորապես կազմվում են նախորդակառույցներով, սակայն ոչ միշտ (a la de Dios, a la buena de Dios - ինչպես Աստված կամենա): Նույն ճանապարհով կազմվում են նաև ածականական դարձվածային միավորներ (de mil diablos - սարսափելի, como el diablo - տգեղ, Աստծու պես - սուրբ):

Դարձվածակազմական արդյունավետությամբ իսպաներենում առանձնանում են մակբայական Prep+S+Prep+S և Prep+S կառույցները (a la mano de Dios, de Dios), որոնք հայերենում շատ քիչ են դիտարկվում՝ ելնելով հայերենի քերականական համակարգի առանձնահատկություններից:

Ածականական դարձվածքները ցույց են տալիս որևէ անձի կամ առարկայի որակական հատկանիշը կամ վիճակը, իսկ

մակբայ ականները՝ հատկանիշի հատկանիշ՝ արտահայտելով գործողության որակական բնութագիրը կամ անձի կամ առարկայի որակական բնութագրման աստիճանը /Молотков, 1977: 140/, սակայն վերջիններս հիմնական տարբերակիչ գիծն այն է, որ մակբայ ական դարձվածքները կիրառվում են հիմնականում միայն բայերի հետ՝ հադես գալով որպես պարագայական լրացում, իսկ ածականականները՝ գոյականի և երբեմն էլ բայի հետ, որը հանդես է գալիս որպես բաղադրյալ ստորոգյալ՝ իր անվանական բաղադրիչով, և լրացնում է գոյականին: Օրինակ՝ **Llueve de dios** - ուժեղ անձրևում է (մակբայ ական դարձվածք), **Este hombre es como el Cristo de Vargas** - այս մարդը հզոր է (ածականական դարձվածք):

Ի տարբերությունն իսպաներենի՝ հայերենում մեծ թիվ են կազմում «սատանա» բաղադրիչով կազմված ածականական դարձվածային միավորները, որտեղ արտացոլվում է սատանայի խորամանկ լինելու հատկանիշը: Օրինակ՝ սատանային բնից հանող, սատանային թարս նալող, սատանա պայտող, սատանա խաբող և այլն: Սրանք, ինչպես տեսնում ենք, դերբայական գլխավոր բաղադրիչ ունեցող դարձվածային միավորներ են, որոնք, ինչպես նշում է Պ. Բեդիրյանը, ստացվել են բայականներից /Բեդիրյան, 1973: 139/:

Հայերենի ձևաբանական որոշ կաղապարներին կարող են համապատասխանել մի քանի ենթակաղապարներ՝ պայմանավորված հայերենի հարուստ հոլո-վական համակարգով, երբ դարձվածքի միևնույն գոյականական բաղադրիչը կիրառվում է տարբեր հոլովածներով, օրինակ՝ S+S+V կաղապարում առաջին գոյականական բաղադրիչը դրվում է մի դեպքում ուղղական՝ Աստված Աստված անել, երկրորդում՝ սեռական՝ Աստծու բարևը մոռանալ, երրորդում՝ տրական հոլովածով՝ Աստծուն Աստվածատուր/ Ասո ասել:

Չնայած մեր ուսումնասիրության մեջ արձանագրվել են hecho դերբայ + S կաղապարի գործածության ընդամենը մի քանի դեպք, այնուամենայնիվ անհրաժեշտ է անդրադարձնալ այդ կաղապարին, քանի որ այն բնորոշ է միայն իսպաներենին, նրա դարձվածաբանության առանձնահատկություններից է և չի հանդիպում նույնիսկ մոտիկ ցեղակից այլ լեզուներում: Այս

դարձվածքները հիմնականում կատարում են ածականի դեր, օրինակ՝ *hecho un Santo Cristo* (տանջված, տառապած), իսկ երբեմն ուղեկցվում են նաև *estar, tener* և այլ կիսաօժանդակ բայերով, օրինակ՝ *tener hecho pacto con el diablo* (սատանայի հետ դաշինք կնքել): Չնայած քննվող կաղապարի հետ ունեցած իր էական նմանությունը՝ այնուամենայնիվ վերջիններս նրանց շարքում չեն դասակարգվում, քանի որ *hecho* դերբայը այդպիսի դարձվածքներում կարող է փոխարինվել *hacer* բայի դիմավոր ձևերով: Իսկ *hecho* դերբայ + S կաղապարի կառուցվածքային կարևոր առանձնահատկությունը *hecho* դերբայի առաջադաս գործածությունն է, ինչպես նաև այն, որ *hacer* բայը չի կարող հանդես գալ դիմավոր ձևով: Իր իմաստային կառուցվածքով և պատկերավորությունով այս կաղապարը նման է *Como+S* կաղապարին և հաճախ կարելի է հանդիպել միևնույն դարձվածային միավորի կիրառությունը *hecho+S* կամ *como+S* բաղադրիչային կազմով, որոնք արտահայտում են նույն իմաստը, սակայն տարբերվում են իմաստային նրբերանգներով: Ինչպես նշում է Խ. Կասարեսը, նշված արտահայտությունները շատ ավելի են արտահայտում, քան պարզ համեմատությունները: Մի բան էլ ինել նման որևէ բանի, մեկ այլ բան՝ ամբողջովին վերածվել մի այլ բանի /Kacapec, 1958: 192/: Չայերենում այս իմաստային նրբերանգները կարող են արտահայտվել *դարձած, կտրած* հարակատար դերբայներով կազմված դարձվածային միավորներով, թեև մեր ուսումնասիրության մեջ այդպիսի օրինակներ չեն արձանագրվել, ինչը պայմանավորված է նաև նշված բառերի հետ «աստված» և «սատանա» բաղադրիչների իմաստային կապակցելիություն սուղ հնարավորություններով:

Իսպաներենի մեր լեզվանյութում ածականական դարձվածային միավորները փոքր թիվ են կազմում, մինչդեռ հայերենում վերջիններս սովոր գանգված են կազմում: Չայերենում հատկապես առանձնանում են *S+Partic.* (դերբայ) կաղապարով կազմված ածականական դարձվածքները՝ (Աստծո աղոթած - ապուշ, Աստուց թակած - պատժված): Սակայն ածականական դարձվածքները, ինչպես արդեն նշել ենք, ավելի հաճախ հանդիպում են «սատանա» բաղադրիչով դարձվածքներում, քանի որ

սատանան բնորոշ վուժ է խորամանկությամբ, հնարագիտությամբ, և այս դաշտում բնականաբար ածականները գերակշիռ թիվ են կազմում. օրինակ՝ Սատանի կոտոշ, Սատանի ճուտ/ձագ, Սատանին թարս նալ ողևայլն:

Չայերենի դարձվածային կաղապարները կառուցվածքային առումով ավելի ծավալուն են, որտեղ գերակա դիրք է գրավում գոյականը: Քանի որ հայերենը համադրական լեզու է՝ վերլուծականի տարբերով, գոյականին բնորոշ է նաև հոլովումը: Չանդիպում են տարբեր գոյականական կապակցություններ՝ ածական+գոյական (ճշմարիտ Աստված), գոյական (սեռ. հոլով) + գոյական (Աստճո տաճար/տուն, սատանի ճուտ, սատանի գուշ), թվական+գոյական (Երկրորդ Աստված), գոյական+գոյական+գոյական (Աստճո ձեռքի ջուր) և այլն:

Իսպաներենում շատ հազվադեպ է հանդիպում S+S կաղապարը (Agua Dios, Dios chico). մեր նյութի մեջ արձանագրվել է ընդամենը երկու դեպք:

Ինչպես տեսնում ենք, «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածային միավորներն իսպաներենում և հայերենում բնութագրվում են տիպաբանական որոշ ընդհանրություններով, բայց և միաժամանակ յուրաքանչյուր լեզվում նշված բաղադրիչները տարբերվում են իրենց դարձվածակազմական արդյունավետությամբ, իսկ դարձվածային կաղապարները՝ իրենց ձևաբանական-կառուցվածքային առանձնահատկություններով, որը պայմանավորված է յուրաքանչյուր լեզվի ազգային ինքնատիպությամբ, արտահայտության ձևական միջոցների բազմազանությամբ:

Այսպիսով, եզրափակելով տվյալ ենթագլուխը, կարելի է նկատել, որ.

ա) Բայական դարձվածային միավորները մեր փաստական նյութում սովորազանգված են կազմում, քանի որ բայը՝ որպես լրացյալ, կապակցելիության տեսակետից լայն հնարավորություններ ունի:

Այս դարձվածքների մյուս կարևոր առանձնահատկությունն այն է, որ շնորհիվ նախադասության մեջ բայ-բաղադրիչի

ստորոգման, վերջիններս համեմատաբար ավելի անկախ գոյություն են ապահովում՝ ձեռք բերելով հաղորդակցական արժեք:

բ) Մեր հավաքագրած նյութում մեծ թիվ են կազմում եղանակավորող դարձվածային միավորները: Առաջին պատճառն այն է, որ «dios», «diablo» և նման բաղադրիչներով կազմված կապակցությունները նախկինում գործածվել են իրենց ուղիղ իմաստով, այնուհետև մթազնել է նրանց իմաստը և վերջիններիս բաժին է ընկել պարզապես խոսքը երանգավորելու դերը: Բացի այդ, «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչների առկայությունն արդեն իսկ ենթադրում է խոսքի երանգավորում, որոնք դարձվածքի մեջ իրենց բաղադրական և իրադրային իմակներով արտահայտում են բարեմաղթանք, օրհնանք, անեծք կամ հանդիմանանք:

գ) Ըստ դարձվածակազմական արդյունավետության՝ իսպաներենում երրորդ տեղում հանդես են գալիս մակբայական դարձվածքները: Մեր վերլուծության արդյունքները ևս մեկ անգամ հաստատում են Խ. Կասարեսի այն միտքը, որ իսպաներենում մակբայի սակավության պատճառով, լեզուն համալրվել է մակբայական դարձվածային միավորներով: Իսկ հայերենում ակնհայտորեն գերակշռում է S+S կառուցվածքային-ձևաբանական կաղապարը, որում ընդգրկված են գոյականական և ածականական դարձվածքներ: Գոյականական երկանդամ կառույցները ժամանակակից հայերենի ամենագործուն և տարածված տիպերն են, որոնք ներկայացնում են տարբեր ենթատիպեր: Ինչպես նշում է Խ. Բադիկյանը, գոյականական երկանդամ կառույցներ են նաև «աստված» բառով բաղադրված դարձվածքների մի մասը, որը լայն կիրառություն ունի հատկապես բանավոր խոսքում և մեծ մասամբ հատուկ է հասարակաբանությանը (օրինակ՝ աստծո մազ-երկինք, աստծո պատիժ - արետ, աստծո դուռ - եկեղեցի, աստծո աջ - զորություն,) /Բադիկյան 1986: 96-97/: Գոյականական երկանդամ կառույցներում կան նաև մի շարք դարձվածքներ «սատանա» գերադաս բառով՝ սատանի կծիկ - խառնաշփոթություն, սատանի խելք - հնարագիտություն և այլն:

2.2 «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչ ներուվ դարձվածային միավորների շարահյուսական կառավարների վերլուծություն

Յուրաքանչյուր լեզվի դարձվածապաշարին բնութագրական են ոչ միայն ձևաբանական, այլև շարահյուսական որոշակի առանձնահատկություններ: Ինչպես արդեն նշվել է, լեզուները միմյանցից տարբերվում են մեծամասամբ իրենց ձևաբանական կազմով, թեև շարահյուսության մեջ նույնպես դիտարկվում են ամեն մի լեզվին բնորոշ յուրահատկություններ: Խոսելով հաղորդակցական դարձվածքների մասին՝ Խ. Բադիկյանը նշում է, որ «լեզվի մեջ դարձվածային միավորները հանդես են գալիս ոչ միայն բառագիտության և ձևաբանության մակարդակներում, այլև շարահյուսական մակարդակում որպես լեզվի հաղորդակցային մակարդակի իմաստակիր միավորներ՝ օժտված սովորական նախադասությանը հատուկ էական հատկանիշներով ու քերականական կարգերով, որպիսիք են խնդրառությունը, համաձայնությունը, շարադասությունը, հոլովման և խոնարհման հարաբերությունները, սակայն դարձվածքների մեջ վերջիններս մեծ մասամբ քարացած են» /Բադիկյան, 1986: 293/: Որևէ լեզվի դարձվածքների շարահյուսական կառավար ուսումնասիրելը ենթադրում է տվյալ լեզվի շարահյուսության ուսումնասիրություն: Դարձվածքների շարահյուսական կառավարներն իրենց կազմությամբ քիչ են տարբերվում ազատ բառակապակցություններից: Ինչպես նշում է Վ. Շմելևը, «դարձվածքների մեջ մենք հանդիպում ենք գրեթե բոլոր տիպի բառակապակցություններին, որոնք արձանագրված են ժամանակակից լեզվի ակտիվ բառակազմում» /Шмелев, 1977: 292/: Իսպանացի լեզվաբան Սալվադոր Գուտիերեսը նշում է, որ «Շարահյուսությունը համապատասխանում է միջշարակարգային կապակցական հարաբերությունների վերլուծությանը» /Gutiérrez, 1997: 24/: Ինչ վերաբերում է կայուն կապակցության, այն է՝ դարձվածային միավորի անդամների կապակցելիությանը, ապա այստեղի հայտ են գալիս տարբերություններ. իսպաներենում

դարձված այ ին միավորների անդամները կապակցվում են նախդիրների միջոցով. կապակցման եղանակը կապայ ին է, իսկ հայերենում՝ խնդրառու թյ ու ն-կառավարում կապակցման եղանակով, ինչպես անմիջական՝ հոլովածներով, այնպես էլ միջնորդավորված կամ կապայ ին՝ արտահայտված կապերով /Պապոյան, Բադիկյան, 2003: 30-31/:

Մեր ուսումնասիրության ընթացքում նկատվում են շրջունն շարահասու թյան դեպքեր, որոնք որպես լեզվական երևույթ բնորոշ են ինչպես իսպաներենին, այնպես էլ հայերենին: Յարկ է նշել նաև, որ դարձված այ ին միավորները նախահասու թյան մեջ իրականացնում են նույն շարահյուսական գործառույթները, ինչ իրենց համապատասխան խոսքի մասերը:

Յայերենում, ի տարբերություն իսպաներենի, շնորհիվ հոլովական համակարգի, կարելի է տարբերակել մի քանի անուղղակի խնդիր, հետևաբար մեկ շարահյուսական կաղապարը կարող է հանդես գալ անուղղակի խնդրի մի քանի տարբերակով՝

CI+V (անուղղակի խնդիր+անորոշ դերբայ)

- 1. Անջատման անուղ. խ. (բացառական)+բայ Օր՝ Աստճուց երես դարձնել
- 2. Յանգման անուղ. խ. (տրական)+բայ Օր՝ Աստճուն աղոթել
- 3. Կապայ ին անուղ. խ.+բայ Օր՝ Աստճում ոտ գնալ
- 4. Միջոցի անուղ. խ. (գործիական)+բայ Օր՝ Աստճով մխիթարվես

Մեր ուսումնասիրության շրջանակներում փորձ է արվել հետազոտել «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով առավել արդյունավետ շարահյուսական կաղապարները, որոնք հաջորդիվ կներկայացվեն երկու աղյուսակի տեսքով:

Աղյուսակ 3.

Իսպաներենի դարձվածքների շարահյուսական կաղապարները

№	Կաղապար	Օրինակ
1.	V+CD	Echar diablos
2.	V+CI	Clamar a Dios, dar al diablo, encomendarse a Dios, estar de Dios, cum-

		plir con Dios
3.	V+CD+CI V/CD+CI	Encomendar el alma a Dios, alzar las manos a Dios, enmendar la plana a Dios, entregar la osamenta a Dios Dejarlo a Dios
4.	Sujeto+V+CD	Dios ve las trampas
5.	Determinado+Determinante	Azote de Dios, pelos del diablo, bolsa de Dios, pan de Dios, cuerpo de Dios, diablo predicador, diablo cojuelo, diablos azules
6.	Nexo+Sujeto+CI+V	Como Dios le da a entender
7.	V/CI+CCM	Creerle como a Dios
8.	V+CI+CCL	Poner a Dios delante de los ojos
9.	Atr+V+Sujeto	Alabado sea Dios, bendito sea Dios
10.	CCL+CI	Aquí de Dios
11.	CCM+Sujeto+CI+V	Así Dios me salve, así Dios te guarde
12.	Determinante +Determinado	Pobre diablo

Աղյ ու սակ 4.

Չայ երեւնի դարձ վածքների շարահյ ու սական կաղապարները

№	Կաղապար	Օրինակ
1.	Determinante+CD+V	Աստճ ու կրակ ը թափել , Աստճ ու կրակ ն ու տել , Աստճ ու պարտքը կատարել , Աստճ ու փեշերը կտրել , սատանայ ի բաժին անել /դառնալ /լինել ,

		սատանայի կաթ ծծել , սատանի խել ք/լ եզու ու նենալ
2.	CI+V	Աստուղ գոհի ինել , Աստուղ տվածով գոհ լ ինել , Աստուղ մխիթարվել , Աստուղ փորձել , Աստուղ աղոթել , Սադունի հետ խնամու թյու նանել
3.	CI+CD+ V	Աստուղ Աստվածատու աել
4.	Sujeto+CD+V	Աստված խել ք տալ , Աստված հոգի նառել , սատանան հավ-կիթ /խնձոր գլորել
5.	Sujeto+CCL+V	Աստված ճակատին գրել , Աստուղ աքթից ընկնել
6.	Sujeto+CD+CCL+V	Աստված ձեռքը մեր գլխից անպակասանել , Աստված շուքը/շվաքը մեր վրայից անպակաս անի
7.	Determinante+Sujeto+CI/CCL+V	Աստուղ աքթը մեզ վրա լինի, Աստուղ աքթը մեզ վրաքաղցր ինել /մնալ / պահել , Աստուղ կրակը գլխին թափվել , Աստուղ երկյուղը /վախը սրտում չկա
8.	Sujeto+CI+CD	Աստված քեզ դատավոր , Աստված քեզ պահպան
9.	Sujeto+Determinante+CD+V	Աստված այն հավը չխոսեցնե, Աստված այն օրը չանե /չտա

		/չ ց ու ց ան Ե
10.	Determinante+determinado	Երկրորդ Աստված, Զոյս Աստված, Ումուդ Աստված, Ճշմարիտ Աստված, Տեր Աստված, Խանդակի սատանա
11.	Determinado+determinante	Աստված արդար, Աստված իմ
12.	Ady+determinante+determinado	Ճգնավորի հագուստով սատանա
13.	Determinante+Ady+determinado	Տեր իմ Աստված
14.	CCL+V	Աստուծո մոտ գնալ

Ինչպես տեսնում ենք, քննության առնված շարահյուսական կաղապարները, չնայած որոշակի նմանություններին, ամբողջովին չեն համընկնում: Զիմնական տարբերությունները մեկը այդ դարձվածային կապակցությունների բաղադրիչների դիրքն է, որը պայմանավորված է այս երկու լեզուներից յուրաքանչյուրի շարահյուսական համակարգի առանձնահատկություններով, օրինակ՝ իսպաներենում բայնունի առաջադաս կիրառություն (Entregar el alma a Dios), իսկ հայերենում՝ հետադաս (Յոգին Աստուծոն ավանդել):

Իսպաներենում հանդիպում են Determinado + Determinante (Լրացյալ + Լրացում, օրինակ՝ diablo cojuelo) և Determinante + Determinado (Լրացում + Լրացյալ, օրինակ՝ pobre diablo) կաղապարները: Նույն երևույթը կարելի է դիտարկել նաև հայերենում (Լրացյալ + Լրացում, օրինակ՝ Աստված արդար) և (Լրացում + Լրացյալ, օրինակ՝ Երկրորդ Աստված): Տվյալ կաղապարները տարբերվում են որոշիչ և որոշյալի հարաբերակցությամբ. որոշիչ-որոշյալի առավել հատկանշական դիրքը իսպաներենի դարձվածային կաղապարներում Determinado + Determinante (Լրացյալ-Լրացում) դիրքն է, որն այդքան էլ բնորոշ է հայերենին, որտեղ շարահյուսությամբ որոշիչը նախորդում է որոշյալին: Բացի այդ, իսպաներենում որոշիչ-

որոշյալ հարաբերություններում դարձվածքները կարող են հանդես գալ ինչպես նախդրի կիրառությամբ (Azote de Dios, Bolsa de Dios), այնպես էլ առանց նախդրի (Diablo predicador, Diablo cojuelo և այլն): Նշենք նաև, որ հին հայերենում որոշիչը հիմնականում հետադաս էր, ինչպես օրինակ՝ **Մարդ Աստուծոյ** դարձվածքում: Այս դարձվածքում, որը դասվում է ոչ ստորոգումային եղանակավորող դարձվածքների շարքում, բաղադրիչների տեղափոխության հետևանքով փոխվում է դարձվածքի իմաստն ու խոսքիմասային պատկանելությունը: «Մարդ Աստծո»-ն եղանակավորող դարձվածք է, որը կիրառվում է որպես որևէ հորդորով կամ խնդրանքով մեկին դիմելու արտահայտություն, իսկ «Աստծո մարդ» դարձվածքը գոյականական դարձվածային միավոր է, որը նշանակում է «Աստծո ներկայությունը երկրի վրա»: Իսպաներեն «Dios delante» դարձվածքի հայերեն համարժեքն է «Աստված առաջ» դարձվածային միավորը, որը հայերենում կարող է կրել բաղադրիչների փոփոխությունն՝ նախաբերություն, այն է՝ երկրորդ բաղադրիչը կարող է գալ առաջ՝ «Առաջ Աստված», ընդ որում երկու տարբերակներն էլ գործածական են:

Ի տարբերություն իսպաներենի, որը վերլուծական լեզու է և զուրկ է հոլովման հարացույցից, հայերենում միևնույն շարահյուսական կաղապարում գոյականը կարող է հանդես գալ տարբեր հոլովածներով:

Իսպաներենի որոշ դարձվածքներում սովորաբար ուղիղ և անուղղակի խնդիրները փոխարինվում են լրացում դերանուններով, օրինակ՝ «Entregar el alma a Dios» և «Dejarlo a Dios» դարձվածքներում մի դեպքում ուղիղ խնդիրը (el alma) առկա է, իսկ մյուս դեպքում փոխարինված է **lo** լրացում դերանունով:

Դարձվածային նախադասությունները, որտեղ առկա է ստորոգում, այսինքն՝ բայը խոնարհված է, առավելապես աչքի են ընկնում նախադասության կազմիչների կայուն շարադասությամբ, որը պայմանավորված է կառույցի կուռ լինելու և նրա բաղադրիչների իմաստային ամուր կապերի հանգամանքով: Որոշ դեպքերում նման դարձվածքները կարող են օգտագործվել շրջուն շարադասությամբ՝ ձեռք բերելով իմաստային որոշ

Նրբերանգներ: Օրինակ՝ *Աստված տա* և *Տա Աստված* դարձվածային միավորները միայն շարահասու թյամբ են տարբերվում. առաջինը՝ *Աստված տա* դարձվածքը, բացի բարեմաղթանքից կամ «երանի թե» իմաստից, երկրորդ իմաստով նշանակում է նաև «չկա», օրինակ՝ «Փող Աստված տա, ընկել եմ սար ու ձոր, փողի եմ ման գալիս» /Բեդիրյան, 2011: 161/: Իսկ երկրորդ դարձվածքը՝ *Տա Աստված*, նշանակում է միայն «երանի թե»: Եթե առաջին դարձվածքը երբեմն կարող է նաև կիրառվել «երանի թե» իմաստով (Աստված տա, որ մենք այդ դժոխքից ազատվենք), ապա երկրորդը՝ *Տա Աստված*, երբեք չի կարող կիրառվել «չկա» իմաստով: Իսպաներենի մեր լեզվանյութում նմանատիպերևույթ չի դիտարկվել:

Այսպիսով, սրանք են հիմնականում այն հատկանիշները, որոնցով այս երկու լեզուների շարահյուսական կաղապարները նմանվում կամ տարբերվում են միմյան-ցից: Նույնիսկ շարահյուսական կաղապարների միանման բաղադրիչային կազմի առկայության դեպքում բացարձակ համընկնումներ չեն դիտարկվում: Հիմնական տարբերությունը բառակապակցության բաղադրիչների դիրքն է, որը պայմանավորված է տվյալ լեզվի շարահյուսական կառուցվածքի առանձնահատկություններով:

ԳԼՈՒԽԵՐՐՈՐԴ

«DIOS» (ԱՍՏՎԱԾ) ԵՎ «DIABLO» (ՍԱՏԱՆԱ) ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐՈՎ ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԻ ԻՄԱՍՏԱՅԻՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ ԱՌԱՆՁՆԱՅ ԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԻՍՊԱՆԵՐԵՆՈՒՄ ՀԱՅԵՐԵՆԻ ՉՈՒԳԱԴՐՈՒԹՅԱԲ

3.1. Իմաստային վերափոխման առանձնահատկությունները «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածքներում

Ինչպես հայտնի է, դարձվածքի հիմնական հատկանիշը նրա բաղադրիչների իմաստային վերափոխումն է, որը տարիներ շարունակ եղել է տարբեր դարձվածաբանների ուսումնասիրության կենտրոնում: Տարբեր լեզվաբաններ իմաստային գործոնի դերը միշտ էլ կարևորել են դարձվածքի սահմանման գործում՝ դիտարկելով այն որպես *միասնական ամբողջական իմաստ* (ըստ Վ. Վ. Վինոգրադովի), *անվանման ամբողջականություն* (ըստ Օ. Ախմանովայի), *ամբողջական իմաստ* (ըստ Կորպաս Պաստորի և Սուլևուզայի) և այլն: Տեղին է նաև մեջբերել ռուս դարձվածաբան Բ. Ա. Լարինի խոսքերը դարձվածքների իմաստային վերափոխման վերաբերյալ, քանզի դարձվածայնացումը երբեմն նույնիսկ նույնացվում է իմաստային վերափոխման հետ: Ըստ նրա՝ դարձվածաբանության ուսումնասիրության առարկա կարող են լինել միայն այն կայուն կապակցությունները, որոնք ենթարկվել են «իմաստային նորացման» /Парин, 1956: 220/: Սակայն Բ. Ա. Լարինի կիրառած «իմաստային նորացում» եզրը այդպես էլ տարածում չգտավ լեզվաբանական գրականության մեջ, քանի որ այն մեկնաբանվում էր նեղ իմաստով և կիրառվում միայն իդիոմներն ու փոխաբերական բառակապակցությունները քննելիս: Ավելի ուշ այլ լեզվաբանների կողմից այն վերանվանվեց «իմաստային վերափոխում», քանզի համաձայն լայն տարածում գտած տեսակետի, որը նաև հիմնովին պատճառաբանում է տվյալ երևույթը, «իմաստային վերափոխումը ենթադրում է ամեն մի անհամապատասխանություն տվյալ կայուն կապակցության

արտահայտության և բովանդակության պլաների, և համապատասխանաբար տվյալ կապակցության իմաստի և նրա նախատիպի արդի, հնացած կամ տեսականորեն հնարավոր իմաստի միջև» /Назарян, 1987: 43/: Իմաստային վերափոխումը դարձվածայնացման գործընթացն է, որը խթանում է որակապես նոր լեզվական միավորների ստեղծումը:

Ֆրանսերենի հարուստ լեզվանյութի հիման վրա իմաստային վերափոխման խնդիրը մանրամասն ուսումնասիրել է հայ տնի դարձվածաբան Ա. Նազարյանը: Նա առանձնացրել է *իմաստային վերափոխում* և *վերափմաստավորում* հասկացությունները, առաջարկել դրանց հստակ սահմանումները, տարբերակիչ առանձնահատկությունները, քանի որ երբեմն լեզվաբանության մեջ այս երկու հասկացությունները նույնացվում են: Ըստ նրա՝ դարձվածքի իմաստային վերափոխումը դարձվածային միավորի հիմնական տարբերակիչ հատկանիշն է, որը թույլ է տալիս առանձնացնել դարձվածքը ինչպես ազատ, այնպես էլ կայուն ոչ դարձվածային կապակցություններից /Назарян, 1987: 41/: Իսկ դարձվածային վերափմաստավորումը ընկալվում է որպես ամեն մի իմաստային տեղադրությամբ, որը հանգեցնում է դարձվածային միավորների բաղադրիչների կամ նրանց միմասի բուն իմաստների կորստին և նոր իմաստների ձեռքբերմանը, որն առկայանում է միայն տվյալ դարձվածքում /Назарян, 1987: 153/:

Վերափմաստավորումը՝ որպես իմաստային վերափոխման մի տեսակ, առանձնապես կարևորվում է դարձվածքների առաջացման գործընթացում, քանի որ դարձվածքների մեծ մասը լեզվում առաջանում է ազատ կապակցությունների վերափմաստավորման արդյունքում:

Սովորաբար դարձվածքը զանազանում են ինչպես ազատ, այնպես էլ կայուն կապակցություններից: Ազատ կապակցությունները, որոնք առանձին բաղադրիչներից կազմված լեզվական միավորներ են, կայուն կապակցությունների պես կանխեն-թաղրված իմաստ ունեցող լեզվական միավորներ են, քանի որ նրանց բաղադրիչների իմաստից կարելի է կռահել ամբողջ արտահայտության իմաստը, մինչդեռ դարձվածքը, ինչպես և կայուն

կապակցությունը, ունի կայուն կառուցվածք և վերարտադրվում է պատրաստի ձևով, սակայն վերջինից առանձնանում է բաղադրիչների իմաստային վերափոխմամբ: Իսպանացի հայտնի դարձվածաբան Կորասա Պաստորը դարձվածային միավորների շարքին է դասում նաև colocación (ոչ դարձվածային կայուն կապակցություն) հասկացությունը, որը շարահյուսորեն միմյանց հետ կապված երկու բառային միավորներից կազմված այն բառակապակցությունն է, որն ինքնին չի ստեղծում խոսքային ակտ և ոչ էլ ասույթ և, ֆիքսված լինելով նորմայում, ներկայացնում է կապակցելիության սահմանափակումներ /Corpas Pastor, 1996: 66/: Լեզվական համայնքի անդամները տեսականորեն հնարավոր մեծաթիվ բառակապակցությունների շարքում փորձում են ստեղծել կոնկրետ բառակապակցություններ: Սրանք գուտքերականական, տիպիկ, մասնավորեցված, կիրառելի, կայուն և վերարտադրելի կապակցություններ են, որոնք ցույց են տալիս մեզ շրջապատող իրականությանը առավել բնորոշ երևույթներ, հարաբերություններ, առարկաներ և իրեր, օրինակ՝ correr un rumor, estallar una guerra, asumir una responsabilidad, entablar la amistad, fuente fidedigna, relación estrecha և այլն:

Դարձվածային միավորի կայունությունն առաջին հերթին կապված է տվյալ կայուն կապակցության իմաստային վերափոխման հետ, որը տվյալ դարձվածքը բնորոշում է որպես մյուս կապակցություններից որակապես տարբերվող լեզվական յուրահատուկ միավոր: Ինչպես փաստում է Ի. Չերնիշևան, կառուցվածքի և բաղադրիչների բառային կազմի կայունությունը սոսկ իմաստային վերափոխման արդյունք է, որը կատարվում է դարձվածքի կայացման պահին /Чернышева, 1965: 157/:

Դարձվածային միավորները, ինչպես և կայուն կապակցությունները, տարածված լեզվական միավորներ են, որոնք պատրաստի ձևով վերարտադրվում են խոսքում: Սա նշված լեզվական միավորների հիմնական միավորիչ հատկանիշն է, մինչդեռ տարբերակիչ հատկանիշները ակներև են դառնում իմաստային վերափոխման գործընթացում:

Լինելով իմաստային վերափոխման ամենատարածված տեսակը՝ դարձվածք-ների վերափմաստավորումը սերտորեն կապված է պատկերավորության գաղափարի հետ, որը դարձվածային միավորների ստեղծման հիմնական աղբյուրներից մեկն է: Այն մասնավորապես հիմնվում է տվյալ միավորների փոխաբերական կիրառության վրա և իր կարևոր դերն ունի դարձվածքի իմաստի ձևավորման մեջ:

Փոխաբերականացման վրա հիմնված վերափմաստավորումը ընդլայնում կամ մասնավորեցնում է դարձվածային միավորի նախնական իմաստը՝ խթանելով բազմ-իմաստությունը, քանի որ այս երկու լեզվական երևույթները սերտորեն փոխկապակցված են: Շատ լեզվաբաններ պնդում են, որ բազմիմաստությունը բազմակի փոխաբերականացման գործընթացն է: Փոխաբերությունը նաև ոճական հնար է, որը հարստացնում է լեզուն՝ սկսած բանաստեղծական ոճից մինչև ժողովրդախոս-սակցականը /Tristá Pérez y Carneado Moré, 1995: 47/:

Համաձայն Պ. Բեդիրյանի՝ «պատկերավորումը մարդկային մտածողության ամենասովորական և բնական հնարներից է, որի տարբեր միջոցներ ընկած են հարյուրավոր դարձվածքների հիմքում, և եթե դարձվածքները կապակցության մեջ ստացվում են բառերի վերափմաստավորումից, ապա պատկերավորումն ինքը հենց բառերի վերափմաստավորումն է» /Բեդիրյան, 1973: 99/: Ահա թե ինչու դարձվածքի իմաստային էության բացահայտման խնդրում առանձնապես կարևորվում է դարձվածքի պատկերավորության լեզվաբանական մեկնաբանությունը:

Լեզվաբանական գրականության մեջ տարբերակում են վերափմաստավորման երկու տեսակ՝ պատկերավոր և ոչ պատկերավոր: Պատկերավոր վերափ-մաստավորման խմբին պատկանող դարձվածքները, որպես կանոն, ունեն երկու պլան՝ արտահայտության և բովանդակության: Այս դարձվածքներն ունեն պատկերավոր՝ դարձվածային և բառացի իմաստ: Իսկ ոչ պատկերավոր դարձվածքներն այն կայուն կապակցություններն են, որոնք կորցնում են իրենց պատկերավորությունը դարձվածքների առաջացման գործընթացում կամ բաղադրիչների իմաստափոխու-

թյան արդյունքում, ինչպես նաև, երբ նրանց բառային կազմը համալրվում է հնաբանություներով: Վերջիններս այլևս չեն հատկանշվում երկու պլաններնալու առանձնահատկությամբ:

Չարկ է նշել, որ փոխաբերական վերափոխատվորումը լեզվի դարձվածային ֆոնդի հարստացման կարևորագույն աղբյուրն է, որը հիմնվում է երկու առարկաների կամ երևույթների միջև առկա նմանության վրա /Tristá Pérez, 1988: 21/: Այն դարձվածայնացման հիմնական աղբյուրն է: Առհասարակ, փոխաբերությունը իմաստափոխության մի տեսակ է, որի ազդեցությունը նկատելի է հատկաբանական (իդիոմատիկ) դարձվածքների կազմավորման գործընթացում՝ խթանելով դրանց իմաստի ընդլայնումը: Փոխաբերությունը A իմաստի իմաստափոխությունն է C իմաստի մերրորդ B իմաստի միջոցով (tertium comparationis, բառացի՝ երրորդ համեմատելի)՝ նախորդ երկուսի միջև բացահայտված նմանության հիման վրա: Այն կապող օղակ է դարձվածքի պատկերավոր իմաստի և նրան նախատիպի իմաստի միջև:

Ինչպես տեսնում ենք, պատկերավորությունը դարձվածքների իմաստային կառուցվածքի կարևորագույն գործոններից է, դարձվածքի էական տարբերակիչ հատկանիշներից մեկը, որով դարձվածային միավորը տարբերվում է բառից:

Չամաձայն լայն տարածում գտած տեսակետի՝ դարձվածքի բովանդակային պլանում գերակշռում է հարանշանակային բաղադրիչը, որը դարձվածքի վերացարկ-ման առանձնահատկություններից է, և հաճախ հենց ազատ կապակցությունների հարանշանակային իմակներն են հիմք դառնում նոր դարձվածքների ստեղծման համար: Սա այնքան էլ բնորոշ չէ բառին, քանի որ նոր բառերի առաջացման ժամանակ նրա հիմնանշանակային և հարանշանակային իմակները գտնվում են տարբեր հարաբերությունների մեջ /Назарян, 1987: 147/:

Ի տարբերություն բառի՝ պատկերավորությունը բնորոշ է կոնկրետ դարձվածքների ներքին ձևին՝ գոնե սվյալ միավորների առաջացման ժամանակ, քանի որ դարձվածքի վերաբերային հարաբերությունները եռաստիճան են, որի մեջ ներառվում են *առարկա*, *նշյալ* և *պատկերավորություն* հասկացությունները,

մինչ դեռ բառինը երկաստիճան են, որտեղ հանդես են գալիս միայն *առարկա* և *նշյալ* հասկացությունները: Պատկերավորությունը բնորոշ է բառի ներքին ձևին, որը, ելնելով լեզվում իր կատարած գործառույթից, ունի անմիջական ուղղվածություն՝ անվանելու որևէ առարկա կամ հասկացություն՝ այսպիսով իրականացնելով անվանողական գործառույթ: Յուրաքանչյուր դարձվածային միավորի հիմքում ընկած է որևէ կոնկրետ պատկեր, և լեզվում այն գոյություն ունի այնքան ժամանակ, որքան տվյալ պատկերն արդիական է, ոչ հնացած:

Պատկերավորության հարցի շուրջ իր ուրույն տեսակետն է ներկայացրել Վ. Գ. Գակը, որի տեսության համաձայն, պատկերավորության հիմքում ընկած է երկու պատկերների գաղափարը. առաջինը ստեղծում է բառի կամ արտահայտության պատկերավոր՝ փոխաբերական իմաստը, իսկ մյուսը համապատասխանում է նրա բացահայտելու համար /Դաք, 1977: 110/:

Ինչպես նշել ենք, ֆրանսերենի հարուստ լեզվանյութի հիման վրա Ա. Նազարյանն առանձնացրել է դարձվածքների իմաստային վերափոխման յոթ տեսակ.

- I. Վերափոխատավորում
- II. Դարձվածային միավորների բաղադրիչների բառային իմաստի թուլացում
- III. Հնաբանությունների առկայություն
- IV. Չեղչում
- V. Ժողովրդաստուգաբանական աղավաղում
- VI. Իմաստի իրադրային ընդլայնում
- VII. Բառակապակցության իմաստային գերած:

Իսպանագիտական աղբյուրներում դարձվածքների իմաստային վերափոխման տեսակները դեռևս հատուկ քննության առարկա չեն եղել: Մեր ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ դարձվածքների իմաստային վերափոխման վերոհիշյալ տեսակները հատուկ են նաև իսպանական դարձվածաբանությանը, և այն կարող է հիմք ծառայել իսպաներենի դարձվածքների իմաստային կառուցվածքի առանձնահատկությունները քննելիս:

I. Վերափմաստավորում: «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բառադրիչներով դարձված քների քննությանը ցույց է տալիս, որ նշված դարձվածքների իմաստային վերափոխման առավել տարածված տեսակը վերափմաստավորումն է: Սովորաբար տարբերակում են փոխաբերական վերափմաստավորման վեց տեսակ՝ տարբեր գործողությունների նմանությամբ: Երբեմն շատ բարդ է կամ գրեթե անհնար սահմանազատել փոխաբերական վերափմաստավորման տեսակները: Փոխաբերական վերափմաստավորման վրա հիմնված որոշ պատկերավոր գույնգործողություններ կարող են խթան հանդիսանալ մի շարք դարձվածային միավորների ստեղծման համար:

Մեր լեզվանյութի քննությանը հնարավորություն է ընձեռել տարբերակելու փոխաբերական վերափմաստավորման հետևյալ տեսակները.

1. Փոխաբերությունն ըստ գործողության, վարքի նմանության
Comerse a Dios por las patas (բառացի՝ աստծուն ուտել ոտքերից) - լինել որկրամոլ, անհագուրդ, *Dar cada golpe que Dios tiembla* (բառացի՝ ամեն հարված այնպես տալ, որ աստված դողա) - լինել շատ ուժեղ, *Dios da ciento por uno* (բառացի՝ աստված մեկի փոխարեն հարյուրն է տալիս) - շռայլ, առատածեռն լինել, *quebrar el ojo al diablo* (բառացի՝ սատանի աչքը կոտրել / հանել) - վարվել ճիշտ, ընտրել ճիշտ ուղին

2. Փոխաբերությունն ըստ իրադրային նմանության
Como Cristo con los mercaderes/ como Cristo y Satanás (բառացի՝ ինչպես Քրիստոսն առևտրականների հետ / ինչպես Քրիստոսն ու սատանան) - անհամատեղելի, *Como la cruz y el diablo/ demonio* (բառացի՝ ինչպես խաչն ու սատանան) - անհամատեղելի, *Estar una cosa como el diablo* (բառացի՝ որևէ բանն այն չլինել / գտնվել սատանայի վիճակում) - անավոր վիճակում լինել, *Poner a uno como un cristo* (բառացի՝ ինչ-որ մեկին դնել Քրիստոսի տեղը / հասցնել Քրիստոսի վիճակին) - 1. հանդիմանել, նախատել; 2. վարկաբեկել; 3. դաժան ծեծի ենթարկել

3. Փոխաբերությունն ըստ արտաքին ձևի նմանության
Cara de demonio (բառացի՝ սարայելի դեմք) - զայրացած, դժգոհ դեմքով մարդ, *Poner cara de demonios* (բառացի՝ սատանի դեմք դնել / հագնել) - զայրացած հայացք նետել, զայրանալ, *Դիմակավոր սատանա* -

քողարկված չար մարդ, *Ճգնավորի հագուստով սատանա* - կեղծ հոգևորական, ազնիվ ձևացող չարագործ, *Սատանի բուրվառ* - հնց. ծխախոտի գլանակ, սիգար

4. Փոխաբերությունն ըստերևույթների նմանությամբ
Llueve de Dios (բառացի՝ անձրևում է աստուծոց) - հորդառատ անձրև է գալիս, *Azote de Dios* (բառացի՝ աստուծու մտրակ/ հարված) - արհավիրք, *Fuego de Dios* (բառացի՝ աստուծու կրակ) - զայրույթ, *Աստուծու պատիժ* - անխիղճ, չար, *Աստուծու պեժուկ կրակ* - անխիղճ, դաժան

5. Փոխաբերությունն ըստգույնի նմանությամբ
Demonio amarillo (բառացի՝ դեղին սատանա) – փող, *Սև սատանա - ժող.* չար մարդ

6. Փոխաբերությունն ըստբնավորություն/բնույթի նմանությամբ
Alma de Dios (բառացի՝ աստուծու հոգի) - բարի մարդ, *Pobre diablo* (բառացի՝ խեղճ սատանա) - պարզամիտ, ոչ խորամանկ մարդ, *Աստուծու հոգի*, *Աստուծու գառ/գառնուկ/ ոչխար/ գառն Աստուծոց*:

Դարձվածային միավորների պատկերավոր վերափոխաստավորման մյուս տեսակը փոխանվանական վերափոխաստավորումն է: Վերափոխաստավորման այս ենթատեսակը, թեև ի տարբերությունն փոխաբերականի, մեծ տարածում չունի, նույնպես համարվում է արդյունավետ: Այն հիմնվում է երկու առարկաների, հասկացությունների կամ երևույթների միջև գոյություն ունեցող առնչակցության վրա: Առհասարակ փոխանունությունը անվան փոխանցումն է մի նոր առարկայի, ոչ թե նախկին և նոր առարկաների միջև գոյություն ունեցող արտաքին կամ ներքին հատկանիշների նմանությամբ, այլ վերջիններիս միջև առկա առնչակցության, այսինքն՝ առարկաների տարածական և ժամանակային փոխառնչակցության հիման վրա:

Փոխանունությունը լինում է բացարձակ և մասնակի: Բացարձակ փոխանունություն դեպքում տվյալ կապակցությունն ամբողջությամբ վերափոխաստավորվում է, մինչդեռ մասնակի փոխանունության դեպքում դարձվածակազմությունը տեղի է ունենում մեկ՝ հիմնականում անվանական բաղադրիչի փոխանվանական վերափոխաստավորման արդյունքում /Алефиренко, Семеновко, 2009: 161/: Որպես կանոն, գոյականի գործառնությունը

կատարող դարձվածային համըմբռնմանը բնորոշ է մաս-նակի վերափոխմաստավորում, մինչդեռ բայական համըմբռնմանը հատուկ է բացարձակ վերափոխմաստավորում:

Մեր լեզվանյութում դիտարկվում են փոխանվանական վերափոխմաստավորման հետևյալ տեսակները՝

ա) մարմնի մասը ամբողջի փոխարեն

Pelos de diablo /demonio (բառացի՝ սատանայի մազեր) - անփուլթ, թափթփված կին; *Աստճու աջ* - գորություն; *Սատանի կոտոշ* - 1.խորամանկ, ճարպիկ; 2.խաբեբա (մարդ)

Վերոնշյալները համըմբռնման օրինակներ են, որը համարվում է փոխանուն-նության տեսակ:

Փոխանուննությամբ արտահայտվում են նաև այլ հարաբերություններ՝

բ) տվյալ անձի անվանումը (բնութագրումը)՝ ըստ նրակողմից գործածվող գործիքի, որը համարվում է նրա անբակտելի մասը.

Սատանի ճախարակ - չարածճի, խորամանկ; *Սատանի չեքուճ* - շատ ճարպիկ

դ) մարմնի մասի անվանումը նրակատարած գործառնության փոխարեն
Սատանի աչք ունեցող; *Սատանի լեզու ունեցող*; *Սատանի ականջը խուլ*; *Սատանի աչքը քոռ*; *Սատանի աչքը քաղցր լինել մեկի վրա*; *Սատանի կրունկ*:

Իսպաներենում «dios» և «diablo» բաղադրիչներով կազմված դարձվածային միավորների շարքում չի արձանագրվել տվյալ ենթախմբին պատկանող օրինակ:

ե) առարկայի, գործիքի անվանումը իր կատարած գործառնության փոխարեն.

Como la trompeta de diablo (բառացի՝ ինչպես սատանայի շեփորը) – անբարեհունչ; *Como retorta de diablo* (բառացի՝ ինչպես սատանի թորանոթ) – այրող:

Առհասարակ փոխաբերական վերափոխմաստավորումը բնորոշվում է վերագարկման ավելի բարձր աստիճանով, քան փոխանվանականը: Դա հիմնավորվում է այն փաստով, որ չնայած վերափոխմաստավորման այս երկու տեսակների հիմքում էլ ընկած է իմաստային վերափոխման ընդհանուր մի ձև, այնուամենայնիվ

վերջիններս զգալիորեն տարբերվում են իրենց իմաստային կառուցվածքով: Փոխանվանական վերափոխադրման դեպքում դարձվածքի և իր նախադասի իմաստների միջև ավելի սերտ կապ է ստեղծվում, քան փոխաբերական վերափոխադրման ժամանակ: Երբեմն փոխանվանական դարձվածային միավորները կարող են նաև համարվել փոխաբերական կամ հակառակը, երբ առնչակցությունը շփոթում են երկու առարկաների կամ երևույթների միջև առկա նմանություն հետ, կամ նրանց միջև առկա սահմանն այլևս անհնար է տարբերակել:

Փոխաբերական և փոխանվանական վերափոխադրումներն աչքի են ընկնում նաև մեկ այլ ընդհանուր առանձնահատկությամբ՝ գերիմակի և տարբերակիչ իմակի գործառույթով /Назарян, 1987: 158/: Գերիմակը մատնանշում է դարձվածքի հիմնանշանակիչ իմաստը՝ արդեն իսկ վերափոխադրված տարբերակով, մինչդեռ տարբերակիչ իմակը միայն ընդգծում է որևէ հատկանիշ, որով տարբերակվում է տվյալ դարձվածքը: Օրինակ՝ demonio amarillo (բառացի՝ դեղին սատանա, դարձվածային իմաստը՝ փող), որտեղ գերիմակը փողն է, իսկ տարբերակիչ իմակը՝ գույնը (ոսկու գույնը):

Այսպիսով, մերլեգվանյութի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ թեև երբեմն շատ բարդ է կամ գրեթե անհնար հստակորեն սահմանազատել փոխաբերական և փոխանվանական վերափոխադրման տեսակները, այնուամենայնիվ հիմնական տարբերակիչ հատկանիշը հետևյալն է. դարձվածային միավորների փոխաբերական վերափոխադրումը հիմնվում է երկու առարկաների կամ երևույթների միջև գոյություն ունեցող նմանության, իսկ փոխանվանական վերափոխադրումը՝ վերջիններիս միջև գոյություն ունեցող առնչակցության վրա:

II. Դարձվածային միավորների բաղադրիչների բառային իմաստի թուլացումը դարձվածքների վերափոխադրման շատ տարածված տեսակներից է, որը երբեմն նույնացվում է դարձվածային վերափոխադրման հետ: Համաձայն Ա. Նազարյանի սահմանման՝ «դարձվածային վերափոխադրումը իմաստային տեղաշարժ է, որի արդյունքում դարձվածային միավորի բաղադրիչները ձեռք

են բերում այնպիսի իմաստ, որը տարբերվում է նրանց սովորական իմաստներից, ինչպես ուղղակի, այնպես էլ փոխաբերական: Այսպիսով, վերաիմաստավորումը հանգեցնում է դարձվածքի բաղադրիչների (կամ բաղադրիչների միմասի) բուն իմաստի կորստին» /Назарян, 1987 :161/: Մինչդեռ դարձվածային միավորների բաղադրիչների բառային իմաստների թուլացման դեպքում դարձվածքի բաղադրիչները ամբողջությամբ չեն կորցնում իրենց սեփական իմաստները: Ի տարբերություն դարձվածային միավորների վերաիմաստավորման՝ տվյալ տեսակի առկայության դեպքում բաղադրիչները ոչ թե ձեռք են բերում նոր իմաստ, այլ ուժգնանում են նրանց հուզարտահայտչական գործառնությամբ:

Դարձվածային միավորների բաղադրիչներում բառային իմաստների թուլացումից (իմաստային տեղաշարժի բացակայության պատճառով) հնարավոր է դառնում տվյալ դարձվածային միավորների իմաստի կանխենթադրումը: Այստիպիսի պատկանող դարձվածային միավորների բաղադրիչների իմաստից կարելի է հստակ կանխորոշել ամբողջ դարձվածքի իմաստը, այսինքն՝ նման դարձվածքներին հատուկ է վերացարկման նվազաստիճան, քան դարձվածային միավորների վերաիմաստավորման դեպքում: Այս պարագայում բաղադրիչները մասամբ են վերաիմաստավորվում, որը նաև խթանում է դարձվածքի՝ երկուսի նկատմամբ առանձնահատկությունը:

Վերաիմաստավորման տվյալ տեսակը հաճախ հանդիպում է համեմատության դարձվածքներում, ինչպես նաև միագագաթներում: Օրինակ՝ Como el diablo (բառացի՝ սատանի պես) - սարսափելի; Como la cruz y el diablo (բառացի՝ ինչպես խաչն ու սատանան) - շուն ու կատվի պես; Աստճո պես; Սատանի նման; De Dios (բառացի՝ աստճոց/ աստճո կողմից) - շատ ուժեղ; De (mil) diablos (բառացի՝ սատանայական) - սարսափելի; Con Dios (աստճո հետ) - Աստված քեզ հետ:

Բացառությամբ ¡Como la cruz y el diablo՝ դարձվածքի, որը ¡Como el diablo՝, «Աստճո պես», «Սատանի նման» օրինակների հետ հանդես է գալիս որպես համեմատության դարձվածք, թվարկված մյուս բոլոր դարձվածային միավորները միագագաթ են՝ կազմված

նախդիր + գոյական կամ հայերենում՝ գոյական + կապ կաղապարներով:

Բաղադրիչների իմաստային թուլացմամբ են բնութագրվում նաև հետևյալ դարձվածքները. Hacer un frío **de** mil diablos (բառացի՝ հազար սատանի ցուրտանել) - անտանելի ցուրտանել; Oler **a** demonios (բառացի՝ սատանայի հոտ գալ) - վատ հոտ գալ / վատ հոտ արձակել, Sonar **a** demonios (բառացի՝ սատանայական հնչել) - շատ անբարեհունչ լինել; Varón **de** Dios (բառացի՝ աստծո որդի) - սուրբ մարդ:

Իսպաներենում, ինչպես նաև ռոմանական այլ լեզուներում, իմաստային վերափոխման այս տեսակին պատկանող դարձվածային միավորներում բաղադրիչների բառային իմաստի թուլացումը առավել հաճախ տեղի է ունենում նախդիրների օգնությամբ: Օրինակ՝ Hacer pacto **con** diablo (բառացի՝ սատանայի հետ դաշինք կնքել) - հոգին սատանին ծախել; Anda **con** Dios (բառացի՝ գնա աստծու հետ) - աստված քեզ հետ (բարեմաղթանք); Creerle **como** a Dios (բառացի՝ վստահել մեկին, ինչպես աստծուն) - անսահման վստահել մեկին; Alzar las manos **a** Dios (բառացի՝ ձեռքերը երկինք բարձրացնել) - աղոթել: Երբեմն կարող են հանդես գալ նաև առանց նախդիրների, օրինակ՝ Amanecer Dios – լույսը բացվել:

Հայերենում նախդրավոր համակարգի փոխարեն կիրառվում է հոլովականը: **De** նախդրի համարժեքներն են սեռական և բացառական հոլովները իրենց համապատասխան հոլովական վերջավորություններով: Օրինակ՝ Աստծո տաճար / տուն - եկեղեցի:

A նախդրի համարժեքն է տրական հոլովը, օրինակ՝ Միայն աստծո**ւն** է հայ տնի-ոչ ոք չգիտի: Ինչպես նշել ենք, հազվագյուտ դեպքերում դարձվածային միավորի վերափոխմամբ կազմված և չվերափոխմամբ մասերը միավորվում են առանց կապերի, օրինակ՝ Agua Dios (բառացի՝ աստծո ջուր) - երկարատև անձրևներ; Աստված խելք տալ - խելոքանալ; Աստված խելքն առնել - խելագարվել:

Այսպիսով, ի տարբերություն իմաստային վերափոխման մյուս տեսակների՝ դարձվածային միավորի բաղադրիչների բառային իմաստի թուլացման դեպքում դարձվածքի բաղադրիչների հանրագումարից, այսինքն՝ բաղադրական կաղապարից, կարելի է

կանխենթադրել ամբողջ դարձվածքի իմաստը, որը հեշտացնում է նրա իմաստի ընկալումը և եզրակիրների կողմից:

III. Դարձվածային միավորների զեղչում: Իմաստային վերափոխման տվյալ տեսակը նույնպես ունի լայն տարածում և համարվում է դարձվածակազմության միջոցներից մեկը: Չեղչումը՝ որպես և եզրական երևույթ, և եզրաբանության ուսումնասիրության առարկա է հանդիսացել դեռևս անտիկ ժամանակներից: Հնում այն հայտնի էր որպես ճարտասանական միջոց, իսկ հետագայում այն գրավեց նաև մի շարք և եզրաբանների ու շարժողությունները՝ և եզրական տարբեր մակարդակներում իր ոճական կիրառության լայն հնարավորություններով:

Քննվող խնդրի վերաբերյալ և եզրաբանական գրականության մեջ շրջանառվում են շատ տեսակետներ: Չեղչումը դարձվածայնության ցուցիչ է, քանի որ հանդես է գալիս որպես իմաստային վերափոխման ձև: Կայուն բառակապակցություններում առանցքային բառային բաղադրիչները պահպանվում են, իսկ զեղչված անդամները խոսողի կողմից կարող են վերականգնվել համատեքստում: Դրա հետ մեկտեղ հարկ է նշել, որ դարձվածքներին հատուկ զեղչումը ի հայտ է գալիս ոչ թե հաղորդակցության կոնկրետ պայմաններում՝ խոսքում, այլ և եզրի մակարդակում:

Համաձայն լայն տարածում գտած մեկ այլ տեսակետի՝ զեղչումը և եզրական խոսքման դրսևորում է, որի նպատակը և եզրի տնտեսումն է: Այն բնորոշվում է նաև որպես արտահայտության պահանջարկի կրճատում, սեղմում՝ չհանգեցնելով բովանդակության պահանջարկի:

Չեղչված անդամով դարձվածային միավորներն առաջանում են կայուն կապակցությունների բառ-բաղադրիչների կրճատմամբ, որի արդյունքում դարձվածքի կառուցվածքը ավելի պարզ է դառնում /Հазарян, 1987: 163/: Տեղի է ունենում մտքի խոսքում, որում արտացոլվում է դարձվածային միավորների վերափոխման տվյալ տեսակը՝ զեղչումը:

Չեղչված կաղապարները երբեմն նույնացվում են թերի նախադասությունների հետ, սակայն դա թյուր կարծիք է: Թերի

Նախադասու լ թ յ ու ն ը խոսաց ված արտահայտու լ թ յ ու ն է, որի լ ի արժեք տարբերակը հնարավոր չէ վերականգնել, իսկ զեղջված նախադասու լ թ յ ու ն ները կամ կաղապարները, իրենց բնույթով լ ի նել ով ն ու յ ն պես խոսաց ված, հիմնականում բնորոշվում են ամբողջական հարաբերակցի առկայ ու լ թ յ ամբ:

Չնայած այն հանգամանքին, որ դարձվածային միավորների զեղջ ու մը հնարավոր է մեկնաբանել, այնուամենայնիվ գործնականում անհնար է ճշգրտորեն կանխորոշել տվյալ դարձվածքի իմաստը, որը ենթարկվել է դարձվածային միավորի իմաստային վերափոխման այս տեսակին:

Շարահյուսական մակարդակում, այն է՝ նախադասու լ թ յ ան դեպքում զեղջման հիմնական չափորոշիչը կրճատ կաղապարի լ ի արժեք հարաբերակցի գոյ ու լ թ յ ու ն ն է, և տվյալ կաղապարը հեշտորեն կարելի է վերականգնել ըստ վերջինիս նախորդող կամ հաջորդող խոսքի կամ տվյալ իրադրու լ թ յ ան, սակայն դարձվածքը՝ որպես կայ ու ն վերափոխատվորված կապակց ու լ թ յ ու ն, չի ենթարկում կանխենթարկում, վերջինիս կաղապարը միշտ չէ, որ կարելի է հեշտորեն վերականգնել, երբեմն դան ու յ ն իսկ անհնար է:

Անհրաժեշտ է նշել, որ դարձվածային միավորների զեղջ ու մը հիմնականում տեղի է ու ն են ու մ լ եզվի տարածամանակյա (դիախորոնիկ) ալ ան ու մ:

Իմաստային վերափոխման տվյալ տեսակը երկու լ եզ ու ն եր ու մ ու ս ու մ ն աս ի-ր ել ի ս բացահայտվել են միշտ ք ն մ ան ու լ թ յ ու ն ն եր և տարբեր ու լ թ յ ու ն ն եր: Ի ս պ ան ե-ր ե ն ի դարձվածքները հատկապես աչքի են ընկնում տարբեր խնդիրների և բայական բաղադրիչի զեղջմամբ: Օրինակ՝ **A la** (lo) de Dios (**a la buena** de Dios) - չմտածված, բախտի քմահաճ ու յ ք ի ն թողած; **Dejarlo** a Dios (dejar **algo** a Dios) - աստ ու վրահ ու յ ս դ ն ել; **Que lo** tenga Dios de su mano (tener Dios **a uno** de su mano) - աստված պահապան:

Լրացում դերան ու ն ն եր ով դարձվածային միավորները՝ որպես լ եզվական երև ու յ թ, բնորոշ են ոչ միայն իսպաներենին, այլ նաև ռոմանական այլ լ եզ ու ն եր ի ն: Յարկ է նշել, որ իսպաներենում կիրառվում են մասնավորապես իգական սեռի *la/las*

դերանունները, որոնք երրորդ դեմքի եզակի և հոգնակի թվի ella/ellas անձնական դերանունների հայցական հոլովի ձևերն են և իրականում որևէ գոյականի հետ չեն հարաբերակցվում: Որոշ լեզվաբաններ պնդում են, որ տեղի է ունեցել զեղչում (տվյալ դեպքում զեղչված է իգական սեռի գոյականը), իսկ որոշ դեպքերում էլ սահամարում են կեղծ զեղչում, որը շատ անգամ անհնար է վերականգնել: Վերոնշյալ առաջին՝ A **la** de Dios օրինակում **la** դերանունը հանդես է գալիս ուղիղ խնդրի դերում: Շատ հազվադեպ դարձվածային միավորներում ուղիղ խնդրի դերում կարող է հանդես գալ նաև **lo** դերանունը: Սակայն վերջինս իսպաներենում այնքան էլ կիրառելի չէ, քանի որ **lo** և **la** լրացում դերանուններով դարձվածային տարբերակ-ներում, որոնք ունեն միևնույն բառային կազմը, հիմնականում նախապատվությունը տրվում է **la/las** դերանուններին. օրինակ՝ A **la** (lo) de Dios - չմտածված, բախտի քմահաճույքին թողած: Տվյալ երևույթի շուրջ շրջանառվում է մեկ այլ տեսակետ, համաձայն որի, իտալերենում և իսպաներենում հաճախ չեզոք սեռի փոխարեն հայտնի արտահայտություններում օգտագործվում է իգական սեռի **la** դերանունը «causa» (պատճառ) իմաստով» /Курчаткина, Суррун, 2009: 68/:

Ինչպես արդեն նշել ենք, երբեմն գործնականում անհնար է վերականգնել զեղչված անդամը, որի փոխարեն հանդես է գալիս լրացում դերանունը: Օրինակ՝ Traer **las** del demonio (սատանի պես խորամանկ լինել); A **la** de Dios que es Cristo/ A **la** de Dios que es grande (երդման բանաձևում), Armar **la** de Dios es Cristo (մեծ աղմուկ բարձրացնել): Երբեմն տվյալ դերանունները կայուն կապակցությամբ ավելացնելիս վեջինիս հաղորդում են նոր իմաստ, սակայն մեր ուսումնասիրություն-ներում նման օրինակ չի բացահայտվել:

Պակաս կիրառելի չեն նաև դարձվածային այն միավորները, որտեղ զեղչված է բայական բաղադրիչը: Օրինակ՝ De Dios el medio (de Dios **venga** el (re)medio) - միայն հրաշքը կփրկի; Después de Dios, la olla (depués de Dios **que sea** la olla) - ինձնից հետո անգամ ջրիեղեղ; Al diablo/ a todos los diablos (**vete/manda/anda** al diablo/ a todos los diablos) - գրողի ծոցը կորչի/կորչեն/ուղարկի՛ր: Վերջիններս իրականում ավելի

ամբողջական բառային կազմ ունեցող դարձվածքների կրճատ տարբերակներն են:

Իսպաներենում հանդիպում են նաև անվանական բաղադրիչի զեղչման դեպքեր: Օրինակ՝ *Armar una de todos los demonios* (իրարանցում, ծեծկռտուք սարքել, ստեղծել): Տվյալ օրինակում զեղչված է *escaramuza* (բախում, վեճ) գոյական անունը:

Հայերենի դարձվածքներին հիմնականում բնորոշ է բայական բաղադրիչի զեղչումը: Օրինակ՝ Իմը՝ դու, քոնն՝ Աստված (իմը դու **ես**, քոնն աստված **է**) - խնդիրք ներկայացնելու արտահայտություն; Հույս Աստված (**իմ** հույսն աստված **է**) - Աստծո կամոք; Աստված արդար (աստված արդար **է**) - արդարությունը աստված կգնահատի; Սատանի աչքը քոռ; Սատանի ականջը խուլ; Աստված քեզ հետ:

Հայերենում հանդիպում են նաև անվանական բաղադրիչի զեղչման դեպքեր: Օրինակ՝ Աստված էն կանաչ մեռունը (երդում); Էն Աստվածը (ճիշտոր, հաստատ); Աստված երկինք (երդման բանաձևում) և այլն: Երեք դեպքում էլ զեղչված է «վկա» անվանական բաղադրիչը:

Այսպիսով, երկու լեզուների դարձվածային ֆոնդն ուսումնասիրելով՝ կարելի է եզրակացնել, որ զեղչումը՝ որպես լեզվական երևույթ, առկա է երկու լեզուներում էլ:

Հայերենի լեզվանյութում, ի տարբերություն իսպաներենի, չի բացահայտվել խնդրի զեղչմամբ (կամ փոխարինմամբ) դարձվածք, որն առավել բնորոշ է ռոմանական լեզուներին: Սակայն անհրաժեշտ է նշել, որ ինչպես իսպաներենում, այնպես էլ հայերենում, դարձվածային միավորների իմաստային վերափոխման տվյալ տեսակը շատ քիչ է հանդիպում, քանի որ դարձվածային միավորները, լինելով կայուն կապակցություններ, մեծամասամբ փոփոխության չեն ենթարկվում:

IV. Ժողովրդաստուգաբանական աղավաղումը իմաստային վերափոխման ամենահազվադեպ հանդիպող և ամենաքիչ ուսումնասիրված տեսակներից է: Թերևս, սա է պատճառը, որ այն գրեթե չի դիտարկվում մեր լեզվանյութում: Ըստ լայն տարածում գտած տեսակետի՝ ժողովրդաստուգաբանական աղավաղումը կապակցության, այն է՝ դարձվածային միավորի բաղադրիչներից

մեկի փոխարինումն է որևէ համանունով կամ հնչյունային կառուցվածքով նրան մոտ բառով՝ հարանունով, օրինակ՝ Por Dios և Par Dios (երդում): Տվյալ օրինակում կարելի է դիտարկել հարանվան դեպք, քանի որ տվյալ բառերը մոտ են իրար հնչյունային կառուցվածքով:

Սակայն ուսումնասիրությանն են տալիս, որ ոչ միշտ է, որ ժողովրդա-ստուգաբանական աղավաղումը կատարվում է բաղադրիչներից մեկը փոխարինելով որևէ համանունով կամ հարանունով. կարևոր դեր են խաղում նաև իմաստային գործոնները: Ըստ որոշ լեզվաբանների՝ ժողովուրդը, ըստ իր հայեցողության, ար-տահայտությանն են հնացած և անհասկանալի բառերը փոխարինում է նորով՝ դրանք ավելի հասկանալի դարձնելու նպատակով:

Ժողովրդաստուգաբանական աղավաղումը հանգեցնում է դարձվածքի լիարժեք ապապատճառաբանման, որը վերջինիս բաղադրիչների միջև իմաստային-տրամաբանական կապի խախտման արդյունք է: Բաղադրիչների փոխարինումը բնականաբար ազդում է տվյալ դարձվածքի մեկնաբանման վրա՝ դարձնելով պատկերն ավելի բարդ ու դժվար մեկնաբանելի:

V. Հնաբանություններ: Դարձվածային միավորների վերաիմաստավորման մյուս տեսակը հնաբանություններն են: Ի տարբերություն այլ կառուցվածքաիմաստային խմբերի՝ հնաբանություններով դարձվածային միավորներն աչքի են ընկնում բաղադրիչների կապակցման (ծուլման) ամենաբարձր աստիճանով, և նրանց բնորոշ չէ տարբերակայնությունը: Այս խմբին պատկանող դարձվածային միավորներում բաղադրիչները ենթարկվում են մասնակի կամ ամբողջական/րիվ վերաիմաստավորման, և քանի որ կազմված են հնացած, արդեն իսկ գործածությունից դուրս եկած բառերից կամ բառակապակցություններից, բաղադրիչների իմաստից հաճախ գրեթե անհնար է կռահել ամբողջ դարձվածային միավորի իմաստը:

Մեր լեզվանյութում առկա են հնաբանությունների հետևյալ տեսակները՝

Ա. *Շարահյոսական հնաքանություններ.* այս հնաքանությունները ժամանակակից իսպաներենում և հայերենում հանդիպում են այն դարձվածային միավորներում, որոնք ունեն քերականորեն հնացած կաղապար և բնորոշվում են հետևյալ առանձնահատկություններով՝

ա) հոդի բացակայությամբ.

Օրինակ՝ *Estar ojo al Cristo con uno* (զգոն է ինքն); Աստված էն կանաչ մեռն (երդման բանաձևում)

բ) *que* շաղկապի բացակայությամբ.

Օրինակ՝ *Digan que de Dios dijeron* (թագավորի հետևից անգամ խոսում են); *Dios mantenga* (աստված պահապան); *Dios me haga bien con esto* (այսքանն էլ ինձ բավարար է); *Dios te ayude* (աստված քեզ օգնական); *El diablo sea sordo* (սատանի ականջը խուլ է)

գ) շրջուն շարահյուսությամբ.

Օրինակ՝ *Más dijeron de nuestro Señor Jesucristo* (միևնույն է, տարբերություներ չկա); *Alabado sea Dios* (փառք քեզ աստված); *Bendito sea Dios* (օրհնանք); Երկինքը Աստված կաքստե՝ չեմ հավատար (ստախոս է):

Բ. *Բառային հնաքանություններ.* հանդիպում են այն դարձվածային միավորներում, որոնք կազմված են ժամանակակից իսպաներենի կամ հայերենի արդի քերականական կաղապարներով, բայց իրենց կազմում ունեն հնացած բառեր, որոնք տվյալ դարձվածքի կազմից դուրս կիրառելի չեն:

Օրինակ՝ *De cras en cras, vase el triste a Satanás* (ասվում է գայթակղության պատճառով կործանման մատնվող մարդկանց մասին); *De Dios en ayuso* (աստված վկա):

Գ. *Իմաստային հնաքանություններ.* հանդիպում են այն դարձվածային միավորներում, որոնք ունեն ժամանակակից իսպաներենի կամ հայերենի արդի քերականական կաղապար, բայց իրենց բառային կազմում ունեն բառեր՝ հնացած (գործածությունից դուրս եկած) իմաստներով: Տարբերակում ենք իմաստային հնաքանության երկու տեսակ՝ բառաշարահյուսական և իմաստաշարահյուսական:

Բառաշարահյուսական հնաքանությունների խմբին պատկանող դարձվածքները իրենց կազմում ունեն հնացած բառեր,

ինչպես նաև գործածությունից դուրս եկած շարահյուսական կաղապարներ: Օրինակ՝ Տերը/ Աստծ մի արասցե (աստված չանի); Տիարն ընդ առաջ (աստված առաջ); Տեր ողորմյա:

Իմաստաշարահյուսական հնաքանություններ. այս խմբին պատկանող դարձ-վածային միավորները միաժամանակ ունենև՝ իմաստային հնաքանություններ, և՛ շարահյուսական: Օրինակ՝ plega (կամ plegue, pluguiese) a Dios դարձվածքը (հին իսպաներենից), որը կարելի է գտնել Դոն Կիխոտում և Ոսկեդարի այլ գրական գործերում «agrade a Dios, plazca a Dios» իմաստով (plega a Dios, Sancho, que así sea porque del dicho al hecho hay gran trecho): Plegar բայի նշված իմաստը (հաճելի լինել) այսօր այլևս գործածական չէ:

Չնայած գործնականում հնաքանությունները դարձվածային միավորներում այնքան էլ հաճախ չեն հանդիպում, այնուամենայնիվ վերջիններս հարստացնում են խոսքը՝ հաղորդելով նրան նոր շունչ, երբեմն էլ նոր իմաստային երանգավորում:

VI. Կայուն կապակցությունների իմաստի իրադրային ընդլայնում:

Դարձվածային վերափոխատվորման տվյալ տեսակը բնորոշ է հաղորդակցական դարձվածքների մեջ մտնող ասացվածքներին, որոնք, ձեռք բերելով ընդհանուր իմաստ, վերաբերում են ոչ թե կոնկրետ իրավիճակի կամ դեպքի, այլ միանման իրադրությունների միամբողջ դասի: Օրինակ՝

1. Hay muchos diablos que se parecen unos a otros (բառացի՝ շատ սատանաներ իրար նման են) - ձկնորսը ձկնորսին հեռվից է ճանաչում:
2. Dar a Dios lo que es de Dios y dar a César lo que es de César - (բառացի՝ աստծունը տալ աստծուն, կայսրինը՝ կայսեր) - ամեն մեկին իրենը (իր հասանելին) տալ:

Առաջին օրինակում (Hay muchos diablos que se parecen unos a otros) «diablo» (սատանա) բաղադրիչը ոչ թե բնութագրում է կոնկրետ սատանային, այլ միանման մարդկանց: Նույնը տեղի է ունենում նաև աստվածաշնչյան առածային հաղորդակցական դարձվածային միավորում (Կայսրինը՝ կայսրին, Աստծունը՝ Աստծուն) /Ավետարան ըստ Մաթևոսի 22: 15-22/, որտեղ «աստված» և «կայսր»

բաղադրիչները մարմնավորում են հասարակ մարդու հավաքական կերպարը:

VI. Իմաստային գերաճ: Դարձվածային միավորների իմաստային վերափոխման տվյալ տեսակը գործնականում ունի բավականին լայն տարածում: Տվյալ դեպքում դարձվածքի իմաստը ոչ թե փոխարինում է տվյալ միավորի ազատ շարահյուսական հարաբերակցի իմաստին, այլ հիմնվում է նրա վրա, որի արդյունքում կայուն կապակցության նախնական իմաստը ներառվում է դարձվածքի իմաստի մեջ՝ դառնալով վերջինիս բաղկացուցիչ մասը: Ձեռք բերված նոր իմաստը, այսինքն՝ նոր իմակը, ավելի է բարդացնում վերջինիս իմաստային կառուցվածքը և տվյալ ազատ կապակցությանը հաղորդում է դարձվածային բնույթ, այսինքն՝ այլաբերական իմաստ: Օրինակ՝ Աստծու ճամփաճանապարհ (աստվածապաշտություն) դարձվածքը ժամանակի ընթացքում ձեռք է բերել նոր՝ այլաբերական իմաստներ՝ արդարություն, բարություն, որոնք հիմնվում էին առաջնային, նախնական իմաստի վրա:

Իմաստային գերաճի մեկ այլ տեսակ է ազատ կապակցության կողմից խորհրդանշանային իմաստի ձեռքբերումը: Տվյալ դեպքում սովորաբար ազատ կապակցության կազմում առկա է սոմատիկ (կազմաբանական) բաղադրիչ՝ արտահայտելով ինչ-որ ժեստ կամ դիմադարձություն, ավելի հազվադեպ վերջիններս արտահայտում են ծիսակարգային կամ այլ երևույթներ՝ հանդես գալով որպես կոնկրետ հասկացությունների խորհրդանշաններ: Տվյալ աշխատանքում վերջիններս արտահայտում են կրոնական հավատամք (աստված և սատանա հասկացությունների հետ կապված), աստծո պաշտամունքը և այլն: Օրինակ՝ *Alzar las manos a Dios* (բարացի՝ ձեռքերը մեկնել (վեր) առ աստված); Աստծո աջ: Առաջին ազատ կապակցության նախնական իմաստն աղոթելն է, իսկ այլաբերականը՝ աստծուն ինչ-որ բան (գթասրտություն, ներողամտություն) խնդրելը: Իսկ երկրորդ օրինակի (աստծո աջ) նախնական իմաստը աստծո աջ ձեռքն է, իսկ այլաբերականը խորհրդանշում է զորություն:

Վերափմաստավորման տվյալ տեսակի արդյունքում առաջացած դարձվածքը առկայանում է միայն մեկ՝ դարձվածային իմաստով, որն իր մեջ ներառում է նաև տվյալ դարձվածքի ազատ շարահյուսական հարաբերակցի իմաստը /Назарян, 1987: 168/: Սակայն հարկ է տարբերակել դարձվածային միավորների իմաստային գերաճը փոխանվանական վերափմաստավորումից, քանի որ երկու դեպքում էլ պահպանվում է դրանց նախատիպի հիմնանշանակիչ իմակը: Ինչպես նշում է Ա. Նազարյանը, փոխանվանական դարձվածքի դեպքում տեղի է ունենում նախնական իմաստի փոխադրում-փոխարինում (ինչ-որ մի բան մյուսի փոխարեն), իսկ իմաստային գերաճի դեպքում՝ նախնական իմաստի համալրում (ինչ-որ մի բան և մեկ այլ բան) /Назарян, 1987: 169/:

Այսպիսով, իմաստային վերափոխման վերոնշյալ տեսակները, բացառությամբ ժողովրդաստուգաբանական աղավաղման, հատուկ են նաև իսպաներենի և հայերենի «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածքներին և թույլ են տալիս բացահայտել լեզվում դարձվածակազմության մեթոդներն ու եղանակները, քանի որ դարձվածային միավորների մեծամասնությունն առաջանում է ազատ կապակցությունների վերափմաստավորման արդյունքում:

Իսպաներենում իմաստային վերափոխման տեսակների շարքում հատկապես առանձնանում են վերափմաստավորումը՝ իր փոխաբերական և փոխանվանական տարատեսակներով, դարձվածային միավորների բաղադրիչների բառային իմաստի թուլացումը (հաճախ համեմատություն-դարձվածքներում և միագագաթներում) և զեղչումը (որի դեպքում զեղչվում են հատկապես դարձվածքի անվանական և բայական բաղադրիչները): Նույն երևույթը կարող է դիտարկվել նաև հայերենում: Իսպաներենում երբեմն խնդիրը փոխարինվում է լրացում դերանունով:

Հարկ է նաև նշել, որ միևնույն դարձվածային միավորը կարող է առաջանալ միաժամանակ իմաստային վերափոխման մի քանի տեսակի (սովորաբար երկու) արդյունքում: Օրինակ՝ իսպաներենում «llueve de Dios» դարձվածքը հանդես է գալիս միաժամանակ ինչպես դարձվածային միավորների բաղադրիչների բառային իմաստի

թուլացման տեսակ, այնպես էլ փոխաբերության տեսակ՝ ըստ երևույթների նմանության:

3.2 «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչ ներով դարձվածակազմական կաղապարները

Լեզվաբանական գրականության մեջ դարձվածքների կաղապարման խնդիրն առ այսօր չի դարձել խորը ուսումնասիրության առարկա, և այդ խնդրի շուրջ դեռևս գոյություն ունեն իրարամերժ տեսակետներ: Տարիներ շարունակ լեզվաբանության մեջ շրջանառվել է այն թյուր կարծիքը, որ դարձվածային կաղապարները կանխենթադրված իմաստ ունեցող իմաստային կաղապարներ են: Սակայն, ի հակադրություն տվյալ վարկածի, հայտնի դարձվածաբաններ Ա. Նազարյանը և Ն. Ամոսովան փաստում են, որ դարձվածքները չեն ստեղծվում կոնկրետ կաղապարով, որը կարող է արտացոլել տվյալ դարձվածային միավորի բառային-նյութական կազմն ու կոնկրետ իմաստը, այլ առաջանում են կամայականորեն, ձեռք բերում լայն կիրառում՝ հետագայում արձանագրվելով համապատասխան բառարաններում որպես դարձվածային միավորներ /Назарян, 1987: 44-45/: Ի տարբերություն բառի, որն ունի անվանողական բնույթ և կոչված է անվանելու որևէ կոնկրետ երևույթ, հասկացություն կամ առարկա, դարձվածքը հիմնականում ունի պատկերավոր-հուզարտահայտչական բնույթ և արտահայտում է անհատի վերաբերմունքը տվյալ երևույթի նկատմամբ: Դարձվածքները քիչ դեպքերում են ունենում բառային հոմանիշներ և հիմնականում մեկնաբանվում են բառակապակցությամբ կամ նախադասությամբ: Ի վերջո, դարձվածքները չեն ստեղծվում խոսքում, այլ վերարտադրվում են որպես լեզվի պատրաստի միավորներ:

Դարձվածքների իմաստային կաղապարման խնդրի լուծումը իրականում կախված է նրանից, թե ինչպես է ընկալվում տվյալ դարձվածային միավորը և ինչպե՞ս անում է այն ուսումնասիրվում: Ինչպես դիտարկում է Ա. Նազարյանը, դարձվածային կաղապարներն

անհրաժեշտ է ուսումնասիրել բացառապես նկարագրական պլանում և ոչ թե սերող մեթոդական եղանակով /Назарян, 1987: 49-53/: Ահա թե ինչու գիտական աշխատություններում նմանատիպ հետազոտություններ կատարելիս առաջնային է բովանդակային պլանի ուսումնասիրությունը, որից հետո միայն անցում է կատարվում արտահայտության պլանին¹:

Հարկ է նշել, որ երկու և ավելի լեզուների տիպաբանական-համեմատական վերլուծության ժամանակ կարևոր նախապայման է համարվում տվյալ դարձվածային միավորների ներքին ձևի ուսումնասիրությունը, որը երբեմն նաև կարող է փոխառված լինել մեկ այլ լեզվից: Այդպիսի դարձվածքները չեն կարող լինել իմաստային կաղապարման ուսումնասիրության առարկա, քանի որ վերջիններիս ներքին ձևը չի ձևավորվում ինքնուրույնաբար, այլ պատճենվում է՝ մեխանիկորեն կրկնելով միայլ լեզվի դարձվածքի ներքին ձևը: Տվյալ դեպքում խոսքը այն դարձվածքի մասին է, որը սկզբում առաջացել է մի լեզվում, այնուհետև պատճենվել մեկ այլ կամ մի քանի օտար՝ ցեղակից կամ ոչ ցեղակից լեզուների կողմից:

Անհրաժեշտ է նաև նշել, որ իմաստային կաղապարման կարող են ենթարկվել բացառապես պատկերավոր դարձվածային միավորները՝ շնորհիվ իրենց ներքին ձևի արտահայտչականության:

Իմաստային կաղապարման խնդիրը քննելիս հարկ է նաև նախապես ծանոթ լինել լեզվաբանական ժամանակակից իմաստաբանական որոշ ուսմունքներին, ինչպես, օրինակ՝ սերող իմաստաբանությանը (Ն. Խոմսկի) և բաղադրական իմաստաբանությանը (կառուցվածքային իմաստաբանության բաղադրական վերլուծության մեթոդին)²:

Դարձվածային միավորների կաղապարման խնդիրն ուսումնասիրելիս անհրաժեշտ է նաև անդրադարձնալ լեզվի համակարգայնության խնդրին, որը սերտորեն կապված է «դարձվածային միավոր» և «դարձվածային կաղապար» հասկացությունների հետ: Դեռևս անցյալ դարի սկզբին Ֆ. դը Սոսյուրը նշում էր, որ լեզուն՝ որպես համակարգ, ներառում է տարբեր միկրոհամակարգեր, որոնցից մեկն էլ հենց լեզվի

դարձվածային համակարգն է կամ դարձվածապաշարը, իսկ դարձվածային կաղապարի առկայությունը՝ որպես դարձվածային անփոփոխակի, որն ինտեգրվում է մի կայուն կապակցության կազմի մեջ և ձեռք բերում ընդհանուր իմաստ, այս դեպքում դիտվում է որպես վերոհիշյալ համակարգայնության ակնառու օրինակ:

Ըստ Ա. Նազարյանի՝ դարձվածքների համակարգայնության ցուցիչներն են դարձվածային միավորների տարբերակայնությունը, հոմանիշությունն ու հականիշությունը /Назарян, 1987: 28/: Դարձվածային միավորների փոփոխակների փոխաբերությունը նույնպես համակարգված բնույթ ունի, քանի որ արտահայտում է իմաստային փոխկապակցվածություն և փոխներթափանցում տվյալ միավորների անդամների միջև /Кунин, 1970: 27/:

Դարձվածային միավորների կաղապարումը գիտական ուսումնասիրության մի բնագավառ է, որը դեռևս բավարարչափոփոխի ուսումնասիրվել: Այստեղ վիճահարույց հարցերի շարքում կարելի է առանձնացնել նոր դարձվածքների առաջացման խնդիրը, պրտենցիալ (ներունակային) դարձվածային միավորների ի հայտ գալը (նրանց վերածվելը բուն դարձվածքների), դարձվածային կաղապարների զարգացման հիմնական միտումները, մանրակաղապարները և այլն:

Ամեն մի լեզվի դարձվածային ֆունդիսամիկ համակարգ է, որը գտնվում է մշտական շարժի և փոփոխության մեջ: Տվյալ համակարգը իսպաներենում և հայերենում ուսումնասիրելու համար մենք դիմել ենք հետևյալ լեզվական մեթոդներին՝

ա) ներքին համադրական մեթոդ,

բ) դարձվածային միավորների բաղադրական վերլուծության մեթոդ:

Դարձվածքների իմաստային-բաղադրական վերլուծությունն կատարելիս անհրաժեշտ է նկատի ունենալ հետևյալ խնդիրները.

1. որոշել բաղադրիչների դերը դարձվածային իմաստի ստեղծման մեջ (մեր ուսումնասիրության մեջ առանցքային են «dios» (*աստված*) և «diablo» (*սատանա*) բաղադրիչները),

- II. կատարել իմաստային դասակարգում,
- III. բացահայտել և վերլուծել գոյություն ունեցող հիմնական դարձվածային կաղապարները,
- IV. որոշել դարձվածային կաղապարների դերը դարձվածային միավորների իմաստի կազմավորման խնդրում,
- V. ցույց տալ դարձվածային միավորների համակարգայնության հնարավորությունն ու արդյունավետությունը խմբավորման եղանակով՝ ըստ դարձվածային կաղապարների:

Իմաստային-բաղադրական վերլուծությունը տվյալ ուսումնասիրության մեջ մեզ թույլ է տալիս բացահայտել «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածային միավորների իմաստային առանձնահատկությունները, կատարել վերջիններիս իմաստային դասակարգումը և ուսումնասիրել տվյալ միավորների ամենաարդյունավետ դարձվածային կաղապարները: Դարձվածային կաղապարը թույլ է տալիս ոչ միայն պարզել տվյալ դարձվածային միավորի տիպարանական առանձնահատկությունները, այլ նաև ուսումնասիրել վերջինիս իմաստային կառուցվածքը՝ ելնելով նրա միավորիչ (ինտեգրալ) և տարբերակիչ հատկանիշներից: Իմաստային կաղապարում, ըստ Ա. Դ. Ռայխտեյնի, բաղադրական, իրադրային և դարձվածային անփոփոխականների միջև տիպիկ հարաբերակցությունների ստեղծումն է /Райхштейн, 1980: 61-66/: Բաղադրական անփոփոխակը, ըստ Ռայխտեյնի, միշտ քբ բառախմբերի բաղադրական իմաստների ընդհանրացումն է: Իրադրային անփոփոխակը միշտ քբ բառախմբերի իրադրային բովանդակության ընդհանրացումն է: Իսկ դարձվածաիմաստային անփոփոխակը միշտ քբ դարձվածային միավորների իմաստների ընդհանրացումն է:

Մեր ուսումնասիրության մեջ իմաստային կաղապարման համարելակետ է ծառայել է Ա. Ռայխտեյնի առաջարկած մեթոդը, ըստ որի, առաջին հերթին պետք է առանձնացնել իմաստային-թեմատիկ միջանի խումբ: Ստորև բերված աղյուսակում քննվում են իմաստային երկու թեմատիկ խումբ, որոնք, ինչպես

իսպաներենում, այնպես էլ հայերենում իրենց թվաքանակով առանձնանում են «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով կազմված դարձվածային միավորների շարքում:

№	Դարձվածաիմաստային խումբ	Դարձվածքների թվաքանակը իսպաներենում	Դարձվածքների թվաքանակը հայերենում
1.	Խորամանկությունն diablo (սատանա)	8	47
2.	Բարեմաղթությունն dios (աստված)	41	53

Ստորև քննենք վերոհիշյալ աղյուսակի առաջին դարձվածաիմաստային թեմա-տիկ խմբի իմաստային կադասարումն ըստ Ռայխշտեյնի մեթոդի «diablo» (սատանա) բառիմաստային դաշտում.

**Խորամանկությունն
Բաղադրական անվոփոխակ**

1. *Սատանայի վրաներգործությունն/ազդեցությունն ունենալ*
Engañar uno al diablo, Սատանա խաբել, Սատանա պայտել, Սատանա նալել, Սատանախաղացնել, Սատանային թարսնալել
2. *Սատանի մարմնի մի մասը լինել*
Սատանի առջևի ճիվը լինել, Սատանի ետևի կրունկը, Սատանի ետևի ճիվը, Սատանի ետևի ոտը, Սատանի պոչ, Սատանի կոտոշ, Սատանի խելք
3. *Սատանային հարազատմտերիմ լինել*
Սատանի կաթծծել, Սատանի ծիծուտել
4. *Սատանայի հետևորդը լինել/սատանի գործն անել*
Tener uno el diablo en (dentro del) cuerpo, Սատանի պիպել, Սատանի ճուտ, Սատանի ձագ, Սատանի լակոտ, Սատանի տակից քաշած, Սատանայի ծնունդ, Սատանի վիլականոդ
5. *Սատանայից սովորած միջոցներին դիմել*

Ser capaz de contarles los pelos al diablo, Estudiar con el diablo, Idear con el diablo, Սատանայ ու թյ ու ն բանեցնել , Սատանա կտրել

6. Սատանայ ին ինչ -որ հագու ստկամ կոշիկ տրամադրել

Սատանայ ին տրեխ հագցնել , Սատանայ ին շ ապիկ կարել

7. Սատանայ ից շ ու տ ծ ն վ ել

Սատանայ ից յ ոթ օր առաջ ծ ն վ ել , Սատանայ ից առաջ աշխարհ գալ , Սատանայ ից առաջ ծ ն վ ել , Սատանայ ի հե տ ծ ն ու ն դ ն ս տ ել

8. Սատանայ ի գործիք լ ի ն ել

Սատանայ ի ճ ախարակ , Սատանայ ի սրոց

9. Սատանի հե տ ս ե դ ա ն ն ս տ ել / Սատանայ ի հե տ շ ա տ մ տ եր ի մ լ ի ն ել

Hablar con el diablo, Inventar con el diablo, Idear con el diablo, Սատանի հե տ ս ոխ ու սխտր ու տ ել , Սատանայ ից սխտր ի հո տ առ ն ել

10. Սատանայ ին կամ իր հարազատներին խորամանկ ու թյ ամբ տեղահան անել

Սատանայ ին բնից հանել , Սատանի ծոցի ճ ու տը գողանալ , Սատանայ ին ջ ու ը տանել ` ծարավ հե տ բ եր ել

11. Սատանայ ից մի բան կորզել

Traer uno las¹ del diablo/demonio, Սատանի մանգաղ գողացող , Սատանի բյ ու լ լ ա թ ղ ց ն ող

Իրադրայ ին անփոփոխակ

1. Շատ խորամանկ և աչքաբաց լ ի ն ել

Engañar uno al diablo, Սատանա խաբել , Սատանայ ին ջ ու ը տանել ` ծարավ հե տ բ եր ել , Սատանայ ին տրեխ հագցնել , Սատանայ ին շ ապիկ կարել , Սադոնի հե տ խնամ ու թյ ու ն անել , Սատանի հե տ մի կտոր հաց կիսած լ ի ն ել , Սատանի հ ու ն ար ու ն ի , Սատանի հե տ ս ոխ ու սխտր ու տ ել , սատանայ ից սխտր ի հո տ առ ն ել

2. Վատ, չար, խաբեբա՝ խորամանկ մարդ

¹ Traer uno las del diablo դարձվածքում զեղչված է (las) cosas գոյականը, որի փոխարեն հանդես է գալիս las խնդիր դերանունը, որը, որպես լեզվական երևույթ, շատ բնորոշ է իսպաներենին:

Սատանի առջևի ճիվը (լիներ), Սատանի կոտոշ, Սատանայի ծնունդ, Սատանայի ձագ, Սատանայի մրցակից, Սատանախաբող, Սատանանալող, Սատանապայտող

3. *Իսկական սատանալիներ (չար, խաբեբա, խորամանկ)*

Hablar con el diablo, Idear con el diablo, Ser capaz de contarles los pelos al diablo, Estudiar con el diablo, Inventar con el diablo, Traer uno las del diablo/demonio, Սատանի կաթ ծծել, Սատանի ծիծ ուտել, Սատանայ ությ ուն քանեցնել, Սատանա կտրել, Սատանի վիլակ մանել, Սատանա պայտել, Սատանա նալել, Սատանային թարս նալել

4. *Չարածճի, խորամանկ երեխա (մարդ)*

Tener uno el diablo en (dentro del) cuerpo, Սատանի պիպել, Սատանի ճուտ, Սատանի ձագ, Սատանի լակոտ, Սատանի տակից քաշած, Սատանի վիլակ անող

5. *Անչափ խորամանկ լիներ՝ գերազանցելով սատանային*

Սատանայից յոթ օր առաջ ծնվել, Սատանայից առաջ աշխարհ գալ, Սատանայից առաջ ծնվել, Սատանայի հետ ծնունդ նստել, Սատանային բնից հանել, Սատանայի ծոցի ճուտը գողանալ

6. *Խիստ ճարպիկ, ճարտար, չարածճի՝ խորամանկ (մարդ)*

Սատանայի ճախարակ, Սատանայի սրոց, Սատանի վիլակ, Սատանի չեքուճ, Սատանի ետևի կրունկը, Սատանի ետևի ճիվը, Սատանի ետևի ոտը, Սատանի պոչ, Սատանա խաղացնող, Սատանի սլաք, Սատանի քյուլլա թռցնող, Սատանի մանգաղ գողացող, Սատանայի եղունգ, Սատանի խելք

Դարձվածակազմական կաղապար

1. *Սատանայի վրա ներգործող թյուներ / ազդեցող թյուներ ու նենալ - շատ խորամանկ և աչքաբաց լիներ*

Engañar uno al diablo, Սատանա խաբել

2. *Սատանի մարմնի մի մասը լիներ - խիստ ճարպիկ, ճարտար, չարածճի՝ խորամանկ (մարդ)*

Սատանի ետևի կրունկը, Սատանի ետևի ճիվը, Սատանի ետևի ոտը, Սատանի պոչ, Սատանի խելք

3. *Սատանայ ին հարազատ/մտերիմ լինել - իսկական սատանալ ինել (չար խաբեբա, խորամանկ)*
Սատանի կաթ ծծել , Սատանի ծիծ ու տել
4. *Սատանայ ի հետևորդը լինել / սատանի գործն անել - չարածի, խորամանկ երեխա (մարդ)*
Tener uno el diablo en (dentro del) cuerpo, Սատանի պիպել , Սատանի ճ ու տ, Սատանի ձագ, Սատանի լակոտ, Սատանի տակից քաշած, Սատանի վիլակ անող
5. *Սատանայ ից սովորած միջոցներին դիմել - իսկական սատանալ ինել (չար, խաբեբա, խորամանկ)*
Ser capaz de contarles los pelos al diablo, Estudiar con el diablo, Սատանայ ությ ու ն բանեցնել , Սատանակտրել
6. *Սատանայ ին ինչ-որ հագուստ կամ կոշիկ տրամադրել – շատ խորամանկ և աչքաբաց լինել*
Սատանայ ին տրեխ հագցնել , Սատանայ ին շապիկ կարել
7. *Սատանայ ից շուտ ծնվել - անչափ խորամանկ լինել՝ գերազանցել ով սատանայ ին*
Սատանայ ից յոթ օր առաջ ծնվել , Սատանայ ից առաջ աշխարհ գալ , Սատանայ ից առաջ ծնվել , Սատանայ ի հետծնունդ նստել
8. *Սատանայ ի գործիք լինել - խիստ ճարպիկ, ճարտար, չարածի՝ խորամանկ (մարդ)*
Սատանայ ի ճախարակ , Սատանայ ի սրոց
9. *Սատանի հետսեղան նստել / Սատանայ ի հետ շատ մտերիմ լինել - իսկական սատանալ ինել (չար, խաբեբա, խորամանկ)*
Hablar con el diablo, Inventar con el diablo, Idear con el diablo
10. *Սատանայ ին կամ իր հարազատներին խորամանկ ությամբ տեղահան անել – անչափ խորամանկ լինել՝ գերազանցել ով սատանայ ին*
Սատանայ ին բնից հանել , Սատանի ծոցի ճ ու տը գողանալ
11. *Սատանայ ից մի բան կորզել - խիստ ճարպիկ, ճարտար, չարածի՝ խորամանկ (մարդ)*
Սատանի քյ ու լ լ աթոցնող , Սատանի մանգաղ գողացող

Ստորև ներկայացնում ենք «Խորամանկություն» դարձվածաբանական խմբի դարձվածակազմական կաղապարի աղյուսակը.

Աղյուսակ 5.

**«Խորամանկություն» դարձվածաբանական խմբի
դարձվածակազմական կաղապարը**

բ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	ի
	+					h						1
												2
			h		+				ի			3
				+								4
							h			h		5
		h						h			h	6

Այժմ քննենք իմաստային կաղապարման մեկ այլ օրինակ «dios» (աստված) բառի իմաստային դաշտում:

Բարեմաղթություն

Բաղադրական անփոփոխակ

1. Աստված մարդուն կյանք (արև) պարգևել

Աստված արևդ երկարե; Աստված արև տա (քեզ, նրան); Աստված բաշխի; Աստված երկարե քո կյանքի օրերը; Աստված երկար (երկայն) արև (կյանք) տա (անե); Աստված իմ կյանքից կտրե ձերի վրա ավելացնե; Աստված մեկ օրը հազար անի; Աստված կանաչ ու կտրիճ արևդ անվնաս պահե

2. Աստված պաշտպան կանգնել մեկին

Así Dios te guarde; Dios nos tenga de su mano; Dios mantenga; Աստված պահապան; Աստված պահի/պահպանի; Աստված պահի ու պահպանի; Աստված ամանաթիլ ինես; Աստված ողջ/սաղ պահե; Աստված

² Հորիզոնական ուղղությամբ գրված թվանշանները համապատասխանում են բաղադրական անփոփոխակներին, իսկ ուղղահայաց գրվածները՝ իրարից ին անփոփոխակներին: Նրանց խաչածևումը ենթադրում է դարձվածակազմական կաղապարի առկայություն երկու լեզուներում, որը նշվում է աղյուսակում (+) տեսքով, իսկ եթե միայն մի լեզվում է, ապա նշվում է **h** (հայերեն) կամ **ի** (իսպաներեն) սկզբնատառերով:

խնայի; Աստված է մեզ գորավիզ; Աստված մեկի շուքը
մեր/ձեր/սրանց վրայից անպակաս անի

3. *Աստծու աջը մեկին բարիք, հաջողություն և բերել*

Աստծու աջը մեկի վրաքաղցր լինել; Աստծու աջը մեկի վրա
քաղցր մնալ; Աստծու աջը մեկի վրաքաղցր պահել

4. *Աստված իր բարի կամքն իրականացնել՝ թույլ տալով, որ
իրականանան որոշ նախածեռնություններ*

Dios dará; Permita Dios; Plega a Dios; A la mano de Dios; Dios mediante; Dios
delante; Quiera Dios; Si Dios es servido; Siendo Dios servido; Աստծո/
Աստծու բարին; Աստված բարին կատարի; Աստված բարին տա;
Աստված թող հաջողություն և տա; Աստված տա; Աստված բանն
հաջողի (աջողել)

5. *Աստված լինել մեկի հետ*

Anda con Dios; Irse uno con Dios; Irse uno (mucho) con Dios; Estar uno con
Dios; Աստված ընդքեզ; Աստված քեզ հետ; Աստված հետդ

6. *Աստծու ցուծստանալ*

Dios ponga tiento en sus manos; Así Dios te dé la gloria; Աստված կռներիդ
ուծտա; Աստված ուծտա; Աստված թող կտրուկ անի

7. *Աստծո կամոք կրկնապատկվել մեկի ունեցվածքը, Աստված
մեկին լի ու թյուն տալ*

Dios da ciento por uno; Աստված շեն պահի; Աստված ձեր սեղանը շեն
պահի; Աստված մեկդ հազար անի

8. *Աստված մեկի մեղքերը թեթևացնել*

Dios nos coja confesados; Աստված մեկի դատաստանը քաղցր անի;
Աստված մեկի մեղքերին թողություն տա/անի

9. *Աստված հաջողություն և, երջանկություն և տալ (նաև
նորապսակներին)*

Աստված միապսակի պահել/պահի; Աստված շնորհավոր անի;
Աստված բարի վայել ու մտա

10. *Աստված հոգու և հանգստություն և, խաղաղություն և տալ*

Vaya con la paz de Dios; Vaya por Dios; A la paz de Dios; Que de Dios haya;
Que de Dios goce; Աստված հոգին լուսավորի; Աստված ողորմի;

Աստված բարին հիշել; Աստված (խերդ) հոգուդ դեմ բերել

11. *Աստծու նդիմել, օգնություն և հայցել*

Dios nos la depare buena; Dios dé el remedio; De Dios venga el remedio; Dios nos asista; Dios te ayude; Աստված ողորմած է ; Աստված հասնի ; Աստված փրկիր / փրկե , Աստված լինի քո օգնականը

12. *Աստված ճիշտ ճանապարհը ցույց տալ*

A Dios, que esquilan; Vete con Dios; Vaya con Dios; Vaya con Dios, el alegre e iba llorando; Աստված բարի ճամփատա

13. *Աստծու նվկայակոչել*

Mi padre es Dios; Voto a Dios; Como Dios está en los cielos; Աստված վկա; Աստված երկիրք; ճշմարիտ Աստված

14. *Աստծո օրհնութիւնը հայցել*

Bendito sea Dios; Que es una bendición de Dios; Irse uno bendito de Dios

15. *Աստծու հոռյսին թողնել , հոռյսը դնել աստծու վրա*

A Dios que me mudo; A Dios y a ventura; A la de Dios; A la de Dios es Cristo; A la de Dios es grande; A la de Dios que es padre; Յու Աստված

Իրադրային անփոփոխակ

1. *Մեկին երկար կյանք ցանկանալ / մաղթել*

Աստված արևդ երկարե ; Աստված արև տա (քեզ , նրան); Աստված բաշխի ; Աստված երկարե քո կյանքի օրերը ; Աստված երկար (երկայն) արև (կյանք) տա (անե); Աստված իմ կյանքից կտրե ձերի վրա ավելացնե ; Աստված կանաչ ու կտրիճ արևդ անվնաս պահե ; Աստված մեկ օրը հազար անի

2. *Աստծու ցհովանավորութիւնը , օգնութիւնը , գործութիւնը խնդրել*

Así Dios te guarde; Así Dios te dé la Gloria; Dios nos asista; Dios nos tenga de su mano; Dios te ayude; Dios mantenga; Dios nos la depare buena; Dios ponga tiento en sus manos; Dios dé el remedio; De dios venga el remedio; Աստված ողորմած է ; Աստված կռներիդ ու ժտա ; Աստված ու ժտա ; Աստված թող կտրուկ անի ; Աստված հասնի ; Աստված փրկիր / փրկե ; Աստված պահապան ; Աստված պահի / պահպանի ; Աստված պահի ու պահպանի ; Աստծու ամանաթ լինես ; Աստված ողջ / սաղ պահե ; Աստված խնայի ; Աստված է մեզ գորավիզ ; Աստված մեկի շուքը մեր / ձեր / նրանց վրայից անպակաս անի ; Աստծու աջը մեկի վրա քաղցր

լ ի ն ե լ ; Աստժոնւ աջ ը մեկի վրա քաղցր մնալ ; Աստժոնւ աջ ը մեկի վրա քաղցր պահել

3. *Աստժոնւ բարեհաճոնւ թյոնւ նը, օրհնոնւ թյոնւ նը հայցել*

Dios dará; Permita Dios; Plega a Dios; Bendito sea Dios; Que es una bendición de Dios; Irse uno bendito de Dios; A la mano de Dios; Si Dios es servido; Siendo Dios servido; Աստժոն / Աստժոնւ բարին ; Աստված բարին կատարի ; Աստված բարին տա ; Աստված թող հաջողոնւ թյոնւ ն տա ; Աստված տա ; Աստված բանն հաջողի (աջողէ) ; Աստված թող գլխիդ խոնվ չանի

4. *Աստված ընկերակից լ ի ն ե լ*

Anda con Dios; Irse uno con Dios; Irse uno mucho con Dios; Estar alguien con Dios; Gozar de Dios; Աստված ընդ քեզ ; Աստված քեզ հետ ; Աստված լ ի ն ի քո օգնականը ; Աստված հետդ

5. *Մեկին աստժոնւ բարիքը՝ հաջողոնւ թյոնւ ն ներ մաղթել*

Dios da ciento por uno; A Dios, que esquilan; Vete con Dios; Vaya con Dios; Vaya con Dios, el alegre e iba llorando; Dios mantenga; Աստված մեկդ հազար անի ; Աստված շեն պահի ; Աստված ձեր սեղանը շեն պահի ; Աստված բարի ճամփա տա ; Աստժոն / Աստժոնւ բարին ; Աստված միապակի պահե / պահի (ասվոն մէնորապակներին) ; Աստված շնորհավոր անի ; Աստված բարի վայել ում տա

6. *Աստժոնւ գոն թը շարժել*

Dios nos coja confesados; Աստված մեկի դատաստանը քաղցր անի ; Աստված մեկի մեղքերին թողոնւ թյոնւ ն տա / անի

7. *Աստժոնւ g հանգոնւ gյալ ի հոգոնւ համար հանգստոնւ թյոնւ ն խնդրել*

Vaya con la paz de Dios; Vaya por Dios; A la paz de Dios; Que de Dios haya; Que de Dios goce; Աստված հոգին լ ու սավորի ; Աստված ողորմի ; Աստված բարին հիշէ ; Աստված (խերդ) հոգոնւ դ դեմբերէ

8. *Բախտի քմահաճոնւ յ քին թողած*

A Dios, que me mudo; A Dios y a ventura; A la de Dios; A la de Dios es Cristo; A la de Dios es grande; A la de Dios que es padre

9. *Երդվել աստժոն անոն նը հիշատակել ով*

Mi padre es Dios; Voto a Dios; Como Dios está en los cielos; Աստված վկա ; Աստված երկի ՚նք ; Ճշմարիտ Աստված

Դարձվածակազմական կադապր

1. *Աստված մարդու ն կյ անք պարգևել - Մեկին երկար կյ անք ցանկանալ / մաղթել*
Աստված արևդ երկարե; Աստված արև տա (քեզ, նրան); Աստված բաշխի; Աստված երկարե քո կյ անքի օրերը; Աստված երկար (երկայ ն) արև (կյ անք) տա (անե); Աստված իմ կյ անքից կտրե ձերի վրաավել ացնե; Աստված կանաչ ու կտրիճ արևդ անվնաս պահե; Աստված մեկ օրը հազար անի
2. *Աստված պաշտպան կանգնել մեկին - Աստճոց հովանավորող թյ ու ն, օգնող-թյ ու ն, զորող թյ ու ն խնդրել*
Así Dios te guarde; Dios nos tenga de su mano; Dios mantenga; Աստված պահա-պան; Աստված պահի/ պահպանի; Աստված պահի ու պահպանի; Աստճոց ամանաթ լ ինես; Աստված ողջ/ սաղ պահե; Աստված խնայի; Աստված է մեզ զորավիգ; Աստված մեկի շ ու քը մեր/ ձեր/ նրանց վրայ ից անպակաս անի
3. *Աստճոց աջը մեկին բարիք, հաջողող թյ ու ն բերել - Աստճոց հովանավորող թյ ու ն, օգնող թյ ու ն, զորող թյ ու ն խնդրել*
Աստճոց աջը մեկի վրաբաղցր լ ինել; Աստճոց աջը մեկի վրա քաղցր մնալ; Աստճոց աջը մեկի վրաքաղցր պահել
4. *Աստված իր բարի կամքն իրականացնել ` թոյլ տալ ով, որ իրականանան որոշ նախածեռնող թյ ու ններ - Աստճոց բարեհաճող թյ ու նը, օրհնող թյ ու նը հայցել*
Dios dará; Permita Dios; Plega a Dios; A la mano de Dios; Si Dios es servido; Siendo Dios servido; Աստճոց/Աստճոց բարին; Աստված բարին կատարի; Աստված բարին տա; Աստված թող հաջողող թյ ու ն տա; Աստված տա; Աստված բանն հաջողի (աջողե)
5. *Աստված լ ինել մեկի հետ- Աստված ընկերակից լ ինել*
Anda con Dios; Irse uno con Dios; Irse uno (mucho) con Dios; Estar alguien con Dios; Աստված ընդ քեզ; Աստված քեզ հետ; Աստված հետդ
6. *Աստճոց ու ժ ստանալ - Աստճոց հովանավորող թյ ու ն, օգնող թյ ու ն, զորող թյ ու ն խնդրել*
Dios ponga tiento en sus manos; Así Dios te dé la gloria; Աստված կռներիդ ու ժ տա; Աստված ու ժ տա; Աստված թող կտրող կ անի

7. Աստժո կամոք կրկնապատկվել մեկի ու նեցվածքը, Աստված մեկին լ իոու թյ ու ն տալ - Մեկին աստժոու բարիքը՝ հաջողուու թյ ու ն ներ մաղթել
 Dios da ciento por uno; Աստված մեկդ հազար անի; Աստված շեն պահի; Աստված ձեր սեղանը շեն պահի
8. Աստված մեկի մեղքերը թեթևացնել - Աստժոու գու թը շարժել
 Dios nos coja confesados; Աստված մեկի դատաստանը քաղցր անի; Աստված մեկի մեղքերին թողուու թյ ու ն տա՛ անի
9. Աստված հաջողուու թյ ու ն, երջանկուու թյ ու ն տալ (նաև նորապսակներին) – Մեկին աստժոու բարիքը՝ հաջողուու թյ ու ն ներ մաղթել
 Աստված միապսակի պահե/պահի; Աստված շնորհավոր անի; Աստված բարի վայել ու մտա
10. Աստված հոգու ն հանգստուու թյ ու ն, խաղաղուու թյ ու ն տալ - Աստժոու ց հանգուու ցյալի հոգու համար հանգստուու թյ ու ն խնդրել
 Vaya con la paz de Dios; Vaya por Dios; A la paz de Dios; Que de Dios haya, Que de Dios goce; Աստված հոգին լ ու սավորի; Աստված ողորմի; Աստված բարին հիշե; Աստված (խերդ) հոգու դ դեմ բերե
11. Աստժոու ն դիմել, օգնուու թյ ու ն հայցել - Աստժոու ց հովանավորուու թյ ու ն, օգնուու թյ ու ն, գորուու թյ ու ն խնդրել
 Dios dé el remedio; De Dios venga el remedio; Dios nos asista; Dios te ayude; Dios nos la depare buena; Աստված ողորմած է; Աստված հասնի; Աստված փրկի /փրկե
12. Աստված ճիշտ ճանապարհը ցույց տալ – Մեկին աստժոու բարիքը՝ հաջողուու -թյ ու ն ներ մաղթել
 A Dios, que esquilan; Vete con Dios; Vaya con Dios; Vaya con Dios, el alegre e iba llorando; Աստված բարի ճամփատա
13. Աստժոու ն վկայակոչել - երդվել աստժոու անու նը հիշատակել ով
 Mi padre es Dios; Voto a Dios; Como Dios está en los cielos; Աստված վկա; Աստված երկի ՚նք; ճշմարիտ Աստված
14. Աստժոու օրհնուու թյ ու նը հայցել - Աստժոու բարեհաճուու թյ ու նը, օրհնուու թյ ու նը հայցել
 Bendito sea Dios, Que es una bendición de Dios; Irse uno bendito de Dios

15. Աստճո հույ սիւն թողնել , հույ սը դնել աստճո վրա- Բախտի քմահաճույ քիւն թողած

A Dios, que me mudo; A Dios y a ventura; A la de Dios, A la de Dios es Cristo; A la de Dios es grande; A la de Dios que es padre

Ստորև ներկայացնում ենք «Բարեմաղթու թյ ու ն»

դարձված փմաստայ ին խմբի դարձվածակազմական կաղապարի աղյուսակը .

Աղյուսակ 6.

«Բարեմաղթու թյ ու ն» դարձված փմաստայ ին խմբի դարձվածակազմական կաղապարը

μ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ի
	h															1
		+	h			+					+					2
				+										ի		3
					+											4
							+		h			+				5
								+								6
										+						7
															ի	8
													+			9

Վերոհիշյալ դարձվածակազմական կաղապարների ուսումնասիրությունը ևս մեկ անգամ հաստատում է, որ դարձվածային միավորներն անհրաժեշտ է ուսումնասիրել բացառապես նկարագրական պլանում՝ բացառելով սերող կաղապարին ներհատուկ դարձվածային միավորների փմաստի կանխենթադրումը :

Դարձվածային միավորները չեն առաջանում լեզուներում արդեն իսկ գոյությութ ունեցող փմաստային կաղապարների հիման վրա, այլ ստեղծվում են կամայականորեն: Ըստ այսմ՝ վերահաստատվում է այն գաղափարը, որ դարձվածային

կաղապարները իմաստային տեսակետից չեն կարող լինել սերող կաղապարներ:

Ինչ վերաբերում է այս կամ այն կաղապարի արդյունավետությանը, ապա այն որոշվում է տվյալ կաղապարի դարձվածային միավորների պատկերավորության արդիականության ամբ և տվյալ կաղապարի արտահայտած իմաստով:

Ա. Ռայխշտեյնի առաջարկած մեթոդը մեզ թույլ է տալիս եզրակացնել, որ միևնույն իրադրային անփոփոխակն կարող է համապատասխանել մի շարք բաղադրական անփոփոխակների: Անհրաժեշտ է փաստել նաև, որ դարձվածա-կազմական կաղապարները կարող են լինել նաև միջլեզվական: Մեր օրինակներում կարելի է առանձնացնել ինչպես իսպաներենին, այնպես էլ հայերենին հատուկ կաղապարներ՝ ելնելով ուսումնասիրվող լեզուների դարձվածապաշարի ազգային առանձնահատկություններից:

Կատարված ուսումնասիրության հիման վրակարող ենք նշել հետևյալ դիտարկումները. դարձվածային կաղապար կարելի է համարել միևնույն անբաժանելի բաղադրական կազմ ունեցող դարձվածային միավորների իմաստային անփոփոխակները: Դարձվածային կաղապարները այն դարձվածային միավորներն են, որոնք արտահայտում են միևնույն իմաստը, սակայն առանձնանում են դարձվածային բաղադրիչների քերականական և բառաճային որոշ առանձնահատկություններով:

Այսպիսով, իմաստային կաղապարման խնդիրը նկարագրական պլանում, ինչպես և նշվել է լեզվաբանական գրականության մեջ, չի համարվում յուրաքանչյուր լեզվի ողջ դարձվածապաշարին ներհատուկ համընդհանուր երևույթ: Սակայն ինչպես ցույց է տալիս «խորամանկություն» և «բարեմադթություն» դարձվածաիմաստային խմբերի իմաստային կաղապարման ուսումնասիրությունը (Ռայխշտեյնի մեթոդով), հնարավոր է առանձնացնել որոշակի կաղապարներ, որոնք միջլեզվական մակարդակում հանդես են գալիս որպես դարձվածային ընդհանրություններ:

Ուսումնասիրված բոլոր դարձվածային միավորներն առանձնանում են իրենց ներքին ձևի արտահայտչականության ամբ և

պատկերավորությունը, որը դարձվածային միավորների իմաստային կադասարման և տիպաբանական-համեմատական ուսումնասիրության կարևոր նախապայմանն է:

Ինչպես նշում է Ա. Նազարյանը, դարձվածային միավորների իմաստային կադասարման հարաբերական և սահմանափակ բնույթը ամենևին էլ չի նվազեցնում այդ խնդրի կարևորությունը դարձվածային ֆոնդի տեսական հիմքերն ուսումնասիրելու համար, մասնավորապես այն կարևորվում է դարձվածային միավորների իմաստային էության գիտական հիմնավորման և դարձվածակազմական գործընթացների համակարգայնության ուսումնասիրության մեջ, որի կարևոր, թեև ոչ բացարձակ, հատկանիշներից մեկը դարձվածքների իմաստային կադասարումն է /Назарян, 1987: 53/:

3.3 Բազմիմաստություն, հոմանիշություն և տարբերակայնություն համակարգային կապերը «dios» (ասված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածքներում

Ընդունված է կարծել, որ բազմիմաստությունն իբրև լեզվական երևույթ, այնքան էլ բնորոշ չէ դարձվածային միավորներին, այլ ավելի ներհատուկ է բառին, քանի որ տրամաբանորեն անսահմանափակ թվով բառերի ստեղծումը կբարդացներ լեզվի յուրացումը: Ինչպես նշում են Ա. Նազարյանը, Վ. Ժուկովը և այլ լեզվաբաններ, դարձվածքները կարող են լինել բազմիմաստ, քանի որ «յուրաքանչյուր դարձվածային միավորի՝ նույնիսկ մենիմատների առաջացումը վերջինիս նախադիպի, այն է՝ տվյալ դարձվածքի շարահյուսորեն ձևավորված ազատ հարաբերակցի նոր իմաստ ձեռք բերելու արդյունքն է» /Назарян, 1987: 212/: Ա. Եֆիմովն ու Յ. Ռ. Գեպները պնդում են տրամաբանորեն հակառակը՝ նշելով, որ «դարձվածային միավորի իմաստային ծավալը շատլայն է, որը կարող է հանգեցնել վերջինիս շատլայն կիրառմանը և ոչ թե մի քանի իմաստների առաջացմանը» /Гепнер, 1959: 159/:

Մեր օրերում դարձվածային բազմիմաստությունը
լեզվաբանական գրականության մեջ արդեն ընդունված
լեզվական երևույթ է համարվում:

Ինչպես բառային միավորներին, այնպես էլ դարձվածքներին
բնորոշ են ոչ միայն բազմիմաստությունը, այլ նաև
մենիմաստությունը, տարբերակայնությունը, հոմանիշությունը,
հականիշությունը, հարանունությունը և համանունությունը,
որոնք արտացոլում են նրանց համակարգային
հարաբերությունները ինչպես բառային, այնպես էլ
դարձվածային մակարդակում:

Դարձվածային բազմիմաստությունը համարվում է
լեզվի հարստացման միջոց: Համաձայն որոշ գիտնականների՝
լեզվի հարստության մասին կարելի է դատել ոչ թե ըստ բառերի
քանակի, այլ ըստ տվյալ բառի ունեցած իմաստների
քանակի. մի քանի տարբեր իմաստ ունեցող բառը
համարժեք է մի քանի տարբեր բառերի:

Դարձվածային միավորների բազմիմաստության
խնդիրը գտնվել է լեզվաբանների ուշադրության
կենտրոնում դեռևս դարձվածաբանության
զարգացման ակունքներից սկսած, այն է՝
քսաներորդ դարի սկզբից, երբ որոշ
լեզվաբաններ սկսեցին քննության
առնել դարձվածային իմաստի, այդ թվում
նաև դարձվածքի բազմիմաստության
խնդիրը: Ավելի ուշ՝
մասնավորապես քսաներորդ դարի
կեսերին, բազմիմաստության
խնդիրը կենտրոնացավ հատկապես
հետևյալ հարցերի շուրջ.

ա) գոյություն ունի՞ «դարձվածային
միավորի բազմիմաստություն»
հասկացությունը, թե՞, համաձայն
ավանդական մոտեցման, դարձվածքն
այնուամենայնիվ օժտված է
մեկ ընդհանուր իմաստով,

բ) ինչո՞վ են տարբերվում
բազմիմաստ դարձվածային
միավորները իմաստային
լայն ծավալ ունեցող
դարձվածքներից,

գ) ի՞նչ գործոններով է
պայմանավորված
դարձվածային
միավորների
բազմիմաստության
զարգացումը:

Ըստ լեզվաբանների
մեծամասնության
տեսակետի՝
յուրաքանչյուր
դարձվածք
կարելի է
ուսումնասիրել
որպես

բազմիմաստությունը ան գործընթացի արդյունք: Տ. Չեր-դանցևան նույնպես հարում է տվյալ տեսակետին՝ նշելով, որ բազմիմաստությունը (հուն․՝ polysemos) լեզվական նշանի՝ մեկից ավելի իմաստ ունենալու արդյունքն է, և եթե մենիմաստությունը ենթադրում է նշանակիչի և նշանակյալի ամբողջական համընկնում, այսինքն՝ տարրական իմաստների այնպիսի խմբավորում, որն անփոփոխ կերպով կամ չնչին վերապահումներով բնորոշ է այս կամ այն լեզվական միավորին, ապա բազմիմաստությունը ենթադրում է, որ մի նշանակիչին հատուկ են մի քանի տարրական իմաստների խմբավորումներ /Черданцева, 2007: 111-112/:

Օրինակ՝ Echar uno por los trigos de Dios-1. գնալ ուր պատահի; 2. վարվել ,

ինչպես խել քին փչի

En paz y en gracia de Dios- 1. մաքուր հոգով; 2. հաշտուկ խաղաղ

Encender una vela a Dios y otra al diablo-1. երկերեսանիություն անել ; 2. երկակի

խաղ խաղալ

Como el Cristo de Pardo-1. լուրջ ; 2. երկարամորուս

Երկրորդ խնդիրը բազմիմաստ և իմաստային լայն ծավալ ունեցող դարձ-վածքների ուսումնասիրությունն է: Լայն իմաստային ծավալ ունեցող դարձվածային միավորները հարաբերակցվում են մեկ ընդհանուր, սակայն բավականին ծավալուն սիգնիֆիկատի հետ, որը դարձվածային իմաստի անփոփոխակն է /Алефиренко, Валюх, 1990: 27-28/: Այսինքն՝ այն դարձվածային միավորները, որոնց իմաստները միավորվում են մեկ ընդհանուր սիգնիֆիկատով, համարվում են ավելի շուտ իմաստային լայն ծավալ ունեցող, քան բազմիմաստ դարձվածքներ: Մեր ուսումնասիրած նյութում իմաստային լայն ծավալով առանձնանում են հատկապես «բարեմաղթանք» արտահայտող դարձվածային միավորները:

Նոր իմաստների առաջացումը արդեն գոյություն ունեցող դարձվածային միավորների մոտ պայմանավորված է ինչպես լեզվական, այնպես էլ արտալեզվական՝ սոցիալ-քաղաքական,

տնտեսական և այլ գործոններով, սակայն դարձվածային բազմիմաստությունը հիմնականում որոշվում է լեզվական գործոնով: Ա. Նազարյանը դարձվածային բազմիմաստությունը համարում է երկրորդային իմաստային վերափոխման արդյունք, ինչպես վերաիմաստավորումը, գեղջումը, հնաբանությունը, իմաստի իրադրային ընդլայնումը, ժողովրդաստուգաբանական աղավաղումը և այլն /Назарян, 1987: 210/: Դարձվածային բազմիմաստությունը զուգահեռ և հաջորդական վերաիմաստավորման արդյունք է, այսինքն՝ դարձվածային միավորի յուրաքանչյուր նոր իմաստի առաջացումը իրականանում է ելակետային, ազատ կապակցության հիման վրա, որի դեպքում վերջիններիս իմաստային կապը միջնորդավորված է, այն է՝ տվյալ դարձվածքի իմաստը կարելի է վերականգնել միայն նշված ազատ կապակցության իմաստի միջոցով: Ըստ Վ. Ժուկովի՝ դարձվածային յուրաքանչյուր առանձին իմաստ ստեղծվում է միևնույն ազատ կապակցության հաջորդական փոխաբերականացման արդյունքում՝ առանձին իմաստների համար ծառայելով որպես փոխաբերականացման ընդհանուր աղբյուր: Սա է պատճառը, որ նրա առանձին իմաստների միջև կասերտ իմաստային կապ /Жуков, 1978: 132/: Ինչ վերաբերում է մեր ուսումնասիրության նյութին, ապա դարձվածքի կազմում «dios» և «diablo» բաղադրիչների՝ որպես գերբնական էակների առկայությունն արդեն իսկ ենթադրում է փոխաբերական կիրառության լայն հնարավորություններ:

Եթե դարձվածքը ձեռք է բերում նոր իմաստ համապատասխան ազատ կապակցության հիման վրա, ապա տվյալ կապակցությունը պիտի ունենա կենդանի ներքին ձև: Թերևս, դա յուրաքանչյուր զուգահեռ վերաիմաստավորման նախապայմանն է, սակայն շատ դեպքերում դարձվածային միավորները ձեռք են բերում նոր իմաստ նույնիսկ իրենց պատկերավորությունը կորցնելուց հետո:

Դարձվածային բազմիմաստությունն ուսումնասիրելիս հարկ է նաև մանրամասն քննության առնել «դարձվածային հոմանիշ» և

«դարձվածային տարբերակ» հասկացությունները, քանի որ վերջիններս սերտորեն փոխկապակցված են:

Դարձվածային տարբերակները լեզվաբանական գրականության մեջ հայտնի են նաև որպես նույնիմաստ դարձվածային միավորներ, որոնք տարբերվում են բազմիմաստներից այն տարբերակիչ հատկանիշով, որ նույն դարձվածքի տարբեր ձևերն են և արտահայտում են միևնույն իմաստը: Դարձվածային տարբերակը, ինչպես նաև դարձվածային բազմիմաստությունը, լեզվի դարձվածային ֆունդի հարստացման կարևոր միջոցներ են: Ըստ Շանսկու՝ «դարձվածային միավորների տարբերակները նրա բառաբերականական տեսակներն են, որոնք նույնն են իրենց իմաստով և իմաստային ձուլվածություն աստիճանով / Шанский, 1985: 50/:

Ա. Նազարյանն /Назарян, 1987: 225/ առանձնացրել է դարձվածային տարբերակի հետևյալ տարբերակիչ հատկանիշները՝

1. Պատկերի միասնականություն,
2. Նշողական-նշանակողական իմաստի ընդհանրացում,
3. Լեզվում կատարած գործառնություն և կարգային (բառաբերականական) իմաստի համընկնում,
4. Իմաստների քանակի համընկնում,
5. Բառային անփոփոխակի առկայություն:

Առաջին երեք հատկանիշները դասվում են պարտադիր հատկանիշների շարքում, իսկ հաջորդ երկուսը՝ կամընտրականների: Վերջին տարբերակիչ հատկանիշն ընդգծում է այն կարևոր հանգամանքը, որ դարձվածային տարբերակների կազմում՝ անկախ տվյալ տարբերակների կրած կառուցվածքաիմաստային փոփոխությունների, գոնե մեկ բաղադրիչը պետք է մնա անփոփոխ:

Օրինակ՝

Día de Dios
Día del Señor

} Աստուծոն նվիրված տուն

Աստված հեռու անի
Աստված հեռու պահի

} Աստված չանի

Աստված հետոու հեռու անի

Աստված գերծ պահի

Առաջին օրինակում “día”-ն է տվյալ անփոփոխակ բաղադրիչը, իսկ երկրորդում՝ «աստված»:

Ինչպես նշում է Ա. Նազարյանը, ըստ նշողական-նշանակողական իմաստի ընդհանրության, դարձվածային տարբերակները նույնն են իմաստով, սակայն տարբերվում են իրենց հուզարտահայտչականությամբ և ոճական երանգավորմամբ /Назарян, 1987: 226/:

Դարձվածային տարբերակների հարցը անգլերենի լեզվանյութի հիման վրա գիտական ուսումնասիրության առարկա է դարձել Ա. Վ. Կուլնիսի աշխատություններում, ըստ որի, դարձվածային տարբերակները դարձվածային միավորի տարատեսակներ են, որոնք նույնական են իրենց իմաստների բնույթով ու քանակով, ոճական ու շարահյուսական գործառնություններով, ուրիշ բաների հետ կապակցելի ությամբ, ունեն բառային ընդհանուր անփոփոխակ՝ մասամբ տարբեր բառային կազմի առկայությամբ, կամ էլ բառաների կամ շարահյուսության տարբերակումով /Кунин, 1970: 62/:

Յամաձայն Սուլուազայի՝ երկու տարբեր դարձվածային միավորներ դարձվածային տարբերակներ են, եթե գտնվում են միևնույն գործառական ոճի սահմաններում, չեն տարբերվում իրենց իմաստներով, ազատ են և անկախ այն համատեքստից, որում կիրառվում են, իրենց կառուցվածքով և բաղադրիչների կազմությամբ մասնակիորեն համընկնում են և կայուն (\$իքսված) են, այն իմաստով, որ սահմանափակ և կայուն շարքի մաս են կազմում /Zuluaga, 1980: 225/:

Չնայած այն փաստին, որ դարձվածային տարբերակները սովորաբար ունեն նույն իմաստը, նույն պատկերը և լեզվում կատարում են նույն գործառնությունը, այնուամենայնիվ, շատ հազվադեպ լեզվի պատմական զարգացման տարբեր փուլերում դարձվածային տարբերակներից մեկը կարող է ձեռք բերել նոր իմաստ, որը չի տարածվում այդ շարքին պատկանող մյուս

տարբերակների վրա՝ գարկ տալով դարձվածային բազմիմաստությունը:

Օրինակ՝	}	Տեր Աստված
Hijo de Dios		
Varón de Dios		

Սատանի ձագ	}	խարդախ, խաբեբամարդ
Սատանի ճուտ		
Սատանի լակոտ		
Սատանի պիպեղ		

Հայերենում «սատանի ձագ» դարձվածային տարբերակը ձեռք է բերել նաև այլ իմաստներ. կիրառվում է որպես անարգական արտահայտություն, ինչպես նաև արտահայտում է *չարածի* իմաստը՝ մտնելով բազմիմաստության դաշտ, որի դեպքում դարձվածային այս տարբերակի մեկ նշանակչին համապատասխանում են երկու և ավելի նշանակյալներ: Այն նաև ունի իր համանուն տարբերակը (սատանի ձագ - սևուկ), որը, լինելով համագիր համանուն և պատկանելով միևնույն քերականական կարգին, վերջիններից տարբերվում է իր արտահայտած իմաստով:

Հարկ է նշել, որ տարբերակայնությունը հիմնականում բնորոշ է պատկերավոր դարձվածքներին, թեև շատ հազվադեպ կարելի է հանդիպել նաև ոչ պատկերավոր դարձվածքներում և գրեթե չի դիտարկվում դարձվածային հնարանություններում:

Տարբերակայնության ամենակարևոր հատկանիշներից է այն, որ անփոփոխակը միևնույն երևույթի վերացարկված նշանակությունն է, ի տարբերություն իր կոնկրետ ձևափոխման (մոդիֆիկացիա) կամ ձևափոխչի, այն է՝ փոփոխակի: Անփոփոխակը որպես առանձին առարկա հանդես է գալիս, ոչ էլ ներկայացնում է մի ամբողջ դաս, այլ, ավելի շուտ, միասեռ առարկաներին վերաբերող դասի անվանումն է:

Տարբերակայնությունը լեզվի անկայունության, ներքին փոփոխության ու շարժի դրսևորումն է, ինչպես նաև վերջինիս պատմական փոփոխության խթաններից մեկը:

Ն. Կուրչատկինան և Ա. Սուլպրոկունը առաջարկում են դարձվածային տարբերակների հետևյալ դասակարգումը /Курчаткина, Супрун, 2009: 39-53/

1. Իմաստային տարբերակներ
2. Բառային տարբերակներ
3. Ձևաբանական տարբերակներ
4. Շարահյուսական տարբերակներ
5. Քանակական տարբերակներ:

Ելնելով դարձվածային տարբերակների դասակարգման այն սկզբունքներից, որ առաջադրել է Ա. Նազարյանը /Назарян, 1987: 228-231/, «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածքների իմաստային դաշտերում առանձնացրել ենք դարձվածային տարբերակների հետևյալ տիպերը.

1. Կառուցվածքային-քերականական տարբերակներ

Այս շարքի մեջ են մտնում այն դարձվածային միավորները, որոնք ունեն միևնույն բառային կազմը, բայց տարբերվում են իրենց քերականական առանձնահատկություներով:

Այս շարքում առանձնանում են հետևյալ ենթատեսակները.

ա) **Ձևաբանական տարբերակներ**, որոնք առանձնանում են իրենց ձևաբանական առանձնահատկություներով: Այս կարգի տարբերակայնությունը կարող է արտահայտվել հետևյալ կերպ՝

1. գոյականական բաղադրիչի եզակի և հոգնակի թվի կիրառությամբ.

Օրինակ՝ *qué diablo/ qué demonio/ qué diablos/diantres/demonios* (գրողը տանի)

2. հոդի գեղջմամբ.

Օրինակ՝ *el demonio cargue contigo/ demonio cargue contigo, el demonio que le aguante/ demonio que le aguante, por el amor de Dios/ por amor de Dios, Սատանին ճվերը կոտրեցի/ Սատանի ճվերը կոտրեցի*

3. տարբեր նախդիրների կիրառությամբ.

Օրինակ՝ *como arte de diablo/ por arte de diablo*

4. նախդրի գեղջմամբ.

Օրինակ՝ *de la piel de demonio/ la piel de demonio, de Dios para abajo/ de Dios abajo*

5. հոդի եզակի և հոգնակի թվի գործածությամբ.

Օրինակ՝ tener uno el demonio/ los demonios en el cuerpo

բ) **Դիրքային տարբերակներ**, որոնք տարբերվում են գլխավորապես իրենց շարադասությամբ՝ չազդելով բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերությունների վրա: Օրինակ՝ Dios sabe/ Sabe Dios, Փառք Աստծո/ Աստծուն փառք, Աստված առաջ/ Առաջ Աստված

II. Բառային տարբերակներ

Այս խմբին պատկանող դարձվածքները տարբերվում են իրենց բառային կազմով: Փոփոխվող բաղադրիչ կարող են լինել գաղափարանիշ հոմանիշները: Օրինակ՝ Idear con el demonio/ Inventar con el demonio, Demonio que le aguante/ Demonio que le resista, Hijo/ varón de Dios, Que diablos/ diantres, Vicario de Dios/ Jesucristo, Como Cristo/ Dios es mi padre, Al diablo/ demonio, (de) La piel de Satanás/ Barrabas/ diablo, Dar cada golpe que Dios tirita/ Dar cada golpe que Dios tiembla, Աստծու/ Զրիստոսի մոտ/ քով ուղարկել, Աստծու/ Զրիստոսի/ Երկնքի սիրուն, Սատանան/ Սադայելը գիտե, Սատանի պես/ նման, Աստված/ Տեր մի արագե, Սատանի գիրկն/ գոգն ընկնել, Սատանի ձին թամբել / թամբել / հեծնել / նստել՝ ցած չգալ:

Այս խմբին են դասվում նաև այն դարձվածային միավորները, որոնց փոփոխվող բաղադրիչները հոմանիշ են միայն տվյալ դարձվածքներում: Օրինակ՝ Dar al diablo/ Mandar al diablo, Dejar a alguien hecho un Cristo/ Poner a alguien hecho un Cristo, Más grande/ largo que la voluntad de Dios, Donde Cristo dio/ pegó las tres voces, Que de Dios goce/ haya, Estarle/ sentarle/ venirle (a alguien) como un par de pistolas a un Santo, Աստված այն օրը չանել/ չտա/ չցուցանել, Աստծու տվածով կերակրել / հյուրասիրել, Սատանայի գիրկը գլորել / Սատանայի գիրկն ուղարկել:

Տվյալ խմբին պատկանող դարձվածքների փոփոխվող բաղադրիչները կարող են արտահայտվել նաև տարբեր դերանուններով և թվականներով: Օրինակ՝ Al diab-lo/ A todos (անորոշ դերանուն) los diablos/ A mil (քանակական թվական) diablos:

Տվյալ դարձվածային տարբերակին պատկանող դարձվածքներում կարող են նաև փոփոխվել մի քանի բաղադրիչ: Օրինակ՝ Ser uno como Dios quiere/ ha hecho/ que todo lo sabe/ adivina:

III. Ռճական տարբերակներ

Տվյալ խմբին են պատկանում այն դարձվածային միավորները, որոնց փոփոխվող բաղադրիչները ոճական հոմանիշներ են: Օրինակ՝ Entregar el alma a Dios/ Entrgar la osamenta a Dios (հոգին ավանդել, մահանալ): Որպես փոփոխվող բաղադրիչ կարող են նաև հանդես գալ այն ոճական հոմանիշները, որոնք պատկանում են լեզվի ոչ գործուն (պասիվ) կամ սահմանափակ գործածություներ ունեցող բառերի շերտին, լեզվի հասարակական և տարածական տարբերակներին և այլն: Օրինակ՝ Սատանի փայ դառնալ / Սատանայի բաժին դառնալ, Աստված սաղ պահի / Աստված ողջ պահի, Աստծո մոտ ուղարկել / ղրկել:

IV. Քանակական տարբերակներ

Այս դարձվածային միավորներն աչքի են ընկնում առաջադաս, միջադաս կամ հետադաս մեկ կամ մի քանի բաղադրիչների զեղչմամբ, շատ հազվադեպ նաև որոշ բաղադրիչների ավելացմամբ: Ըստ Պ. Բեդիրյանի՝ տվյալ դարձվածային միավորները կազմվում են բաղադրիչների հավելարթումով կամ զեղչումով (համառոտումով) /Բեդիրյան, 1973: 215/: Վերջիններս նույն դարձվածքի ամբողջական կամ կրճատ ձևերն են, որոնք երբեմն որոշ դարձվածաբանների կողմից նույնացվում են դարձվածային հոմանիշի հետ: Օրինակ՝ Աստծու բարևը կտրել - բարևը կտրել (բարևել), Աստծու բարևը մոռանալ / բարևը մոռանալ: Շատ հազվադեպ որոշ բաղադրիչներ ավելանում են: Մեր լեզվանյութում կարելի է առանձնացնել քանակական տարբերակների մի շարք օրինակներ. No es Dios viejo/ No se ha muerto Dios de viejo (ոչ ինչ կորած չէ, ամեն ինչ դեռ առջևում է), Armar un Cristo/ Armar la de Dios es Cristo, A la de Dios/ A la buena de Dios (թեթևամտորեն), Irse uno con Dios/ Irse uno mucho con Dios (հրաժեշտ տալ), Աստված հեռու / հետու հեռու անի, Աստծո կրակը թափվել / Աստծո կրակը գլխին թափվել և այլն:

V. Ուղղագրական տարբերակներ

Տվյալ խմբին պատկանող դարձվածային միավորները տարբերվում են միմյանցից իրենց ուղղագրությամբ, որը չի ազդում ո՛չ վերջիններիս կառուցվածքի, ո՛չ էլ իմաստի վրա: Այս տարբերակները գրեթե չեն դիտարկվում իսպաներենի մեր լեզվանյութում, իսկ հայերենում բացահայտվել են մի քանի

դեպք: Օրինակ՝ Աստված պել ադ տա/ Աստված բել եդ (բալ եդ) տա: Ըստ Ա. Սուքիասյանի և Ս. Գալստյանի՝ դարձվածային տարբերակ չի կարելի համարել միևնույն դարձվածքի կազմի մեջ մտնող բաղադրիչների ուղղագրական և բառային աննշան տարբերությունները, օրինակ՝ Աստված (կամ Աստոծ) հեռու անի, Աստված չանի/ Աստված ոչ անի: Դարձվածային տարբերակը բաղադրիչների միևնույն, հաստատուն կազմի առկայությունը ամբայս կամ այն բառ-բաղադրիչի քերականական փոփոխակն է, ինչպես նաև դարձվածքի բաղադրիչը հանդիսացող բարբառային և փոխառյալ բառերն ու բառածևերը գրականով փոխարինելու դեպքերը: Դարձվածային տարբերակ կարող են համարվել այն տեսակները, որոնց բաղադրիչը կամ բաղադրիչներն ունեն քերականական տարբերակ (դարձվածային միավորի որևէ կոնկրետ բաղադրիչի կիրառություն, ինչպես եզակի, այնպես էլ հոգնակի թվում, երբեմն տվյալ բաղադրիչը կամ բաղադրիչները կարող են հանդես գալ տարբեր հոլովածներում և այլն) /Սուքիասյան, Գալստյան, 1975: 10/:

Չայերենում դարձվածային տարբերակ է համարվում նաև արևմտահայերեն տարբերակը արևելահայերենով փոխարինելու դեպքը կամ գրաբարյան քարացած ձևերով կազմված դարձվածքը և վերջինիս ժամանակակից հայերենի համարժեքը, օրինակ՝ Աստված ընդ քեզ և Աստված քեզ հետ: Իսպաներենում նմանապես կարող ենք տարբերակներ համարել *Por Dios* և *Par Dios* դարձվածքները, որտեղ հանդես են գալիս իսպաներեն por և լատիներեն par նախդիրները:

Դարձվածքի բաղադրիչներից մեկը կամ մեկից ավելին կարելի է փոխարինել նույն նշանակությունն ունեցող բառով կամ բառերով, սակայն բայի դեպքում հայերենում այն կարող է փոխարինվել նույն իմաստն արտահայտող մեկ այլ հարադրավոր բայով, օրինակ՝ Աստված կյանքդ երկարի կամ Աստված կյանքդ երկար անի:

Դարձվածային ֆոնդի հարստացման երրորդ միջոցը դարձվածային հոմանիշությունն է, որը երբեմն նույնացվում է դարձվածային տարբերակի հետ: Դարձվածային տարբերակ են համարվում միևնույն դարձվածքի տարբեր ձևերը, իսկ

դարձվածային հոմանիշները հանդես են գալիս որպես լեզվի առանձին և անկախ միավորներ /Назарян, 1987: 226/: Դարձվածային տարբերակի և դարձվածային հոմանիշի գլխավոր տարբերակիչ հատկանիշն այն է, որ դարձվածային հոմանիշները կառուցվում են տարբեր պատկերների հիման վրա, այսինքն՝ առաջանում են տարբեր աղբյուրներից: Հոմանիշ դարձվածքների ներքին ձևի բառաբանության կազմը պետք է տարբեր լինի: Եթե այն համընկնում է կամ գրեթե համընկնում է, ապա տվյալ դարձվածքները չեն գիտակցվում որպես հոմանիշներ, այլ միևնույն դարձվածքի տարբերակներ են:

Վ. Մոկիենկոն նույնպես ուսումնասիրել է դարձվածային հոմանիշության խնդիրը և փաստում է, որ դարձվածքի բաղադրիչների բառային փոփոխությունը ոչ միշտ է փոխում դարձվածային միավորի պատկերը, բնույթը: Ըստ նրա՝ հաճախ կարող են փոխարինվել բառ-հոմանիշները, որոնք ապահովում են պատկերավոր ներ-կայացման կայունությունը: Այդ բառերի շրջանակը կենդանի խոսքում բավականին լայն է /Мокиенко, 1989: 31/:

Ի տարբերություն բառային հոմանիշի, որն ավելի վերացարկված և ընդ-հանուր ձևով է արտահայտում հասկացություններ, հատկանիշներ ու երևույթներ, դարձվածային հոմանիշն ավելի կոնկրետ է արտահայտում հասկացություններ (հատկանիշներ ու երևույթներ), որը բացատրվում է դարձվածային միավորի յուրահատկությամբ: Լինելով լեզվի արտահայտչականության կարևորագույն միջոց և լեզվաոճական անհրաժեշտ տարր՝ դարձվածքները հանդես են գալիս բանավոր և գրավոր խոսքի բոլոր ոճերում՝ խոսքը դարձնելով պատկերավոր, կուռ և արտահայտիչ, ինչպես նաև նրան հաղորդում դիպուկություն ու սեղմություն: Այս առանձնահատկությամբ է որոշվում դարձվածային միավորի բարդ իմաստային կառուցվածքը, այդ թվում նաև դարձվածային հոմանիշներինը, որոնք, լինելով փոխկապակցված ընդհանուր իմակով (գերիմակով), աչքի են ընկնում իրենց ուրույն իմաստային և ոճական առանձնահատկություններով, որոնք զգալիորեն թուլացնում են հոմանիշային շարքի անդամների միջև իմաստային կապը:

Ինչպես արդեն նշվեց, դարձվածային հոմանիշները բնորոշվում են իմաստների մերձավորությամբ և ընդհանրությամբ: Իրենց քերականական կառուցվածքով, ըստ Վ. Ս. Վինոգրադովի, հոմանիշ դարձվածքները կարող են լինել երեք տեսակ /Виноградов, 2003: 180/:

Ամենաթույլ իմաստային կապը սովորաբար ունենում են տարակառույց դարձվածային հոմանիշները, որոնք տարբերվում են ոչ միայն իրենց բառային կազմով, այլ նաև քերականական կառուցվածքով: Օրինակ՝ A Dios y a dicha/ A la buena de Dios (աստծո կամոք); Dios nos asista/ Dios nos la depare buena/ Dios nos coja confesados/ Dios nos tenga de su mano (Պահպանի՛ր մեզ, Տե՛ր Աստված); Սատանայի հետ սոխու սխտոր ու տող/ Սատանային բնից հանող (խորամանկ, խարդախ); Աստծո ձեռքը մեկի վրա ծանրանալ / Աստծո կրակը թափել (աստված մեկին պատժել):

Որոշակիորեն ավելի սերտ կապով են փոխկապակցված այն դարձվածային հոմանիշները, որոնք ունեն մերձավոր կառուցվածք և մասնակիորեն նման բառային կազմ: Օրինակ՝ No nos oiga Dios/ Sea sordo el diablo (սատանի ականջը խուլ է); Tan amigos como Dios y el diablo/ como la cruz y el diablo (շուն ու կատու լինել); Վարագույրի վրայի սատանա/ Քարե ձորի սատանա (շատագեղ մարդ):

Ամենասերտ կապով փոխկապակցված են այն դարձվածային հոմանիշները, որոնք ունեն ընդհանուր բաղադրիչ կամ բաղադրիչներ և միևնույն շարահյուսական կառուցվածքը: Օրինակ՝ A la mano de Dios/ A la paz de Dios (աստված քեզ հետ); Սատանայի ծիծկերած/ Սատանայի կաթ ծծած (չարաբարո, խորամանկ); Աստու մոտ գնալ / Աստու փայ դառնալ (մահանալ): Սակայն այս դեպքում էլ խոսքը չի գնում բացարձակ հոմանիշության մասին, քանի որ պատկերների տարբերությունը որոշակիորեն ազդում է դարձվածային միավորների իմաստների վրա:

Լեզվաբանական գրականության մեջ հստակորեն առանձնացնում են դարձվածային տարբերակայնությունը դարձվածային հոմանիշությունից: Ըստ Վ. Պ. Ժուկովի՝ դարձվածային հոմանիշները չափազանց մոտ իմաստ ունեցող դարձվածային միավորներն են, որոնք, որպես կանոն,

հարաբերակցվում են միևնույն խոսքի մասի հետևաքի են ընկնում մասնակի կամ միևնույն բառադարձվածային կազմով, սակայն տարբերվում են իրարից իմաստային կամ ոճական նրբերանգներով, երբեմն որոշ դարձվածքներում երկու հատկանիշները հանդես են գալիս միասին /Жыков, 1986: 178/:

Յոմանիշ դարձվածքներով հարուստ են հատկապես խոսակցական լեզուն, բարբառները, որտեղից էլ հաճախ անցնում են գրական լեզվին:

Այսպիսով, ուսումնասիրելով նյութը, կարելի է հանգել հետևյալ եզրակացության.

«Dios» և «diablo» բաղադրիչներով դարձվածքներին հատուկ են դարձվածային բազմիմաստությունը, տարբերակայնությունը և հոմանիշությունը:

Դարձվածային բազմիմաստությունը ենթադրում է դարձվածային միավորի նախադիր՝ նորիմաստների ձեռքբերում:

Դարձվածային տարբերակները միևնույն դարձվածքի տարբեր ձևերն են, որոնք ունեն գրեթե նույն բառաբերականական կազմը, արտահայտում են նույն իմաստը և հայտնի են նաև որպես նույնիմաստ դարձվածքներ՝ հիմնականում տարբերվելով մեկ կամ երկու բաղադրիչով, երբեմն նաև որոշ բաղադրիչների զեղչումով: «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածքներում մենք առանձնացրել ենք կառուցվածքային-բերականական, բառային, ոճական, քանակական տարբերակներ՝ վերհանելով նրանց առանձնահատկությունները իսպաներենում՝ հայերենի գուցադրությամբ:

Դարձվածային հոմանիշներն արտահայտում են միևնույն իմաստը, սակայն տարբերվում են իրենց բառաբերականական կազմով. հոմանիշ դարձվածային միավորները իրենց կառուցվածքով կարող են համընկնել, տարբերվել կամ լինել մերձավոր: Վերջիններս կարող են առաջնապես տարբեր աղբյուրներից՝ տարբեր պատկերների հիման վրա: Յոմանիշ դարձվածքները փոխկապակցված են մեկ ընդհանուր իմակով (գերիմակով), սակայն տարբերվում են միմյանցից ոճական առանձնահատկություններով: Մեր լեզվանյութում մենք

առանձնացրել ենք. ա) տար-բեր բառային կազմ և քերականական կառուցվածք ունեցող դարձվածային հոմանիշներ, բ) մերձավոր կառուցվածք և մասնակիորեն նման բառային կազմ ունեցող և գ) ընդհանուր բաղադրիչ և նմանատիպ շարահյուսական կառուցվածք ունեցող դարձվածային հոմանիշներ:

Դարձվածային տարբերակները նույնն են իմաստով, ունեն նույն պատկերն ու լեզվում կատարում են միևնույն գործառնություն, իսկ դարձվածային հոմանիշները, առաջանալով տարբեր աղբյուրներից, կառուցվում են տարբեր պատկերների հիման վրա, սակայն նույնպես արտահայտում են նույն կամ մոտ իմաստներ:

Դարձվածքների իմաստային կառուցվածքի համակարգային հարաբերություններն արտացոլող այս երեք տեսակներն էլ ծառայում են լեզվի դարձվածային ֆունկցիոնալ հարստացմանը:

ՃԱՆՈՒԹԱԳՐՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Դարձվածաբանության մեջ դարձվածային միավորների իմաստային կադապարման հնարավոր կամ անհնար լինելու խնդիրը երկար տարիներ եղել է սուր վիճաբանությունների առարկա: Դարձվածքների պատճառաբանվածությունը քննելիս Ա. Նազարյանը անհրաժեշտ է համարում զանազանել երկու տարբեր՝ նկարագրության և սերման պլաններ (план описания և план порождения):

Սերման պլանում, երբ ուսումնասիրությունը կատարվում է տվյալ դարձվածային միավորների ձևից դեպի իմաստ, այսինքն՝ նախապես հայտնի է նրանց իմաստը, դարձվածքների և առձևերի մեծ մասի իմաստը անկանխատեսելի է: Չէ՞ որ վերջիններս երկրորդային անվանման միջոցներ են, այսինքն՝ արտաքին իրականության առարկաներն ու երևույթները անվանում են միջնորդավորված ձևով՝ ի տարբերություն բառերի, որոնք ունեն ուղղակի անվանողական իմաստ: Այդ մասին է վկայում նաև այն փաստը, որ դրանց գերակշիռ մասը անհասկանալի է նաև տվյալ լեզվի կրողներին և պահանջում է թարգմանություն:

Խնդիրն այլ է նկարագրության պլանում, երբ ուսումնասիրությանը կատարվում է բովանդակության նից դեպի ձև: Այս դեպքում արդեն տվյալ դարձվածքի իմաստը նախապես հայտնի է և հեշտորեն կապ է ստեղծվում այդ դարձվածքի և այն ստեղծող առարկայական իրադրության միջև: Այս դեպքում կարելի է պնդել, որ ներքին ձևն ունի պատճառաբանող իմաստ /Назарян, 1987/:

2. Ըստ ակադեմիկոս Գ. Ջահուկյանի՝ բաղադրական վերլուծությանը կապված է առաջին հերթին հնչույթաբանական վերլուծության սկզբունքները իմաստաբանության բնագավառ տեղափոխելու հետ: Արտահայտության պլանում հնչույթի և նրա տարբերակիչ հատկանիշների առանձնացումը բերում է այն գաղափարին, որ բովանդակության պլանում էլ կարելի է տարբերակել իմաստային համապատասխան միավոր և առանձնացնել միավորի տարբերակիչ հատկանիշներ /Ջահուկյան, 1989: 11-12/:

Ինչպես հնչույթաբանության մեջ տարբերակվում են հնչույթային (\$ոնեմատիկ) և տարբերակիչ (մերիզմատիկ) հատկանիշների մակարդակները, այդպես էլ փորձ է արվում որոշելու համապատասխան մակարդակները իմաստաբանության մեջ: Գ. Ջահուկյանը գտնում է նաև, որ դարձվածային միավորների իմաստային կաղապարում բաղադրական (կոմպոնենտային) վերլուծության մեթոդական եղանակով թույլ է տալիս ուսումնասիրել դարձվածքները իմաստային նվազագույն միավորի՝ իմակի տեսակետից /Ջահուկյան, 1989: 12/:

ԳԼՈՒԽՉՈՐՐՈՐԴ
«DIOS» (ԱՍՏՎԱՃ) ԵՎ «DIABLO» (ՍԱՏԱՆԱ) ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐՈՎ
ԴԱՐՁՎԱՃԱՅԻՆ ՄԻԱԿՈՐՆԵՐԻ ԱԶԳԱՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՅ ԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԻՍՊԱՆԵՐԵՆՈՒՄ
ՉԱՅԵՐԵՆԻ ՉՈՒԳԱԴՐՈՒԹՅԱՄԲ

4.1 Չոլրաքանչյուր քաղաքակրթություն, լեզվամշակութային համայնք բնորոշվում է իր ուրույն աշխարհընկալմամբ, որը դրսևորվում է տվյալ ժողովրդի գիտակցության մեջ: Ինչպես նշում է հայտնի ռուս լեզվաբան Վ. Միրկինը, «Աշխարհն անմիջականորեն չի արտացոլվում լեզվում, աշխարհն արտացոլվում է գիտակցության մեջ, իսկ գիտակցությունն ամրապնդում, կայունացնում, կոդավորում է այդ արտացոլումը պայմանական նշաններում» /Мыркин, 1986: 55/: Աշխարհի լեզվական պատկերը, որը ենթադրում է ժողովուրդների աշխարհընկալման գրավոր արտացոլում, առանձնացնում է իրականության՝ նրանց համար մեծ կարևորություն ունեցող հատվածները: Սակայն աշխարհի լեզվական պատկերում արտացոլվում է ոչ միայն օբյեկտիվ աշխարհը՝ իրականությունը, այլ նաև վերջինիս վերաբերյալ դատողությունները, տվյալ լեզվահամայնքի արժեհամակարգը և անհատի սուբյեկտիվ վերաբերմունքը, որոնք իրենց լեզվական արտացոլումն են գտնում յուրաքանչյուր լեզվին ներհատուկ

արտահայտչամիջոցներում: Վերջիններիս շարքում իրենց ուրույն տեղն են զբաղեցնում նաև դարձվածքները՝ իրենց յուրօրինակ ազգային առանձնահատկություններով:

Դարձվածային միավորների ազգային առանձնահատկությունները բացահայտում են այդ լեզվական միավորների սերտկապը տվյալ ժողովրդի մշակույթի և ազգային մտածելակերպի հետ: Ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ դարձվածային միավորը ազգային ուրույն առանձնահատկությամբ օժտված լեզվական միավոր է, որը կուտակում և սերնդեսերունդ փոխանցում է ժողովրդի մշակութային ներուժը /Зайнүүллина, 2005: 157/: Նրանցում են ամփոփված յուրաքանչյուր լեզվի ազգային ոգին և ինքնատիպությունը:

Ըստ Է. Սեփրի՝ մշակույթն արտացոլում է, թե տվյալ լեզվական հանրույթը ինչ է անում և մտածում, իսկ լեզուն՝ թե ինչ պես է մտածում /Сепир, 1993: 193/: Այստեղից հետևում է, որ որևէ լեզվի ազգային առանձնահատկությունները կարելի է բացահայտել՝ միայն ուսումնասիրելով վերջինիս լեզվամշակույթը:

Լեզվամշակութանության տեսանկյունից դարձվածքը մի մանրախոսքաշար (միկրոհամատեքստ) է, որն առաջանում է տվյալ լեզվակիրների մշակութային գիտակցության իմաստային տիրույթում արտալեզվական իրույթների մեկնաբանության արդյունքում, որը պատկանում է խոսքային ակտն իրականացնող սուբյեկտին, այն է՝ խոսողին և լսողին /Чикина, 2001: 3/:

Դարձվածքներում պատկերավոր ձևով արտացոլվում է լեզվական համայնքի պատմական և հոգևոր փորձը, որն ուղղակիորեն կապված է տվյալ լեզվի մշակութային ավանդույթների հետ: Յուրաքանչյուր լեզվի դարձվածապաշարը տվյալ ազգի մշակույթն արտահայտող գիտելիքների յուրօրինակ աղբյուր է: Ըստ Վ. Տելիայի՝ լեզվի դարձվածային ֆոնդը մի հայելի է, որում լեզվամշակութային համայնքը արտացոլում է ազգային ինքնագիտակցությունը /Телия, 1996: 9/: Տելիան կարծում է, որ դարձվածքների հիմքում ընկած պատկերները «թափանցիկ» են

տվյալ լեզվամշակութային համայնքի համար, քանի որ արտահայտում են վերջինիս բնորոշ աշխարհայացքն ու աշխարհընկալումը, որը համարվում է դարձվածային միավորի լեզվամշակութային առանձնահատկությունը:

Դարձվածային միավորները լեզվում ձևավորվում են ազգամշակութային կարծրատիպերի և չափանմուշների (էտալոնների) հիման վրա: Նրանց կրած տեղեկությունը հարանշանակորեն արտացոլում է գուգորդական-պատկերավոր կամ մշակութային հետ (չափանմուշների, խորհրդանիշների, կարծրատիպերի միջոցով): Տվյալ դարձվածային միավորները լեզվի ազգամշակութային առանձնահատկություններն արտացոլում են առավել վառ կերպով, քանի որ ներկայացնում են մշակութային հիմնավոր արժեքներ և հետագայում նույնիսկ դառնում են մշակութային կարծրատիպեր:

Դարձվածքի ազգամշակութային առանձնահատկությունները բացահայտելու համար նախ և առաջ հարկ է անդրադառնալ ազգամշակութային բաղադրիչին՝ դիտարկելով այն որպես լեզվական երևույթ: Սովորաբար լեզվաբանական գրականության մեջ շրջանառվում է երկու տեսակետ: Առաջին դեպքում ազգամշակութային բաղադրիչը ուսումնասիրվում է միայն դարձվածային միավորների բառ-իրույթներում: Իսկ երկրորդ դեպքում ազգամշակութային հասկացության մեջ ներառվում է լեզվական երևույթների շատավելի այն շրջանակ:

Այնուամենայնիվ հարկ է փաստել, որ ոչ բոլոր դարձվածային միավորներն են ազգամշակութային տեղեկություն կրողներ: Եթե այլ լեզուներում չի բացահայտվում որևէ դարձվածքի համարժեքը, հաճախ պատճառը ոչ թե ազգային ինքնատիպությունն է, այլ տարբեր լեզուներում երկրորդային անվանման միջոցների անհամապատասխանությունը: Հաճախ նույնիսկ միևնույն դարձվածային միավորը տարբեր լեզուներում արտահայտվում է տարբեր կերպ (բառային այլ կազմով և այլն):

Վ. Տելիան գտնում է, որ դարձվածքներն իրոք ունեն ազգամշակութային հարանշանակություն, քանի որ նրանց հատուկ է պատկերավոր պատճառաբանվածությունը, որն ուղղակիորեն

փոխկապակցված է տվյալ ժողովրդի՝ Լեզվակիրների աշխարհայացքի հետ/Телня, 1996: 214-215/:

Ըստ մեկ այլ տեսակետի՝ Լեզվի դարձվածային ֆոնոլոգիա և ազգային մտածելակերպի արտացոլման և ավագույն աղբյուրն է, որում ներկայացված են առասպելների, ավանդույթների, կրոնական ծիսակարգերի, սովորույթների, բարոյականության, վարք ու բարքի վերաբերյալ ազգային պատկերացումները: Իսկ ինչպես նշում է Բ. Ա. Լարինը, դարձվածային միավորները միշտ անուղղակի կերպով արտացոլում են ազգային մտածելակերպը, հասարակարգը և տվյալ դարաշրջանի գաղափարախոսությունը /Ларин, 1974: 167/:

Դարձվածքները ազգային մշակույթը կարող են արտահայտել՝

ա) իրենց ամբողջական իմաստով, քանի որ բաղադրիչների իմաստները երբեմն մթազնած են,

բ) իրենց կազմության մեջ մտնող առանձին բառ-բաղադրիչների իմաստներով,

գ) իրենց նախադասության իմաստներով (վերջիններս ազատ կապակցություններ են, որոնք հետագայում վերամաստավորվելով դարձել են դարձվածք և նկարագրում են ազգային որոշակի ավանդույթներ, սովորույթներ, առօրյա և մշակութային կյանքի մանրամասներ, պատմական իրադարձություններ և այլն):

Բոլոր Լեզուներում կան դարձվածային միավորներ, որոնք տվյալ Լեզվական համայնքի, այսինքն՝ Լեզվակիրների կողմից ընկալվում են որպես գուտ ազգային դարձվածքներ և ընկալելի չեն այլ Լեզվամշակույթի ներկայացուցիչներին: Միևնույն ժամանակ կան նաև այնպիսի դարձվածքներ, որոնք ընդհանուր են տարբեր Լեզվամշակույթների կրողների համար: Այսպիսով, յուրաքանչյուր Լեզվի դարձվածային ֆոնոլոգիա կարելի է առանձնացնել և՛ համընդհանուր գծեր, և՛ ազգային առանձնահատկություններ, որոնք դրսևորվում են ինչպես արտահայտության, այնպես էլ բովանդակության պլանում և հանդիսանում են տարբեր դարձվածային համակարգերի

տի պաբ ան ակ ան -գ ու գ ադր ակ ան ու ս ու մ ն ա ս ի թ ու թ յ ան կ արև ո թ չ ա փ ան ի շ :

Ս ո վ ո թ ա բ ար լ Ե գ վ ա բ ան ակ ան գ թ ակ ան ու թ յ ան մ Ե ջ առ ան ձ ն ա գ ն ու մ Ե ն ը ն դ - հ ան թ ու լ յ թ ն Ե թ ի Ե թ կ ու տ Ե ս ակ ` լ Ե գ վ ակ ան, ո թ ո ն ց շ ա թ ու մ առ ան ձ ն ան ու մ Ե ն ն ան Բ առ ա յ ի ն ը ն դ հ ան թ ու լ յ թ ն Ե թ ը, և հ աս կ ա գ ակ ան, ո թ ո ն ք հ ա յ տ ն ի Ե ն ն ան մ շ ակ ու թ ա յ ի ն ը ն դ հ ան թ ու լ յ թ ն Ե թ ան վ ա մ Բ :

Յ ու թ ա ք ան չ յ ու թ լ Ե գ վ ի դ ար ձ վ ա ծ ա յ ի ն Ֆ ո ն դ ու մ ը ն դ հ ան թ ու լ յ թ ն Ե թ ը ո թ ո շ վ ու մ Ե ն ն Ե թ լ Ե գ վ ակ ան և ար տ ալ Ե գ վ ակ ան մ ի շ ա թ ք գ ո թ ծ ո ն ն Ե թ ո վ `

ա) **ը ն դ հ ան թ ու լ յ թ ն Ե թ, ո թ ո ն ք ու ն Ե ն մ Ե կ ը ն դ հ ան ու թ ա ղ Բ յ ու թ,** օ թ ի ն ակ ` մ շ ակ ու թ ա յ ի ն ժ առ ան գ ու թ յ ու ն ը, ո թ ն ը ն դ հ ան ու թ Ե տ ար Բ Ե թ լ Ե գ ու ն Ե թ ի հ ամ ար (Ա ս տ վ ա ծ ա շ ու ն չ, առ աս ա Բ Ե լ ա Բ ան ու թ յ ու ն, հ ի ն ա շ խ ար հ ի գ թ ակ ան ու թ յ ու ն և ա յ լ ն): Օ թ ի ն ակ ` Dar a Dios lo que es de Dios y dar a César lo que es de César - Ա ս տ ծ ու ն ը ` ա ս տ ծ ու ն, կ ա յ ս թ ի ն ը ` կ ա յ ս թ ի ն /Ա վ Ե տ ար ան ը ս տ Մ ա թ և ո ս ի 22: 15-22, 23: 1-5/:

բ) **ը ն դ հ ան թ ու լ յ թ ն Ե թ, ո թ ո ն ք ա յ լ լ Ե գ վ ի ց կ աս ար ա ծ փ թ խ առ ու թ յ ու ն կ ամ պ առ ճ Ե ն ու մ** Ե ն, և ձ Ե ո ք Ե ն Բ Ե թ ո վ Ե լ ժ ո ղ ո վ ու թ ո ղ ն Ե թ ի պ ա տ մ ա հ աս ար ակ ակ ան և մ շ ակ ու թ ա յ ի ն փ թ խ ար ա Բ Ե թ ու թ յ ու ն ն Ե թ ի ար դ յ ու ն ք ու մ: Օ թ ի ն ակ ` Dios delante - Ա ս տ վ ա ծ առ ա շ, Dios sabe/ sabe Dios - Ա ս տ վ ա ծ գ ի տ ի, Dios guarde - Ա ս տ վ ա ծ պ ա հ ա պ ան: Տ ար Բ Ե թ լ Ե գ վ ա մ շ ակ ու լ յ թ ն Ե թ ու մ ն մ ան դ ար ձ վ ա ծ ք ն Ե թ ի գ ո յ ու թ յ ու ն ը, թ Ե թ և ս, կ ար ո ղ Ե պ առ ճ առ ա Բ ան վ Ե լ ա յ ն հ ան գ ա մ ան ք ո վ, ո թ հ ա վ ա տ ն առ աս տ վ ա ծ ` Ա մ Ե ն ա Բ ար ձ թ յ ալ ը, շ ա տ մ Ե ծ Ե, ո թ ի ց Բ ո լ ո թ մ ար դ ի կ խ ն դ թ ու մ Ե ն հ ո վ ան ա վ ո թ ու թ յ ու ն, ա շ ակ ց ու թ յ ու ն:

Ե թ Բ Ե մ ն մ ի ն ն ու լ յ ն դ ար ձ վ ա ծ ա յ ի ն մ ի ա վ ո թ ը մ Ե կ ա յ լ լ Ե գ վ ի դ ար ձ վ ա ծ ք ի հ Ե տ գ ու գ ա դ թ Ե լ ի ս Բ ո վ ան դ ակ ա յ ի ն ալ ան ու մ կ ար ո ղ Ե ու ն Ե ն ալ ը ն դ հ ան թ ու լ յ թ ու ն ն Ե թ, ս ակ ա յ ն տ ար Բ Ե թ ո վ Ե լ Բ առ ա յ ի ն կ ա գ մ ո վ, կ առ ու ց վ ա ծ ք ո վ և ա յ լ ն: Օ թ ի ն ակ ` Compañía de dos, compañía de Dios (Բ առ ա ց ի ` Ե թ կ ու ս ի ը ն կ Ե թ ակ ց ու թ յ ու ն ը, ա ս տ ծ ո ը ն կ Ե թ ակ ց ու թ յ ու ն ն Ե) - մ Ե կ ը մ Ե կ ո վ, Ե թ կ ու ս ը ա ս տ ծ ո վ: Ի ս կ յ ու թ ա ք ան չ յ ու թ կ ո ն կ թ Ե տ լ Ե գ վ ու մ ա գ - գ ա յ ի ն առ ան ձ ն ա հ ա տ կ ու թ յ ու ն ն Ե թ ն

առավել ապես բացահայտվում են դարձվածքի ներքին ձևի միջոցով: Օրինակ՝ Que Dios no nos oiga (բառացի՝ աստված մեզ չլսի) - Աստված մի արասցե:

Լեզվամշակութային ընդհանրությները կարող են արտահայտվել ինչպես մենաբառությներով, այնպես էլ ամբողջական բառակապակցություններով, որոնք ձևավորում են մշակութային պատկերի հիմքը: Վերջիններս մի կողմից վերաբերում են արտավերջական նյութական աշխարհին, մյուս կողմից՝ էթնոսի ազգամշակութային, բարոյախոսական խնդիրներին:

Խոսելով մենաբառությի մասին՝ անհրաժեշտ է նշել, որ բառը, նույնիսկ փոխաբերաբար կիրառվելիս, չի ստեղծում այն պատկերավորությունն ու հուզականությունը, ինչ դարձվածքը: Չայտնի է, որ յուրաքանչյուր լեզվի բառաֆոնդի զարգացման և հարստացման կարևոր նախապայմանը բառաշարահյուսական կազմություններն են, որոնց շարքում իր ուրույն տեղն է զբաղեցնում դարձվածքը: Ունենալով ավելի բարդ կառուցվածք, քան բառը, լեզվական համակարգում արտահայտելով կայուն իմաստ՝ դարձվածքներն ավելի արտահայտիչ են դարձնում լեզվի ազգային ինքնությունը /Копыленко, Попова, 1989: 148/: Երբեմն այլ ազգեր տվյալ ժողովրդի ազգային մտածելակերպի վերաբերյալ պատկերացում կազմում են դարձվածային միավորների միջոցով:

Այսպիսով, համընդհանուրն ու ազգայինը դարձվածքներում միջտհանդես են գալիս սերտորեն փոխկապակցված՝ կազմելով դիալեկտիկական միասնություն: Ընդհանուրն արտահայտվում է բովանդակության ավանում, իսկ ազգայինը՝ արտահայտության ավանում՝ դարձվածքի ներքին ձևում:

4.2 «Dios» (աստված) բաղադրիչով դարձվածային միավորների ազգամշակութային առանձնահատկությունները

Քանի որ տվյալ ենթագլխում քննությունը կատարվել է լեզվամշակութաբանության տեսանկյունից, նախևառաջ հարկ ենք համարում մեկնաբանել «հասկացույթ» եզրույթը որպես

լեզվական երևույթ և այն առանձնացնել «հասկացողություն» գաղափարից: «Հասկացույթ» եզրույթը լեզվաբանական գրականության մեջ դեռևս չունի միանշանակ մեկնաբանություն, որի պատճառով տարբեր լեզվաբաններ փորձում են այն վերափոխադրել և մեկնաբանել նորովի: Ըստ Ն. Կրասավսկու՝ ի տարբերություն հասկացողության՝ հասկացույթը ոչ միայն կարելի է պատկերացնել, այլ զգալ և ապրել /Красавский, 2001/, քանի որ տվյալ լեզվական երևույթը հասկացողության և վերջինիս վերաբերյալ մարդու գնահատողական պատկերացումների հանրագումարն է: Իսկ ըստ Ս. Խ. Լյապինի տեսական մեկնաբանության՝ «հասկացույթի խորքում առկա ծում է հասկացողությունը» /Ляпин, 1997: 27/: Յուր Ստեպանովը սահմանել է հասկացույթն ավելի լայն տեսանկյունից: Ըստ նրա՝ «հասկացույթը կարծես մշակույթի թանձրույթ լինի մարդու գիտակցության մեջ. դա այն է, ինչի տեսքով մշակույթը մտնում է մարդու մտավոր աշխարհ: Իսկ մյուս կողմից, հասկացույթն այն է, ինչի միջոցով մարդը՝ շարքային և սովորական, այլ ոչ թե մշակութային արժեքների ստեղծող, մտնում է մշակույթի մեջ, իսկ որոշ դեպքերում ազդում նրավրա» /Степанов, 1997: 40/: Այսպիսով, կարելի է սահմանել հասկացույթը որպես մշակույթի և մարդու փոխկապակցում, որտեղ մեկնառանց մյուսի գոյությունն չունեն:

«Dios» (աստված) հասկացույթը՝ որպես կարևորագույն մշակութային ընդհանրույթ, համարվում է համաշխարհային կրոնների հիմք և եղել է գիտական տարբեր ոլորտների ուսումնասիրության առարկան: Յուրաքանչյուր լեզվամշակույթում, ելնե-լով կրոնական առանձնահատկություններից, աստծո վերաբերյալ գաղափարները տարբերվում են, քանի որ յուրաքանչյուր էթնոս երկնային արքայի՝ Արարչի վերաբերյալ ստեղծում է իր ուրույն պատկերը: Աստվածադավանների պատկերացմամբ (թեիստ)՝ աստված ամենակարող է, բազմաստվածության դավանողները հավատում են մեկից ավելի աստվածների գոյությանը, որոնք իրավահավասար են, պանթեիստների մոտ աստված տիեզերքն է, տիեզերքն էլ՝ աստված, աթեիստները մերժում են աստծո գոյությունը և այլն

/Арутюнян, 2008: 115/: Իսկ ըստ քրիստոնեական հավատամքի՝ աստված՝ Արարիչը, որը ստեղծել է երկինքն ու երկիրը, հանդես է գալիս երեք կերպարով՝ որպես Յայր, Որդի և Սուրբ հոգի (սուրբ երրորդության դավանանք), և աստված հենց սուրբ հոգին է, որը փրկեց աշխարհն իր որդու՝ Յիսուս Քրիստոսի միջոցով:

«Աստված»՝ որպես առասպելական, աստվածաշնչյան կերպար, մեծ չափով արտացոլված է դարձվածային միավորներում, քանի որ լեզվի դարձվածային ֆոնդում մեծ տեղ ունեն առասպելների, ավանդույթների, կրոնական ծիսակարգերի, սովորույթների վերաբերյալ ազգային պատկերացումները: Մեծ է նաև քրիստոնեության՝ որպես պետական կրոնի ազդեցությունը քննվող երկու լեզուների դարձվածային համակարգերի վրա:

Իսպաներենի և հայերենի դարձվածային համակարգերի ազգամշակութային առանձնահատկությունները բացահայտելու համար կարևոր է ուսումնասիրել քրիստոնեության և քրիստոնեական մշակույթի ազդեցությունը տվյալ լեզուների ազգամշակութի և դարձվածային համակարգի վրա: Վերջինիս ազդեցությունը երկու դեպքում էլ անհերքելի է, իսկ մեր քննության առարկա դարձվածային միավորները հանդես են գալիս որպես աշխարհընկալման ազգամշակութային կարծրատիպեր:

Տեղին է մեջբերել մի քանի օրինակ «Cristo» (Քրիստոս) բաղադրիչով, որտեղ վառ կերպով արտացոլվում են իսպաներենի և հայերենի ազգամշակութային առանձնահատկությունները կրոնական գաղափարախոսության տեսակետից:

Յետաքրքիր է նշել, որ իսպանացիների կողմից Քրիստոսը երբեմն ընկալվում է որպես հասարակ մարդ (օժտված մարդկային բոլոր հատկանիշներով), որի հետևանքով նրա անունը հաճախ է հանդիպում առօրյա խոսակցական տարբեր դարձվածային միավորներում (օրինակ՝ Como a un cristo dos pistolas – շատ վատ): Նման դեպքերում այն այլևս չի ընդգծում աստծո գաղափարը, վերածվում է հասարակ անվան (նաև «խաչելություն» իմաստով) և նույնիսկ գրվում է փոքրատառ: Օրինակ՝ Ni cristo padre (ոչ ոք), Ni cristo lo apea (նրան չես կարող համոզել):

Իսպաներենում «Cristo» բաղադրիչով կազմված դարձվածային միավորները կիրառվում են նաև բացասական հարանշանակությամբ: Օրինակ՝ Dejar/poner a alguien hecho como un cristo - վատ վերաբերվել; Ponerse hecho/ como un Cristo - կեղտոտվել; Poner a uno como un cristo - նախատել, վարկաբեկել, դժան ծեծի ենթարկել: Երբեմն տվյալ բաղադրիչով դարձվածային միավորները կատարում են ժխտական դերանվան գործառույթ, օրինակ՝ Ni Cristo/ Ni cristo padre (ոչ ոք): Հանդիպում են նաև դեպքեր, երբ վերջիններս հանդես են գալիս տեղի պարագայի գործառույթով: Օրինակ՝ Donde Cristo dio las tres voces (շատ հեռու), A todo Cristo (ամենուրեք) և այլն:

Հայ իրականության մեջ, իհարկե, Քրիստոսը նախ և առաջ ընկալվում է որպես աստծո որդի՝ աստված, օրինակ՝ «Իսեր Քրիստոսի» (իսեր աստծո), «Քրիստոս գիտենալ» (աստված վկա), «Քրիստոսի սիրուն» (աստծո սիրուն), Քրիստոսի/աստծու քով ուղարկել (սպանել՝ երկինք ուղարկել) և այլն, սակայն կան նաև այնպիսի դարձվածքներ, որտեղ չի մատնանշվում աստվածայինը: Օրինակ՝ «Մարդ Քրիստոսի/ աստծու» (հասարակ մարդ), «Քրիստոս կփսփսա» (բացարձակ լռություն է):

Հայերենում «Քրիստոս» բաղադրիչով դարձվածքները չեն կիրառվում ժխտական դերանվան գործառույթով: Հազվադեպ են հանդիպում նաև բացասական հարանշանակությամբ օրինակներ, օրինակ՝ Քրիստոսի քով ուղարկել - սպանել:

Որոշ լեզուներում «Քրիստոս», «աստված», «սատանա» բաղադրիչները նույն-իսկ համարվում են տաբու, և լեզվական համայնքը խիստ սահմանափակում է վերջիններիս հաճախակի կիրառությունը: Տվյալ բաղադրիչներով դարձվածային միավորների իմաստային կառուցվածքի վերլուծությունը մեզ թույլ է տալիս իսպաներենում ի հայտ բերել քրիստոնեական հասկացությունների ազգային առանձնահատկությունները՝ հայերենի գուգադրությամբ՝ քննելով դարձվածային իմաստների հիմնանշանակիչ և գուգորդական-պատկերային մակրոբաղադրիչների փոխազդեցությունը: Սա թույլ է տալիս նաև աշխարհի լեզվական պատկերում բացահայտել քրիստոնեական

մշակույթին վերաբերող պատկերները, խորհրդանիշների ոչ բացահայտ իմացություն և մշակութային հարանշանակութունները:

Ուսումնասիրվող երկու լեզուներում վերոհիշյալ հասկացույթները (աստված, սատանա) քրիստոնեական աշխարհընկալման մեջ իրենց գոյություն մեծ կարևորությամբ անքակտելի են իսպանացի և հայ ժողովուրդների ազգային աշխարհընկալումից:

Աստծո՝ որպես գերբնական էակի գաղափարն արծարծելիս ընկալողների մոտ գերազանցապես առաջանում են գեղագիտական ապրումներ, ցանկություն՝ թափանցելու վերջինիս բովանդակության մեջ և բացահայտելու աստծո՝ անբացատրելի գոյի էությունը: Այս հասկացույթն ուսումնասիրելիս գրեթե անհնար է գերծմնալ փոխաբերական կիրառությունից, քանի որ այն խոսքը դարձնում է ավելի պատկերավոր՝ հաղորդելով մեծ հուզարտահայտչականություն: Ինչպես նշում է Վ. Ա Մասլովան, «հենց փոխաբերությունն է դարձնում վերացականը դյուրըմբռնելի և հասկանալի» /Маслова, 2001: 91/: Եվ այդ է պատճառը, որ «աստված» բառադրիչով կազմված դարձվածային միավորները երկու լեզվամշակույթում էլ հաճախ հանդես են գալիս այլաբերական իմաստներով:

Արարիչ, Ամենաստեղծ կամ Երկնային արքալինելուց բացի, ի ցույց է դրվում նաև աստծո՝ հասարակ մարդ լինելու գաղափարը՝ օժտված մարդկային բոլոր հատկանիշներով: Այսինքն՝ աստիճանաբար աստծուն վերագրվում են հասարակ մարդուն բնորոշ գծերն ու առանձնահատկությունները: Մարդը դառնում է պաշտամունքի առարկա, ամենակարող և ամենակալ:

Դեռևս հնուց ակնհայտ է բնության երևույթների նկատմամբ մարդափոխաբերականացման (անտրոպոմորֆիզացիա) միտում, հետագայում այն կիրառվեց նաև գերբնական, աստվածային էակների նկատմամբ: Ստորև ներկայացված դարձվածային միավորները նույնպես դասակարգվում են ըստ աստծուն բնորոշ մարդկային հատկանիշների /Арутюнян, 2008: 135-142/:

Լսողություն

Իսպաներեն

Հայերեն

Que dios no nos oiga, A quien no habla, no le oye dios, Dios lo oiga y el pecado sea sordo	Աստված լսեց, Աստված ինձ չլսի, Աստված բերանիցդ լսե, Աստված, որ ազռավի ձայնը լսի, վարդևորին ձյուն կգա
--	---

Տեսողություն

Իսպաներեն

Հայերեն

Dios ve las trampas	Աստու՛ւ աչքից ընկած, Աստված աչքը մեկի վրա քաղցր պահել, Աստու՛ւ աչքը մեկի վրա քաղցր մնալ /լինել, Աստու՛ն աչքին հանձնել, Աստու՛ւ աչքին ձգվիլ, Աստված սարը կտեսնե, ձյունը կդնե, Աստված մարդու սրտին կաչե, ան կյորակուտա
---------------------	--

Ձայն, խոսք

Իսպաներեն

Հայերեն

Hablar dios a uno, Llamar dios a uno, Llamarle dios a juicio/a su seno/para sí, No llamar dios a uno por el camino de, No llamar dios a uno por ese camino, No dar a uno la palabra de dios	Աստված իր մոտ կանչեց, Աստված իր խոսքն ասաց, Այսինչի բերանով աստված է խոսում, Աստված կանչե, քովը երթամ
---	---

Յիշողություն

Իսպաներեն

Հայերեն

	Աստված թող մոռանա, Աստուծոց մոռացված, Աստված բարին հիշե, Աստված հիշել
--	---

Կամք

Իսպաներեն

Հայերեն

Amanecer a lo que dios quiera, Como dios quiere, Siendo dios servido, El hombre propone, Dios dispone, A de Dios	Աստուծո կամք, Ինչպես աստված կամենա, Եթե աստված կամենա, Մարդ ենթադրում է, աստված տնօրինում, Աստված, որ տա, չի հարցնի ում աղենես, Աստված, որ տա, գիժ ու խելոք չի հարց-նե
--	--

Ըստ մարդափոխաբերականացման չափանիշների՝ աստուծուն կարելի է վերագրել նաև մարդկային այլ հատկանիշներ՝

Շնայլ ու թյ ու ն

Իսպաներեն

Հայերեն

Dios amanezca a Ud con bien, Dios da ciento por uno, Dios dará, Dios mejorará sus horas, Cuando dios quiere con los aires llueve, Cuando dios quiere con todos los vientos llueve	Աստված երկու ձեռքով է տվել, Աստված կտա, Աստված, որ տվեց, Էլ չափը չի հարցնում, Աստված, որ տա աջ ու ձախին մտիկ չի տա, Աստված, որ տա մի ակոսից էլ կտա, Աստված չի խնայել, Աստված տվել է ու չի խնայել
---	--

Անարդար ու թյ ու ն (առիթից օգտվել ու անկարող ու թյ ու ն)

Իսպաներեն

Հայերեն

<p>Dios da galletas/ bizcochos al que no tiene dientes, Da dios pañuelos al que no tiene narices, Da dios almendras al que no tiene muelas, Da dios almendras al que no tiene quijadas, Da dios habas a quien no tiene quijadas</p>	
---	--

Արդարամտու թյուրն (կամ արդար որոշում, հույս, ելք)

Իսպաներեն

Հայերեն

<p>Dios, que da la llaga, da el remedio /la medicina, De Dios abajo cada cual vive con su trabajo, Palo dado ni Dios lo ha quitado</p>	<p>Աստված արդար է, Աստված դարտուլեր, դարմանլե տլեր է, Աստուծն էլ Խարդավանք չի գիտա, Աստված մարդու սրտին կաշե, անկյորա կուտա, Աստված մարդուց մեծեքով առնում է, մյուսով տալիս, Աստված մինչև մի դուռ փակ անի՝ մյուսը բաց կանի, Աստված, որ ագռավի ձայնը լսի, վարդևորին ձյուն կգա, Աստված սարը կտեսնե, ձյունը կդնե, Հախը նհախին Աստված չի թողնի, Վերևն Աստված կա</p>
--	---

Անխելքու թյուրն, հիմարու թյուրն

Իսպաներեն

Հայերեն

<p>Andar en dos pies por la misericordia de dios, Ser uno como dios le ha hecho (como dios quiere), Ser uno como dios, que todo lo adivina /sabe</p>	<p>Աստուծո՛ւ աղոթած, Աստուծո՛ւ ց պատժված, Աստուծո՛ւ ց սպանված, Աստուծո՛ւ ավանակ, Աստուծո՛ւ եզ, Աստուծո՛ւ էշ, Աստուծո՛ւ կով, Աստուծո՛ւ հիմար, Աստված ուշքն ու միտքն առել է</p>
--	---

Դաժանություն

Իսպաներեն

Հայերեն

<p>No tener perdón de dios</p>	<p>Աստուծո՛ւ երեսից ընկած, Աստուծո՛ւ երեսից թախած, Աստուծո՛ւ երկյուղը սրտում չկա, Աստուծո՛ւ կրակ, Աստուծո՛ւ պատիժ, Աստուծո՛ւ պեծ ու կրակ, Աստուծո՛ւ կրակը թափել, Աստված մեկի գլխին տալ</p>
--------------------------------	--

Ինչպես իսպաներենում, այնպես էլ հայերենում «dios» (աստված) բաղադրիչով դարձված քերթը հաճախ օգտագործվում են որպես սաստկական-հուզարտահայտչական երանգավորում ունեցող կայուն կապակցություններ, որոնք արտահայտում են՝

Խնդրանք (ներողամտություն, փրկություն հայցելու նպատակով) կամ գանկուլություն

Իսպաներեն

Հայերեն

<p>Fuera sea de dios, Así dios te dé gloria, Dios me perdone, Mi padre es dios, Por el amor de dios</p>	<p>Աստուծո՛ւ անվանը մեռնեմ, Աստուծո՛ւ անունը տալ, Աստված ազատի, Աստված այն հավը չխոսեցնե, Աստված այն օրը չցուցանե, Աստված ավելի բեթարից ազատե, Աստված ավելի</p>
---	---

	<p>վատից ազատի/թափի, Առ Աստված հասնի, Աստված փրկի, Աստված գոմշի փախը հետոև հեռու անի, Աստված զերծ պահի, Աստված թշնամուս ցույց չտա, Աստված խնայի, Աստված կսիրես, Աստված հեռու տանի/ անի, Աստված մեկի մեղքերին թողու թ-յ ուն տա, Տեր ողորմյա</p>
--	--

Նույն խմբում կարելի է առանձնացնել հիմնականում **բարեմաղթանք** արտահայտող դարձվածքներ՝ նկատի առնելով, որ նման դարձվածքների արտահայտած իմաստային երանգները բազմազան են:

Իսպաներեն

Հայերեն

<p>Permita dios, Plega a dios, Que es una bendición de dios, Que de Dios goce, Que de Dios haya, Dios delante, Dios mediante, Dios pague la caridad y aumente la devoción, Dios te/ nos la depare buena, Dios te guíe, Dios sea en esta casa, Dios sea contigo, Dios nos coja confesados, Dios nos tenga de su mano, Dios te ayude, Que Dios le ampare, que Dios le socorra, Mejor te ayude Dios, Dios y ayuda, Como Dios sea servido, Siendo Dios servido, Si Dios es servido, Que Dios le bendiga</p>	<p>Աստված առաջ, Աստված երկու բարին մեկը տա, Աստված ընդ քեզ, Աստված թող հաջողու թյ ուն տա, Աստված թուրը կտրուկ անի, Աստված իմ կյանքից կտրե, ձերի վրա ավելացնե, Աստծո լույսը հասնի, Աստծո լույսը մեկի վրա իջնի, Աստված խերդ հոգուդ դեմ բերե, Աստված խերն անի, Աստված խեր տա, Աստծո խեր խաբարն այսինչին, Աստված կռներիդ ուժ տա, Աստված անի, Աստված ձեռքը մեկի գլխից անպակաս անի, Աստված մեկի դատաս-տանը քաղցր անի, Աստված (քեզ) երկար արև/ կյանք տա,</p>
---	---

	Աստված բարին տա, Աստված բարին հիշե, Աստված բարի վայելում տա, Աստված քեզ հետ, Աստված պահապան, Աստված պահի/պահպանի, Աստված քաղցր աչքով մտիկ անի, Աստծո աջը մեկի վրա քաղցր պահել, Աստված է մեզ զորավիգ, Աստծո թևի տակ, Յուսաստված
--	--

Անեծք, սպառնալիք

Իսպաներեն

Հայերեն

Cuerpo de dios, Voto a Cristo	Աստված անիծի, Աստված անունդ կտրի, Աստված արևդ սպանի, Աստված այսինչի դուռը բերի, Աստված այսինչին վերու, Աստված բելեդ տա, Աստծուց գտնի, Աստված դիվանդ անի/տեսնի, Աստված այսպիսի օրը կտրի, Աստված թող քո տիրոջը վրա ցավի, Աստծու կրակը վրեդ թափվի, Աստծու կրակը քեզ, Աստված վիզը կտրի, Աստված տունդ քանդի, Աստծուց գտնի, Աստծո կրակը քեզ
-------------------------------	---

Երդում

Իսպաներեն

Հայերեն

Así dios me salve, ¡Aquí de Dios! Como dios está en los cielos, Como dios es mi padre, Como hay dios, Como Dios/ Cristo es mi padre, En	Աստծո առաջ ուխտ, Աստվա՛ծ երկի՛նք, Աստված է վկա, Աստված, էն կանաչ մեռունը, Ես իմ աստվածը, ճշմարիտ աստված,
--	--

dios y en conciencia, En dios y en mi alma, En dios y en mi ánima, Juro a Dios, Poner a dios por testigo, Por dios, Par dios, Por esta gracia de dios, Voto a dios/Cristo	Աստված միջնորդել, Աստծո տակին ուխտը ըլլի, Աստվածները վար բերել, Աստվածները իջեցնել, Աստծո կշտին սարթ ըլնի
---	---

Մեծ գարմանք

Իսպաներեն

Հայերեն

¡Ay Dios! ¡Oh Dios! ¡Dios mío! ¡Válgame Dios! Eche Ud romero que pasa Dios, Jesús mil veces, Como Dios/ Cristo es mi padre, Hijo de Dios, Buenos días te dé Dios, Marica, por la mañana	Աստված իմ, Մեղա աստծո/Մեղա քեզ աստված, Տեր աստված, Տեր խնդա, Տեր իմ աստված, Աստված մեղա մեղա քեզ, Դու քո աստված, Աստված լայեղդ տա
---	---

Մահվան գուլժը

Իսպաներեն

Հայերեն

Dar (uno) el alma a Dios, Entregar el alma a Dios, Entregar la osamenta a Dios, Estar (uno) con Dios, Estar dando cuenta a Dios, Gozar (uno) de Dios, Llamarle Dios (a juicio, a su seno, para sí), Rendir (uno) el alma a Dios, Sin decir Jesús	Աստծո առյանը երևիլ, Առ աստված Աստծու մոտ փոխվիլ, Աստված իր մոտ կանչել, Իրեն աստծո գիրկը ձգել, Աստված կանչե, քովը երթամ, Աստված հոգին առնել, Աստծու ն հանդիպել, Աստված տանել, Աստծու քով գնալ, Աստծու մոտ գնալ, Աստծու մոտ ուղարկել
--	--

Իսպաներենում «dios» բաղադրիչով դարձված քերթը գուլգակցվում են նաև կլիմայական երևույթների հետ (երկարատև հորդ անձրևներ)։

Իսպաներեն

Հայերեն

Amaneció agua dios, Agua dios, Llueve de dios, Agua dios y venga mayo	
---	--

Այս ափսոսվ, մեր ուսումնասիրությանը ցույց է տալիս, որ իսպաներենը հարուստ է «dios» բաղադրիչով կազմված մարդափոխաբերական դարձվածային միավորներով: Նույն պատկերն ուրվագծվում է նաև հայերենում: Այս դարձվածքներն ընդգծում են աստծուն վերագրվող մարդկային հատկանիշների կարևորությունը երկու լեզվամշակույթներում:

<u>Յատկանիշ</u>	<u>Իսպաներեն</u>	<u>Հայերեն</u>
Լսողություն	+	+
տեսողություն	+	+
ձայն, խոսք	+	+
հիշողություն	-	+
կամք	+	+
դաժանություն	+	+
անխելքություն	+	+
անարդարություն	+	-
արդարություն	+	+
շռայլություն	+	+

Հայերենում տվյալ հատկանիշների վերլուծությունը ակներև է դարձնում այն փաստը, որ հայ լեզվամշակույթի ներկայացուցիչները հիմնականում հույսը դնում են աստծո վրա որպես գերբնական էակի՝ ամենակարող և ամենաստեղծ, նրա գթասրտության, առատաձեռնության վրա: Թերևս, սաքրիստոնեության մեծագույն ազդեցությունն է հայ լեզվամշակույթի վրա, որը քարոզում է հնազանդություն, ան-սահման հավատ առ աստված, աստվածավախություն և այլն:

Իսպաներենի լեզվամշակույթում նույնպես ակնհայտ է նույն երևույթի՝ Ամենաբարձրյալի պաշտամունքը: Տվյալ լեզվամշակույթի ներկայացուցիչների մոտ «dios» (աստված)

հասկացույթը որոշ դարձվածքներում հարաբերակցվում է նաև հոր գաղափարի հետ՝ աստված՝ որպես Յայր:

Իսպաներեն	Յայերեն
Como Dios/ Cristo es su <u>padre</u> , A la de Dios que es mi <u>padre</u> :	

Իսպաներենի լեզվամշակույթում առանձնահատուկ ընդգծվում է նաև աստծո որդու՝ որպես աստված լինելու գաղափարը, որն էլ, թերևս, կարող է պատճառաբանվել սուրբ երրորդության՝ Յոր, Որդու և Սուրբ հոգու եռամիասնության դավանանքով: Յայերենում արձանագրվել է ընդհամենը մեկ դեպք:

Իսպաներեն	Յայերեն
Hijo de Dios, Varón de Dios	Աստծո որդի

Այսպիսով, մեր ուսումնասիրությունը հնարավորություն է տալիս բացահայտել իսպաներենում «dios» բաղադրիչով կազմված դարձվածքների ազգամշակութային մի շարք առանձնահատկություններ՝ հայերենի գուգադրությամբ՝ ելնելով այս երկու լեզուների և մշակույթների ազգային ինքնատիպությունից:

4.3 «Diablo» (սատանա) բաղադրիչով դարձվածային միավորների ազգամշակութային առանձնահատկությունները

«Սատանա»-ն՝ դժոխքի արքան՝ որպես մշակութային ընդհանրույթ, գուգահե-ռաբար ուսումնասիրվում է «աստված» հասկացույթի հետ: Ըստ կրոնական մի շարք ուսմունքների (հատկապես հուդայական և քրիստոնեական)՝ այն համարվում է աստծո ու նրա հավատարիմ ուժերի գլխավոր հակառակորդը, չար ոգիների տիրակալ և ու դժոխքի թագավորը: «Սատանա» բառը ծագել է

հին եբրայ երենից և նշանակում է թշնամի, չարախոս, բանսարկու, հակառակորդ, սադրիչ, իսկ, որպես հասկացույթ՝ հանդես է գալիս որպես աստծո թշնամի: Հայ տնի է նաև խավարի իշխան և մահվան հրեշտակ անուկներով: Սովորաբար ներկայացվում է որպես աստծո ստեղծած հրեշտակ, ապա խռովարար՝ երկնքից երկիր արտաքսված, որը չունի մեղքերի քավության և թողության հնարավորություն:

Տարբեր աղբյուրներում սատանան հանդես է գալիս տարբեր կերպարներով՝ օձի (եբրայական աղբյուրներ), տձև գիշատիչ գազանի (գրականության մեջ, 11 դար)՝ մերկ, սրածայր ականջներով, եղջյուրներով, կենդանու թաթերով և պոչով:

Ինչպես արդեն նշվել է, սատանան աստծո հակառակորդն ու թշնամին է: Նրա առեղծվածային կերպարը բազում վերլուծությունների առարկա է եղել: Սատանա են համարվում բոլոր այն չար հրեշտակները, որոնք փորձում են կեղծ և չար մտքեր սերմանել: Երբեմն սատանա կամ սատանու հետնորդներ են անվանվում նաև մարդիկ, որոնք առանձնանում են իրենց հոգու չարությամբ: Որոշ աղբյուրներում սատանան հենց ինքն է ներկայանում մարդու կերպարանքով, որը չարիք է սփռում աշխարհով մեկ: Այսինքն՝ սատանան ոչ այլ ինչ է, քան հասարակ մարդ:

Տարբեր լեզվամշակույթներում սատանան սովորաբար հանդես է գալիս չար մարդու կերպարով, որին վերագրվում են մարդկային գրեթե բոլոր հատկանիշները: Ստորև քննենք այդ հատկանիշները.

Լսողություն

Իսպաներեն

Հայերեն

El diablo sea sordo	Սատանի ականջը խուլ է
---------------------	----------------------

Տեսողություն

Իսպաներեն

Հայերեն

Quebrar el ojo al diablo	Սատանի աչք, Սատանի աչք ուկեցող, Սատանի աչքը քոռ/ Սատանան քոռանա, Սատանի
--------------------------	---

	աչքը քաղցր լինի մեկի վրա
--	--------------------------

Խեղք

Իսպաներեն

Հայերեն

	Սատանի խեղք, Սատանի խեղք ունեցող
--	-------------------------------------

Լեզու, խոսք

Իսպաներեն

Հայերեն

Hablar con el diablo	Սատանի լեզու ունենալ, Սատանի լեզու ունեցող
----------------------	---

Մարմին

Հայերենում սատանայի մարմինը խորհրդանշող դարձվածային միավորները գերազանցապես կազմաբանական (սոմատիկ) են՝ ընդգծելով մարմնի տարբեր մասերը կամ օրգանները.

Իսպաներեն

Հայերեն

Tener uno el demonio en el cuerpo, Meterle uno el demonio en el cuerpo	Սատանան փորը մտնել, Սատանան փորից դուրս գալ, Սատանան կողը մտնել, Սատանան սիրտը՝ հոգին մտնել, Սատանան մտնել պինչը, Սատանի ոտ, Սատանի պոչ, Սատանի ետևի կրուկ
---	---

Մազ

Իսպաներեն

Հայերեն

Pelos de demonios, (Ser capaz de) con- tarles los pelos al diablo, Pelos de diablo	Ամեն մի մազի տակին օխող սատանա կա, Ամեն մի մազից մի սատանա կախաիլած
---	---

Դեմք

Իսպաներեն	Հայերեն
Poner cara de demonios	

Տգեղու թյուլ

Իսպաներեն	Հայերեն
	Սատանի հետ ծնված, Սատանի հետ ծնած, Վարագույրի վրայի սատանա, Քարե ձորի սատանա

Ինչպես իսպաներենի, այնպես էլ հայերենի լեզվամշակույթներում «սատանա» հասկացույթը անմիջականորեն հարաբերակցվում է նաև մի քանի այլ գաղափարների հետ.

Անեծք

Իսպաներեն	Հայերեն
Al diablo, A todos los diablos, Pipa de diablos, Que se lo lleven los diablos, Al demonio, El demonio cargue contigo, Mil demonios que te lleven, Vete con dos mil demonios, Echar uno demonios	Անեծք քեզ, չա՛ր սատանա, Նալ լա՛թ քեզ, չա՛ր սատանա/ Նալ ե՛թ թյուր շեյթան, Սատանին նահլաթասել, Սատանան գլխին խռով կենալ, Սատանի ծոցը, Գրողն երե-սիդ, Գրողի ծոցը մտնես

Հատկապես որպես անեծք՝ մահվան չարամաղթույթյուն, հայերենում մեծ թիվ են կազմում «գրող» բաղադրիչով դարձվածքները /Սուքիասյան, Գալստյան 1975: 177/

Իսպաներեն	Հայերեն
	գրողը տանի (քեզ, նրան, նայլն), գրողի բաժին, գրողի գաս, գրողի խեղդուկ /տարուկ, գրողի ծոց, գրողի ծոցը մտնես, գրողի տարած, գրողն երեսիդ, գրողու

	մահ, գրող ու ցավ, գրող ու տես (ու տի)
--	---------------------------------------

Բացական չական արտահայտությունները՝ գարմանք, գայրույթ, վախկայուն արտահայտություն համար

Իսպաներեն

Հայերեն

Qué diablos, Qué demonio(s), Qué diantres, Qué..ni qué demonio, ¡Cómo diablos! El demonio que le aguante, (El) demonio que le resista, Demonio que le entienda, Por vida de Satanás, ¡Ni el demonio!, ¡Ni qué demonio!	Գրողը տանի, Սատանան տանի
--	--------------------------

Չայրույթ

Իսպաներեն

Հայերեն

Darse al diablo, Estar dado al diablo, Llevarse a uno el diablo, Revestírsele a uno el diablo /todos los diablos, Estar uno que se lo lleven los demonios, Ponerse como un demonio, Darse a Satanás, Darse al demonio, Darse a to-dos los demonios	
--	--

Որպես դիվական էակի՝ սատանային սովորաբար վերագրվում են նաև հետևյալ հատկանիշները.

Խորամանկություն

Իսպաներեն

Հայերեն

El diablo es sutil, hila y gorda, Hablar uno con el diablo, Inventar uno con el diablo/ Satanás/ Lucifer, Idear con el diablo, Tener uno el diablo /demonio en	Սատանի ծոցի ճուղի գողանալ, Սատանից առաջ աշխարհ եկած, Սատանից առաջ ծնված, Սատանայից յոթ օր առաջ աշխարհ
--	---

<p>(dentro del) el cuerpo, (De) la piel de demonio/ Satanás/ Barrabas, Engañar al demonio, Estudiar con el demonio, Traer las del demonio, Es el mismo Satanás/ Barrabas o Lucifer, Idear (inventar) con el demonio</p>	<p>եկած/ շոտ ծնված, Սատանի առջի ճիվը լինել, Սատանային բնից հանող, Սատանոթյուն բանեցնել, Սատանի դուռը գնալ, Սատանի ետևի կրունկ/ ոտք, Սատանին թարս նալել, Սատանին թարս նալող/ պայտող, Սատանի լակոտ/ ձագ/ պիպել / ճուտ, Սատանա խաբող, Սատանա խաղացնող, Սատանի ծիծ կերած, Սատանի ծիծ/ կաթ ծծել, Սատանի կոտոշ, Սատանա կտրել, Սատանի կտոր, Սատանի հետ սոխու սխտոր ուտող, Սատանի հետ ծնունդ նստել, Սադոնի հետ խնամոթյուն անել, Սատանի հետ մի կտոր հաց կիսած լինել, Սատանի հունարունի, Սատանի ճախարակ, Սատանի մանգաղ գողացող, Սատանա նալող/ պայտող, Սատանին շապիկ կարել, Սատանի չեքոճ, Սատանի պոչ, Սատանի սլաք, Սատանի վիլակ անող, Սատանի վիլակ մանել, Սատանին տրեխ հագցնել, Սատանի առջի ճիվը լինել</p>
---	---

Խորամանկոթյունը (հատկապես հայերենում) հաճախ գուգակցվում է չարաճըճիոթյան, ճարտարոթյան հետ: Այս առումով կարող ենք առանձնացնել «սատանա» բաղադրիչով հետևյալ դարձվածքները՝

Իսպաներեն

Հայերեն

Idear (inventar) con el demonio	Սատանի պիպել, Սատանի սրոց, Սատանի վիլակ, Սատանի տակից քաշած, Սատանի լակոտ /ծագ /ճուտ, Սատանի ճախարակ, Սատանին ջուրը տանել՝ ծարավ հետքերել:
---------------------------------	--

Համարու թյուկ

Իսպաներեն	Հայերեն
	Սատանի ձին հեծնել /թամբել /թամքել, Սատանի ձին նստել, Սատանի ձին նստել ցած չգալ, Սատանի ձիու վրա նստել

Երկերեսանիու թյուկ

Իսպաներեն	Հայերեն
Detrás de la cruz está el diablo, Diablo predicador	Դուրսը քահանա, Ներսը սատանա, Ներսը սուրբ, դուրսը սատանա, Տունը քահանա, դուրսը սատանա, Ներսը սուրբ, դուրսը սատանա

Իսպանական լեզվամշակույթում սատանան երբեմն պատկերվում է որպես հիմար կերպար, որն անգործության մատնվելիս հիմարություններ է գործում.

Իսպաներեն	Հայերեն
Cuando el diablo no tiene qué hacer con el rabo mata/ caza moscas, Cuando el diablo no tiene qué hacer, desbarata la casa y la vuelve a hacer, Cuando el diablo no tiene qué hacer, saca lo suyo al sol y mata moscas	

Ըստ մեր վերլուծության արդյունքների՝ սատանայի առաջին և ամենաբնորոշ հատկանիշը խորամանկությունն է: Այդ հատկանիշն առավել բնորոշ է հայերենի դարձվածային միավորներին, որոնց շարքում աչքի է ընկնում նույն հարանշանակու-թյամբ օժտված կազմաբանական դարձվածքների մի սովորական ված:

Հարկ է փաստել նաև, որ իսպաներենի դարձվածաբանական ֆոնդում սատանան հաճախ հանդես է գալիս իր հոմանիշային հարուստ շարքով (Demonio, Satanás, Barrabas, Lucifer)՝ միաժամանակ նաև փաստելով դարձվածային տարբերակների առաջացմանը:

Սովորաբար գեղարվեստական գրականության մեջ, ինչպես նաև այլ աղ-բյուրներում (այդ թվում նաև դարձվածքներում), սատանան պատկերվում է ոչ մի-այն որպես խորամանկ կերպար, այլ նաև որպես չարանենգ խաբեբա, որի հիմնական նկրտումը խաբեությունն է.

Իսպաներեն

Հայերեն

<p>Cuando el diablo reza, engañarte quiere, El diablo harto de hacer daño se metió ermitaño, El diablo harto de carne, se metió a fraile, El rosario al cuello y el diablo en el cuerpo</p>	<p>Սատանի դիմաց խալիկ կուխադացնե, Սատանի մահլեն քյանդրբազությունն անել, Սուտունենն փափուլները թարսնե-րը կարել, Սատանի ճանապարհը մտնել, Սատանին թարսնայել, Սատանակտրել</p>
---	---

Իսպաներենի դարձվածային միավորներում «diablo» հասկացույթը առանձնահատուկ կերպով գուգակցվում է նաև կնոջ կերպարի հետ՝ համարելով նրան սատանայական կերպար (էակ), նույնիսկ ավելի խորամանկ ու ճարպիկ, քան ինքը՝ սատանան:

Իսպաներեն

Հայերեն

Las mujeres saben más que el diablo, Lo que el diablo no puede hacer, la mujer lo hace fácilmente	
---	--

Իսպանական լեզվամշակույթում «diablo» բաղադրիչով դարձվածքները արտահայտում են նաև կլիմայական երևույթներ, որը որպես լեզվական երևույթ, խորթ է հայերենին. տվյալ լեզվամշակույթում «սատանա» հասկացույթը չի գուցակ-ցվում կլիմայական երևույթների (անձրև, ձյուն) հետ: Յետաբոլոր է նշել, որ հետևյալ օրինակում diablo բառը միաժամանակ հանդես է գալիս և՛ արական, և՛ իգական սեռով:

Իսպաներեն

Հայերեն

Están peleando el diablo y la diabla, El diablo se está riendo	
---	--

Սատանան իսպաներենում խորհրդանշում է նաև աշխարհի ծայրը (որպես ամենինչի ավարտ).

Իսպաներեն

Հայերեն

Donde el diablo perdió su poncho, Don- de el diablo perdió la cachimba, Estar por la loma del diablo	
--	--

«Dios» և «diablo» բաղադրիչներն իսպաներենի դարձվածային միավորներում երբեմն հանդես են գալիս միասին և, ընդգծելով մարդկանց միջանձնային վատ հարաբերությունները, խոսքին հաղորդում են սաստկական բնույթ և ուրույն երանգավորում.

Իսպաներեն

Հայերեն

Tan amigos como dios y el diablo, Como Cristo y Satanás	
--	--

Այս ափսոսվ, մեր վերլուծության արդյունքները փաստում են, որ ի տարբերություն իսպաներենի՝ հայերենում գերազանցում է դարձվածային միավորների թիվը, որտեղ սատանան օժտված է մարդկային հատկանիշներով:

Հատկանիշ

	<u>Իսպաներեն</u>	<u>Հայերեն</u>
Լսողություն	+	+
Տեսողություն	+	+
Խելք	-	+
Խոսք	+	+
Դեմք	+	-
Մարմին	+	+
Մազ	+	+
Տգեղություն	-	+
Խորամանկություն	+	+
Չարաճիություն	+	+
Համառություն	-	+
Երկերեսանիություն	+	+
Հիմարություն	+	-
Խաբեություն	+	+

Հարկ է փաստել նաև, որ իսպաներենում երկու բաղադրիչների առկայության դեպքում երբեմն “dios” բաղադրիչի փոխարեն հանդես է գալիս “cruz” (խաչ) բաղադրիչը: Օրինակ՝ Como la **cruz** y el **diablo**/ Estar como la **cruz** y el **demonio** (բառացի՝ ինչպես խաչն ու սատանան, այսինքն՝ շատ վատ հարաբերություններ ունենալ): Թերևս, «խաչ» հասկացության կիրառությունն «աստծո» փոխարեն պատճառաբանվում է այն պարզ հանգամանքով, որ խաչը և աստվածառանցքային դեր են կատարում քրիստոնյա ժողովրդի գիտակցության և լեզվամտածողության մեջ: Խաչն այստեղ հանդես է գալիս որպես աստծո գոյության խորհրդանիշ: Իսպաներենի հավաքագրված նյութի սահմաններում առկա է նաև մեկ այլ օրինակ՝ ¡Cristo\$ բաղադրիչով՝ “Como Cristo y Satanás” (բառացի՝ ինչպես

Քրիստոսն ու սատանան, այսինքն՝ շատ վատ հարաբերություններ ունենալ), որտեղ «diablo» բաղադրիչը փոխարինվել է իր հոմանիշով (Satanás): Այս դարձվածքն իսպաներենում հանդես է գալիս իր դարձվածային հոմանիշով՝ “Como Cristo con los mercaderes” (բարացի՝ ինչպես Քրիստոսը վաճառականների հետ): Վաճառականներն այս դարձվածքում, թերևս, նույնացվում են սատանայի հետնորդների հետ, քանի որ վերջիններս, ինչպես սատանան, աստճո որդու՝ Յիսուս Քրիստոսի թշնամիներն են, որոնք վերածել էին Աստճո տունը առևտրի տան /Ավետարան ըստ Յովհաննեսի 2: 13-23/: Այլ կերպ ասած՝ «աստված» և «սատանա» երկնային էակները տվյալ դարձվածային միավորներում հանդես են գալիս որպես հասարակ մարդիկ, որոնք չեն կարողանում լեզու գտնել միմյանց հետ:

Այսպիսով, սույն վերլուծությունը փաստում է, որ «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով կազմված դարձվածային միավորների մեծամասնությունը հիմնվում է փոխաբերության վրա, որը, հանդիսանալով դարձվածային միավորների իմաստային վերափոխման միջոցներից մեկը, դարձվածքի գոյությունն ախտաբանականներից է:

Իսպաներենի և հայերենի դարձվածային միավորներում դրսևորվող ընդհանրույթներն ու ազգային առանձնահատկությունները, իրավամբ, բացահայտում են այդ լեզուների լեզվամշակութային առանձնահատկությունները՝ վերհանելով «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) հասկացույթների յուրահատկությունները դարձվածային միավորներում:

ԳԼՈՒԽՅԻՆԳԵՐՈՐԴ

«DIOS» (ԱՍՏՎԱԾ) ԵՎ «DIABLO» (ՍԱՏԱՆԱ) ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐՈՎ ԴԱՐՁՎԱՃԱՅԻՆ ՄԻԱԿՈՐՆԵՐԻ ԴԻՊԼԱՃԱՅԻՆ ՓՈԽԱԿԵՐՊՈՒ ՄՆԵՐԸ ԽՈՍՔՈՒ Մ

Արդի լեզվաբանական գրականության մեջ մեծ ու շարունակական են արժանանում դարձվածային միավորների ոճական գործածությանը առնչվող խնդիրները, և հատկապես կարևորվում է լեզվի հաղորդակցական հայեցակերպը: Դարձվածային միավորը՝ որպես անտարալուծելի և կայուն միավոր, որը լեզվում բացառում է տվյալ դարձվածքի կազմության մեջ մտնող բաղադրիչների ձևախախտումը կամ փոխատեղումը, խոսքում՝ կոնկրետ հեղինակների ստեղծագործություններում, հաճախակի ենթարկվում է մի շարք փոփոխությունների, այն է՝ փոխակերպումների, որոնք ձևախախտում են դարձվածքի ինչպես կառուցվածքային, այնպես էլ իմաստային ամբողջականությունը՝ վերջինիս գործաբանական ներգործությունն ու ժգնացնելու նպատակով: Յեղիևակը կամ գրողը փոխակերպումների միջոցով ընթերցողին է փոխանցում այս կամ այն տեղեկություն՝ միաժամանակ հարստացնելով լեզվի բառաֆոնդը. դարձվածապաշարը

համալրվում է փոխակերպման մի շարք նոր միջոցներով, որոնք թույլ են տալիս բացահայտել դարձվածքների լեզվախոսքային հնարավորությունները, որոշ դեպքերում նաև դարձվածքի՝ իմաստային բովանդակությունը պահպանելու կամ փոփոխելու ունակությունները:

Լեզվաբանական գրականության մեջ դարձվածային փոխակերպումները եր-բեմն նույնացվում են դարձվածային ձևախախտումների (դիպլածային փոխակերպումներ) հետ: Նեղ առումով ուսումնասիրելիս դարձվածային ձևախախտումը, որը հայտնի է նաև դեֆորմացիա անունով, հստակորեն սահմանազատվում է դարձվածային փոխակերպումից՝ համարվելով վերջինիս տարատեսակ: Սակայն լայն առումով՝ դարձվածային ձևախախտումներն ու փոխակերպումները նույնացվում են, քանի որ երկու դեպքում էլ դարձվածային միավորը ենթարկվում է փոփոխության: Դարձվածային փոխակերպումը ենթադրում է ընդունված նորմայից դուրս կատարված յուրաքանչյուր խախտում, այդ թվում նաև ոճական /Гусейнова, 1997: 7/: Իսկ դարձվածային միավորների ձևախախտումը վերջինիս բառային կազմի, շարահյուսական կառուցվածքի և իմաստի ոճական այնպիսի էական փոփոխությունն է, որի դեպքում սովորական՝ կայուն ձևը հակադրվում է իր դիպլածային փոփոխված ձևին» /Арнольд, 1973: 167/:

Դարձվածքները փոխակերպումների են ենթարկվում երեք հիմնական պատճառով: Առաջին պատճառը մարդկային հիշողության սահմանափակ բնույթն է, ըստ որի ավելի նախընտրելի է ավանդական արտահայտությունների փոխակերպումը, որը խթանում է լեզվի տնտեսումն ու խոսքի գունագեղությունը, քան նոր արտահայտությունների ստեղծումը: Երկրորդը պատճառը լեզվի չիմացությունն ու դարձվածքը ճիշտ չընկալելու խնդիրն է: Տվյալ փոխակերպումը լեզվաբանական գրականության մեջ զուգահեռաբար կրում է «պակասավոր» (դեֆեկտավոր) փոխակերպում անունը: Իսկ երրորդ դեպքում դարձվածքները փոխակերպվում են կանխամտածված՝ հատուկ ներգործությունն իրականացնելու նպատակով: Վերջինս հայտնի է *անհատական-հեղինակային փոխակերպում* անվամբ, որն ընդլայնում է

հեղինակային մտքի սահմանները և օգնում բացահայտելու ստեղծագործական ունակությամբ:

Ինչպես ցույց են տալիս դարձվածային միավորների ոճագործական ուսումնասիրությամբ, դարձվածքներից որոշները ձևախախտում են ավելի հաճախ, քան մյուսները, քանի որ օժտված են խոսքում ձևախախտվելու ավելի մեծ ունակությամբ: Գ. Կորպաս Պաստորը նշում է, որ յուրաքանչյուր լեզվական միավոր կարող է ենթարկվել ձևախախտման, սակայն վերջիններիս շարքում առանձնանում են հիմնականում առածների և դարձվածային միավորների ձևախախտումները, որոնք խոսքին հաղորդում են հուզարտահայտչական երանգավորում /Corpas Pastor, 1996: 234/: Իսկ ըստ մեկ այլ տեսակետի՝ խոսքում այդօրինակ ունակությամբ օժտված են հիմնականում հատկաբանությամբ (իրոպմները) կամ կայուն փոխաբերությունները: Ըստ Ախմանովայի՝ հատկաբանությամբ ու կայուն փոխաբերություններն ունեն վառ արտահայտված ոճական առանձնահատկություններ, որոնց շնորհիվ խոսքի մեջ ներմուծում են խաղի, հումորի կամ շինծուության տարրեր /Ахманова, 1969: 165-166/: Կայուն փոխաբերությունների ձևախախտումը խոսողի ինքնուրույն ստեղծագործությամբ չէ, այլ այդ ոլորտում տեղի ունեցող գործընթացների արդյունք, որը մասնավորապես բացատրվում է նրանով, որ կայուն փոխաբերության բաղադրիչներն արդեն հստակորեն ընկալվում են որպես պոետնցիալ, իրենց իմաստներով անկախ բառեր, որոնք որոշվում են ոչ թե իրենց նախնական իմաստով, այլ կայուն փոխաբերության ամբողջ իմաստով /Изотова, 1992: 8/:

Դարձվածային միավորների փոխակերպումներն ուսումնասիրելիս Գ. Կորպաս Պաստորը առանձնացրել է երկու տեսակ՝ ներքին և արտաքին՝ համարելով վերջիններս մի կողմից որպես դարձվածային միավորների մանիպուլյացիա, որոնք չեն ազդում դարձվածքի ձևական կառուցվածքի վրա, մյուս կողմից, որպես ձևախախտումներ, որոնք ազդում են դարձվածքների առանձին բաղադրիչների կայունության և կառուցվածքի վրա: Ըստ արտաքին փոխակերպումների՝ ձևը պահպանվում է անփոփոխ և

խախտվում է իմաստը: Իսկ ներքին փոխակերպումների դեպքում ստեղծագործական ձևախախտումներն անմիջականորեն վերաբերում են դարձվածքի ձևական կողմին՝ ազդելով վերջինիս բաղադրիչների կամ բաղադրիչների միջև գոյություն ունեցող շարահյուսական հարաբերությունների վրա /Corpas Pastor, 1996: 235, 240/:

Ակադեմիկոս Գ. Ջահուկյանը նույնպես ուսումնասիրել է փոխակերպումները և փաստել, որ «փոխակերպման մեթոդը լրացնում է անմիջական բաղադրիչների մեթոդը սերման պրոցեսի նկարագրությամբ և շարահյուսական կառուցվածքի և նրա իմաստային կողմի բացահայտմամբ» /Ջահուկյան, 1974: 503/:

Ջահուկյանն ուսումնասիրել է փոխակերպումները կառուցվածքափոխափոխության տեսանկյունից՝ ընդգծելով վերջիններիս սերման գործընթացն ու փոփոխվելու ունակությունները: Սակայն նա ուսումնասիրել է փոխակերպումները՝ թափանցելով նաև ձևաբանական (խոսքի մասերի ներքին և արտաքին փոխակերպումները) և շարահյուսական մակարդակների խորքերը (նախադասությունների ներքին և արտաքին փոխակերպումները) և նշել, որ «ստորոգման քննության մեջ փոխակերպումն ընդհանրապես ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ սուբյեկտիվ ընկալման, հաղորդման բնույթի և վերաբերմունքի տարբերության դրսևորում՝ կառուցվածքային տարբերությունների ձևով. կառուցվածքային այդ տարբերությունները դրսևորվում են (փոխակերպման լայն ըմբռնման դեպքում) քերականական բնույթի միավորների հավելման ու փոխարկման, նախադասության անդամների տեղափոխության և գեղջման ձևով» /Ջահուկյան, 1969: 125-126/:

Չայտնի դարձվածաբան Ա. Նազարյանը նույնպես մանրամասն քննության է առել դարձվածային միավորների փոխակերպման միջոցները (տասնվեց տեսակ) և նշել, որ «դիվածային փոխակերպումների հիմնական նպատակը որոշակի ոճական ներգործությունն է» /Назарян, 1987: 244/:

Նա ուսումնասիրել է դարձվածային փոխակերպումները իմաստային, կառուցվածքային և իմաստակառուցվածքային տեսանկյունից և ներկայացրել

դարձվածային միավորների ամբողջական կամ մասնակի ձևախախտման հետ կապված հնարավոր բոլոր փոխակերպումները:

Ելնելով վերոհիշյալ սկզբունքներից՝ մեր փաստական նյութի ուսումնասիրում-թյան արդյունքում առանձնացրել ենք փոխակերպումների ինը տեսակ.

ա. Դարձվածքի բաղադրիչների փոխարինում,

բ. Փոփոխական/փոփոխելի բաղադրիչների ներգրավում դարձվածքի կազմի մեջ առանց բառային կազմի փոփոխության,

գ. Կրկնակի առկայացում (դարձվածքի ուղիղ և փոխաբերական իմաստների համաժամանակյա իրացում),

դ. Անդրադարձ՝ ոճական բանադարձում (գեղարվեստական տեքստում դարձվածքի մեկ և ավելի բաղադրիչների ներգրավում),

ե. Դարձվածային միավորների գեղջված կիրառություն,

զ. Դարձվածային գուգամետություն (դարձվածային միավորների նորացում մի քանի միջոցով),

է. Դարձվածային միավորների կազմալուծում, որը ենթադրում է ինչպես բառային կազմի, այնպես էլ կառուցվածքային փոփոխություն,

ը. Դարձվածային կազմի ընդլայնում,

թ. Բաղարկություն (երկու դարձվածքների բաղադրիչների միությունը մեկ ընդհանուրի մեջ):

Այժմ առանձին-առանձին քննենք «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածքների դիպվածային փոխակերպման վերոնշյալ դեպքերը, ըստ մեր փաստական նյութի: «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածքների դիպվածային փոխակերպումները քննվել են Միգել Սերվանտեսի, Լուիս Վելես դե Գեվառայի, Ֆեռնանդո դե Ռոխասի, Գաբրիել Գարսիա Մարկեսի, Խուան Խոսե Բենիտեսի, Պար Լագերկվիստի ստեղծագործություններում, ինչպես նաև դրանց հայերեն թարգմանություններում:

Ա) Դարձվածային միավորների բաղադրիչների փոխարինումը դարձվածքի դիպվածային փոխակերպման լայն տարածում գտած միջոցներից է: Այն ամենահետաքրքիր միջոցներից է, որը հեղինակի ստեղծագործական միտքը խթանելու լայն

հնարավորություններ է ընձեռում: Յեղիևակը, Ելևելով տեքստի ոճական առանձնահատկություններից և փորձելով դարձվածային միավորները հարմարեցնել համատեքստի հաղորդակցական նպատակադրումներին, փոփոխության է ենթարկում դարձվածքի բառային կազմը, ընդ որում, փոխարինող բառը փոխարինվող բաղադրիչի հետ կարող է մտնել ամենատարբեր հարաբերությունների մեջ: Փոխարինող բառի ընտրությունը խոսքում որոշվում է ըստ համատեքստի բովանդակության: Դարձվածային միավորների բաղադրիչների փոխարինումը Գ. Կորպաս Պաստորը նույնպես բնորոշում է որպես դարձվածքի որևէ բաղադրիչի կամ բաղադրիչների փոխարինում այլ բառային միավորով կամ միավորներով՝ հիմնվելով վերջիններիս միջև գոյություն ունեցող իմաստային կապի և համատեքստային հարաբերությունների կարևորության վրա/Corpas Pastor, 1996: 243/:

Դարձվածային միավորների բաղադրիչների փոխարինումը մեծամասամբ կարող է տեղի ունենալ ըստ դարձվածքի գոյականական բաղադրիչի (ոչ նորմատիվ) փոփոխության, որի դեպքում գոյականական անդամը փոխարինվում է իր հոմանիշով: Օրինակ՝

1) **Bendito seáis Vos, Señor-** quedé yo diciendo-, que dais la enfermedad y ponéis el remedio (Anónimo, Lazarillo, p. 56).

2) Aunque nunca he estado más sin reputación que ahora en poder de este vinagre, a quien por trato me entregaron mis propios compañeros, porque los traía al retortero a todos, como dice el refrán de Castilla, y cada momento a los más agudos les **daba gato por demonio** (Luis Veles de Guevarra, Diablo cojuelo, p. 94).

3) Pues estando en tal aflicción, cual **plega al Señor** librar de ella a todo el fiel cristiano, y sin saber darme consejo, viéndome ir de mal en peor, un día que el quitado, ruin y lacerado de mi amo había ido fuera del lugar, llegóse acaso a mi puerta un calderero, el cual yo creo que fue angel enviado a mí por la mano de Dios (Anónimo, Lazarillo, p. 42).

4) Calla niña; que la mejor señal que este señor ha dado de estar rendido es haber entregado las armas en señal de rendimiento; y el dar, en cualquiera ocasión que sea, siempre fue indicio de generoso pecho. Y acuérdate de aquel refrán que dice: **“Al cielo rogando, y con el mazo dando”** (Miguel de Cervantes, La gitanilla, 36).

Տվյալ օրինակներում **Dios** (աստված) բաղադրիչի փոխարեն որպես հոմանիշ հանդես են եկել **Señor** (Տեր) և **cielo** (երկինք) բաղադրիչները: **Señor-ը Dios** բաղադրիչի հասկացական հոմանիշն է, իսկ **cielo-ն՝** dios de los cielos դարձվածային միավորի կրճատ տարբերակը: Իսկ **dar gato por demonio** դիպվածային փոխակերպման մեջ **liebre** (նապաստակ) բաղադրիչի փոխարեն հանդես է գալիս **demonio** (սատանա) բաղադրիչը: Բաղադրիչների փոխարինումը տվյալ դեպքում խոսքին հաղորդում է հոնգարտահայտչական և ոճական երանգավորում:

Առանձնահատուկ ուշադրություն է արժանի հայերենում «աստված վկա» դարձվածային միավորի «աստված» բաղադրիչի հոմանիշային շարքի ուսումնասիրությունը՝ ըստ դարձվածային միավորի բաղադրիչների փոխարինման մեթոդի:

Օրինակ՝

1) Կատակում եմ, **աստված վկա** ես այդ խոստովանում եմ և կարծում եմ, որ երկնքում կնոջից բացի ուրիշ տիրակալ չկա, չնայած նամեզ հետե ապրում (\$եննանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, Էջ 26):

2) Իսկ ծերությունը, **հավատս վկա** միայն հիվանդությունների բույն է, մտորումների ապաստան, ու խռովությունը ընկեր, անվերջ տրտմություն, անբուժելի վերք, որի համար անցյալը ցավ է, ներկան՝ տառապանք, իսկ ապագան՝ տխուր հոգսեր, ծերությունը մահվան դրկիցն է, խարխուլ մի խրճիթ, որ կտուրի բոլոր ծակերից կաթում է, եղեգնի բարակ ցողուն, որ թեթև բեռից անգամ ճկվում է (\$եննանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, Էջ 62):

3) **Կյանքս վկա** մայրի՛կ, պե՛տք չի, տե՛ր աստված, մի՛ թող, որ այդպիսի բան անեմ (\$եննանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, Էջ 97):

4) **Մահս վկա** որ աստծուն պարտք եմ, ավելի և ավելի ներերեսիս մի ապոակ հասցնեիր (\$եննանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, Էջ 98):

«Կյանքս վկա», «հավատս վկա» և «մահս վկա» երդման բանաձևերում «կյանք», «հավատ» և «մահ» բաղադրիչները փոխարինել են «աստված» բաղադրիչին՝ հանդես գալով որպես

վերջինիս համատեքստային հոմանիշներ, և անմիջապես գուգորդվում են աստծո գաղափարի հետ, քանի որ միայն աստուծուն է բնորոշ որպես Ամենաստեղծ, Ամենակարող, պարգևել կյանք կամ մահ, իսկ կրոնական հավատամքի տեսանկյունից աստված հենց հավատն է գերբնականի նկատմամբ: Այլ կերպ ասած՝ տվյալ բաղադրիչների ընտրությունը վերոնշյալ դիպվածային փոխակերպումներում այնքան էլ կամայական չէ: Իսկ **ս** դիմորոշ հոդի կիրառությունը տվյալ արտահայտություններին սաստկական երանգավորում է հաղորդում:

Չայերենում, բացի «աստված» բաղադրիչի հոմանիշային շարքից, քննենք նաև «սատանա» բաղադրիչով դարձվածային միավորի փոխակերպված մի տարբերակ, որի համար որպես հիմք նորից ծառայել է բաղադրիչների փոխարինման մեթոդը.

1. Ա՛յ, **գրողի բաժին դառնաա**, փորձանք գագլխիդ, սարսափելի ու անտանելի ցավ կպնի քեզ, որ երանի տաս տանջալի ու դաժան մահին, որին ես ինքս եմ սպասում (\$եռնանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, էջ 23):
2. Այ գրո՛ղը քեզ տանի, դու մի գլուխխոսում ես ուրիշների վնասի մասին, իսկ ես ոչ մեկին չեմ վիրավորում, **գարշահոտ և մահացու ժանտախտի բաժին դառնաա**, անիծյալ նախանձ, այդ է քո ողջ ընկերությունը, որ կապել ես իմ և Սելեստինայի հետ, կորի՛ր գրողի ծոցը (\$եռնանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, էջ 78):

Ինչպես երևում է, **գրող** (սատանա) բաղադրիչով դարձվածային միավորը (գրողի բաժին դառնաա) տվյալ ստեղծագործությունում ենթարկվել է փոխակերպման. «գարշահոտ և մահացու ժանտախտի բաժին դառնաա» դիպվածային արտահայտության մեջ **ժանտախտ** բաղադրիչը հանդես է գալիս որպես **գրող** բաղադրիչի համատեքստային հոմանիշ և տվյալ համատեքստից դուրս այլ ևս չի կատարում վերջինիս հոմանիշի գործառնությունը: Այս դարձվածային փոխակերպումներում դիտարկվում է նաև դարձվածային միավորի ընդլայնման դեպք՝ **գարշահոտ և մահացու** ածականական բաղադրիչների, այլ կերպ ասած՝ մակդիրների հավելարկմամբ՝

որպես «Ժանտախտ» գոյականական անդամի և րացու մներև վերջինիս իմաստը ոճականորեն երանգավորող և սաստկացնող միավորներ: Ինչպես տեսնում ենք, անարգական-հանդիմանական իմաստով գործածվող վերոհիշյալ դարձվածային միավորի դիպվածային փոխակերպումները երանգավորում են խոսքը՝ այն դարձնելով ավելի արտահայտիչ:

Բ) Դարձվածքների փոխակերպման երկրորդ միջոցը, որը նույնպես ունի լայն կիրառություն գեղարվեստական գրականության մեջ, փոփոխական բաղադրիչների ներգրավումն է դարձվածքի կազմի մեջ՝ առանց բառային կազմի փոփոխության: Վերջինս ենթադրում է դարձվածային միավորի ելակետային տարբերակի մեջ մեկ կամ մի քանի հավելյալ բառային միավորների (իրենց ուղիղ իմաստներով) ներգրավում, որոնք իրենց արտահայտած իմաստներով կապված են համատեքստի բովանդակությանը՝ դարձվածային միավորին հաղորդելով հավելյալ հարանշանակություններ, իսկ խոսքին՝ ոճական որոշակի երանգավորում: Ընդունված է կարծել, որ դարձվածքի կազմի մեջ «օտար» բառային միավորների ներգրավումը ոչ մի կերպ չի ազդում դարձվածքի ամբողջական իմաստի վրա: Շ. Բալին այս առնչությամբ նշում է, որ «դարձվածային միավորի բաղադրիչները կարող են հեռանալ նախադասության կազմի մեջ մտնող այլ բառերով, որից դարձվածային միավորի ամբողջականությունը ոչ մի կերպ չի ձևախախտվում» /Балли, 1961: 99/:

Լեզվաբանական գրականության մեջ «ներբերում» (вклинивание) եզրույթն առաջին անգամ կիրառվել է Ա. Կուլինի կողմից: Նա, ուսումնասիրելով անգլիական դարձվածաբանությունը, դարձվածքի կազմում առանձնացնում է նոր բառերի ներբերումն ու ձևախախտումը՝ որպես դարձվածային միավորների տարածակավորվածության դիպվածային ցուցիչներ: Շատ հազվադեպ նա այդ շարքում է դասում նաև հավելադրումը (փոփոխական բաղադրիչների ավելացումը դարձվածքի սկզբում կամ վերջում) և դիտարկում երեք ցուցիչներն էլ որպես դարձվածքի փոխակերպման միջոցներ /Кунин, 1970: 175/:

Դարձվածքի կազմի մեջ ներգրավվող բաղադրիչները կարող են պատկանել տարբեր բառաբերականական կարգերի (գոյական, ածական, դերանուն և այլն), իսկ հիմնական բաղադրիչները կարող են հեռանալ ոչ միայն շնորհիվ բառային միավորների, այլ միջանկյալ արտահայտությունների, դարձվածքների, նույնիսկ միջանկյալ նախադասությունների: Առավել հաճախ որպես ներգրավվող բաղադրիչ-ներ հանդես են գալիս մակբայները: Օրինակ՝

Martina le contó quién era, y por qué estaba allí para el resto de sus días, a pesar de que había perdido la voz de tanto proclamar su inocencia. Cuando le preguntó a Sierva María las razones de su encierro, ella pudo decirle apenas lo que sabía por su exorcista: **-Tengo adentro un diablo** (Gabriel García Márquez, Del demonio y de otros demonios, p.101).

Տվյալ դեպքում ներգրավված բառային միավորը մակբայական է (adentro), որն ավելի է սաստկացնում դարձվածքի հուզարտահայտչական երանգավորումը:

Գ) Փոխակերպման երրորդ միջոցը դարձվածքի կրկնակի առկայացումն է, որը բառի կամ դարձվածային միավորի գործածությունն է այնպիսի համատեքստում, երբ տեղի է ունենում նրանց բառացի (ուղղակի) և փոխաբերական իմաստների գույ-գահեռ ընկալում /Նազարյան, Բաղդասարյան, 2000: 137/, այն է՝ դարձվածքի իմաստի և վերջինիս նախատիպի իմաստի բախում, որի դեպքում դարձվածքի կամ վերջինիս բաղադրիչներից մեկի իմաստը բառայնանում է: Որպես կանոն, գեղարվեստական գրականության մեջ դարձվածային միավորների կրկնակի առկայացումը կատարում է ոճական, այն է՝ հուզարտահայտչական գործառնություն խոսքին հաղորդելով ծաղրական, հեգնական և այլ երանգավորում և իրականանում է բացառապես համատեքստային իրադրության հիման վրա՝ խթանելով այդ երկու իմաստների բախումը: Սակայն, բացի ոճական գործառնությունից, կրկնակի առկայացումը ընդգծում է դարձվածային միավորի և համատեքստի միջև գոյություն ունեցող իմաստային կապը: Օրինակ՝

1) Լսում է, գրողի ծոցը, թողլսի, կախվել է պառավի բերանից ու իլացել, կուրացել է ու համրացել, դարձել է անխոս դերասան: Եթե

Նրա վրա բռնուցք էլ բարձրացնենք, կասի թե **ձեռքներս պարզում եմք աստծուն**, որ նա սիրային գործերին հաջողություն բերի (\$Յեռնանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, էջ 127):

Տվյալ դեպքում «ձեռքերը պարզել աստծուն» դարձվածային միավորը կրկնակի առկայացման օրինակ է, քանի որ այն կարելի է միաժամանակ ընկալել երկու ձևով՝ և՛ ուղիղ իմաստով, և՛ փոխաբերական: Այս դարձվածքը (ձեռքներս պարզում եմք աստծուն) իր ուղիղ իմաստով հանդես է գալիս որպես ձեռքերը պարզել վերև, իսկ փոխաբերական իմաստով՝ աղոթել աստծուն:

Դ) Փոխակերպման տվյալ տեսակը՝ անդրադարձը (ալյուզիա)՝ որպես դարձվածքի փոխակերպման միջոց, ենթադրում է գեղարվեստական գրականության համատեքստում դարձվածային միավորի մեկ կամ մի քանի բաղադրիչների ներ-գրավում: Տվյալ համատեքստում դարձվածային միավորների բաղադրիչները չեն կորցնում այն իմաստները, որն իրենց բնորոշ է դարձվածքի կազմում: Փոխակերպման այս միջոցը ավելի է ամրացնում կապը դարձվածային միավորների և համատեքստի միջև: Դարձվածքի այն բաղադրիչը կամ բաղադրիչները, որոնք ներառվում են գեղարվեստական տվյալ ստեղծագործության համատեքստում, իմաստային տեսանկյունից չեն հեռանում դարձվածային միավորի ամբողջական իմաստից: Դարձվածքներում տվյալ փոխակերպման մասին խոսելիս անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ դարձվածային միավորների բաղադրիչների իմաստը պայմանավորված է ամբողջ դարձվածքի իմաստով: Իսկ վերջինիս բաղադրիչների կիրառությունը խոսքին հաղորդում է ավելի մեծ հուզարտահայտչականություն: Օրինակ՝

–Si no tuviera a tan buen recaudo esta arca, yo dijera que me habían tomado de ella panes; pero de hoy más, solo por cerrar la puerta a la sospecha, quiero tener buena cuenta con ellos: nueve quedan y un pedazo.

¡Nuevas malas te dé Dios!, dije yo entre mí (Lazarillo de Tormes, anónimo, p. 43).

¡Nuevas malas te dé Dios! արտահայտության մեջ կիրառվել են ¡Dios te dé salud, hermano! (բարացի՝ Աստված քեզ առողջություն տա, եղբայր - Աստված քեզ պահապան) դարձվածային միավորի երեք

բաղադրիչ ներք (Dios te dé), և շրջվել է դարձվածքի շարահայտային շարժումը՝ համատեքստին հարող դեղին վառվարյալ մեծ արտահայտչական շարժումը: Տվյալ փոխակերպմամբ դարձվածքը ձեռք է բերել բացասական հարանշանակալի շարժումը՝ հավելարկվելով **nuevas malas** (բառացի՝ նոր չարիք, նոր գլխացավանք) բաղադրիչ ներքով, որոնց անմիջական ազդեցությամբ դարձվածքը ձեռք է բերել հետևյալ նոր իմաստը՝ *աստված քեզ նոր փորձ ու թյուն է (գլխացավանք) տա, սակայն ներգրավված բաղադրիչ ներք չեն կորցրել էլ ակետային դարձվածքում ունեցած իրենց իմաստները:*

Ե) Գեղարվեստական գրականության մեջ դարձվածքի զեղչումը (էլիպսիս) դարձվածքների փոխակերպման ամենատարածված միջոցներից է: Օրինակ՝

1) Y el investigador tembló cuando el “105” abrió ante su ojo la claroscuro faz de Ra.

–¡Dios!

-Qué ocurre?-preguntó Niethw intrigada (J. J. Benitez, La rebelión de Lucifer, p.

249).

2) –Estos pobres - dijo **Cojuelo** -, como son de Sevilla, campan también de valientes, y reñirán con los diablos; pero no se alabará, si yo puedo, éste de haber salido horro de esta chanza; que en el mundo se me han atrevido solamente tres linajes de gente: representantes, ciegos y pobres; que los demás embusteros y gente de este género pasan por demonios como yo (Luis Velez de Guevarra, Diablo cojuelo, p. 106).

Առաջին օրինակում զեղչվել է **mío** բաղադրիչը (¡Dios mío!) կամ **Oh** բաղադրիչը (¡Oh, Dios!)՝ պահպանելով դարձվածքի զարմացական հնչերանգը: Իսկ երկրորդ օրինակում զեղչվել է **diablo** բաղադրիչը (Diablo Cojuelo)՝ խոսքը դարձնելով ավելի մտերմիկ, մասնավորապես, քանի որ Cojuelo-ն կիրառված է փաղաքշական տարբերակով՝ **uelo** փոքրացուցիչ վերջածանցով:

Գեղարվեստական գրականության մեջ դարձվածային միավորի զեղչումը ստիպում է ընթերցողին կամ լսողին ուշադրություն և դարձնել դարձվածային արտահայտության այն հատվածի վրա, որի

իմաստը առավել համահունչ է տեքստի հեղի-նակի հաղորդակցական դիտարկումները: Օրինակ՝

1) – Y aun después vino otra y se fué.

-¿Si que no en balde?

-No, en buena fe; ni Dios lo quiera. Que aunque vino tarde, **más vale a quien Dios ayuda**, etcétera (Fernando de Rojas, Celestina, p. 45).

2) –Señor, mozo soy, que no me fatigo mucho por comer, **Bendito Dios**. De eso me podré yo alabar entre todos mis iguales, por de mejor garganta, y así fui yo loado de ella hasta hoy día de los amos que yo he tenido (Anónimo, Lazarillo de Tormes, p. 53).

3) No bien sintió el gusto de lo que se le ofrecía, ni quiso más. El bruto del soldado encontró esto muy cómico, y, cuando se reunió con sus compañeros, todos bromearon con él. ¡**Demonios!** (Pär Lagerkvist, Barrabas, p.18)

Առաջին հաղորդակցական դարձվածային միավորում (más vale a quien Dios ayuda) զեղչված է ամբողջ երկրորդ հատվածը՝ «más vale a quien Dios ayuda, **que a quien mucho madruga**» (բառացի՝ ավելի և ավելի աստված օգնի, քան վաղ արթնանաս): Երկրորդ դարձվածային միավորի (Bendito Dios) դեպքում զեղչվել է **sea** բայական բաղադրիչը (ըղձական ներկա ժամանակ, եզակի թիվ, երրորդ դեմք)՝ ¡Bendito **sea** Dios! (Աստված օրհնի): Իսկ երրորդ դարձվածքում (¡Demonios!) զեղչված է **que** շաղկապը՝ ¡Que demonios! (գրողը տանի): Այսպիսով, հեղինակը փոխակերպման տվյալ միջոցը ծառայեցրել է խոսքի հաղորդակցական նպատակներին՝ դարձնելով այն ավելի յուրօրինակ և նրան հաղորդելով հոլգարտահայտչական նշույթավորվածություն:

Դարձվածային միավորների զեղչված տարբերակներն իրենց բնույթով որոշակիորեն տարբերվում են, քանի որ ընթերցողը հեշտորեն կարող է տարբերակել վերջիններս ինչպես իրենց կառուցվածքային, այնպես էլ իմաստային ոչ լիարժեքությամբ, որը կարելի է վերականգնել գիտելիքների և այն ծավալի և համատեքստի օգնությամբ:

Հարկ է փաստել նաև, որ որոշ լեզվաբաններ դարձվածքի զեղչումը որոշակիորեն նույնացնում են անդրադարձի

(ալյուզիայի) հետ, քանի որ երկու դեպքում էլ խախտվում է դարձվածքի ամբողջականությունը: Վերջիններիս առնչությամբ հարկ է առանձնացնել երկու տարբերակիչ հատկանիշ՝

ա) գեղջման դեպքում դարձվածային միավորի սկիզբը կամ վերջը պահպանվում է անփոփոխ, մինչդեռ անդրադարձի դեպքում դարձվածքի յուրաքանչյուր բաղադրիչ ենթակա է փոփոխության, անկախ տվյալ դարձվածքի կազմում իր գրաված դիրքից և շարահյուսական կառուցվածքից,

բ) դարձվածքի գեղջված տարբերակն արտահայտում է ամբողջ դարձվածային միավորի իմաստը, իսկ անդրադարձի դեպքում բաղադրիչները պահպանում են միայն դարձվածքի կազմում իրենց բնորոշ իմաստները:

2) Գեղարվեստական գրականության մեջ դարձվածքների նորացման ամենատարածված միջոցը համարվում է դարձվածքի զուգամետությունը (конвергенция): Դարձվածային միավորի զուգամետությունը ենթադրում է փոխակերպման մի քանի միջոցների զուգաձևում: Կուլնինը այն բնորոշում է որպես դարձվածային միավորի փոխակերպման երկու կամ ավել տարրական ոճական միջոցների կիրառում /Кунин, 1974: 17/: Փոխակերպման այս միջոցը ուժգնացնում է դարձվածքի գնահատողական բնույթն ու հուզարտահայտչականությունը, այն է՝ սաստկացնում է դարձվածային միավորի իմաստի հարանշանակային տարրի գործառնությունը:

Փոխակերպման միջոցների համադրությունը դարձվածքում կարող է լինել շատ տարաբնույթ: Կարող են միևնույն դարձվածքում միաժամանակ խաչաձևվել և՛ բաղադրիչի փոխարինումը, և՛ նոր բառային միավորի ներգրավումը: Օրինակ՝

Bendito seáis Vos, Señor- quedé yo diciendo-, que dais la enfermedad y ponéis el remedio (Anónimo, Lazarillo de Tormes, p. 56).

Տվյալ օրինակում, որը ¡Bendito sea Dios! դարձվածային միավորի փոխակերպված տարբերակն է, “Dios” բաղադրիչը փոխարինվել է “Señor” բաղադրիչով (որը միայն մեծատառ գրվելիս է հանդես գալիս որպես “Dios” բառային միավորի հոմանիշ) և ավելացել է **Vos**

դերանուևը, որը հին իսպաներենում հանդես էր գալիս որպես ակնածական դիմել ածև (հարգանքի Դուք): Երբեմն հանդիպում են բառային (շարահյուսական) կազմի փոխակերպման և ընդլայնման դեպքեր: Օրինակ՝

1. **El diablo del enjalma maldita la cosa tenía dentro de sí**, que, puesto sobre el cañizo, todas las cañas se señalaban y parecían a lo propio entrecuesto de flaquísimo puerco (Anónimo, Lazarillo de Tormes, p. 14).
2. Mas malas lenguas, que nunca faltaron ni faltarán, no nos dejan vivir, diciendo no sé qué de que ven a mi mujer irle a hacer la cama y guisarle de comer. **Y mejor les ayude Dios**, que ellos dicen la verdad (Anónimo, Lazarillo de Tormes, p. 84).

Իսպաներենի «el diablo del enjalma maldita la cosa tiene dentro de sí» արտահայտությունը գուգամիտության վառ օրինակ է: Վերջինս առաջացել է «tener el diablo (en el cuerpo) dentro de sí» դարձվածքի փոխակերպումից, որտեղ խախտվել է շարահյուսությունը (շրջուն շարահյուսություն)՝ ոճական երանգավորում ապահովելու նպատակով, և տեղի է ունեցել դարձվածքի բաղադրիչների ընդլայնում: Նույն փոփոխությունները տեղի են ունեցել նաև «Y mejor les ayude Dios» դարձվածային միավորում: Այն առաջացել է «Dios ayude» դարձվածքից՝ հանդիսանալով վերջինիս փոխակերպված տարբերակը, որտեղ միաժամանակ շրջվել է շարահյուսությունը, այլ կերպասած՝ նախադաս է **ayude** բայական բաղադրիչը, և ընդլայնվել է դարձվածքի բաղադրական կազմը՝ հավելադրվելով **y** համադասական շաղկապով, **mucho** ածականի համեմատական աստիճանով և **les** լրացում դերանունով: Այսպիսով, ինչպես երևում է, դարձվածքի բաղադրական կազմի փոփոխությունները կարող են վերջինիս հաղորդել արտահայտչականություն՝ առանձնահատուկ ձևով երանգավորելով խոսքը:

Է) Դարձվածային միավորի կազմալուծումը (դարձվածքների նորացում մի քանի միջոցով) դարձվածքների փոխակերպման միջոցների շարքում իր ուրույն տեղն է զբաղեցնում: Լեզվաբանական գրականության մեջ այս փոխակերպումը հայտնի է նաև *հեղինակային նորարարություն* անվամբ: Այն իրականացվում է երկու մակարդակում՝ բառային և քերականական: Բառային

մակարդակում փոխակերպում է դարձվածքի ամբողջ բառային, այլ կերպասած՝ բաղադրական կազմը, իսկ քերականական մակարդակում փոփոխվում է ավանդական դարձվածքի ժամանակածևը, որը հանգեցնում է դարձվածային միավորի իմաստային ամբողջականության ձևախախտմանը: Երկու միջոցներն էլ հետապնդում են միևնույն նպատակը, այն է՝ ձևավորել նոր դարձվածային միավոր կամ դարձվածային տարբերակ:

Բառային փոխակերպման ենթարկված դարձվածքները տարբերվում են տվյալ դարձվածքներից ոչ միայն բառային կազմի ամբողջական փոփոխության ամբ, հուզար-տահայտչականության ավելի բարձր աստիճանով կամ իմաստային բովանդակության նորարարության ամբ, այլ նաև իրենց արտահայտած առանձնահատուկ սուբյեկտիվ իմաստով: Այս միջոցի դեպքում նոր ձևավորված դարձվածքում տեղի է ունենում երկու տիպի փոփոխություն՝ ներքին՝ բառային կազմի, և արտաքին՝ իմաստային բովանդակության: Սակայն ինչպես իսպաներենի, այնպես էլ հայերենի մեր լեզվանյութի շրջանակներում չի արձանագրվել փոխակերպման տվյալ տեսակին համապատասխան օրինակ:

Քերականական մակարդակում դարձվածային միավորների փոխակերպումը ենթադրում է դարձվածքի ժամանակածևի փոփոխություն, որը կոնկրետացնում է դարձվածային միավորների իմաստը՝ խախտելով վերջինիս ամբողջական իմաստը, և ուժգնացնում է կապը կոնկրետի րավիճակի հետ: Օրինակ՝

- 1) ¡Más, nunca sea! ¡**Allá irás con el diablo!** A estos locos decidles lo que les cumple; no os podrán ver (Fernando de Rojas, Celestina, p. 41).
- 2) -Como vi que él quebraba la postura, no me contenté ir a la par con él, mas aun pasaba adelante: dos a dos y tres a tres y como podía las comía. Acabado el racimo, estuvo un poco con el escobajo en la mano y, meneando la cabeza, dijo:
-Lázaro, engañado me has. **Juraré yo a Dios** que has tú comido las uvas tres a tres. (Anónimo, Lazarillo de Tormes, p. 33).

Իսպաներենի «Allá irás con el diablo», «Juraré yo a Dios» օրինակներում բայական բաղադրիչը խոնարհված է սահմանական եղանակի ապառնիականատար ժամանակածևում և հավելադրված տեղի մակբայով (allá) և

անձնական դերանունով (yo)՝ վերածվելով հաղորդակցական միավորների և խոսքին հաղորդելով հուզական երանգավորում և արտահայտչականություն:

Դարձվածքների քերականական փոխակերպման տեսակ է համարվում նաև ժխտումը (no ժխտական մասնիկի հավելադրումը) /Назарян, 1987: 247/, որը նոր դարձվածային միավորը ձևավորելիս հանդես է գալիս որպես լիիրավ անդամ և զգալիորեն ազդում է վերջինիս իմաստի վրա՝ ստեղծելով նոր դարձվածային տարբերակ: Սակայն հարկ է փաստել, որ ժխտման միջոցով ձևավորված դարձվածային միավորը, ի տարբերություն բառային մակարդակում փոխակերպված դարձվածքի, չի կազմալուծվում ամբողջությամբ: Այդ իսկ պատճառով ժխտման դեպքում ստեղծվում է ոչ թե նոր դարձվածային միավոր, այլ հիմնականում նոր դարձվածային տարբերակ (շարահյուսական): Օրինակ՝

1) – No, en buena fe; **ni Dios lo quiera**. Que aunque vino tarde, más vale a quien Dios ayuda, etcétera (Fernando de Rojas, Celestina, p. 45).

2) Երեք օր է, չես տեսել ինձ, **ա՛յ աստծո երեսը երբեք չտեսնես**, թող **ասված քեզ ոչ տեսնի, ոչ էլ մխիթարի** (Ֆեռնանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, էջ 32):

3) Նրան տեսնելով՝ **ոչ մի կին չի կարող փառք չտալ աստծուն**, որ նրան ստեղծել է հենց այդպիսին, իսկ եթե պատահաբար խոսում է Կալիստոյի հետ, զրկվում է իր ազատությունից և դառնում նրա գերին (Ֆեռնանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, էջ 32):

Իսպաներենում «ni Dios lo quiera» դարձվածքում ժխտումը տեղի է ունեցել **ni** ժխտական կրկնադիր շաղկապի միջոցով, և չնայած իսպաներենին ներհատուկ է կրկնակի ժխտումը, տվյալ դեպքում, առաջադաս դիրքի շնորհիվ, կրկնակի ժխտում չի կատարվել (ni Dios **no** lo quiera)՝ ելնելով իսպաներենի քերականական առանձնահատկություններից:

Հայերենի առաջին օրինակում՝ «այ աստծո երեսը երբեք չտեսնես, թող ասված քեզ ո՛չ տեսնի, ո՛չ էլ մխիթարի», ժխտումը տեղի է ունենում «ոչ» համադասական կրկնադիր շաղկապի միջոցով, որտեղ «աստծով մխիթարվես» դարձվածային միավորը

Ժխտվել է հեղինակի (թարգմանության դեպքում՝ թարգմանչի) կողմից (թող աստված քեզ ոչ էլ մխիթարի)՝ հատուկ ներգործություն կատարելու նպատակով: Այս տեղ տեղի է ունեցել նաև տվյալ դարձվածքի բաղադրիչների ընդլայնում, որոնք ժխտվելով սաստկացրել են տվյալ արտահայտության (անեծքի) իմաստը: Երկրորդ օրինակում՝ «չի կարող փառք չտալ աստծուն», նույնպես, բացի ժխտումից, տեղի է ունեցել բաղադրիչների ընդլայնում. ավելացել է «կարողանալ» բայական բաղադրիչը՝ խոնարհված սահմանական ներկա ժամանակով և **չ** ժխտական մասնիկով (**չի** կարող): Քանի որ հայերենին բնորոշ է կրկնակի ժխտումը, տվյալ դարձվածքում ժխտվել է նաև «տալ» բայական բաղադրիչը (**չի** կարող աստծուն փառք **չ** տալ):

Այսպիսով, դարձվածքների հեղինակային նորացումները, ըստարդեն գոյություն ունեցող դարձվածային կադասարների, համարվում են ոչ թե լեզվական նորմայի շեղումներ, այլ լեզվական համակարգի պարփակ հնարավորությունների իրացում:

Ը) Փոխակերպման հաջորդ միջոցը դարձվածքի կազմի ընդլայնումն է կամ հավելադրումը (խոսքի մակարդակում վերջինիս սահմանների ընդլայնումը), որը կարող է հանդիպել ինչպես դարձվածային միավորի սկզբում, մեջտեղում, այնպես էլ վերջում: Կարող են հավելադրվել միաժամանակ մեկ կամ մի քանի բաղադրիչ, որոնք խոսքին հաղորդում են հուզարտահայտչականություն: Լեզվաբանական գրականության մեջ փոխակերպման տվյալ միջոցի համարժեքն է ընդլայնումը, թեև շրջանառվում է նաև *հավելադրում* եզրույթը: Տվյալ դեպքում դարձվածքը ձեռք է բերում նոր իմաստ, որն արտացոլում է դարձվածային միավորի իմաստային կառուցվածքի փոխակերպման դինամիկան, ինչպես նաև ընդգծում հեղինակի մտադրությունը, իսկ նորաստեղծ դարձվածային միավորը համատեքստին հաղորդում է հուզարտահայտչական նշույթավորվածություն և երանգավորում խոսքը /Рыжкина, 2003: 7/:

Ըստ Դ. Դոբրովոլսկու՝ փոխակերպման այս տեսակում դարձվածքի կազմ ներմուծված օտար բաղադրիչները միշտ էլ, որ ձեռք են բերում իմաստային համատեղելիություն դարձվածային

միավորի հետ: Այն կարող է համաձայնեցվել իմաստային տեսանկյունից դարձվածքի փոխաբերական իմաստի հետ՝ որոշակիորեն հակադրվելով վերջինիս ներքին ձևին /Добровольский, 2009: 40/:

Օրինակ՝

1. En cada ocasión, sin embargo, el viento reapareció puntual e implacable, empujándole como un muñeco.
–**¡Por Dios santo!** – se lamentó desmoralizado (J. J. Benitez, La rebelión de Lucifer, p 161).
2. **¡Oh gran Dios**, quién estuviera aquella hora sepultado, que muerto ya lo estaba! Fue tal el coraje del perverso ciego, que, si al ruido no acudieran, pienso no me dejara con la vida. (Anónimo, Lazarillo de Tormes, p. 36).
3. Porque, yendo la calle arriba, echando mi cuenta en lo que emplearía, que fue mejor y más provechosamente gastado, **dando infinitas gracias a Dios** que a mi amo había hecho con dinero, a deshora me vino el encuentro un muerto, que por la calle abajo muchos clérigos y gente en unas andas traían (Anónimo, Lazarillo de Tormes, p.62).

Վերը նշված օրինակներում դարձվածային միավորի կազմում դիտարկվեց միայն մեկ բաղադրիչի հավելադրում, սակայն մեր կեզվանյութի սահմաններում արձանագրվել են նաև երկու և ավելի բաղադրիչների հավելադրման դեպքեր: Օրինակ՝

- 1) ¡Qué Hermosa? que está junto a él la Reina nuestra señora, y qué bien vestida y tocada! **¡Dios nos la guarde!** (Luis Velez de Guevarra, Diablo cojuelo, p. 45).
- 2) Y cuando alguno de éstos escapaba, **Dios me lo perdone**, que mil veces le daba al diablo; y el que se moría, otras tantas bendiciones llevaba de mí dichas (Luis Velez de Guevarra, Diablo cojuelo, p.41).
- 3) Սենյո՛ր, դու ճիշտես հասկանում, իսկ դուք մի գլուխ կասկածում եք: Ես ասացի այն ամենը, ինչ ինձնից պահանջվում էր: Քեզ ուրախացրի, **Աստված քեզ պահապան ու ապավեն**: Գնում եմ շատ գոհ, եթե այս գործի կամ մի ուրիշ բանի համար պետք լինի, պատրաստեմ կանգնել քո կողքին և ծառայել քեզ (Ֆեռնանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, էջ 129):
- 4) **Ա՛լ, գրո՛ղը քեզ տանի**, դու մի գլուխ խոսում ես ուրիշների վնասի մասին, իսկ ես ոչ մեկին չեմ վիրավորում, **գարշահոտ և**

մահացու ժանտախտի բաժի՛ն դառնաա, անիծյա՛լ և անխանձ, ա՛յ դ
Ե քո ողջ ընկերությունը, որ կապել ես իմ և Սելեստինայի
հետ, կորի՛ր գրողի ծոցը (\$եռնանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, էջ
78):

Վերոնշյալ օրինակներում դարձվածային միավորները
հավելադրվել են միա-ժամանակ մեկ կամ մի քանի բաղադրիչներով:
Որոշ դեպքերում դարձվածքները հավելադրվել են ածականական
բաղադրիչով (santo, gran, infinitas, գարշահոտ, մահացու), որոնք
լրացնում են **Dios, gracias** և **ժանտախտ** բաղադրիչներին՝
փոխակերպելով տվյալ դարձվածային միավորները և ընդգծելով
վերջիններիս համատեքստային իմաստը: Մյուս դեպքերում
դարձվածային միավորները հավելադրվել են տարբեր
խոսքիմասային պատկանելություն ունեցող բաղադրիչներով
(գոյական՝ ապավեն, դերանուն՝ քեզ, ձայնարկություն՝ ա՛յ), որոնք
նույնպես երանգավորել են խոսքը: Երբեմն հավելադրված
բաղադրիչը կարող է հակադրվել դարձվածքի փոխաբերական
իմաստին, որը չի խոչընդոտում ներքին ձևի ընկալմանը և
հիմնականում համընկնում է կրկնակի առկայացման հետ:

Տվյալ դարձվածքների կազմում ներգրավված բաղադրիչների
շարքում հանդիպում են լրացում դերանուններ (Dios **nos la** guarde,
Dios **me lo** perdone): Այս լեզվական երևույթը մասնավորապես
ներհատուկ է իսպաներենին: Կարելի է դիտարկել լրացում
դերանունների կիրառությունը նաև որպես բաղադրիչների
փոխարինման դեպք:

Թ) Դարձվածային միավորների դիպվածային փոխակերպման
միջոցներից է նաև բաղարկությունը, որը հիմնվում է
դարձվածքների կառուցվածքային բոլոր մակարդակների համալիր
փոխակերպման վրա: Այն երկու դարձվածքների
փոխարաբերությունն է, որը հանգեցնում է դիպվածային
(խոսակցական) դարձվածքի առաջացմանը, որն օժտված է բաղարկված
կապակցություններին բնորոշ բառաբերականական և իմաստային
հատկանիշներով: Բաղարկության գործընթացի շնորհիվ ստեղծված
դիպվածային միավորները, այն է՝ դարձվածային բաղարկելիները
(կոնտամինանտ), ձեռք են բերում նոր իմաստ, նոր պատկերավորու-

թյուն, ներքին ձև, հուզարտահայտչական և գնահատողական նշույթավորվածություն:

Բաղարկությունը հնարավոր է իրականացնել չորս եղանակով (ըստ չորս բաղարկային կադապրների)՝ բաղարկություն-խաչավորում, բաղարկություն-ընդլայնում, բաղարկություն-հավելադրում և բաղարկություն-միակցություն /Колобова, 2011: 4/: Չխորանալով բաղարկության նշված տեսակների առանձնահատկությունների մեջ, որը կարող է առանձին հետազոտության առարկա դառնալ, քննենք միայն հետևյալ օրինակը¹.

1. Յոգիս տեղն եկավ, աստված ձեզ հետ, գավակնե՛րս, սպասեք ձեր պառավին և եկեք ձեր մաղարիչը ստանալու:

-Գրողի ծոցը գնաւ ու էլ հետջգաւ, կերածդ լիմոնի կտորն էլ թող դառնա Ապուլլեի թույնը, որ ուտես ու էշ դառնաս (Ֆեռնանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, էջ 107):

Բաղարկության տվյալ օրինակում միաձուլվել են «գրողի ծոցը գնալ» և «գնալ դըլնի, գալ դ չըլնի» դարձվածային միավորները: Տվյալ միաձուլումից հեղինակը ստացել է որակապես նոր դարձվածային միավոր, որը համատեքստին հաղորդում է սաստկական բնույթ:

Իսկ ահա բաղարկություն-միակցության (контаминация-присоединение) դեպքում բաղարկելիի կազմի մեջ են մտնում ելակետային դարձվածային միավորների բոլոր բաղադրիչները²: Պատկերը հետևյալն է՝ $AB+CD=ABCD$: Օրինակ՝

- Շնորհակալ եմ, որ ինձ հրավիրում ես քո տուն: **Թող աստված քեզ ամեն ինչ ում պահապան և օգնական լինի**, դու դատարկ խոսքեր չես ասում, ուզում ես օգնել նեղության մեջ ընկածին (Ֆեռնանդո դե Ռոխաս, Սելեստինա, էջ 160):

«Թող աստված քեզ ամեն ինչ ում պահապան և օգնական լինի» նորաստեղծ հեղինակային դարձվածային միավորը առաջացել է «թող աստված պահապան լինի քեզ» և «աստված քեզ օգնական» դարձվածային միավորների հանրագումարից, որտեղ հեղինակը ավելացրել է նաև **ամեն ինչ ում** միջանկյալ կապակցությունը:

Ժ) Մեր աշխատանքում, բացի վերոնշյալ ինը փոխակերպումներից, քննարկվել են նաև այլ տեսակներ, որոնք Նազարյանը նույնպես ներառել է իր դասակարգման մեջ, այն է՝ դարձվածքի բաղադրիչների դրափոխությունը կամ փոխատեղումը: Ջահուկյանը վերջինիս համար կիրառում է նաև «շրջում» եզրույթը /Ջահուկյան, 1969: 125/: Փոխակերպման տվյալ միջոցը, ըստ Նազարյանի, համարվում է ամենապարզ տեսակը, քանի որ վերջինս այնքան էլ չի երանգավորում խոսքը /Назарян, 1987: 244/: Փոխակերպման տվյալ տեսակի դարձվածքում տեղի է ունենում շարահասուն փոփոխություն, որն այնուամենայնիվ խոսքին հաղորդում է որոշակի հուզարտահայտչականություն և ոճական երանգավորում: Դարձվածքը թարգմանելիս բացի շարահասուն փոփոխությունից, դրափոխությունը հանգեցնում է նաև կառուցվածքային փոփոխությունների:

Օրինակ՝

1) –¡**El diablo tienen estas gitanas en el cuerpo!**-dijo a esta sazón el teniente

(Miguel de Cervantes, La gitanilla, p. 29).

2) -Այն, ինչ տեսնում եմ աչքերով, հաստատում եմ մատներով. առանց ճակատի գծերի էլ սենյոր հուանիկոյի մասին գիտեմ, որ նամի քիչ սիրահարված է, հախումն և անհամբեր, այլև սիրում է անհնարին թվացող խոստումներ տալ և **տա աստված**, որ մի քիչ էլ փչան չլինի, թե չէ համը դուրս կգա (Միգել դե Սերվանտես, Գնչուհին, էջ 37):

3) Զավատա՛, գլխի՛ կ,

պիտի վստահես,

որ քո ապագան լինի գեղեցիկ,

որ սին մտքերը քեզ վնաս չտան:

և դու, անկասկած, կտեսնես չքնաղ հրաշքի գալը,

վկաե աստված ու մեր աժդահասան Կրիստոբալը (Միգել դե

Սերվանտես, Գնչուհին, էջ 41):

«Տա աստված» և «վկաե աստված» օրինակները ոչ թե խոսքի, այլ էզզվի մակարդակում դարձվածքների տարբերակայնության ակնհայտ օրինակներ են, քանի որ տարբեր համատեքստերում կարելի է հանդիպել «տա աստված» և «աստված տա», ինչպես նաև

«աստված վկա» և «վկա է աստված» դիրքային տարբերակներին: Իսկ առաջին օրինակը (¡El diablo tienen estas gitanas en el cuerpo!) խոսքում դրափոխության վայրում և օրինակ է, որտեղ (estas gitanas) միջանկյալ բառակապակցության հավելադրումը ոչ մի կերպ չի ազդում ամբողջ դարձվածքի իմաստի վրան չի ձևախախտում այն:

Ի) Իսպաներենի և հայերենի մեր լեզվանյութի շրջանակներում հանդիպում են նաև կրկնաբանության դեպքեր: Փոխակերպման այս տեսակի դեպքում կրկնվում են դարձվածքի առաջին և վերջին բաղադրիչները, սակայն հիմնականում շեշտն ընկնում է վերջինի վրա: Օրինակ՝

Pero de repente la colina entera se asombreció, como si el sol hubiera perdido su brillo, y en la oscuridad el crucificado clamó con voz potente: “**Dios, Dios mío**, ¿por qué me has abandonado (Par Lägerkvist, Barrabas, p.19).

Իսպաներենի «**Dios, Dios mío**» օրինակում «Dios» բաղադրիչի կրկնությունը մեծացնում է դարձվածային միավորի հոլգական երանգավորումը՝ հանդես գալով որպես սաստկական բառ:

Այսպիսով, դարձվածային փոխակերպումները կարող են տեղի ունենալ ինչպես լեզվի, այնպես էլ խոսքի մակարդակում: Դարձվածային միավորների ձևախախտման հիմնական նախադրյալը վերջիններիս իմաստային ամբողջականության և բաղկացուցիչ տարրերի տարակազմության միջև գոյություն ունեցող հակադրությունն է, որը գոյաբանորեն բնորոշ է նրանցից յուրաքանչյուրին և ենթադրում է խոսքում դարձվածային միավորների տարատեսակ ձևախախտումների հնարավորություն: Իսկ խոսքային տարբեր իրադրություններում փոխակերպված տվյալ դարձվածային միավորը կարող է ձեռք բերել ոճական տարբեր նրբերանգներ, քանի որ վերջինիս նպատակը խոսքն ավելի արտահայտիչ ու գունազեղ դարձնելն է, ինչպես նաև իր հարանշանակային իմաստներով խոսքին հոլգարտահայտչական երանգավորում հաղորդելը:

Փոխակերպված դարձվածային միավորներն ամբողջությամբ ենթարկվում են համատեքստի հաղորդակցական նպատակներին, ընդ որում համատեքստն իր իմաստային բովանդակությամբ

պայմանավորում է փոխակերպված դարձվածային միավորների հմաստը:

Գեղարվեստական տարբեր երկերում «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածային միավորների ուսումնասիրությունը փաստում է, որ այս դարձվածքները խոսքում կարող են ենթարկվել դիվածային տարբեր փոխակերպումների, հատկապես կարելի է առանձնացնել դարձվածքի բաղադրիչների փոխարինումը, դարձվածային միավորների զեղչված կիրառությունը, դարձվածքի զուգամետությունը, դարձվածքի կազմալուծումը և դարձվածքի կազմի ընդլայնումը կամ հավելադրումը:

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Բաղարկու թյուկ-խաչավորումը (Контаминация-перекрещивание) փոխակերպման այն տեսակն է, որի դեպքում խաչածնվում են իմաստով և քերականական կառուցվածքով նման երկու դարձվածային միավոր: Տվյալ գործընթացի արդյունքում միավորվում են երկու սովորական դարձվածային միավորներ, որոնցից յուրաքանչյուրում միաժամանակ զեղչվում է մեկական անդամ: Տվյալ գործընթացը կարելի է պատկերել հետևյալ բանաձևով՝ $AB + CD = AD$:

Բաղարկու թյուկ-ընդլայնումը (Контаминация-распространение) միավորում է երկու դարձվածային միավոր, որի դեպքում դարձվածքներից մեկը ընդլայնվում է մյուս դարձվածքի բաղադրիչները համախմբելով, կամ ելակետային դարձվածային միավորի բաղադրիչներից մեկն ընդլայնվում է մյուս դարձվածքն ամբողջությամբ համախմբելով: Տվյալ գործընթացը պատկերվում է հետևյալ բանաձևով՝ $AB+CD=ACD$ կամ $AB+CD=ABD$:

Բաղարկու թյուկ-հավելադրումը (Контаминация-наложения) միևնույն գոյականա-կան անդամով կազմված երկու դարձվածային միավորների խաչածնումն է, որտեղ տվյալ գոյականը մի դեպքում բայական անդամի հետ (բայի լրացում) գտնվում է կախյալ հարաբերության մեջ, իսկ մյուս դեպքում հանդես է գալիս որպես հիմնական բառ (անկախ): Այս դեպքում բանաձևը հետևյալն է՝ $AC+BC=ABC$ /Колобова, 2011/:

2. Բաղարկու թյան գործընթացը կարող են խթանել տարբեր գործոններ: Բաղարկու թյուկ-խաչավորումը խթանող գործոններ են համարվում լեզվի մակար-դակում դարձվածային միավորների առանձնահատուկ կառուցվածքի մաստային կաղապարը, դարձվածքների ձևի և բովանդակության զուգածնությունը (իզոմորֆիզմը) և նրանց իմաստային մերձավորությունը:

Բաղարկու թյուկ-ընդլայնման ժամանակ վերջինիս խթանող գործոններն են իմաստակառուցվածքային զուգածնությունը, լեզվի մակարդակում դարձվածային միավորների բաղադրիչների

քերականական և բառային կապակցելիությունը, ինչպես նաև սովորական դարձվածքների իմաստների իմակաների (բաղադրական) համադրությունը:

Բաղարկություն-հավելադրման դեպքում կարևորվում են բաղարկության ենթարկված սովորական (ուղղակի) դարձվածքների կազմում առկա ընդհանուր բաղադրիչի քերականական և իմաստային առանձնահատկությունները: Ուղղակի են համարվում այն դարձվածային միավորները, որոնք գտնվում են մեկ դարձվածա-իմաստային դաշտում և բնորոշվում են իմաստային զուգաձևությամբ, որի հիման վրա ձևավորվում է դիպվածային դարձվածային միավորի իմաստը:

Իսկ բաղարկություն-միակցության դեպքում փոխակերպման հիմնական գործոններն են ամբողջական դարձվածային միավորների բառաքերականական առանձնահատկությունները, ելակետային միավորների բառ-բաղադրիչների բառային համադրությունը և բաղարկության ենթարկված դարձվածային միավորների իմաստների իմակային համադրությունը:

Սակայն լայն առումով՝ բաղարկության գործընթացը խթանող հիմնական գործոնը դարձվածային միավորի իմաստային ամբողջականության և տարակազմավորվածության միջև գոյություն ունեցող հակադրությունն է /Колобова, 2011/:

ԵՉՐԱԿԱՏՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐ

Աշխարհի լեզվական պատկերը արտացոլում է օբյեկտիվ աշխարհի իրողությունները, վերջինիս վերաբերյալ դատողությունները, տվյալ լեզվահամայնքի արժեհամակարգը, ազգային մտածելակերպի յուրօրինակությունները, անհատի սուբյեկտիվ վերաբերմունքը, որոնք իրենց անմիջական արտացոլումն են գտնում յուրաքանչյուր լեզվի արտահայտչամիջոցներում, որտեղ դարձվածային միավորները զբաղեցնում են իրենց ուրույն տեղը:

Ի մի բերելով ատենախոսության մեջ կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքները՝ կարող ենք կատարել հետևյալ եզրահանգումները.

1. Ըստ քերականական (կառուցվածքային-ձևաբանական) վերլուծության արդյունքների՝ իսպաներենում, ինչպես նաև հայերենում, մեծաքանակ են «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով կազմված եղանակավորող, հաղորդակցական և բայական դարձվածային միավորները: Ընդ որում՝ ամենամեծ կշիռն ունեն բայական դարձվածային միավորները, որոնք նախադասության մեջ բայ-բաղադրիչի ստորոգման շնորհիվ համեմատաբար ավելի անկախ գոյություն են ապահովում խոսքում՝ ձեռք բերելով հաղորդակցական արժեք: Իսկ ըստ կառուցվածքային-շարահյուսական վերլուծության՝ «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով շարահյուսական կաղապարները բնութագրվում են որոշակի տարբերակիչ հատկանիշներով, որոնք հիմնականում պայմանավորված են իսպաներենի շարահյուսական համակարգի առանձնահատկություններով:

2. Ըստ իմաստային վերլուծության արդյունքների՝

ա) «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածքներում բացահայտվել են իմաստային վերափոխման հետևյալ տեսակները՝ վերափոխումով՝ իր փոխաբերական և փոխանվանական տարատեսակներով,

դարձված այ ին միավորների բաղադրիչների բառային իմաստի թուլացում, գեղջում, հնարանությունների առկայություն, իմաստի իրադրային ընդլայնում, բառակապակցության իմաստային գերած, որոնք իսպաներենում առանձնանում են դարձվածակազմական տարբերարդյունավետությամբ:

բ) Իմաստային կաղապարման խնդիրը նկարագրական պլանում չի համարվում լեզվի ողջ դարձվածապաշարին ներհատուկ համընդհանուր երևույթ: Սակայն ինչպես ցույց է տալիս «խորամանկություն» և «բարեմաղթություն» դարձվածաիմաստային խմբերի իմաստային կաղապարման ուսումնասիրությունը, իսպաներենում հնարավոր է առանձնացնել որոշակի կաղապարներ, որոնք միջլեզվական մակարդակում հանդես են գալիս որպես դարձվածային ընդհանրություններ:

գ) «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածային միավորները կարող են հարաբերակցվել բազմիմաստության, տարբերակայնության և հոմանիշության հարաբերություններով, որոնք դարձվածքների իմաստային կառուցվածքի համակարգային հարաբերություններն արտացոլող ընդհանրություններ են և ծառայում են լեզվի դարձվածային ֆոնդի հարստացմանը:

3. Որպես ազգամշակութային միավորներ՝ «Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձվածքները պատկանում են դարձվածապաշարի այն շերտին, որտեղ ներդաշնակորեն միահյուսվում են ազգային և համընդհանուրը: Ընդ որում՝ ազգային առանձնահատկությունները պայմանավորված են Արարչի և սատանայի վերաբերյալ իսպանական, ինչպես նաև հայ լեզվահամայնքների աշխարհընկալման և աշխարհաճանաչողության տարբերություններով:

4. Իսպաներենի լեզվամշակույթում, ի տարբերություն հայերենի, «dios» (աստված), «Cristo» (Քրիստոս) և «diablo» (սատանա) հասկացությունները մեկնաբանվում և ընկալվում են յուրովի, քանի որ յուրաքանչյուր լեզվական համայնք Արարչի և

սատանայի վերաբերյալ ունի իր ուրույն պատկերացումները: Սակայն աստծու կերպարը, ինչպես և քրիստոնեության ողջ փիլիսոփայությունը խորապես ամրակայված է երկու լեզուների լեզվամշակույթում, մասնավորապես՝ դարձվածապաշարում, որտեղ «աստված» բաղադրիչով դարձվածքներում առանձնանում են հետևյալ գաղափարները. Աստված Արարիչ է, Աստված ամենակարող է, Աստված ամենագետ է, Աստված գթասիրտ է, Աստված է պարգևում հավերժական կյանք և մխիթարում մեզ, Աստված մեր Տերն է, Աստված արդար է, Աստված է սահմանում բարոյականության օրենքները: Երկու լեզվամշակույթում էլ «աստված» բաղադրիչով դարձվածքները հաճախ օգտագործվում են որպես սաստկական-հուզարտահայտչական երանգավորում ունեցող կայուն կապակցություններ, որոնք արտահայտում են խնդրանք, ցանկություն, բարեմաղթանք, նաև անեծք, սպառնալիք և այլն:

5. Իսպաներենին, ինչպես նաև հայերենին, հատուկ են «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով կազմված մարդափոխաբերական (անտրոպոմորֆիկ) դարձվածային միավորները, որոնք ընդգծում են աստծո՝ հասարակ մարդ լինելու գաղափարը:
6. Դարձվածային փոխակերպումները կարող են տեղի ունենալ ինչպես լեզվի, այնպես էլ խոսքի մակարդակում: Դարձվածային միավորների ձևախախտման հիմնական նախադրյալը վերջիններիս իմաստային ամբողջականության և դրանց բաղկացուցիչ տարրերի տարակազմության միջև գոյություն ունեցող հակադրությունն է, որը ենթադրում է խոսքում դարձվածային միավորների տարատեսակ ձևախախտումների հնարավորություն: Դարձվածային փոխակերպումները խոսքային տարբեր իրադրություններում խոսքին հաղորդում են հուզարտահայտչականություն և ոճական տարբեր նրբերանգներ:

7. Գեղարվեստական տարբեր ստեղծագործություններում «dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձված ային միավորների դիպվածային տարբեր փոխակերպումների ուսումնասիրության արդյունքում տվյալ աշխատության մեջ բացահայտվել են փոխակերպումների հետևյալ տեսակները՝ դարձվածքի բաղադրիչների փոխարինում, դարձվածային միավորների զեղչված կիրառություն, դարձվածքի գուգամետություն, դարձվածքի կազմալուծում, դարձվածքի կազմի ընդլայնում կամ հավելադրում, բաղադրություն, կրկնակի առկայացում, անդրադարձ և փոփոխելի բաղադրիչների ներգրավում դարձվածքի կազմի մեջ:

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

1. Աբեղյան Մ. Խ. Յայնոց լեզվի տեսություն, Երևան, Միտք, 1965, 699 էջ:
2. Ասատրյան Մ. Ե. Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան, ԵՊՐ, 1987, 368 էջ:
3. Ասատրյան Մ. Ե. Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան, ԵՊՐ, 2002, 432 էջ:
4. Աստվածաշունչ, Մատենա Յին և Նոր Կտակարանների, Էջմիածին, 2013, 352 էջ:
5. Բաղիկյան Խ. Գ. Ժամանակակից հայերենի դարձվածային միավորները, Երևան, ՍՍՐ ԳԱ, 1986, 354 էջ:
6. Բաղիկյան Խ. Գ. Դարձվածային ոճաբանություն, Երևան, ԵՊՐ հրատ., 2000, 207 էջ:
7. Բաղդասարյան Յ. Գ. «Դոն Կիխոտ» վեպի դարձվածային միավորների ֆրանսե-րեն և հայերեն թարգմանությունների խնդրի շուրջ, «Սերվանտեսը և արդիականությունը» գիտաժողովի նյութերը, Երևան, 2005, էջ 19-32:
8. Բաղդասարյան Յ. Գ. Յամընդհանուրի և ազգայինի դրսևորումները տարբեր ժողովուրդների առաջներում և ասացվածքներում, Լեզուն և գրականությունը գիտական իմացության ժամանակակից հարացույցում, Երևան, Լուսակն, 2012, էջ 192-199:
9. Բեդիրյան Պ. Ս. Ժամանակակից հայերենի դարձվածաբանություն, Երևան, Լույս, 1973, 231 էջ:

10. Գևորգյան Ե. Չայերենի դարձվածքները, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 1969, 137 էջ:
11. Գևորգյան Կ. Յ. Եղանակավորող դարձվածներ,
Պատմաբանասիրական հանդես, հ. 1, Երևան, 1966, էջ 225-228:
12. Մանուկների Աստվածաշունչ, Ստոկհոլմ, Աստվածաշնչի թարգմանության ինստիտուտ, 1992, 542 էջ:
13. Մանուկյան Ա. Գունանունն պարունակող դարձվածքներն իսպաներենում և հայերենում, Ռոմանական բանասիրության հանդես, հ. 1, Երևան, 2004, էջ 152-159:
14. Մկրյան Ա. «Սիրտ» գլխավոր բաղադրիչով անվանական և բայական դարձվածքների կառուցվածքաբանական առանձնահատկությունները իտալերենում և հայերենում, Ռոմանական բանասիրության հանդես, հ. 10 Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2013, էջ 194-201:
15. Մուրվալյան Ա. Ա. Չայոցլեզվի դարձվածքանություն և բառակազմություն, Երևան, ԳԱ հրատ., 1953, 251 էջ:
16. Նազարյան Ա. Յ., Բաղդասարյան Յ. Գ. Թարգմանաբանական ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, Ամարաս, 2000, 400 էջ:
17. Պասարյան Ա. Մ., Բադիկյան Խ. Գ. Ժամանակակից հայոցլեզվի շարահյուսությունը, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2003, 462 էջ:
18. Ջահուկյան Գ. Բ. Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքները, Երևան, ՍՍՀ ԳԱ, 1974, 587 էջ:
19. Ջահուկյան Գ., Աղայան Է., Առաքելյան Վ., Քոսյան Վ. Չայոցլեզու, Երևան, Լույս, 1980, 207 էջ:
20. Ջահուկյան Գ. Բ. Ժամանակակից հայոցլեզվի իմաստաբանություն և բառակազմություն, Երևան, ԽՍՀ ԳԱ, 1989, 319 էջ:
21. Ջահուկյան Գ. Բ. Չայոցլեզվի զարգացումն ու կառուցվածքը, Երևան, 1969, 165 էջ:
22. Սուքիասյան Ա. Մ. Ժամանակակից հայոցլեզու, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 1999, 400 էջ:
23. Օհանյան Յ. Լ. Ձկնանունն պարունակող դարձվածքները իսպաներենում և հայերենում, Ռոմանական բանասիրության հանդես, հ. 1, Երևան, 2004, էջ 78-84:

24. Օհանյան Յ. Լ. Կենդանիների անուններով դարձվածքները իսպաներենում և հայերենում, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2013, 107 էջ :
25. Alonso A. Estudios lingüísticos, Temas españoles, Madrid: Gredos, 1967, 294 p.
26. Alonso A. Estudios lingüísticos, Temas latinoamericanos, Tercera ed., Madrid: Gredos, 1980, 367 p.
27. Baghdasarián H., Méndez Santos M. Español académico para lingüistas, Ereván: Limush, 2009, 240 p.
28. Baghdasarián H., Méndez Santos M. Manual básico de lexicología española, Ereván: Limush, 2011, 256 p.
29. Baghdasarián H. Lo universal y lo nacional en las paremias desde una perspectiva interlingual, *en* Paremia 23, Madrid, 2014, pp. 50-65.
30. Casares J. Introducción a la lexicografía moderna, Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1950, 356 p.
31. Carneado Moré Z. V., Tristán Pérez A. M. La fraseología en los diccionarios cubanos, La Habana: Ciencias sociales, 1985, 255 p.
32. Carneado Moré Z. V., Tristán Pérez A. M. Estudios de fraseología, La Habana: Ciencias sociales, 1995, 73 p.
33. Cejador J. y Frauca, Fraseología o estilística castellana, Madrid: Corominas, 2008, 715 p.
34. Corpas Pastor G. Manual de fraseología española, Madrid: Gredos, 1996, 336 p.
35. Coseriu E. Gramática, semántica, universales, (estudios de lingüística funcional), Madrid: Gredos, 1978, 270 p.
36. Coseriu E. Introducción a la lingüística, Madrid: Gredos, 1986, 143 p.
37. Llorach E. A. Estudios de gramática funcional del español, Madrid: Gredos, 1973, 260 p.
38. Llorach E. A. Gramática de la lengua española, Vigésima ed., Madrid: Espasa, 2011, 508 p.
39. Esbozo de una nueva gramática de la lengua española, RAE //Asociación de Academias de la lengua española, Madrid: Espasa, 2012, 592 p.
40. García L. N. El diablo en los fraseologismos italianos y españoles: acercamiento a un análisis cultural contrastivo, *en* Paremia 8, Madrid, 1999, pp. 365-369.
41. Guitlitz A. Curso de lexicología de la lengua española contemporánea, Moscú: Progreso, 1989, 24 p.

42. Gurrillo R. L. Aspectos de la fraseología teórica española, Valencia: Universidad de Valencia, 1997, 125 p.
43. Gutiérrez S. Principios de sintaxis funcional, Madrid: Arco Libros, 1997, 600 p.
44. Iribarren J. M. El porqué de los dichos, Madrid: Ariel, 2013, 422 p.
45. Lapesa R. El español moderno y contemporáneo, Estudios lingüísticos, Barcelona: Crítica, 1996, 504 p.
46. Lázaro Carreter F. Estudios de lingüística, Barcelona: Crítica, 1980, 251 p.
47. Marín M. F. Lingüística y lengua española, Madrid: Cincel, 1975, 415 p.
48. Marín M. F. Curso de gramática española, Madrid: Cincel, 1985, 443 p.
49. Marín M. J. Estudios de fraseología española, Málaga: Ágora, 1996, 107 p.
50. Mellado Blanco C. Fraseologismos somáticos del alemán (Un estudio lexicosemántico), Frankfurt am Main: Peter Lang, 2004, 267 p.
51. Menéndez Pidal R. Manual de gramática histórica española, decimosexta ed., Madrid: Espasa-Calpe S. A., 1980, 367 p.
52. Tristán Pérez A. M. "Fuentes de formación de las unidades fraseológicas. Sus modos de formación", en Z. Carneado More y A. M. Tristán Pérez, 1995, pp. 46-70.
53. Tristán Pérez A. M. Faseología y contexto, La Habana: Ciencias Sociales, 1988, 195p.
54. Ullman S. Semántica: La ciencia del significado, Madrid: Aguilar, 1980, 320 p.
55. Zuluaga A. Estudios generativo-transformativistas de las expresiones idiomáticas, *en Thesaurus*, 1970, pp. 1-48.
56. Zuluaga A. Introducción al estudio de las expresiones fijas, Fautes: Instituto de Caro y Cuervo, 1980, 278 p.
57. Авалиани Ю. Ю. Актуальные вопросы фразеологии. Самарканд: Изд-во СамГУ, 1971. - 190 с.
58. Алефиренко Н. Ф., Валюх З. А. Проблемы русской и общей фразеологии. Новгород: Высшая школа, 1990. – 156 с.
59. Алефиренко Н. Ф., Семенов Н. Н. Фразеология и паремиология. М.: Флинта. Наука, 2009. - 344 с.
60. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка (стилистика декодирования). Л.: Просвещение, 1973. - 296 с.
61. Арутюнян Н. Л. Лингвокультурологический анализ трансцендентных сверхкон-цептов. Ереван: Зангак, 2008. - 255 с.

62. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1963. - 208 с.
63. Балли Ш. Французская стилистика. М.: Из-во иностранной литературы, 1961. - 394 с.
64. Баранов А. Н., Добровольский Д. О. Аспекты теории фразеологии. М.: Знак, 2008. – 656 с.
65. Бетехтина Е. Н. Фразеологические библейзмы с ономастическим компонентом в современном русском языке. Автореф. кандид. филол. наук., Санкт-Петербург, 1995.
66. Будагов Р. Сравнительно-семасиологические исследования (романские языки). М.: МГУ, 1963. - 303 с.
67. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке// Избранные труды. Лексикология и лексикография, М., 1977.- с. 140-161.
68. Виноградов В. С. Лексикология испанского языка. М.: Высшая школа, 2003. - 244 с.
69. Виноградов В. С. Грамматика испанского языка. М.: Книжный дом «Университет», 2000. - 432 с.
70. Вольф В., Левинтова Е., Мовшович Э. Некоторые вопросы испанской фразеологии. Кишинев: Русский язык, 1963. - 352 с.
71. Воронина М. М. Пособие по лексикологии испанского языка. Киев: Высшая школа, 1977. - 183 с.
72. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология. М.: МГУ, 1977. - 264 с.
73. Гепнер Ю. Р. Очерки по общему русскому языкознанию. Харьков: Харьк. гос. Пед. Ин-т-им. Г.С. Сковороды, 1959. - 370 с.
74. Гусейнова Т. С. Трансформация ФЕ как способ реализации газетной экспрессии (на материале центральных газет 1990-1996 г.г.). Автореф канд. филол. наук, Махачкала, 1997.
75. Добровольский Д. О., Малыгин В. Т., Коканина Л. Б. Сопоставительная фразеология. Владимир: Изд-во ВГПИ, 1990. - 238 с.
76. Добровольский Д. О. Корпус параллельных текстов в исследовании культурно-специфичной лексики // Национальный корпус русского языка, Санкт-Петербург: Нестор-История, 2009.- с. 383-401.

77. Жуков В. П. Семантика фразеологических оборотов. М.: Пед-ин-т, 1978.-159 с.
78. Жуков В. П. Русская фразеология. М.: Пед-ин-т, 1986. - 310 с.
79. Зайнулина Л. М. Композиционная семантика производного слова (на материале английского, немецкого, русского, башкирского и французского языков). Уфа: РИО БашГУ, 2005.-188 с.
80. Изотова А. А. Деформация английских фразеологических единиц в функциональном освещении. Автореф. канд. филол. наук, М., 1992.
81. Касарес Х. Введение в современную лексикографию. М.: Высшая школа, 1958. - 360 с.
82. Колобова Е. А. Фразеологическая контаминация. Автореф. канд. филол. наук., Кострома, 2011.
83. Копыленко М. М., Попова З. М. Очерки по общей фразеологии: проблемы, методы, опыты. Воронеж: Изд-во Воронеж ун-та, 1989. - 148 с.
84. Кононова О. А. Отображение религиозно-мифологических представлений лексико-фразеологическими средствами в языковой картине мира немецкого языка. Санкт-Петербург, 2001.- 219 с.
85. Красавский Н. А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах. Волгоград: Перемена, 2001. - 495 с.
86. Кунин А. В. Английская фразеология. М.: Высшая школа, 1970. - 344 с.
87. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка. М.: Феникс, 1996.-381 с.
88. Кунин А. В. О стилистическом контексте во фразеологическом ракурсе, М., 1974.-244 с.
89. Курчаткина Н. Н., Супрун А. В. Фразеология испанского языка. М.: Высшая школа, 1981. - 144 с.
90. Курчаткина Н. Н., Супрун А. В. Фразеология испанского языка. М.: Либроком, 2009. - 144 с.
91. Ларин Б. А. Очерки по фразеологии. Л.: ЛГУ, 1956. - 234 с.
92. Ларин Б. А. Эстетика слова и языка писателя, М.// Грамматические очерки, 1974.- с. 190-200.
93. Ляпин С. Х. Концептология: к становлению подхода // Концепты: Науч. труды Центроконцепта. Вып. 1. Архангельск, 1997. - с. 11-35.
94. Маслова В. А. Лингвокультурология. М.: Академия, 2001. - 208 с.

95. Мокиенко В. М. Славянская фразеология (2-е изд.). М.: Высшая школа, 1989. - 207 с.
96. Молотков А. И. Основы фразеологии русского языка. Л.: Наука, 1977. - 281 с.
97. Мыркин В. Я. В какой мере язык является отражением действительности? // Вопросы языкознания, 1986.- с. 54-61.
98. Назарян А. Г. Фразеология современного французского языка. М.: Высшая школа, 1987. - 288 с.
99. Райхштейн А. Д. Сопоставительный анализ немецкой и русской фразеологии. М.: Высшая школа, 1980. - 143 с.
100. Рыжкина Е. В. Фразеологическая окказиональность в английском языке. Авто-реф. канд. филол. наук., М., 2003.
101. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. М.: Прогресс, 1993. - 654 с.
102. Сергиевский М. Введение в романское языкознание. М.// Изд-во литературы на иностранных языках, 1952. - 278 с.
103. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингво-культурологический аспекты. М.: Школа: языки русской культуры, 1996.-284 с.
104. Телия В. Н. Фактор культуры и воспроизводимость фразеологизмов – знаков-микрконтекстов // Сокровенные смыслы: слово, текст, культура: сб. науч. ст. М.: Яз. славян, культуры, 2004.- с. 676-684.
105. Черданцева Т. З. Язык и его образы, Очерки по итальянской фразеологии. М.: Нахимовский пр-т, 1963, [1977]. - 167 с.
106. Черданцева Т. З. Метафора и символ во фразеологических единицах // Метафора в языке и тексте. М.: Наука, 1988. - с. 78-91.
107. Черданцева Т. З. Проблемы идиоматической фразеологии. М.: ЛКИ, 2007. - 165 с.
108. Чернышева И. И. Принципы систематизации фразеологического материала современного немецкого языка/ Язык и стиль. М., 1965. - с. 182-222.
109. Чикина Е. Е. Английские и немецкие фразеологизмы в аспекте христианской культуры. Автореф. канд. филол. наук, Владимир, 2001.
110. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка, 3-е изд., испр. и доп., М.: Просвещение, 1985. - 232 с.

111. Шаховский В. И., Панченко Н. Н. Национально-культурная специфика концепта “обман” во фразеологическом аспекте // Фразеология в контексте культуры. М.: Языки русской культуры, 1999. - с. 285-288.
112. Шведова Н. В. Фразеологизмы с компонентами “бог” и “черт” в современном русском языке. Автореф. канд. филол. наук, Тюмень: Курган, 2004.
113. Шмелев Д. Н. Современный русский язык. Лексика. М.: Просвещение, 1977. - 335 с.

Բառարաններ

1. Աղայ ան Է. Բ. Արդի հայ երեսնի բացատրական բառարան, հատ. 1-2, Երևան, Հայաստան, 1976, 1615 էջ :
2. Բադիկյան Խ. Ուսուցմանական դարձվածքանական բառարան, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2002, 736 էջ :
3. Բառարան Սուրբ Գրոց, Կոստանդնուպոլիս, Ապրիլ, 1881, 639 էջ :
4. Բեդիրյան Պ. Ս. Դարձվածքանական բացատրական բառարան, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 1971, 632 էջ :
5. Բեդիրյան Պ. Ս. Հայերեն դարձվածքների ընդարձակ բացատրական բառարան, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2011, 1408 էջ :
6. Թեքեեան Յ. Հայերեն-սպաներեն բառարան, Բուենոս Այրես, Աքյան, 1955, 729 էջ :
7. Ժամանակակից հայոց Լեզվի բացատրական բառարան, Երևան, ՍՍՀԳԱ, 1969, 601 էջ :
8. Ժամանակակից հայոց Լեզվի բացատրական բառարան (IV), Երևան, ՍՍՀԳԱ, 1980, 826 էջ :
9. Ղանալանյան Ա. Առածանի, Երևան, ՍՍԻԳԱ հրատ., 1960, 223 էջ :
10. Մելքոնյան Ռ., Պողոսյան Պ. Ռուս-հայերեն դարձվածքանական բառարան, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 1975, 316 էջ :
11. Նազարյան Ա. Լեզվաբանական տերմինների ֆրանսերեն-ռուսերեն-հայերեն ուսուցմանական բառարան, Երևան, Ապրիլ, 1993, 565 էջ :
12. Պետրոսյան Հ. Հայերենագիտական բառարան, Երևան, Հայաստան, 1987, 686 էջ :
13. Սարգսյան Վ. Գ. Իսպաներեն-հայերեն բացատրական բառարան, Երևան, Ասողիկ 2004, 981 էջ :

14. Սուքիասյան Ա., Գալստյան Ս. Հայոց լեզվի դարձվածաբանական բառարան, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 1975, 614 էջ :
15. Օհանյան Յ. Լ. Իսպաներեն-հայերեն կենդանուն պարունակող դարձվածքների բառարան-տեղեկատու, Երևան, Ասողիկ, 2004, 91 էջ :
16. Diccionario de la Real Academia Española. Tomo 1-2, Madrid: Espasa Calpe, 2001, 2132 p.
17. Arrazola R. Diccionario de modismos argentinos, Buenos Aires: Colombia, 1943, 195 p.
18. Buitrago A. Diccionario de dichos y frases hechas, Madrid: Espasa, 2000, 989 p.
19. Bustamante J. M. Modismos español-inglés, Madrid: Anglo-didáctica, 2012, 190 p.
20. Calveram C. Diccionario de ideas y expresiones afines, Madrid: Aguilar, 1956.- 576p.
21. Cantera O. J. Diccionario de dichos y expresiones, Madrid: Abada, 2011, 377 p.
22. Casares J. Diccionario ideológico de la lengua española, Barcelona: S. A. Rosellón, 1977, [1950]. - 887 p.
23. Gonzáles P. El español idiomático //Frases y modismos españoles, Barcelona: Ariel, 1988, 190 p.
24. Junceda L. Diccionario de refranes, Barcelona: Espasa, 2012, 554 p.
25. O’Kane E. S. Refranes y frases proverbiales de la Edad Media // Anejos del boletín de la Real Academia Española // Anejo II, Madrid: S. Aguirre Torre, 1959, 266 p.
26. Ortiz J. C.de Urbina. Diccionario de dichos y expresiones del español, Madrid: Adaba, 2011, 377 p.
27. Refranes y frases proverbiales españolas de la Edad Media. Madrid: Santillana, 1959, 266 p.
28. Sbarbi J. Gran diccionario de refranes de la lengua española, Buenos Aires: Fuentenebro, 1943, 1028 p.
29. Seco M., Andrés O., Ramos G. Diccionario fraseológico documentado del español actual: Locuciones y modismos españoles (2ª ed.), Madrid: Santillana, 2014, 1084 p.
30. Seco M., Andrés O., Ramos G. Diccionario del español actual (2ª ed.), Madrid: Santillana, 2011, 4670 p.

31. Susana Rodriguez-Vida. Diccionario temático de frases hechas, Columbus: Octaedro, 2006, 639 p.
32. Varela F. Kubarth H. Diccionario fraseológico del español moderno, Madrid: Gredos, 2004, 296 p.
33. Ахманова О. Словарь лингвистических терминов. М.: Советская энциклопедия, 1969. - 608 с.
34. Левинтова Э. И., Вольф Е. М. Испанско-русский фразеологический словарь. М.: Русский Язык, 1985.- 1080 с.
35. Нарумова Б. П. Испанско-русский словарь. М.: Русский язык, 1988.- 829 һ.
36. Степанов Ю. С. Концепт: Структура концепта// Словарь русской культуры, М.; Школа, 1997.- 824 с.

Գեղարվեստական գրականության

1. Գևառա Լ.Վ. Կաղի ի կ սատանան, Երևան, Ասողիկ, 2009, 105 էջ :
2. Ռոխաս Ֆ. Սել Ե ստինա, Երևան, Ասողիկ, 2009, 194 էջ :
3. Սերվանտես Մ. Խրատական նովելներ, Գնչուհին, Երևան, Ասողիկ, 2015, 100 էջ :
4. Anónimo. Lazarillo de Tormes, Madrid: Salvat, 1970, 145 p.
5. Benítez J. J. La rebelión de Lucifer, Madrid: Círculo de lectores, 1985, 506 p.
6. Cervantes M. La gitanilla, Madrid: Altamira, 1991, 93 p.
7. Guevara L. V. El diablo cojuelo, Madrid: Susaeta, 1970, 142 p.
8. Lagerkvist P. Barrabas, Barcelona: Primor, 1962, 160 p.
9. Márquez G. G. Del amor y de otros demonios, Barcelona: Plaza-Janés, 1998, 169 p.
10. Rojas F. La Celestina, Madrid: Espasa Calpe, 1975, 146 p.

Համացանցային աղբյուրներ

1. www.ecured.cu
2. <https://es.wikipedia.org/wiki>
3. cvc.cervantes.es
4. <https://repozytorium.amu.edu>
5. www.ufrgs.br/termisul
6. www.academia.edu

7. www.ozon.ru
8. www.durov.com
9. www.dissercat.com

ՀԱՎԵԼ ՎԱ՛Ց ԱՌԱՋԻՆ DIOS

1. Abandonar (dejar) a la buena de Dios- բախտի քմահաճո՞ւյքին թողնել
2. Acabar como Dios quiera- վատավար տո՞ւնենալ
3. Acabar Dios sabe cómo- վատավար տո՞ւնենալ
4. A cada uno da Dios el frío conforme anda vestido/conforme a la ropa- Աստված
սարը տեսնո՞ւմ, ձյո՞ւնը դնո՞ւմ է
5. Al cabo de Dios es/ te salve- երկար ժամանակ անց
6. A Dios y a dicha – 1. առանց մեծ հո՞ւյսերի 2. ուր քամին տանի
7. A Dios y a ventura- հաջողո՞ւթյան համար (ինչ ան հաջողո՞ւթյան)
8. A la (lo) de Dios- չմտածված, թեթևամտորեն
9. A la buena de Dios- 1. ինչպես պատահի 2. առանց հետին մտքի
10. A quien Dios no le da dientes, el diablo le da bizcochos-անատամին նո՞ւշ
11. A fuerza de Dios y todo el mundo- չնայած ամեն ինչին
12. Amanecer Dios- լո՞ւյսը բացվել
13. Amanecer a lo que Dios quiera- աստ՞ճո՞ւ հո՞ւյսին ապրող (աստ՞ճո՞ւ
նղարկած բարիքներով)
14. Amar uno a Dios en tierra ajena- համառորեն ձգտել մի բանի՝
չվախենալ ով հետևանքներին
15. Armar la de Dios es Cristo-աղմո՞կ բարձրացնել
16. A quien Dios quiere bien la pesca le pare lechones/puercas-Աստված շնայ
է
17. Ay Dios-Աստված իմ
18. A Dios (adiós)- 1. ցտեսո՞ւթյո՞ւն, մինչ հանդիպում 2. վերջ, ես
կորած եմ
19. A Dios (adiós) con la colorada- բարով մնաք, բարին ընդձեզ
20. A Dios gracias-փառք աստ՞ճո
21. ¡A Dios Madrid, que te quedas sin gente!- *հեղձ*. ու՞մ հետես մեզ
փոխում
22. ¡A Dios mi dinero!- վերջս եկել է, կորա՞ն փողերս
23. A Dios, que esquilan-բարի ճանապարհ, բարին ընդձեզ
24. A Dios que me mudo- ցտեսո՞ւթյո՞ւն, աշխատի՞ր վատը չհիշել

25. A Dios rogando y con el mazo dando- հոռւ յսդ դի՛ր աստճոռւ վրա, բայց
 և ինքդ էլ աշխատի՛ր
26. A Dios, y veámonos- 1. մինչ նոր հանդիպում 2. անցյալը ետջես
 բերի
27. ¡Alabado (bendito) sea Dios! – ողջ ունել ու ձև
28. Amanecerá Dios y medraremos- ուրբաթը շաբաթից շուտ է գալիս
29. Anda (vete) con Dios- Աստված քեզ հետ
30. ¡Aquí de Dios!- Աստված վկա
31. Así Dios te dé la gloria- Աստված սիրես, աղերսում եմ
32. Así Dios te guarde- Աստճոռւ սիրուն
33. Así Dios me salve - երդվում եմ աստճոռւ անունով
34. A fuerza de Dios y de las gentes- ի հեճոռւ կսբուրիս, առանց հաշվի
 առնել ուրևէ մեկին
35. A la de Dios que es Cristo- թեթևամտրեն, առանց երկար-բարակ
 մտածել ու
36. A la de Dios que es su padre- Երդում; Աստված քեզ հետ
37. A la de Dios que es grande- Աստված քեզ հետ
38. A la mano de Dios- Աստված քեզ հետ
39. A la paz de Dios- Աստված քեզ հետ (գնաս բարով)
40. A los bobos les aparece la madre de Dios- Աստված հիմարներին է
 սիրում
41. A manta de Dios- առատու թյան մեջ
42. Agua Dios- երկարատև անձրևներ
43. Agua, Dios y venga mayo- ահա սկսվեցին անձրևները, վաղուց
 անձրև չէր եկել
44. Al erizo, Dios le hizo- այդպիսին է ծնվել, կուզիկին միայն
 գերեզմանն է ուղղում
45. Alma de Dios- բարեհոգի, բարի անձնավորու թյուն
46. Alzar las manos a Dios- ձեռքերը երկինք բարձրացնել, աղոթել
47. Amaneció agua Dios-առավոտից անձրև է գալիս
48. Andar en dos pies por la misericordia de Dios- բթամիտլիսել
49. Andar por los campos de Dios-գնալ ուր խելքին փչի
50. Azote de Dios- արհավիրք

51. A quien Dios se la dé, San Pedro se la bendiga- կարևորն Աստուծո օրհնությանն է
52. A la mujer casta Dios le basta-սովորմ է այն կանանց համար, որոնք դեմ են ամուսնությանը
53. A quien Dios quiere bien, la casa le sabe- Աստված արդար է
54. A quien madruga, Dios le ayuda- մեկ վաղ արթնացողն է շահում, մեկ շուտ ամուսնացողը
55. A quien no habla, no le oye Dios- ռիսկը գործի կեսն է
56. A quien se ayuda, Dios le ayuda-Աստված տվողին տալիս է
57. Al que Dios no le da hijos, el diablo le da sobrinos- մարդ անհոգս չի մնում
58. ¡Ay Dios mío! Y de los otros, tío-սովորմ է չափազանց շատ Աստուծուն հիշատակողներին մասին
59. Bolsa de Dios-ողորմությանն է
60. Buenos días te dé dios, Marica, por la mañana- արթնելու (գարմանք արտահայտող բացական չնություն)
61. Bienes de campana, dalos Dios y el diablo los derrama – մարդուն իր սերունդն է կործանում; Թագավորին իր ծառան է դավաճանում
62. Barriga llena, a Dios alaba- կուշտ փորը Աստուծուն միշտ շնորհակալ է
63. Como Dios es servido-ցավոք սրտի, որքան էլ ցավալի է
64. Como Dios le da a uno a entender- ուժերի ներածին չափով, իրեն համապատասխան
65. Como Dios le echó al mundo- մորեմերկ
66. Como Dios manda-ինչպես հարկն է, օրենքի համաձայն
67. Como Dios quiere-ստուծո կամոք
68. Con Dios quedad/Con Dios queden ustedes-Աստված ձեզ հետ
69. Cuando Dios quiere con los aires llueve-Աստված, որ տվեց էլ չափը չի հարցնում
70. Cuando Dios quiere con todos los vientos llueve-Աստված շռայլ է
71. Clamar a Dios (uno)-հիասթափվել, ~(una cosa)- զազրել ի իննել
72. Comerse a Dios por las patas-լինել որկրամուկ, անհագորդ
73. Con Dios (queden Uds con Dios)- Աստված քեզ (Ձեզ) հետ
74. Congraciarse con Dios y con el diablo- երկու տիրոջ ծառալինել
75. Costar Dios y ayuda –մեծ ջանքեր պահանջել

76. Creerle como a Dios-անստահելի մեկին
77. Creer en Dios a macha martillo o a puño cerrado- հավատալ Աստուծուն անձնուրաց կերպով
78. Creerlo uno como creer en Dios-լինել չափազանց ինքնավստահ ամենինչում
79. Creerse uno un Dios-մեծ կարծիքի լինել ինքնիր մասին
80. Cumplir con Dios-քարոզել
81. Como Dios sea servido-աստուծո գնու թյամբ, աստված կտա
82. Cada uno es como Dios le ha hecho-անթերի մարդ չկա
83. Como Dios es mi padre-աստուծուն ունենով եմ երդվում, աստուծու պես թանկ է
84. Como Dios está en los cielos-երդման բանաձևում
85. Como hay Dios-երդում
86. Como la voz de Dios-դժան, բայց արդարացի
87. Cuerpo de Dios-ստանան / գրողը տանի
88. «Comunicación con Dios», dijo el fraile, y las puertas cerró-անել անելի իրավիճակից դուրս գալու ելք գտնել
89. Cuando Dios no quiere, los santos no pueden-Աստված եթե չկամեցավ, ոչ ոք չի կարող օգնել
90. Casa de Dios, casa de todos-Աստուծո տունը բոլորինն է
91. Compañía de dos, compañía de Dios-մեկը մեկով, երկուսը Աստուծով
92. Cuando Dios da harina, el diablo esconde el costal-Աստված մի ձեռքով տալիս է, մյուս ձեռքով՝ առնում
93. Dios da galletas (bizcochos) al que no tiene dientes-չաքարը չանբերան
94. Dios y su madre-մեծ քանակու թյամբ
95. Dar a Dios a uno-մեծացնել ու շարունակել նրա հիվանդի նկատմամբ
96. De Dios-շատ ուժեղ
97. Descreer de Dios-չվստահել Աստուծուն
98. Dios amanezca a Ud. con bien-Աստված մեկդ հազար անի
99. Dios es Dios-Աստուծո ճանապարհներն անմեկնելի են
100. Dios es bueno pero el diablo no es malo-ամենինչ կախված է իրավիճակից

101. Dios dará-Աստված կտա
102. Dios lo oiga y el pecado sea sordo-սատանի ականջը խուլ է , սատանի աչքը քուք
103. Dios dijo lo que será-Աստճո՛ւն է միայն հայտնի
104. Dios mejorará sus horas-Աստված կտա
105. Dios me perdone-Աստված ողորմյա
106. Dios sobretodo-Աստված առաջ
107. Dios ve las trampas-Աստճո՛ւն է միայն հայտնի
108. Dios nos tenga en su mano-Աստված մեզ պահպան
109. Dios chico-Աստճո՛րդի , սուրբ մարդ
110. Da Dios pañuelos a quien no tiene narices-չաքարը շանբերան
111. De Dios en ayuso-Աստված վկա, Աստված վերնն է
112. Dios alumbre a usted con bien-Աստված լուսավորի ճանապարհը
113. Da Dios almendras al que no tiene quijadas-էջնի՛նչ իմանանուշնի՛նչ է
114. Dios te guíe-Աստված առաջ
115. De Dios abajo-Աստված վկա, Աստված վերնն է
116. Dios se lo perdone-Աստված թողու թյու՛ն տա
117. Dios me entiende-Աստված ինձ հետ է
118. Dios guarde-Աստված պահպան
119. Dios sea en esta casa-Աստված ձեռքը մեր գլխից անպակաս անի
120. Dios sea contigo-Աստված քեզ հետ
121. Dios los haga-Աստված տա
122. Dios lo quiera-Աստված ձե՛նդ լսի
123. Dios nos libre-Աստված հետո՛ւ հեռո՛ւ անի
124. Delante de Dios y todo el mundo-բացե՛րբաց , բոլորի ներկայությամբ
125. Dar a Dios lo que es de Dios y dar a César lo que es de César-Աստճո՛ւնը տալ Աստճո՛ւն , կայսրինը՝ կայսեր
126. Darse uno a Dios y a los santos-խորը հիասթափու՛թյունն ապրել
127. Después de Dios debo la vida a la sangría-հո՛ւյսս դնու՛մեմ միայն Աստճո՛ւ վրա
128. Dejar Dios de su mano a uno-gնորվել , անխոհեմ վարվել
129. Dejarlo a Dios-աստճո՛ւ վրահո՛ւյս դնել
130. Dios delante-աստճո՛ւ օրհնությամբ (օգնությամբ)

131. De Dios venga el remedio-մի այ ն հրաշքը կփրկի
132. Dios dé el remedio-Աստված մեզ օգնական
133. De menos nos hizo Dios (que nos hizo de la nada)-փորձը փորձանք է
134. De menos hizo Dios a Perico-փորձը փորձանք է
135. Después de Dios, la olla-ի ն ձևից հետո թեկուզ շրհեղեղ
136. Digan, que de Dios dijeron-թագավորի ետևից էլ անգամ խոսում են
137. Dios aprieta, pero no ahoga-Աստված գթասիրտ է (ժող. Աստված տա)
138. Dios da ciento por uno-Աստված շնայլ է
139. Dios los cría y ellos se juntan-ձկնորսը ձկնորսին հեռվից է նկատում
140. Dios mantenga-n ղ ջ ու յ ն (մտերմիկ բարևել ու ձև), բարև; Աստված պահպան
141. De Dios, el medio-շատ ճարպիկ (մարդու տակից ձին կգողանա)
142. Dios nos asista-պահպանի՛ր մեզ, տե՞ր աստված
143. Dios nos la depare buena-Աստված պահպան
144. Dios nos coja confesados-Աստված պահպան
145. Dios nos tenga de su mano-Աստված ձեռքը մեր գլխից անպակաս անի
146. Dios ponga tiento en sus manos-թող հաջողու թյունը նուրեկից լինի՞ք
քեզ
147. Dios sabe/sabe Dios-Աստված գիտի, միայն Աստուծոն է հայտնի
148. Dios te ayude-թող աստված օգնի՞ք
քեզ
149. Dios y ayuda-առ ղ լ ի ն է ս
150. Dios te la depare buena-աստված տա, ինչպես աստված կամենա
151. Dios y yo solos-միայն աստված է վկա հմտանջանքների
152. El y yo solo que lo sepamos -միայն աստված է վկա հմտանջանքների
153. Dar cada golpe que Dios tiembla-լինել շատ ու ժեղ
154. Dar cada golpe que Dios tirita-լինել շատ ու ժեղ
155. Dar como por amor de Dios-բարեգործ թյունն անել
156. Dar uno el alma de Dios-հոգին աստուծոն ավանդել, մահանալ
157. Dar la palabra de Dios-բարեխոսություն մոտենալ
158. Del agua mansa me libre Dios, que de la brava me libro yo-վախճանի՛ր
մարմանդ գետից
159. Día de Dios/ del Señor-Աստուծոն նվիրված տոնը
160. Dios mediante-Աստուծոն օգնու թյամբ

161. Dios pague la caridad y aumente la devoción-Աստված տա
162. Da Dios almendras al que ni tiene muelas-Շաքարը չանբերան
163. Da Dios habas a quien no tiene quijadas-Շաքարը չանբերան
164. Después de Dios, la casa de Quirós-Աստճոն ճանապարհներն անմեկնելի են
165. Dios te dé salud, hermano-Աստված քեզ պահապան
166. Dios, que da la llaga, da la medicina-Աստված մի ձեռքով դուռը փակում է, մյուսով՝ բացում է, Աստված դարդ տվել, դարմանն էլ հետևե տվել
167. Dios castiga sin palo ni piedra-մի շարժի՞ր Աստճոն զայրում չի
168. Dios nos depare quien en la barba nos cague-նստի՛ր նրա կողքին, ով քեզ լացացնում է
169. Dios nos guarde de hombre con librete y de mujer con gañivete-փախի՛ր մարմանդ գետից
170. Donde Dios no está, ¿qué bien habrá y qué mal faltará?-Աստճոն ձեռքը մեր գլխից անպակաս լինի
171. De Dios abajo, cada cual vive de su trabajo-Աշխատանքից չես խուսափի
172. De los amigos me guarde Dios, que de los enemigos me guardo yo-վատը նկերը թշնամուց էլ վատն է
173. Dios castiga y no a palos-Աստված մի ձեռքով վերցնում է, մյուս ձեռքով տալիս, Աստված գթասիրտ է
174. Dios me haga bien con esto o aquello-այսքանն էլ ինձ բավարարե, այսքանով էլ գոհեմ
175. En amaneciendo Dios-լուսաբացին (աղջամուկը ին)
176. Estar uno fuera de Dios-անխոհեմ քայլ կատարել
177. Estar de Dios (una cosa)-ճակատագրով կանխորոշված լինել
178. Estar de Dios y de ley-բարձր դասի մարդ լինել
179. En Dios en conciencia-երդվում եմ աստճունունով
180. En Dios y en mi alma (ánima)-երդման բանաձևում
181. Echar uno por los trigos de Dios- 1. գնալ ուր պատահի 2. վարվել, ինչպես խելքին փչի
182. Eche Ud. romero que pasa Dios-ա՛յ քեզ բան (*զարմանքի բացակասն չի թշնան*)
183. En días de Dios-նչ մի դեպքում (*ժխտական կառույցներում*)
184. En gracia de Dios-արդար, մաքուր հոգով

185. Estar uno con Dios-մահանալ , գնալ անդր շիրիմյան աշխարհ
186. Encomendarse a Dios-աստճուկը ահուկը սղնել
187. En paz y en gracia de Dios- 1. մաքուր հոգով 2. հաշտուկ խաղալ
188. Encender una vela a Dios y otra al diablo- 1. երկերեսանի ությունն անել
2. երկակի խաղ խաղալ
189. Encomendar el alma a Dios-աղոթել մահացող հոգու համար
190. Enmendar la plana a Dios-քննադատել գործող կարգու կանոնը
191. Entregar el alma a Dios-մահանալ , հոգին Աստուծուն ավանդել
192. Entregar la osamenta a Dios-մահանալ , ոտքերը ձգել , հոգին Աստուծուն ավանդել
193. Es como la cara de Dios que está en Jaén-անհեթեթ ությունն է ,
հիմար ությունն է
194. Estar dando cuenta a Dios-մահանալ , այն աշխարհ գնալ
195. Estar uno dejado de la mano de Dios-լինել ստորսրիկա, անամոթ
196. Fuera sea de Dios-ների՞ր , տե՛ր աստված
197. ¡Fuego de Dios!-գայր ու յթար տահայտող բացական չ ությունն
198. Fraile que pide por Dios, pide para dos-ուրիշի համար խնդրողը
պարգևատրվում է Աստուծու կողմից
199. Gloriarse en Dios/ en el Señor-Աստուծուն փառք տալ
200. Guárdenos Dios de etcétera de escribano y de quid pro quo de boticario-հենու
մնացե՛ք գրողի գրչակից և դեղագործից
201. Guarde Dios mi burro de su centeno-անմեղ ձևանալ ով ունենալ վատ
մտադր ությունն
202. Gracias a Dios-փառք Աստուծո
203. Gracia de Dios-հաց ու ջուր
204. Gozar uno de Dios-հավիտենական քու մտնել
205. Hacer (algo) como Dios manda-Աստուծու կամոք անել ինչ-որ բան
206. Hágate porque me hagas, que no eres Dios que me valgas-բարին բարիք չի
բերում
207. Hablar Dios a uno-բնածին տաղանդ ունենալ
208. Herir Dios a uno-ճակատագրի կողմից դատան պատված լինել
209. Hacer nombre de Dios-գործի անցնել
210. ¡Hijo de Dios!-Տեր Աստված (*գարմանք և հիացմունք արտահայտող
բացական չ ությունն*)

211. (El) hombre propone y Dios dispone-մարդը ենթադրում է, Աստված տնօրինում
212. Hurtar el puerco y dar los pies por Dios-փոքրիկ բարեգործությանը թաքցնելը ու ըզզանցանքը
213. Irse uno mucho con Dios-հրաժեշտ տալ ու հեռանալ
214. Irse uno con Dios-հրաժեշտ տալ
215. Irse uno bendito de Dios-հրաժեշտ տալ, հեռանալ; 2.վնդել
216. Llévame Dios a ese mesón do manda el marido y la mujer no-ասվում է այն տղամարդկանց մասին, որոնց տանը կինն է կառավարում
217. La merced de Dios-Աստծո գթասրտություն
218. Llueve de Dios-տեղատարափանձրև է գալիս
219. Llamar Dios a uno-խիղճը արթնանալ, խոհեմանալ
220. Llamarle Dios (a juicio, a su seno, para sí)-համբարձվել երկինք, ուղևորվել դեպի երկնային արքայություն
221. Llamar uno a Dios de tú-լինել չափից ավելի դյուրահավատ, վստահող
222. Lo mejor que Dios ha hecho es un día tras otro-համբերությունը կյանք է
223. Las horas de Dios-շատ երկար, մի ամբողջ հավիտենություն
224. Lo que Dios atrasa, él lo alcanza-եթե Աստված կամենա, տարիներ անց էլ կտա
225. Lo que de Dios está, a la mano se vendrá-կկատարվի այն, ինչ Աստված կամենա
226. Las buenas yuntas, Dios las cría y ellas se juntan-Աստված սարը տեսնում է, ձյունը դնում է
227. Más puede Dios que el diablo-բարին միշտ հաղթում է չարին
228. Mejor te ayude Dios-Աստված քեզ օգնակն
229. Menos averigua Dios y perdona-շատ իմանաս, շուտ կծերանաս
230. Morir uno por Dios-պարտադրաբար կատարել ինչ-որ բան
231. Más feo que un “voto a Dios”-սարսափելի, ինչպես սատանան
232. Miente más que da por Dios-անխնայ երպրվստել
233. Más grande que la voluntad de Dios-հսկա (մարդու մասին)
234. Más largo que la voluntad de Dios- հսկա (մարդու մասին)
235. Mi padre es Dios-Տե՛ր, պահի՛ր և պահպանի՛ր

236. Más puede Dios ayudar que valer y madrugar-մ ե կ վ աղ աթ թ ն ա գ ո ղ ն է
 շ ա հ ու մ , մ ե կ շ ու տ ա մ ու ս ն ա գ ո ղ ը
237. De Dios abajo cada cual vive con su trabajo-ն վ ա շ խ ա ս ի , ն ա կ ու տ ի
238. Más vale a quien Dios ayuda que a quien mucho madruga-պ ե տ ք է հ ու յ ս ը
 դ ն ե լ ս ե փ ա կ ա ն ու ժ ե թ ի վ թ ա , ս ա կ ա յ ն ու ն ե ն ա լ ն ա ն Ա ս տ ծ ո
 ք ա թ է հ ա ճ ու թ յ ու ն ը
239. Más vale maña que fuerza, y más a quien Dios esfuerza-հ ա ճ ա փ ս լ ա վ ա գ ու յ ն
 ա թ յ ու ն ք ի ն հ ա ս ն ու մ ե ն ճ ա թ ա կ ու թ յ ա մ ք , ի ս կ հ ա ն գ ս տ ի ն ` ջ ա ն ք ե թ
 գ ո թ ա թ ե լ ո վ
240. Ni sobre Dios Señor, ni sobre negro color-ն չ խ ի դ ճ ու ն ի , ո չ ա ս տ վ ա ծ
241. Necesitar (se) Dios y ayuda-մ ե ծ ա գ ու յ ն ջ ա ն ք ե թ ո վ հ ա ս ն ե լ մ ի ք ա ն ի
242. No creer ni en Dios ni en diablo-լ ի ն ե լ ա ն հ ա վ ա տ (*աթ է ի ս տ*)
243. No dejar Dios ni títere con cabeza-վ ե թ ա գ ն ե լ ա մ ե ն ի ն չ , հ ո ղ ու փ ո շ ի
 դ ա թ ձ ն ե լ
244. No quedar Dios ni títere con cabeza-ա վ ե թ ա կ ն ե թ ի վ ե թ ա ծ վ ե լ , փ ո շ ի ա ն ա լ
245. No haber para uno más Dios ni Santa María que una cosa-խ ե ն թ ի պ ե ս
 տ ա թ վ ե լ մ ի ք ա ն ո վ
246. No llamar Dios a uno por el camino de-ի թ գ ո թ ո վ չ գ թ ա ղ վ ե լ
247. No servir a Dios ni a diablo uno, una cosa-ա ն ա ի տ ա ն լ ի ն ե լ
248. No sirve para maldita de Dios la cosa-լ ի ն ե լ ա ն փ ու յ թ , ո չ ա ի տ ա ն ի
249. No temer uno ni a Dios ni al diablo-լ ի ն ե լ ք ա ջ , ա ն վ ե հ ե թ , չ վ ա փ ե ն ա լ
 ո չ ն չ ի գ
250. No tener Dios por dónde cogerle a uno-ա ն ա ս ա տ կ առ , ա ն ե թ ե ս
251. No tener uno sobre qué Dios le llueva-լ ի ն ե լ ա ն տ ու ն , ա ն տ ե թ ու ն չ ,
 լ ի ն ե լ շ ա տ ա ղ ք ա տ
252. No es Dios viejo-ն չ ի ն չ , կ թ կ ի ն փ ո թ ձ ի ՛ թ
253. No se ha muerto Dios de viejo-ն չ ի ն չ կ ո թ ա ծ չ է , ա մ ե ն ի ն չ դ ե ո
 առ ջ ու ու մ է
254. Ni gracia de Dios-ն չ մ ի ք ա ն , ո չ մ ի կ տ ո թ / փ շ ու թ (*ս ն ու ն դ ի
 վ ե թ ա ք ե թ յ ա լ*)
255. No deber más que el alma a Dios-ն չ մ ե կ ի ն ա թ ա թ տ ա կ ա ն չ լ ի ն ե լ , ա ն կ ա փ
 գ գ ա լ
256. No llamar Dios a uno por el camino (de)-ա կ ն հ ա յ տ ո թ ե ն դ ա ի թ ե ն ը չ է
257. No llamar Dios a uno por ese camino-այ դ գ ո թ ու մ ն ա թ ու յ լ է

258. No me da la palabra de Dios-մի բառ անգամ չի ուղղում ասել
259. No tener perdón de Dios-լի նել անխիղճ, անամոթ, չվախենալ
Աստուծոց
260. Nadie se muere hasta que Dios quiere-ամեն ինչ կատարվում է Աստուծոց անկողնի վրա
261. No da Dios pan sino en oro sembrado-ով աշխատի, նա ուտի
262. Nunca viene sino lo que Dios quiere-Աստուծոճ անապահներն անմեկնելի են
263. ¡Oh Dios!-Աստված իմ
264. Ofender uno a Dios-արժանալ աստուծոց զայրույթին
265. Para aquí y para adelante de Dios-Աստուծո առջև
266. Poner uno a Dios delante de los ojos-ապրել արդար կյանքով
267. Poner uno a Dios por testigo-երդում տալ (աստված վկա)
268. Ponerse uno (a) bien con Dios-ապաշխարել, մեղքերը քաղել
269. ¡Par Dios!-Աստուծո անուկով եմ երդվում
270. ¡Por Dios!-Աստուծո անուկով եմ երդվում
271. Permita Dios-աստված տա (ժող. աստված ձայնդ լսի)
272. Plega a Dios-Աստված տա
273. Pan de Dios-լի նել բարեհոգի, պարզամիտ արդ
274. Por (el) amor de Dios-Աստուծո սիրուն, Աստված սիրես
275. Por esas calles de Dios-ինչ-որ տեղ
276. Por esos mundos de Dios-տարբեր վայրերում, ինչ-որ տեղ
277. Por esos trigos de Dios-ինչ-որ տեղ
278. Por esta gracia de Dios-Աստուծո անուկով եմ երդվում
279. Palo dado, ni Dios lo ha quitado-Աստված արդար է
280. Pero digan, que de Dios dijeron-անգամ թագավորի հետևից բաժանում են
281. Poner una vela a Dios y otra al diablo/ Poner una vela a Dios y otra a San Miguel-երկու տիրոջ ծառալի նել
282. Prima de noche y matines de día, ni agradan a Dios ni a Santa María-ամեն ինչ ճիշտ տեղում և ճիշտ ժամանակին է գեղեցիկ
283. Que Dios la ampare-Աստված պահպան
284. Que Dios la socorra-Աստված պահպան

285. Quiera Dios que orégano sea-*գայ ընչ թարտահայ տող*
արտահայ տող թյ ընչ
286. Quedar uno bien con Dios y con todo el mundo-*ծառայել երկու կողմին*
287. Quiera Dios-աստված տա (*ժող.* աստված ձայնդ լսի')
288. Que de Dios goce-հողը թեթև լինի
289. Que de Dios haya-հողը թեթև լինի
290. Que es una bendición de Dios-Աստուծոն օրհնու թյ ընչ է
291. Quiera Dios que orégano sea y no se nos vuelva alcaravea-Աստված էլ
 բեթարեն ազատե
292. Recete con Dios-Աստված առաջ
293. Recibir uno a Dios-հաճախակի դարձնել հանդիպումները
294. Recomendar el alma a Dios-աղոթել մահացող հոգու համար
295. Rendir uno el alma a dios-մահանալ, հավիտենական քուսմտնել
296. Rodando por esos mundos de Dios-ամեն տեղ, ամենուրեք
297. Si Dios es servido-Աստված տա
298. Siendo Dios servido-Աստուծոն կամոք
299. Si no mirara a Dios-հավատալ Աստուծոն
300. Ser contra Dios-գտնվել վատագույն իրավիճակում
301. Ser bendición de Dios-Շատ գեղեցիկ լինել
302. Ser uno bendido de Dios-Բարեսիրտ, արդար; Պարզ, հասարակ մարդ
303. Señalado de la mano de Dios-հաշմանդամ
304. Siervo de Dios-Աստուծոն ծառայ; հասարակ մարդ
305. Ser uno como Dios le ha hecho (como Dios quiere)-անխելք, անխիտ
306. Ser uno como Dios, que todo lo adivina/sabe-լինել հիմար
307. Ser una cosa para alabar a Dios-լինել հիանալի, չտեսնված
308. Ser una cosa contra Dios-վատագույն տարբերակ լինել
309. Servir a Dios y al diablo-երկու տիրոջ ծառայել
310. Tener Dios a uno de su mano-աստված պահապան
311. Tomar a Dios los puertos-փակել դռները աստուծոն առաջ
312. Tomarse con Dios-կործանված լինել
313. Tentar uno a Dios-բախտը փորձել
314. Tan amigos como Dios y el diablo-շուքու կատու լինել
315. También “la gracia de Dios” hace daño-ամեն ինչ չափի մեջ է գեղեցիկ

316. Tres cosas demando, si Dios me las diese la tela, el telar y la que lo teje-փոքր ձը
փոքր ձանք է
317. Todo un Dios-J ուրաքանչյուր մարդ
318. Un Dios os salve-Աստված փրկի
319. Vale Dios-Աստված սիրես
320. Venga Dios y véalo-Աստված է նրա պահապանը
321. Venir Dios a ver a uno (vino Dios a verle)-անսպասելի բախող ժպտաց
նրան, աստված եկավ նրան օգնության
- 322 ¡Vive Dios!-զայրոյթի արտահայտություն
323. Vivir uno como Dios le da a entender-մի կերպ գոյությունը պահպանել
324. Votando a Dios, votando a Cristo-երդվել Աստծուն ունով
325. Vivir uno con Dios-աստվածավախ ինչ, ապրել արդար կյանքով
326. Voto a Dios-երդման բանաձևում
327. Válgame Dios!/Válgate Dios-գրողը տանի
328. Vaya con Dios el alegre, e iba llorando-բարի ճանապարհ
329. Varón de Dios-սուրբ մարդ
330. Vaya con Dios-Աստված քեզ հետ
331. Vete con la paz de Dios-Աստված քեզ հետ/ պահապան
332. Vaya por Dios-Աստված քեզ հետ
333. Vicario de Dios-Յոնմի պապը
334. Vivir en paz y en gracia de Dios-հաշտ ու խաղաղ ապրել
335. Vivir por obra y gracia de Dios-չքավորություն մեջ ապրել, քաղցը
չհագեցնել
336. Van a misa los zapateros, ruegan a Dios que mueran carneros-ասվում է այն
մարդուն, որն իր շահի համար ունակ է ամեն ինչի
337. (La) Vida de la aldea, désela Dios a quien la desea-անարգակն
արտահայտություն գոյություն կյանքի նկատմամբ

Jesús

1. Decir los Jesuses (relig.)- աղոթել, օրհնել
2. En un (decir) Jesús-վայրկենապես, ակնթարթային
3. Estar con el Jesús en la boca-մահ ու չափվախնալ
4. Hasta verte Jesús mío-հարբել
5. Jesús mil veces-Տե՛ր Աստված; Տե՛ր իմ (բացական չություն)

6. Sin decir Jesús-h անկարծամահ (լ ի ն ե լ)
7. Vicario de Jesucristo-Յո ռ ո մ ի պապը

Cristo

1. A Cristo prendieron en el huerto porque allí se estuvo quieto-ճ ի շ տ
գ ն ա հ ա ն ե լ
 ի ռ ա վ ի ճ ա կ ը վ տ ա ն գ ի ց փ ի կ վ ե լ ու հ ա մ ա թ
2. A mal cristo, mucha sangre-վ ա ս ո մ ա ս ն ա գ ե տ ի ն ո չ ի ն չ չ ի փ ի կ ի
3. A la virgen, salves, a los Cristos, credos, pero los cuartos, quedaos-դ ա տ ա պ ա թ -
տ ե լ կ ե ղ ծ ք ա թ ե պ ա շ տ ու թ յ ու ն ը , ս ա կ ա յ ն ք ս ա կ ի ք ե ռ ա ն ը ք ա գ
չ թ ո ղ ն ե լ
4. Armar un Cristo-խ ա ա ն ա շ փ ո թ ս տ ե ղ ծ ե լ
5. Como el Cristo del Pardo- 1. լ ու ռ ջ 2. ե ռ կ ա թ ա մ ո թ ու ս
6. Como el Cristo de Vargas- 1. հ գ ո թ , գ ո թ ե ղ 2. կ ո պ ի տ , վ ճ ո ա կ ա ն
7. Como Cristo es mi padre/ como Dios es mi padre-Ա ս տ վ ա ծ ի մ (գ ա թ մ ա ն ք
ա թ տ ա հ ա յ տ ո ղ ք ա գ ա կ ա ն չ ու թ յ ու ն)
8. Como Cristo no fue moro-ա ն հ ն ա թ լ ի ն ե լ , ա ն հ ն ա թ ի ն է
9. Como Cristo con los mercaderes-շ ու ն ու կ ա ս վ ի պ ե ս
10. Como Cristo y Satanás-շ ու ն ու կ ա ս վ ի պ ե ս
11. Donde Cristo dio/pegó las tres luces-շ ա ս հ ե ո ու
12. Dejar/poner a alguien hecho como un cristo-վ ա ս վ ե ռ ա ք ե ռ վ ե լ
13. Estar ojo al Cristo con uno-գ գ ո ն լ ի ն ե լ
14. Hecho un Santo Cristo-տ ա ն ջ վ ա ծ , տ ա ա ա պ ա ծ
15. Hasta ver a Cristo/ hasta verte Jesús mío-h ա թ ք ե լ
16. Ni cristo que lo fundó-ո չ մ ի դ ե պ ք ու մ
17. Ni Cristo-ո չ ո ք
18. Ni Cristo pasó de la cruz, ni yo paso de aquí-h ա մ ք ե ռ ու թ յ ա ն ք ա ժ ա կ ը
լ գ վ ե լ է
19. Ni cristo lo apea- 1. գ լ ու խ ը չ մ տ ո գ ն ե լ , չ հ ա ս կ ա գ ն ե լ 2. մ ե կ ի ն մ ի
ք ա ն դ ժ վ ա թ ու -թ յ ա մ ք հ ա ս կ ա գ ն ե լ 3. գ լ ու խ ը հ ա ս տ ա գ ն ե լ , ք թ ա մ ի տ
դ ա ա ն ա լ
20. Ni cristo que lo valga-ե թ ե չ կ ա Ա ս տ վ ա ծ , չ կ ա ն Ք թ ի ս տ ո ս
21. Ni cristo padre-ո չ ո ք , ո չ մ ի կ ե ն դ ա ն ի շ ու ն չ

22. Ni por un Cristo-n չ մի դեպքում
23. Ojo al cristo (al gallo), que es de plata-աչքը վրան պահել
24. Ponerse hecho/ como un Cristo-կեղտոտվել
25. Poner a uno como un cristo- 1. հանդիմանել, նախատել 2.

վարկաբեկել 3.

դաժան ծեծի ենթարկել

26. Sin cristo-առանց գրոշի
27. Sacar el cristo-դիմել ծայրահեղ միջոցի
28. Ser capaz de marear a Cristo Padre-զզվեցնել, հոգնեցնել
29. Todo Cristo-յուրաքանչյուրնք
30. Voto a Cristo-անեծք, նզովք
31. Y Cristo con los/ con todos penitentes-Աստվածքեզ հետ

Señor

1. Casa del Señor-եկեղեցի
2. Más dijeron de Nuestro Señor Jesucristo-միևնույն է, տարբերություներ չկան
3. Nuestro Señor-Յիսուս Քրիստոսին դիմելու բանաձև
4. Nuestra Señora- 1. սբ. կույս Մարիամ 2. Տուն վիրված Մարիամ Աստվածածնին
5. Recibir al Señor-կնքել

Diablo

1. Al diablo parte, cuando el rabo va delante-պահը ճիշտը նկատել
2. A diablo, diablo y diablillo-սխալից հանցանք մեկ քայլ է
3. Ahí será el diablo-ռիսկի գործունը մեծ է
4. ¡Al diablo! ¡ a todos los diablos!-թող գրողի ծոցը կորչեն
5. ¡Anda con mil diablos!-կորի՛ր գրողի ծոցը
6. Andar a más diablo es él-վիճել, բանավիճել
7. Andar el diablo (en)-այստեղ սատանայի մատը խառն է, մի բանն այն չէ
8. Andar el diablo metiendo la pata-մի բանն այն չէ
9. Andar (estar) el diablo en Cantillana-աստված գիտի ինչ է այնտեղ կատարվում, սատանան էլ այնտեղ կկորչի

10. Andar (estar) una cosa como el diablo-գտնվել անել անելի
 իրավիճակում
11. Andar (estar) como los diablos- 1. շատվատգգալ 2. չքավորության
 մեջ ապրել
12. Andar el diablo suelto-ստանանել այնտեղ կկորչի
13. Aquí hay mucho diablo-այտեղ ստանայի մատը խառնել
14. Así paga el diablo a quien bien le sirve-ահալ մարդկային
 երախտագիտությունը
15. Armar una escaramuza de mil diablos-կռիվ, ծեծկռտութեցել
16. Averígüelo el diablo-ստանան գիտի (ստված գիտի)
17. ¡Cómo diablos!/ ¡qué diablos!-գրողը տանի, սահնչել
18. Como el (un) diablo-սարսափելի, արտասովոր
19. Como soplo del diablo- 1.այրող 2. ստանայական, դիվական, վտանգի
 աղբյուր
20. Como retorta del diablo-այրող; ստանայական, չարանենգ
21. (Como) por arte de diablo-հրաշքով
22. Como la trompeta del diablo-անբարեհունչ
23. Como la ronda del diablo-արջի ծառայություն
24. Como la romana del diablo- 1. ծանրաքաշ 2. հեշտհամաձայնվող
 մարդ
25. Como la cruz y el diablo-շունկատ (անհաշտ) լինել
26. Como alma que lleva el diablo-ամբողջ հոգով
27. Cargar con todas como la romana del diablo-ամենինչի ունակ լինել
28. (La) Cruz, en los pechos, y el diablo, en los hechos-ներսից ստանա,
 դրսից քահանա
29. Congraciarse con diablo con Dios-երկու տիրոջ ծառայել
30. Cuando el diablo su rabo vende, él se entiende-հանգամանքներ
 բերով կատարած քայլ
31. Cuando el diablo no tiene qué hacer con el rabo mata (caza) moscas-
 անգործությունից հիմարություններով է զբաղվում
32. Cuando el diablo no tiene qué hacer, desbarata la casa y la vuelve a hacer-
 զբաղվել դատարկ բաներով
33. Cuando el diablo no tiene qué hacer, saca lo suyo al sol y mata moscas-
 հիմարություններ անել

34. Cuando el diablo reza, engañarte quiere-կարմիր կովը կաշին չի փոխի
35. Cuando tenemos trigo, el diablo nos llevó el costal perdido-Աստված մի դուռը փակում է, մյուս դուռը՝ բացում
36. Dar por donde el diablo perdió el poncho-փախչելուր պատահի
37. Diablos azules-u պիտակ տենդ (հիվանդու թյուն)
38. Diablo cojuelo-բանսարկու, խառնակիչ
39. Diablo predicador-երեսփոխան, երկերեսանի մարդ
40. Darle a uno el diablo ruido-անխոհեմ քայլ կատարել, հիմարու թյուններ անել
41. Dar (mandar) al diablo-գրողի ծոցն ուղարկել
42. Dar uno al diablo el ható y el garabato-ամենինչ գրողի ծոցն ուղարկել
43. Dar uno de comer el diablo- 1. մեղք գործել 2. կռիվ գցել, հրահրել
44. Dar uno que´ hacer el diablo-վատարարքներ գործել (այլասերվել)
45. Darse uno (estar uno dado) al diablo-զայրանալ, ախերից դուրս գալ
46. De mil diablos (de todos los diablos)-չափազանց սարսափելի, զարհուրելի
47. Después de viejo el diablo se hizo fraile-տարիներն իմաստուն են դարձնում
48. Detrás de la cruz está el diablo-զայլ գառան դիմակի տակ, երկերեսանի
49. Diablos con bolos-դեն կտեսնենք՝ ինչպես կդասավորվեն իրարարձու թյունները
50. Donde el diablo perdió el poncho-հենու, անանցանելի վայրում
51. Donde el diablo perdió la cachimba-միշտ հենու վայրում
52. Donde Dios tiene su iglesia, el diablo tiene su capilla-nրտեղ Աստված, այնտեղ՝ ստանան
53. Echar diablos-զնալ մեծարագու թյամբ
54. El diablo es sutil, e hila gorda-u ստանան երկարապոչ է և շատ խորամակ
55. El diablo harto de hacer daño se metió ermitaño-u ստանան վանական դարձավ
56. El diablo que-անգամ օձնիր պրտով, անգամ հավքնիր թևքով (չեն հանդուխի)

57. El hombre es fuego, la mujer estopa, llega el diablo y sopla-u առան ան կոռծ ա-
ն ու մ է ամեն ինչ
58. El diablo, harto de carne, se metió a fraile-u առան ան վանակ ան դարձ ավ
59. El diablo las carga-դժբախտո լ թյ ու նն ան սպասել ի է գալ ի ս
(թակ ու մ դ ու ո ղ)
60. El diablo sea sordo-աւ տված չ անի , ս առան այ ի ակ ան ջ ը խո լ լ
61. El tiempo es sabio y el diablo viejo-տարիքը ի մաս տո լ թյ ու ն է տալ ի ս
62. El rosario al cuello y el diablo en el cuerpo-ն եր ս ից ս առան ա, դր ս ից
քահանա
63. Ese es el diablo-այ ս տեղ անգամ ս առան ան կ կոռ չ ի
64. Están peleando el diablo y la diablo-թեթև անձ ու ու մ է
65. El diablo se está riendo-թեթև անձ ու ու մ է
66. Estar una cosa como el diablo-ահ ավ ո թ վ ի ճ ակ ու մ լ ի ն ե լ
67. Estar como los diablos- 1. վատ վ ի ճ ակ ու մ լ ի ն ե լ 2. չ քավ ո թ ո լ թյ ան
մեջ լ ի ն ե լ
68. Estar uno dado al diablo-շ առ խի ս տ գ այ թ ա գ ած լ ի ն ե լ
69. Estar de un humor de todos los diablos-շ առ վ առ տր ամ ադր ո լ թյ ու ն
ու ն ե ն ալ
70. Guardarse (huir) como del diablo-փախչել դժոխքի կրակ ն եր ից
71. Haber una de todos los diablos-ի թակ ան դժոխք
72. Haber visto el diablo a uno-մեկ ի ն աչք ո վ տալ
73. Hablar uno con el diablo-աղվես ի պես խո թ ամ ան կ լ ի ն ե լ
74. Hacer un frío de mil diablos-շ առ գ ու թ տ ան ե լ
75. Hacerle a uno la cruz como al diablo-խո լ ս ափե լ ի ն չ -ո թ մեկ ից
76. Hacer pacto con el diablo-ս առ ան ի հ ե տ դ աշ ի նք կ նք ե լ
77. Hacer uno santos y parecer diablos-հ աթ կ ադր աբ աթ ս ի թ ե լ ի չ ե ս դ առ ն ա
78. Hágase el milagro, y hágale dios o el diablo-հ աթ գ եր դ ի նք դ լ ու ծ ի թ
79. Hacer uno bueno al diablo-ս առ ան այ ի ն ջ ու թ ը տ ան ե լ , ծ աթ ավ հ ե տ
թ եր ե լ
80. Hacer de abogado del diablo-ս առ ան ու կ ողմ ից լ ի ն ե լ
81. Hay muchos diablos que se parecen unos a otros-մի ս ան թ ի կ տալ ե ն
82. Hay un diablo que se parece a otro-ի թ աթ շ առ ն մ ան ե ն , ջ թ ի եր կ ու
կ աթ ի լ ե ն
83. Idear con el diablo-ի ս կ ակ ան ս առ ան ա լ ի ն ե լ

84. Inventar con el diablo-չ արած ճիւղի նել , իսկական սատանալի նել
85. La harina del diablo, toda se vuelve salvado-չ կաչարիք առանց բարիք
86. La loma del diablo-աշխարհի ծայրը
87. Llevarse al diablo una cosa-ի չիք դռնալ , կործանվել
88. Llevarse a uno el diablo/ todos los diablos-շատ խիստ զայրանալ
89. La vieja a estirar y el diablo a arrugar-մարդ փոխվում է
90. Las mujeres saben más que el diablo-կինը սատանայից էլ խորամանկ է
91. Lo que el diablo no puede hacer, la mujer lo hace fácilmente-որտեղ կակինը , սատանան այնտեղ անելու բան չունի
92. Más que el diablo-աստված էլ բեթարեն ազատե (ժող.)
93. Mienta al diablo y si no asoma la cabeza, asomará el rabo-շանթաթը տրորես , կկծի
94. No sea el diablo que-միայն չ... հանկարծ թե..
95. No ser uno gran (muy) diablo- երկնքից աստղ չի կարող իջեցնել
96. No servir a Dios ni al diablo/ no servir para maldita de Dios la cosa-անպիտան բան
97. Ni temer uno ni a Dios ni al diablo-լի նել քաջ , անվեհեր
98. No tener el diablo por donde desechar a uno-լի նել անառակ , այլ ասերված
99. No valer un diablo-մի գրոշ չարժենալ
100. Ovejita de Dios, el diablo te trasquile-զառան դմակով չխաբ
101. Pelos de diablo-անխնամ կին
102. Pipa de diablos-գրողը տանի
103. Pobre diablo-պարզամիտ մարդ , չխորամանկ
104. Poner una vela a Dios y otra al diablo/ poner una vela a Dios y otra a San Miguel- երկակի խաղ խաղալ , երկու տիրոջ ծառայել
105. Ponerse de un humor de todos los diablos-շատ վատ տրամադրություն ունենալ
106. Por la loma de diablo-աշխարհի ծայրում
107. ¡Que el diablo cargue con él!-թող գնագրողի ծոցը
108. Qué diablos-գրողը տանի
109. Quebrar el ojo al diablo-ամենաճիշտ , ամենաընդունելի ձևով վարվել
110. ¡Que se lo lleven los diablos!-գնագրողի ծոցը

111. Retorta del diablo- դավ
112. Revestírsele a uno el diablo/ todos los diablos-շատ խիստ զայրանալ
113. Saber un punto más que el diablo-ստանալ ից խելացի լինել
114. Sacudir su poncho el diablo-բացահայտվել, ջրի երես դուրս գալ
115. Se armó una de todos los diablos-աղմուկ, իրարանցում բարձրացավ
116. Se armó un jollín de mil diablos-իրարանցում, ծեծկռտուք
ստեղծեցին
117. Ser diablo para una cosa-իր գործի մեծ գիտակ, վարպետ լինել
118. (Ser capaz de) contarles los pelos al diablo-լինել խելացի, խորամանկ
119. Si Dios no me quiere, el diablo me ruega-որտեղ չկա Աստված, այնտեղ
կա ստանան
120. Sin encomendarse uno a Dios ni al diablo-առանց մտածելու, անվախ
121. Tan amigos como Dios y el diablo-շուն նուկատու լինել,
անհամատեղելի լինել
122. Tener uno diablo-ձեռք բերել արտասովոր ուժ, կարողություն
123. Tener uno el diablo en el (dentro del) cuerpo-ստանալ ակն
խորամանկ ություն նուե՛նալ
124. Tener uno un humor de todos los diablos/ del diablo-շատ վատ
տրամադրություն նուե՛նալ
125. Tener hecho pacto con el diablo-չար ություն անել, վնասակար,
վտանգավոր լինել
126. Tirar el diablo de la manta-ջրի երես հանել, բացահայտել
127. Trabajar para el diablo-աշխատել անվարձ ահառույց
128. Vaya el diablo para malo-ինչ ուղում է լինի
129. Vaya el diablo por ruin-վիճարանել
130. Ya que me lleve el diablo, que sea en coche-հեղանակ
արտահայտություն (այսինքն՝ չկաստանա, նաչի պատժում)

Demonio

1. Al demonio-զնա/ կորչի գրողի ծոցը
2. Al demonio que te crea-չեմ հավատում քեզ
3. Armar una de todos los demonios-իրարանցում, ծեծկռտուք ստեղծել
4. Cara de demonios-զայրացած, դժգոհ դեմքով մարդ
5. Dar un demonio-անհնարին բան լինել

6. Darse al demonio/ a todos los demonios- 1. գայրանալ 2. հուսահատվել ,
հույսը

կորցնել

7. (De) la piel de demonio- 1. շատ չարածճի 2. իսկական սատանա

8. De todos los demonios/de (tres) mil demonios- շատ ուժեղ

9. Demonio amarillo- փող

10. Demonio cargue contigo- գրողը տանիքեզ

11. Demonio que le aguante- գրողը տանի նրան, անտանելի է

12. Demonio que le entienda- այստեղ սատանան էլ ոտքը կկոտրի/ գլուխ
չի հանի

13. Día de los demonios- շատ վատ եղանակ

14. El demonio que le resista- գրողը տանի նրան, անտանելի է

15. Echar uno demonios- անիծել

16. Engañar uno al demonio- խորամանկ լինել

17. Están como la cruz y el demonio- շոնոն կատվի պես են ապրում

18. Estar uno que se lo lleven los demonios- շատ գայրացած լինել

19. Estudiar con el demonio- սատանի պես խորամանկ լինել

20. Idear/inventar con el demonio- չարածճի, խորամանկ լինել

21. Introducirle/meterle un demonio por el cuerpo- ապտակել, դժոխքի դուռը

ցույց

տալ

22. Inventar con el demonio- չարածճի, խորամանկ լինել

23. Irse con mil demonios- գնա՛ գրողի ծոցը

24. Llevarse como demonios- միշտ կռվել, շոնոն կատվի պես լինել

25. Llevárselo el demonio- 1. անհետանալ, իջիք դառնալ 2. մահանալ

26. Llevársele a uno (todos) los demonios- գայրանալ

27. Meterle un demonio por el cuerpo- ապտակել

28. Mil demonios que le lleven- թող գնագրողի ծոցը

29. Ni el demonio- գրողը տանի

30. Ni el demonio que te entienda- սատանան չի կարող գլուխ հանել

քեզնից

31. Ni qué demonio- չէ միջե

32. Oler a demonios- վատ հոտ գալ /արձակել

33. Pactar con el demonio-հոգի նստանայի նծախեւել, ստանալի հետո
դաշիւք

կնքել

34. Pelos de demonio-անխնամ կիւն
35. Poner cara de demonios-զայրացած հայացք նետել, զայրանալ
36. Ponerse como un demonio-շատխիւտ զայրանալ
37. Qué demonio(s)-գրողը տանի
38. Qué...ni qué demonio-գրողը տանի
39. Revestírsele a uno el demonio-զայրանալ
40. Saber a demonios- 1. անհամլի նետել 2. ընդհանրապէս դուր չգալ
41. Sonar a demonios-լի նետել շատ անբարեհոնւնչ
42. Tener uno el demonio en el cuerpo-լի նետել աշխուշժ, անհանգիստ
43. Trabajar para el demonio-աշխատել անվարձահատույց
44. Traer uno las del demonio-ստանալի պէս խորամանկելի նետել
45. Vete con dos mil (pares de) demonios-զնա՛րկորչի՛ գրողի ծոցը

Diantre

1. Qué diantres-ստանան տանի, սահնչբանէ

Satanás

1. Como Cristo y Satanás/ como Cristo con los mercaderes-իւնչպէս շուկանու
կատու

2. Darse a Satanás-զայրանալ, արիւրից դուրս գալ
3. (De) la piel de Satanás/ de Barrabás/del diablo-իսկական ստանալէ
4. De cras en cras, vase el triste a Satanás-սսվում է նրանց մասին,

նվքեր տրվում

են զայթակղու թյանը և մատնվում կործանման

5. Es el mismo Satanás, Barrabás o Lucifer-ստանան մեջնէ մտել
6. Inventar con Satanás-խորամանկել
7. Por vida de Satanás/ por vida de chápiro (verde)/ por vida del mundo/ del otro
jueves-գրողը տանի

Lucifer

1. Es el mismo Satanás, Barrabás o Lucifer-իսկական ստանալէ
2. Inventar con Lucifer-խորամանկել

Աստված

1. Աստված անի - երանի
2. Աստված Աստված անել / Աստված Աստված կանչել -աղոթել
3. Աստված արժանացնել -իրականանալ , աստուկամքով կատարվել
4. Աստված արժանի անել -իրականանալ
5. Աստուկա խարհ-երկիր
6. Աստուկա -զորու թյուն
7. Աստուկա աղոթած-ապուշ
8. Աստուկա աչքը մեկի վրալինել -հովանավորել , սատարել , օրհնել
9. Աստուկա աչքից ընկած-անօգնական , դժբախտ
10. Աստուկա աչքից ընկնել -դժբախտանալ
11. Աստուկա աչքը մեկի վրաքաղցրլինել / Աստուկա աչքը մեկի վրաքաղցրմնալ / Աստուկա աչքը մեկի վրաքաղցր պահել -սատարել
12. Աստուկա ավանակ-ապուշ
13. Աստուկա Աստվածատուր ասել -մեծամտել
14. Աստուկա Աստուկա / Աստուկա -Աստուկա արհամարհել
15. Աստված առաջ / առաջ Աստված-Աստուկամքով , ողորմածու թյամբ
16. Աստուկա արով թողնել -հույսը դնել Աստուկա վրա
17. Աստուկա ամանաթլինես-օրհնանք՝ Աստված քեզ պահապան
18. Աստուկա անվանը մեռնեմ-խնդրել , աղաչել
19. Աստուկա անունը տալ -Աստուկա ասպովլինել , Աստուկա օգնու թյուն հայցել
20. Աստուկա առավոտ-ամեն առավոտ
21. Աստուկա աղոթել -անչափ շնորհակալլինել , իրխորին հարգանքները մատուցել
22. Աստված ալ չեն տեսեր , մտքով դատերեն , ժող.՝ ամենբան գիտնալու համար
անպատճառ պետք է տեսնել
23. Աստված ազատի/ազատե - ա. շատվատ, վտանգավոր , դաժան մարդբ .
Աստված միարասցե գ. գարմանքի արտահայտու թյուն
24. Աստված այն հավը չխոսեցնե ժող.-Աստված չանի , Աստված ազատի

25.Աստված այն օրը չանե/չտա/չցուցանե-թող չլինի այն օրը,
հեռու մեզանից այն օրը

26.Աստված անիծի-ամենածանր պատիժը կրի, ոչնչանա

27.Աստված աչքից կզցի-Աստված մեկին այլևս չի օգնի

28.Աստված Աստուծոց-Աստվածներին Աստված, ամենազորեղ Աստված

29.Աստված ավելի բեթարից ազատի-երդման արարողություն կամ
ցանկություն, որ եղած դժբախտություն ամբվերջանաամենինչ,
այլ ասես կարող է

ավելի վատը պատահել

30.Աստված ավելի վատից թափի-երդման արարողություն

31.Աստված արդար/Աստված արդար է-արդարությունը Աստված
կգնահատի

32.Աստված արևդ երկարե/արև տաքեզ/նրան-բարեմաղթություն,
մեկին երկար

կյանք ցանկանալ

33.Աստված արժան չհամարել -Աստված չիմանալ, նախախնամություն ամբ
չկատարել

34.Աստված անուկ կտրի-անեծք (*մահ տա*)

35.Աստված ավերն իշնա, *բրբ*-ինչ էլ անեն, երբեք

36.Աստված արևդ սպանի, *ժող*-անիծական-նախատ. արտահայտություն

37. Աստված այսինչի գալը գը/ձեռքը չթողու -այսինչից, նրա
տնօրինություննից ազատի

38.Աստված այսինչի դուռը բերի-Աստուծու տնօրինություն ամբ
այսինչին պատահի այն,

ինչ նաուրիշին արել է

39.Ամենակարող Աստված լինել -ամենինչ կարողանալ անել

40.Աստված այսինչի խելքի տուները շինի-զարմանքի
արտահայտություն

41.Աստված այսինչի խելքի տուներն ավերի, *խսկ*-ինչ պե՛ս որ չի
հասկացել

42.Արդեն Աստված խելել է/զարկեր է-առանց այն էլ խեղճ, դժբախտ,
տուժած, վատ-

առողջ մարդ է, էլ ի՛նչ կարիք կանեղացնելու

43.Աստված այսինչ կհամարի-իբր թե այսինչն է, բոլորովին

- այ սինչին նման չէ
- 44.Առ Աստված հասնի-Աստծուն և և սելի և ինի
45. Աստված/Տերն/Ստեղծողն ազատի/փրկի- ա. երանի մեկից, մի քանից գերծ
 և ինի ք. Աստված հեռու տանի գ. զարմանքի արտահայտու թյուն և
- 46.Աստված այ սինչին մի հոգի է տվել, չի առնու մ-կյանք է տվել,
 բայց մահ չի տալիս
- 47.Այ սինչը՝ այ սինչ քանը, մեկի Աստվածն է-պաշտամունքի
 առարկան է
- 48.Այ սինչին Աստված չի ստեղծել -մարդ չէ, մարդկային
 վերաբերմունքի արժանի չէ
- 49.Աստված այ սինչին վերու /վերցնի-հանդիմանական շեշտով
 խոսակցին դիմելու
 բանաձևում
- 50.Աստված այ սինչի տուևը չքանդի-հիացմունքի, զարմանքի կամ
 հանդիմանու -
 թյան արտահայտու թյուն և
- 51.Աստծո առաջ ու խո (քրք. վատա) է ղնի, ժող.-երդում, խոստում
- 52.Աստուծո առյանը երևիլ -մեռնել և կյանքում իր արածի համար
 տալու և ինել
- 53.Աստծո արևը մեկի գլխին է, ժող.-Աստված պահում, պահպանում է
 բարեհաճ
- 54.Առ Աստված Աստծո մոտփոխվիլ *ինչ*. առ Ասվազ փոխել օլտու -
 մեռնել
- 55.Աստված այ սպիսի օրը կտրի, ժող.-չունենամ այ սպիսի կյանք
- 56.Աստուծո ալ դիմե-ուրել գնա(գնաս)
- 57.Աստուծո ահին զարնվիլ -Աստվածային պատիժ կրել
- 58.Աստծո ահը սրտից հանել -խիղճը կորցնել
- 59.Աստծո անհատ «անհատում» բարին, ժող.-առատբարիքները
- 60.Աստծու աչքին հանձնել -Աստծո տնօրինու թյանը թողնել
- 61.Աստծո աչքին ձգվիլ -Աստծո տնօրինու թյանը թողնել
- 62.Աստծունը Աստծուն տալ, Կայսրինը՝ կայսեր/թագավորինը՝
 թագավորին/ *գրք*.

Տուք զկայս Երևկայս Երևկայս և զԱստուծոյն Աստուծոյն-ամեն մարդու իրեն արժանին տալ

63. Աստված բերանիցդ և սի-երանի թե, ամեն

64. Աստուծո բարևը մոռանալ -2 փոթվել

65. Աստուծո բան-աստվածային բան

66. Աստուծո բանն է-Աստուծո գործն է

67. Աստուծո բարին/ Աստուծո բարին-բարեմաղթութեան, ողջունյն ի բանաձև

68. Աստուծո բարիք-բնութեան պարզաձև բարիքները

69. Աստված բանն հաջողի/աջողե-բարեմաղթութեանն՝ գործը հաջողվի

70. Աստված բաշխի-բարեմաղթութեանն՝ մեկին երկար կյանք՝ առողջութեանն

ցանկանալ

71. Աստված բարի ճամփատալ -բարեմաղթութեանն՝ մեկի ճանապարհը հաջողվի ինի,

ճանապարհին փորձանքի չհանդիպի

72. Աստված բարին կատարի-բարեմաղթութեանն՝ մեկի նպատակի կամ իղձի

բարեհաջող իրականացման ցանկութեանն

73. Աստված բարին հիշե-բարեմաղթութեանն՝ մի մարդու համար, որի մասին խոսվում

է կամ որը հիշվում է

74. Աստված բարի վայելում տա-նույնն է՝ բարով վայելես

75. Աստված բարին տա-բարեմաղթութեանն՝ հաջողութեան ցանկութեանն

76. Աստված բոլոր դռները փակում է/չի փակում-անել անելի վիճակից դուրս գալու

բոլոր ճանապարհները փակում է կամ որոշ պայմաններ ստեղծում

77. Աստված բարի տեղ կապի-բարի և ինի, ստացվի, ավարտվի

78. Աստված բելեդ տա- ա. անիծական խոսքեր բ. նախատինք

79. Այսինչի բերանով Աստված է խոսում-բարի, օրհնված խոսք է ասում

80. Աստուծո բանը տես, ժող.-ի նչ է պարզվում

- 81.Աստժոն քարւնը գլ անալ /խնայ ել -իրեն անշնորհք, գոռոզ պահել
- 82.Այ սինչ բանը չէ, բաի՛նչ Աստժոն կրակ է, *խսկց.*-Այ դէ, որ կա
- 83.Այ սինչ բանն Աստժոն վրաէ-Աստժոն կամքից է կախված
- 84.Աստված (մեկի) գլ խին տալ -պատժել
- 85.Աստժոն գառ- ա.հեզ բ.անմեղ
- 86.Աստժոն գդակը ձեռքն ընկնի կգողանա-ճարպիկ լինել
- 87.Աստժոն գիշեր-ամեն գիշեր
- 88.Աստոց/Աստված գլ խից վերունը սաղ պահի, *բրբ. հեզն.*-Աստված չ պահի, չ ապրես
- 89.Աստված գիտե/գիտի-ես ի՞նչ գիտեմ, հայ տնի չէ, Աստժոն է հայ տնի, բոլորին հայ տնի է
- 90.Աստժոն գիրք-աստվածաշունչ, սուրբ գիրք
- 91.Աստված գլ խին կրակ շաղ կտա-Աստված խտորեն կպատժի
- 92.Աստված գլ խից անպակաս անի-մաղթանք՝ ողջ-առողջ պահի
- 93.Աստված գոմշի փախը ետուն հեռուն պահի, *ժող.*-լռակյացի զայրուն յթից ազատի
- 94.Աստված գրեր է նը թող ավրե-չ ուզենալ ինչ-որ բան անել
- 95.Աստժոն գերի-առաքինի, խոնարհ ապրող մարդ
- 96.Աստժոն գոտի/գոտիկ, *ժող.*-նմուշի մեջ
- 97.Աստժոն գտնի/ *ժող.* Աստուծմե գտնա- ա. անեծք բ. օրհնանք
- 98.Աստժոն դուռ-եկեղեցի
- 99.Աստժոն դատաստան-պատիժ
100. Աստված դարտովեր, դարման լե տվեր է-Աստված մի դուռ, որ փակում է, մյուսը բացում է
- 101.Աստված դուռ բաց կանի-բարեմաղթանք
- 102.Աստված դիվանդանի՝ տեսնի-անեծք՝ Աստված պատժի
- 103.Աստված դուռը բանա-օրհնանք՝ նեղութունից ազատի
- 104.Աստժոն դուր գալ-գովելի, ընդունելի լինել
- 105.Աստժոն եզ- ա. խեղճ, թշվառ բ. ապուշ
- 106.Աստժոն եզակ-զատիկ
- 107.Աստժոն երեսից ընկած-դաժան
- 108.Աստժոն երեսից թափած-դաժան

- 109.Աստծու երեսին թքել -սրբապղծություն անել , սրբության դեմ հանցանք գործել
- 110.Աստծու երկյուղը/վախը սրտում չկա-դաժան , ամբարիշտմարդ
- 111.Աստված երկարեքոկյանքի/կյանքիդ օրերը-նույնն է՝ Աստված երկար կյանք տա
- 112.Աստված երկար/երկայնարև տա/կյանք տա-երկար ապրելու բարեմաղթություն
- 113.Աստված երկու երևեկը մեկին չի տա-մարդ բուրկողմերով չի կարող երջանիկ
լինել
- 114.Աստված երկու բարին մեկը տա-օրհնանք՝ երկար ժամանակի վեր տառապող հիվանդի համար
- 115.Աստված երկու (ջուխտ) ձեռքով է տվել -բախտը ավբերել է
- 116.Աստված երես է դարձնում՝ երես է թեքել -այլևս չի սիրում , բարեհաճ չէ
- 117.Աստծուց երես դարձնել -Աստծուց խռովել
118. Աստված երկի նք (գետինք վկա)-երդման բանաձևում
- 119.Աստված երկինքը (պինդ ձեռքով , երկու ձեռքով պահի)-առողջ մեծանալու , փորձանքից հեռու մնալու մաղթանք
- 120.Աստծուն եղով փլավ է տարել , *խկց*.-հաջողության մեջ
- 121.Աստվածներին երկնքից ցած բերել -պաշտված մարդկանց շնորհագրկել
- 122.Աստծու զորությանը մատաղ լինեմ-հավատի և նվիրվածության արտահայտություն
- 123.Աստված գերծ պահի-նույնն է՝ Աստված հեռու պահի
- 124.Աստծու էջ-ապուշ
125. Աստծուն է (միայն) հայտնի-ոչ ոք չգիտե
- 126.Աստված է գիտակ-նույնն է՝ Աստված գիտի
- 127.Աստված է մեզ զորավիգ-մաղթանք՝ Աստված է կանգնած մեր թիկունքում ,
Աստված մեզ կօգնի
- 128.Աստված է վկա-երդում , երբ Աստծուն են վկայակոչում , որպես ամենաարդարև

- անաչ առ վկա
- 129.Աստված է գրել -ի վերոև ստասմանված է
- 130.Աստված է ն կանաչ մեռոն-երդում է
- 131.Աստված էլ գիտե/Աստված վկա-երդման բանաձևում
- 132.Աստու ձն էլ Լ ավին է տանում-Աստված էլ է Լ ավերին սիրում
- 133.Աստված է ուղարկել (է դեվեր գորգի)-փրկություն ,
 օգնություն է հասցրել
- 134.Աստված է օրհնել -բարի է
- 135.Աստված ընդ քեզ, *գրք.*-նույնն է՝ Աստված քեզ հետ
- 136.Աստու ընտրյալ -աստվածահաճո, բարեմասնություններով
 օժտված մարդ
- 137.Աստուն ընդունելի է-արդարացի է
- 138.Աստուն թակած-խելագար
- 139.Աստված թող գլխիդ խռով անի/ չանի-բարեմաղթությունն՝ թող
 հալալ չլինիկամ
 Լինի
- 140.Աստված թող երկարեկյանքիդ օրերը-նույնն է՝ Աստված երկար
 կյանք տա
- 141.Աստված թող հաջողություն տա-հաջողություն ցանկանալու
 բարեմաղթություն
- 142.Աստված թուրը կտրուկ անի-բարեմաղթությունն՝ Աստված մեկին
 զորություն
 տա՝ թշնամիներին հաղթելու համար
- 143.Աստված թշնամուս (դուշմանիս) ցույց տա/չ կամենա/ Աստված
 թշնամուս
 չցուց[ը]նե-ոչ մեկի նման բան չպատահի
- 144.Աստված թող քու տիրոջը վրացավի-ասում են անառակ զավակին
- 145.Աստու թևի տակ-նյու թապես ապահովված, ուրախու երջանիկ
- 146.Աստու ցթաքուն չէ-մարդիկ չգիտեն, կարող են չիմանալ
- 147.Աստվածները իջեցնել / Աստվածները վերբերել-երդվել
- 148.Աստուցինչ դուռ բաց անի-Աստու կամոք
- 149.Աստված իմ-զարմանքի, հուզմունքի արտահայտություն ,
 բացականություն

150.Աստված իմ կյանքից կտրե՞ծ երիվրաավելացնի-
բարեմաղթություններ մեկին

երկար կյանք ցանկանալ իր կյանքի հաշվին

151.Աստված ինձ անից չհարցնե, *ժող.*-ամենևին ո՛չ, ո՛չ արել եմ, ո՛չ
ել կանեմ

152.Աստված ինձ և սի-Աստված իմ բաղձանքը կատարի, օգնություն անգա

153.Աստված իր խոսքն ասաց-Աստված կարգադրեց, Աստված կամեցավ

154.Աստված իր հետ-ինքը գիտե, ինչ պես որինքը կամենում է, հարկ
չկանրահետ

վիճելու, բարեմաղթություններ Աստված նրան օգնի

155.Աստված իր մոտկանչեց-մեռավ, վախճանվեց

156.Աստված ինչ (տուն) է տալիս, *խսկց.*-բախտն ի՞նչ է բերում

157.Իրեն Աստծո գիրկը ձգել, *հնց.*-մեռնել

158.Աստծու իգիևնով (արտոնություն ամբ, կամքով), *բրբ.*-ինչ պես որ
Աստված կամենա՞

տնօրինի

159.Աստծու և եռները-ամայի

160.Աստված և այդդ տա, *խսկց.*-ասվում է զարմանքով մեկին, որ մի
սրամիտ,

հնարագետ բան է կատարել, արժանավոր վարձ դստանաս

161.Աստված և ինիքն օգնականը-հաջողություն անբարեմաղթություններ

162.Աստված և սեց-մեկի ցանկություններ Աստված կատարեց

163.Աստծու և յսը բացվել-և ևս անալ

164.Աստված և ինել, *բրբ.*-տենչալ, Աստված կանչել

165.Աստծու և յսը հասնի, *ժող.*-մաղթանք է ննջեցյալին

166.Աստծու և յսը մեկի վրա իջնել-հոգեպես, բարոյապես մաքրվել

167.Աստծու և յսը վայելել-կյանքն ազատապրել

168.Աստու ծմել քվիլ-Աստծո բարեհաճություններ կորցնել

169.Աստու ծնել խարդավանք չի գիտա-Աստված արդար է

170.Աստված խելքն առել է-խել ազար է

171.Աստված խելքն առնել-խել ազարվել

172.Աստված խելք է տվել-խելոք է

173.Աստված խելք տալ-խելոքացնել

174. Աստծո խորան-եկեղեցի

175. Աստժոն Խաթեր-Աստժոն սիրոն
176. Աստժած Խել քի պակասոն թյոնն չտա, *հեզն*.- ասոն մեն, երբ ցանկանոն մեն
- ակնարկել, թե մեկը շատ հիմար բան ասաց
177. Աստժած Խերդ հոգոն դդեմ բերե, *բրբ*.- բարեմաղթոն թյոնն` Աստժած Լավոն թյան
- փոխարեն հանդերձյալ կյանքոն մհատոն ցի
178. Աստժած Խնայի-բարեմաղթոն թյոնն` Աստժած պահի, կյանք տա, Աստժած փրկի
179. Աստժած Խոնվեց-Աստժած այլևս չօգնեց, չմիջամտեց իր բարի արարքներով
180. Աստժո խոսք-Աստժոն պատվիրանները, որ ամփոփված է Աստժածաշնչի մեջ
181. Աստժած Խեր տա, *խկց*.- օրհնանք
182. Աստժած Խերն անի, *բրբ*.- ասոն մեն մի անակնկալի հանդիպելիս
183. Աստժած Խոնոր հայի «Էնայոն մ»-ի բարեհաճոն թյոնն ից զրկոն մե
184. Աստժած Խոսքը Լսեց-Խոսքը, Խնդրանքը Լսելի եղավ և կատարվեց
185. Աստժո Խեր Խաբարը այսինչին, *խկց*.- օրհնանք է
186. Աստժոնն ծառայող-աստժածապաշտ
187. Աստժոնն ծառայել-հոգևորական Ինել
188. Աստժո ծերին ըլնել, *բրբ*.- շատ բարձր տեղ հասած Ինել
189. Աստժո ծրից Էլնել, *խկց*.- բարոյական ճիշտ ճանապարհից շեղվել
190. Աստժած կանչել-աղաչել
191. Աստժոն կով-ապրել
192. Աստժոն կրակ-ա. անխիղճ, դաժան բ. չարաճճի 3. պատուհաս
193. Աստժոն կրակը գլխին թափել -պատժել
194. Աստժոն կրակը թափել -պատժել
195. Աստժոն կրակն ուտել -պատժել
196. Աստժոն կրակը վրեդ թափվի-անեծք` Աստժած քեզ չարաչար պատժի, դժոխքի բաժին դարձնի

- 197.Աստծու կրակը քեզ-անեծք՝ Աստված քեզ պատժի
- 198.Աստծու ց կրա՞ կ ես ու զու մ-եղածից ավել ի՞նչ ես ակնկալ ու մ
- 199.Աստծու կամքին թողնել -թողնել , որ Աստված որոշի , արդար դատաստան տեսնի
- 200.Աստված կանաչ ու կտրիճ արևդ անվնաս պահե-
բարեմադթու թյ ու ն՝
երիտասարդին կյանք ու կորով ցանկանալ
- 201.Աստված կամեցավ-Աստված է այ դպես կամեցել , կատարել
- 202.Աստված կռներիդ ու ժ տամեկին ու ժ ն կարողու թյ ու ն
ցանկանալ
- 203.Աստված կվերցնի՞ / վեր կու նի՞ -Աստծու ն անհաճո է , անարդար է
- 204.Աստված կտրի-չ քացնի , վերացնի
- 205.Աստվածները կիրակի չ ու նեն-Աստվածները չ են հանգստանում
- 206.Աստվածդ կսիրես , *հնց*.-խնդրում եմ , ինչ կլինի
- 207.Աստված կանչե , քովը երթամ , *խսկց*.-մեռնեմ
- 208.Աստված կարգի-Աստված (հոգևորականին) իր կարգին արժանի
անի
- 209.Աստված կընդունի՞ (կվերցնի՞ , *բրբ*. վեր կու նի՞ , վեր կառնի՞ ,
դաբուլ կէնե՞)-
Աստծու ն հաճելի կլինի՞
- 210. Աստծու ն ընդունելի կլինի՞ -բարոյ ապես արդար , Աստծու ն
հաճելի բան կլինի
- 211.Աստված կտամի ճար կլինի
- 212.Աստծո կամքին մնալ -ճակատագրով սահմանվածի կամ
սահմանվելիքի
տնօրինու թյ անը մնալ
- 213.Աստծո կամքն է-Աստված տնօրինել
- 214.Աստծու կամքով/Կամօքն Աստու ծոյ -Աստծու տնօրինու թյ ամբ
- 215.Աստու կշտին սարթըլ նի- ա. երդմամբ խոստման բանաձևում բ.
երդմամբ
պայման կնքել ու բանաձևում
- 216.Աստված հանել -փրկել
- 217.Աստված հեռու անի/ Աստված հեռու պահի-Աստված մի արասցե
- 218. Աստված հեռու տանի-Աստված մի արասցե

219. Աստված հոգի է տվել չի կարող առնել -անխիղճ
220. Աստված հոգին առնել - ա. մեռցնել բ. մեռնել
221. Աստծո հոռյ սին թողած-անօգնական
222. Աստծո հետ առևտուր անող-ճարպիկ, հնարագետ
223. Աստծո համար ասել -ճշմարիտը խոստովանել
224. Աստծո հիմար-հիմար, տխմար
225. Աստված հախներից դ գա-անեծք՝ Աստված պատժի
226. Աստված հաջողե/աջողե-Աստված հաջողու թյու ն տա
227. Աստված հաջողու թյու ն տա-Աստծո բարեգթու թյանն ապավինել
228. Աստված հասնի-բարեմաղթու թյու ն՝ մեկին մահից կամ վատ վիճակից դուրս բերել
229. Աստված/ Աստուգ հասցրեց-Աստված ի կատար ածեց
230. Աստված հետո-նույնն է՝ Աստված քեզ հետ
231. Աստված հոգին լուսավորի-ննջեցյալին ասվող կրոնական բարեմաղթու թյու ն
232. Աստված հոգիս առնի/չի առնում-մեռնեմ, մի բան հաստատելու երդում
233. Աստված հավին խոսեցնում է-մեկի մահն է հնչեցնում
234. Աստված հիշել, ժող.-Աստծո օգնու թյու նը հայցել
235. Աստծո հաջողու թյամբ-բախտի բերմամբ, պատահմամբ
236. Աստծո հետ հանդիպել -վախճանվել
237. Աստծո հղեց, ըրր.-արդարամիտ, Աստծո ճանապարհից չշեղվել
238. Աստծո հոգին միջին-բարիքներով լի
239. Աստծո ն հանդիպել -մեռած լինել
240. Աստծո ն հանձնել -Աստծո ողորմածու թյամբ
241. Աստված ձեռքը մեկի գլխից անպակաս անել -սատարել, օգնել
242. Աստծո ձեռքից կախվել -խնդրել, աղոթել
243. Աստծո ձեռքի ջուր-անմահական՝ կենարար ջուր
244. Աստված ձեր սեղանը շեն պահի-բարեմաղթու թյու ն հյուրասիրու թյան համար
245. Աստված ձեր քսակի/քիսի բերանը բաց պահի, ըրր.-բարեմաղթու թյու ն՝ միշտ այդպես առատաձեռն լինեք

246. Աստծո ձեռքը մեկի վրածանրանալ , *հնց*.-Աստված մեկին պատժել
247. Աստված ձեռքդ բռնի-մաղթանք , օրհնանք
248. Աստված ձեռք տա-հաջողեցնի
249. Աստծո ձեռքում լինել ` ձեռքը ըլլալ -Աստված է տնօրինում
250. Աստծուց ձեռք վերցնել -Աստծուց չերկյուղել
251. Աստուծո ձգել -ճակատագրով սահմանվածի կամ սահմանվելիքի հետհաջտվել
252. Աստված դրկեց , *խսկց*.-դժվար , անել անելի իրավիճակում օգնություն ստանալ
253. Աստված ճակատին գրել -նախասահմանել
254. Աստծու ճամփա/ Աստծու ճանապարհ - ա. աստվածապաշտություն , բ. արդարություն գ. բարություն
255. Աստված ճանապարհ կբացի-նույնն է ` Աստված դուռ կբացի
256. Աստծո ճամփան բերել -ճիշտ, արդար , բարոյական ճանապարհի վրականգնել
257. Աստծո ճամփին-հավատացյալ , բարեպաշտ
258. Աստծո ճանապարհին կենալ -բարոյական , արդար կեցվածք ` վարք ունենալ
259. Աստծո ճանապարհից դուրս գալ /դուրս լինել -ճիշտ, արդար , բարոյական ճանապարհից ` կենսակերպից շեղվել
260. Աստծո ճամփից հանել -արդար , ճշմարիտվարքագծից շեղել
261. Աստծո ճանապարհով գնալ -ճիշտ, արդար , բարոյական կյանքով ապրել
262. Աստված ճանաչող-անհավատ, ամբարիշտ
263. Աստված ճանաչել -հավատացյալ լինել , հավատացյալի խիղճ ունենալ
264. Աստված միարասցե-Աստված հեռու անի , Աստված հետու հեռու անի , Աստված զերծ պահի , Աստված չանի , Աստված ոչ անի , Տեր միարասցե , հեռու մեզանից (ձե-
զանից , քեզանից)
265. Աստված մեղքերին թողություն անի-ներել
266. Աստված մեղքերին թողություն տա-ներել

267. Աստծո՛ւ մաղ-երկի նք
268. Աստծո՛ւ մոտ գնալ -մեռնել
269. Աստծո՛ւ մոտ ուղարկել (ղրկել)-սպանել
270. Աստծո՛ւ ց մոռացված-անօգնական, թշվառ
271. Աստծո՛վ մխիթարվես-ննջեցյալի հարազատներին սփոփել ու բանաճև
272. Աստված մարդու սրտին կաշե, անկյորակ ու տա-Աստված սարը կտեսնես, ձյունը կդնես
273. Աստծո՛ւ մաղի տակից ո՞վ կարող է փախչել -Աստծո՛ւ դատաստան
274. Աստծո՛ւ մատը կա-Աստծո՛ւ մատը մեջն է
275. Աստծո՛ւ մատը խառն է-Աստծո՛ւ մատը կա
276. Աստծո՛ւ մարդ- ա. Աստծո՛ւ` այսպես կոչված ներկայացուցիչը ք. երկրի վրա` հոգևորականները գ. թափառական, մուրացկան
277. Աստծո՛վ միտս ընկնի-բարով միտս գա
278. Աստծո՛ւ մատը մեջն է/խառն է-այդ Աստված է արել, Աստծո՛ւ կամոք է դաեղել
279. Աստծո՛ւ մոտլի նել -մահացած լի նել
280. Աստված մեկի գլխին բարկանալ /խռովել -Աստված այլևս չօգնել` չմիջամտել իր բարի արարքներով
281. Աստված մարդուց մի ձեռքով առնում է, մի ձեռքով/մյուսով տալիս-Աստված` նախախնամ ու թյուր մարդու նորքան չարիք, այնքան էլ բարիք է գործում
282. Աստված մեզ հետ է-Աստված մեզ կօգնի
283. Աստված մեծացնի-բարեմաղթ ու թյուր, որով մեկի երեխային մեծանալ են ցանկանում
284. Աստված մեծ է-հույսն Աստծո՛ւ վրադրած, ապավինած Աստծո՛ւ զորու թյանը
285. Աստված մեծ է զորու թյունդ-օրհնանք, որտեղ նշվում է Աստծո՛ւ

ամենակարողությունը

286.Աստված մեկդ/մեկը/մինը հազար անի/անե-բարեմաղթությունն՝
մեկի

ունեցվածքը բազմապատկի

287.Աստված մեկի դատաստանը քաղցր անի-ըստկրոնական
հավատալիքների՝

մաղթանք, որ հանդերձյալ կյանքում մարդերջանիկլինի

288.Աստված մեկի մեղքերին թողությունն տա/անի-
բարեմաղթությունն՝ Աստված թող

ների մեկին իր գործած մեղքերի համար

289.Աստված մեկի առաջ դռները փակում է-Մեկի գործերը ձախողում
է

290.Աստված մեկի շուքը մեր/ծեր/նրանց վրայ ից անպակաս անի-
մաղթանք

291.Աստված մեզ հովանավորի-մաղթանք

292.Աստված մեկի վրաբարկանալ /հերսոտել-նույնն է՝ Աստված
մեկի գլխին խռովել

293.Աստված մեկ օրը հազար անի-բարեմաղթությունն՝ Աստված երկար
կյանք տա

294.Աստված մեղամեղաքեզ-Աստծուն դիմելու արտահայտությունն՝
մեղքերի

թողության համար

295.Աստված միապակի պահե/պահի-նորապակներին մինչև մահ
միասին

ապրելու բարեմաղթությունն

296.Աստված մի դուռ կբանա-Աստված մի ելք կտա

297.Աստված մի ճարարա-անել անելի վիճակից մի ելք ցույց տալու
աստծուն ուղղած

արտահայտությունն

298.Աստծո մի հոգին մեջը դրած, ժող.-ամեն ինչով առատ,
բարիքներով լի

299.Աստված մինչև մի դուռ փակ անի՝ մյուսը բաց կանի-ծանր
կացությունից դուրս

գալու համար կարող է գտնել մի ելք

- 300.Աստվո՞ր մտնել -աշխարհ մտնել , ամուսնանալ
- 301.Աստվածը միտքը բերել -Աստծո երկյուղը, խիղճն արթնանալ
- 302.Աստված մեկի կռանն ըլնի, ժող.-օրհնանք (Աստված այսինչի կողմից լինել)
- 303.Աստված մի հոգի այսինչին է տվել , մի հոգի՝ այսինչին-նույն մարդիկ են, նույն մահկանացուները
- 304.Աստված միջնորդել , ժող.-Աստծու անուկով երդվել
- 305.Աստված մոռացել է , *խսկց.* (մտահան է արել)-զրկել է իր հոգացու թյուկից
- 306.Աստված յոթօրվրան աշխատել է-չքնաղ է
- 307.Աստված մեկին տեսավ, մյուսին տարավ-այսինչի փոխարեն այսինչին մահ տվեց
- 308.Աստված մեկին քամալ էլնի, *բրբ.*-Աստծո բարեհաճու թյուկը մեկի համար ապավեն դառնա
- 309.Աստծո մատը-Աստծո միջամտությունը՝ տնօրինություն
- 310.Աստու մեզանը փաթեչվիլ -վերջին աստիճանի աղաչել , պաղատել , թախանձել
- 311.Աստծու մեկիկ բարով, ժող.-երանի թե, Աստծո կամքով
- 312.Աստծու մոտախոսու շառթեմ անում , *բրբ.*-երդմամբ խոստանում եմ
- 313.Աստծուն մնալ -իր ընթացքին թողնվել
- 314.Աստծուց մարդ գա, ժող.-ոչ մի դեպքում , բնավ
- 315.Աստծուն նայել -Աստծո երկյուղը պահել
- 316.Աստված շուքը (շվաքը) (մեր, ձեր, քո) մեկի վրայից անպակաս անի- հովանավորել
- 317.Աստված շեն պահի-առատություն, բարեկեցություն բարեմաղթանք
- 318.Աստված շնորհավոր անի-հարսանիք/հարսի զգեստը շնորհավորելու բանածև
- 319.Աստված շնորհք տա-մեղմ հանդիմանություն մեկին, որը մի անշնորհք կամ

սխալ բան է արել

320.Աստված շատ չհամարի, *խսկց*.-եղածը, ունեցածը հանկարծ չկտրի

321.Աստծու որդի-Քրիստոս

322.Աստված ողորմած է-մաղթանք, որով մեկը հուսադրում է իրեն կամ ուրիշին`

դժվար վիճակում գտնվելիս

323.Աստված ողորմի-Աստծու ողորմածությունը հանգուցյալների հիշատակին

խնդրելու օրհնանք

324.Աստված ողորմի իբան է, *բրբ*.-շատ թշվառ է, որին միայն Աստված կարող է

ողորմել, մարդկային օգնությունը նրան չի կարող փրկել

325.Աստված ողորմի հոգուն, *եկեղ*.-բարեմաղթությունն` մեռած հարգելի մարդու

մասին, որին հիշում են խոսելիս

326.Աստված որ տվեց` էլ չափը չի հարցնում-Աստված առատաձեռն է, Աստված

անսահմանորեն է օժտում

327.Աստված, որ տա, չի հարցնի ում աղենես-Աստված արդար է

328.Աստված, որ տա, աջ ու ձախին մտիկ չի տա-Աստված, որ տվեց, էլ չափը չի

հարցնում

329.Աստված, որ տագիժ ու խելոք չի հարցնե-Աստծո կամքն է կարևոր

330.Աստծ, որ տա, մի ակոսից էլ կտա-Աստված, որ տվեց, էլ չափը չի հարցնում

331.Աստված, որ ագռավի ձայնը/ձենը լսի` վարդևորին ձյուն կգա-Աստված չար

խոսքը չի լսում, մարդ չար բաներ մտքով չպիտի անցկացնի

332.Աստված ողջ/սաղ պահե, *խսկց*.-բարեմաղթությունն, որով մեկի երեխային`

գերդաստանին ողջությունն են ցանկանում

333.Աստված ոչ գիտի այսինչի գլուխը (գլուխն ու արևը)-շվարել է, չգիտի, թե ինչ է

անում

334.Աստծո ողորմածութիւնն դուռը բաց եղաւ-Աստված ողորմաց

335.Աստծո ոտներն այրել (խանձել)-շատբարձր ինել (բոցի մասին)

336.Աստված չամաչեցնի, ժող.-պատկով դուրս գամ

337.Աստված չարաչքից պահի-ըստսնոտիապաշտութիւնն Աստված զերծ պահի

այն փորձանքից, որ կարող է գալ չարաչքից

338.Աստված չունեցող-անխիղճ

339.Աստված չունենալ - ա. անհավատ ինել բ. խիղճը կորցրած

340.Աստված չի վերցնի-ըստկրօնական հավատալիքների՝ Աստված թույլ չի տա,

Աստծու կամքին հակառակ է

341.Աստված չի խնայել -նույնն է՝ Աստված տվել է ու չի խնայել

342. Աստծու չոքերից կախվել -աղաչել, խնդրել

343.Աստված պատժել -հատուցել

344.Աստծու պատիժ - ա. անխիղճ, չար, բ. չարաճճի գ. պատուհաս

345.Աստծու ց պատժված-ապուշ, ձախորդ

346.Աստծու պահած-անփորձանք

347. Աստծու պարտքը կատարել -աղոթել

348.Աստծո պատկերը կրել -Աստծուն նմանվել, Աստծու ց ստեղծվել

349. Աստծու պահած գառը գայլը չի ուտի-թշնամին աստծու պահածին չի կարող

վնասել

350. Աստծու պեծու կրակ-Աստծու կրակ

351.Աստծու պատիժ է-բացակասն չակասն արտահայտութիւնն՝ շատ չար է,անտանելի է

352.Աստված պահապան-մաղթանք՝ Աստծու ամենակարող զորութիւնն ինամակալութիւնն տակ ինել

353.Աստված պահի/պահպանի/պահի ու պահպանի-բարեմաղթութիւնն, որով մեկին

ցանկանում են ապահով և երկար կյանք

354.Աստված պահեց-փորձանքից ազատեց

355.Աստված Պապուկ, ժող.-լուսնկա

- 356.Աստուծոն պարապմեկ վայրկյանին-բախտի բերմամբ
- 357.Աստծոն պարապվախտվաստեղծած, *բրբ.*-շատգեղեցիկ
- 358.Աստծոն պես-սուրբ, *փիք.*-մաքրակենցաղ
- 359.Աստվածնաստեբերում, *խսկց.*-բախտի տնօրինուկը ամբայսինչ
բանը տեղի է
ունենում
- 360.Աստծուց սպանված-ապուշ, ձախորդ
- 361.Աստծու սիրուն-թախանձական արտահայտուկը ն՛իսեր Աստծոն
- 362.Աստված սարը կտեսնե՝ ձյունը կդնե/ ձյուն կտա-վատմարդը իր
վատուկը ան
համար անպայման համապատասխան հատուցումը կստանա
- 363.Աստված սիրես/կսիրես-խնդրանք, եթե սիրումես Աստծուն,
խնդրում եմ այդ
բանն անես կամ չանես
- 364.Աստծոն սեղան, *հնց.*-քրիստոնեական եկեղեցու բեմ
- 365.Աստված սիրող-խոսքը դիմացին(ներ)ին ուղղող
արտահայտուկը ն
- 366.Աստված սրտից հանել է-Աստված բախտն իր բարեհաճուկը ունից
զրկել է
- 367.Աստծոն սեղանից կերակրվել -աշխարհի բարիքներով ապրուստը
հոգալ
- 368.Աստուծոն ստրուկ-հլու հավատացյալ
- 369.Աստծուց վախենալ -աստվածավախ ինել
370. Աստծուց վախեցի՛ր-խիղճ ունեցիր
- 371.Աստուծվերկունի՞, *բրբ.*-Աստված կհամաձայնի՞
- 372.Աստված վիզը կոտրի-անեծք
- 373.Աստվածները վարբերել՝ իջեցնել -մեծերդումներ անել
- 374.Աստված վրայ են պակաս չընե, *ժող.*-մաղթանք
- 375.Աստուծ, վուր չէ տվի, խեչնի՞նչ անե-Աստված որ չկամեցավ,
սրբերը չեն օգնի
- 376.Աստված տա-երանի թե
- 377.Աստված տանել -մեռնել
- 378.Աստծոն տաճար-եկեղեցի
- 379.Աստծու տարին-շուրջ տարի

- 380.ԱստճոԼ տված-բարիք
- 381. ԱստճոԼ տվածով գոհ լինել -բավարարվել , գոհանալ
- 382.ԱստճոԼ տոԼն-եկեղեցի
- 383.Այսինչի տերնել Աստված-այսինչնել իրբախտինկմնա
- 384.ԱստճոԼ տակին ԱստճոԼ ներկայ ությամբ-այսաջխարհում ,
երկրի վրա
- 385.ԱստճոԼ տակիցնել , *հեզն. արհմրհ.*-նաել մա՞րդել , նամարդչել ,
գազանել
- 386.ԱստճոԼ տվածով կերակրել / հյուրասիրել -եղածով , ունեցածով
հյուրասիրել ,
կերակրել
- 387.Աստված տալիս է-բախտը բերում է , միշտ հաջողություն մեջ է
- 388.Աստված տվեց-ԱստճոԼ կամոք միբանկատարվեց , Աստվածի
կատարածեց
- 389.Աստված տանի , ետչբերի-երանի այլևսչկրկնվի
- 390.Աստված տարավ (երկինք)-մեռավ
- 391.Աստված տոԼնդքանդի-անեծք
- 392.Աստճո տակին ուխտը ըլի-երդմամբ խոստմանբանաճևում
- 393.Աստճո (տաճարի) տանսպասավոր/ճառահոգևորական
- 394.Աստված ցույց տա/չցուց(ը)նե-այդպիսի (վատ)բանչպատահի
- 395. ԱստճոԼ ցուցանք-տգեղ
- 396.Աստված ունեցող-աստվածապաշտ
- 397.Աստված ունենալ -աստվածապաշտլինել
- 398.(Իր) Աստվածը ուրանալ - ա. հավատափոխվել բ. անխղճանալ
- 399.(Իր) Աստվածը ուրացող - ա. հավատուրաց բ. անխիղճ , դաժան
- 400.ԱստճոԼ ուղտ-մորեխ
- 401.Աստված ուժտաբարեմաղթությունն` ուժևկարողությունն
ցանկանալ մեկին
- 402.Աստված ուշքն ու միտքն առել է-խելամտություննիցզրկել է
- 403.ԱստճոԼ ումոլդինթողնել -ԱստճոԼ կամքինապավինել
- 404.ԱստճոԼն փառք-շնորհակալ
- 405.ԱստճոԼն փառք տալ -ԱստճոԼց գոհ լինել , շնորհակալ լինել
- 406.Աստված փառքդ շատ-փառաբանականարտահայտությունն Աստճո
հասցեին

- նրանից որևէ բան խնդրել իս
407. Աստծու փեշ (եր)ը կտրել -աղոթել
408. Աստծուն փորձել -Աստծու վրահունյ սը դնել
409. Աստծու փեշ երը բռնել , *խկց.*-հունյ սը Աստծու վրահունել ,
 Աստծուն ապավինել
410. Աստված փրկիր/փրկե -բարեմաղթությունը մեկին փրկությունը
 ցանկանալ
411. Աստուծմե փնտռել -բախտից ակնակալել
412. Աստծու քով գնալ -Աստծու մոտ գնալ
413. Աստվածները քեզ (նրան)-Աստծու ներողամտությունը
 հայցելու
 արտահայտությունը
414. Աստված քեզ դատավոր-որպես ամենաարդարին՝ արդարացի
 որոշումը
 Աստծուն վերապահել
415. Աստված քո սրտով քեզ տա-բարեմաղթությունը , որով մեկին
 ցանկանում են այն ,
 ինչ ինքն է կամենում ուրիշին
416. Աստված քեզ հետ-ա. աստված օգնական լինի բ. ինչ ուզում է
 անի , իր գործն
 ինձ ինչ գ. դեպքերը մեկի համար ինչպես որ դատավորվեն թող
 դատավորվեն
417. Աստծո քնած ժամանակ ստեղծված լինել -շատագեղ լինել
418. Աստու քովե՞ն մի էկերես , *ժող.*-ինչ ու՞ կանդես
419. Աստծուն քարով տալ , *բրբ.*-Աստծուց՝ իր բախտից դժգոհել
420. Աստծու մարդկանց առաջ՝ մարդոց առջև-մարդկանց
 ներկայությամբ , ի
 վկայությունն ամենքի
421. Աստված օրհնե/օրհնի-ողջունյ նի պատասխան , որ տալ իս է
 քահանան՝ *օրհնյ ա*
տեր ասողին
422. Աստծու օրհնած-ազնիվ , բարի
423. Աստծու օրհնությունը թափվել -Աստծո բարեհաճությունը
 բաշխվել

- 424.Աստված օգնի/Աստված օրեր տա՝այ սինչ ից՝ այ սինչ բանից
 հեռու պահի
- 425.Աստծու օր-Աստծու առավոտ, ամեն օր /առավոտ
- 426.Բանն Աստված-համաձայնվելու արտահայտությունն
- 427.Գոհությունն Աստծո (Երկնավորին)-իրավիճակից, դեպքերի
 ընթացքից
 գոհ՝ շնորհակալ լինելու արտահայտությունն
- 428.Դու (լինեսու ու) քո (ենվերևի) Աստվածը-ա. ի՛նչ կլինի, իսեր
 Աստծո բ. քո
 ասածը թող լինի գ. դու գիտես, ինչ պես կուզես
- 429.Եթե Աստված ուզի-Աստծո կամքով
- 430.Ես իմ Աստվածը-երդման բանաձևում
- 431.Երբ Աստված իր մոտ (երկնային տուն) կանչի-երբ մեռնի
- 432.Եթե (որ) Աստված կա-եթե արդար, ճշմարիտ հատուցում պիտի
 լինի
- 433.Երկինքը Աստված կաքսե՝ չեմ հավատար, ժող.-հույժ ստախոս է
- 434.Եթե (թե) Աստված կամենա-եթե բարեհաջող դասավորվի (Աստծո
 կամոք)
- 435.Երկրորդ Աստված-ամենահաս օգնական
- 436.Էն Աստվածը, *խսկց.*- ճիշտոր, հաստատ
- 437.Էլ ինչ Աստծո կրակ է ուզում, *խսկց.*-ասում են անկուշտի, ամեն
 ինչ իրեն քաջողի
 հասցեին
- 438.Էվել Աստուծով, *բրբ.*-Աստծո կամքով՝ օգնություն
- 439.Թե Աստված տկեց-եթե հաջողվի, եթե այնպես դուրս գա
440. Իմը՝ դու, քոնն՝ Աստված-խնդիրք ներկայացնելու
 արտահայտությունն
- 441.Իսե՛ր Աստծո (Ամենակալի, Արարչի, Քրիստոսի)- ա. խնդրում եմ,
 ինչ կլինի
 բ. ասա խնդրեմ գ. խնդրեմ դ. հաստատե, որ
- 442.Յախ Աստծո, *խսկց.*-ասածը կամ ասելիքը հաստատելու
 արտահայտությունն
- 443.Յախը նըհախին Աստված չի թողնի-Աստված արդար է
- 444.Յորդ Աստծուն մատաղ-խնդրում եմ, ի՛նչ կլինի

445. Հոլյու Աստված-Աստծո կամքով, Աստուծով
446. Հոլյու Աստծո վրադի՛ր-առանձնապես հոլյու մի ունենա, կորած համարի՛ր
447. Ճշմարիտ Աստված-երդման քանաճևում
448. Մեղա Աստծո ասել-մեղագալ
449. Մինչև Աստծու մորուքը, ժող.-շատքարձր
450. Մարդ Աստծո/Աստծու մարդ-ա. որևէ հորդորով, խնդրանքով կամ դիտողությամբ մեկին դիմելու արտահայտությունն է. իր խոսքը քարեմտորեն շարահարելու արտահայտությունն է. (*հզվդայ*. մարդ Քրիստոսի) առհասարակ խոսքը դիմացինին ուղղելու քանաճևում
451. Մեղա Աստծո/Մեղաքեզ Աստված-ա. իր հասցեին եղած մեղադրանքը հերքելու արտահայտությունն է. արածի համար մեղագալ ու արտահայտությունն է. ասում են, երբ արտառոց մի քանի կամ մտքի են ակնատես կամ ակնաչալ ուրլինում դ. ասում են, երբ հավատացյալին անհարիր քան են անում կամ խոսք բաց թողնում են. անպար-կեշտ համարվող մի քան ասելու կապակցությամբ գործածվող արտահայտությունն
452. Մեկ Աստված ըսելու նկը հավատամ-խիստ ստախոս է
453. Մեկի սուրբ Աստվածը կտրվել-սարսափի մեջ ընկնել
454. Մեզանից թաքցնեմ, Աստծուց ինչպե՞ս թաքցնեմ-իր գաղտնիքը մինչ այդ
 թաքուն պահածը խոստովանելու արտահայտությունն
455. Ո՞ր Աստծուց է, *խկց*.-ինչպե՞ս է պատահել
456. Ո՞ր Աստվածը վերկունի, *բրբ*.-շատանխիղճ, անհանդուրժելի քան է
457. Ո՛չ այսինչ քանը գիտե, ո՛չ Աստված-ոչինչ չի ճանաչում, խիղճ չունի
458. Չասել թե այսինչին Աստված է ստեղծել-մեկի հետխիստ վարվել, չխնայել
459. Սուտն ուղուրթը աստուճ գիտե-Աստծուն է միայն հայտնի
460. Վերևն Աստված կա/ (*հզվդայ*) Վերևում երկինք կա-ա. գգու շացիր, վատքան
 մի՛անիր (Աստված տեսնում է կպառժի) ք. անշուշտ այս վիճակը կանցնի գ.

հնարավոր չէ թաքցնել (Աստճու ամենատեսալից)

461.Տերիմ Աստված-գարմանքի, վարանման արտահայտություն

462.Ումուդ Աստված/ հույս Աստված-Աստճուն են ապավինում

463.Ուրոր Աստված առաջնորդի-ինչ ճանապարհով, որ վիճակված է, որ գնա

464. Փառք քեզ Աստված/փառքդ շատ (լինի) Աստված-գոհություն արտահայտություն

465.Փառք Աստճու-ա. գոհություն արտահայտություն ք. հեզնորեն ասվում է, իբրև

«գոհություն» կամ «գովասանք» գ. պարծենալով արտահայտություն դ. ինչ ևլ է, որ

Սատանա

1. Սատանի աչք-կուժկոտրուկ

2.Սատանի աչք ունեցող-սրտես

3.Սատանից առաջ աշխարհ եկած/ Սատանից առաջ ծնված/ Սատանից յոթ օր

առաջ աշխարհ եկած/ Սատանից յոթ օր առաջ ծնված-խորամանկ

4. Սատանի առջի ճիվը և ինել -խորամանկ և ինել

5. Սատանան ասում է-արտահայտություն, որն օգտագործվում է գլխում համարձակ,

հանդուգն միտք ծագելիս

6.Սատանի ականջը խուլ և-սատանան չիմանա, չլսի (որպեսզի գործերը չձախուղվեն)

7.Սատանի աչքը քաղցր և ինել մեկի վրա-հաջողություն մեջ և ինել, գործերը հաջող

գնալ

8.Սատանի աչքը քոռ, *խսկց*.-նույնն է՝ սատանի ականջը խուլ և

9.Սատանի աչք ունենալ -շատ սրտես և ինել

10.Անեծք քեզ, չար սատանա/ Նալ և արթ (նախ և արթ) քեզ, չար սատանա/ Նալ է՞թք որ շեյթան-ա. չար սարայել, նալ արթ գաչար սատանին ք.

ասում են չար աչքը խափանելու համար գ. ասում են մի բանից

հրաժարվելիս դ. ասում են գայթակղությունից հեռու մնալու

համար/մի քանից հրաժարվել ու համար Ե. ասու մ են ի տես վատ պատահարի, որ չկրկնվի

11. Ամեն մի մազի տակին օխտը սատանակա, *խկց/բրբ.*-ն են գ մարդ
12. Ամեն մի մազից մի սատանակախաիլ ած-չ ար, ն են գ մարդ
13. Սատանային անսալ -գայ թակղվել, մոլ որվել
14. Սատանան առնե մեղքը-ինչ որ է, մեղքը սատանայի վիզը
15. Սատանան առջևն է ինկեր-սխալ ճամբամը բռնած է
16. Սատանան ալ մեջ են չի կռնար էլ էլ -դժվար հասկանալի, առեղծվածային բան
17. Սատանեքը աչքերս էլ իզել են-քու նը չգալ, չտանել
18. Սատանան այ սինչի հետ-ինչ ու գու մ է անի, իր գործն է. մեղքն իր վիզը
19. Սատանայի բաժին անել -սպանվել, մեռնել
20. Սատանային բնից հանող-խորամանկ, խարդախ
21. Սատանի բաժին դառնել / Սատանի բաժին էլ ինել - ա. սպանվել բ. կորչել, փչանալ
22. Սատանի բոժոժ-խխուռնջ
23. Սատանի բուրվառ- ա. գլանակ բ. բանսարկու
24. Սատանոց բույն-որջ
25. Սատանու թյունն բանեցնել -խորամանկել, խարդախել
26. Սատանի բան էլ ինել -նույնն է՝ սատանան գիտե
27. Սատանի բաժին հանել -դժոխք ու դարկել
28. Սատանի բան է-մեկ էլ տեսար, հակառակի պես
29. Սատանի գերեզման-հրացան
30. Սատանան գլխին խռով կենալ -գրողը տանի
31. Սատանի գիրկն ընկնել / Սատանի գոգն ընկնել -շատխորը քու ն մտնել
32. Սատանի գուշ -վատմարդ
33. Սատանի գլուխը տորել -վատբանից ետկանգնել
34. Գիշերվաս սատանա-շատագեղ մարդ
35. Սատանայի գիրկը գլորել / Սատանայի գիրկն ու դարկել - կործանել, գրողի ծոցն ու դարկել
36. Սատանայի գիրկը հեռանալ -չքվել, գրողի ծոցը գնալ

37. Սատան են գյ ու տեց ու ոճը գյ ու տի-բ ազմ ագետ է
38. Սատան ան գիտե/ սադայ ել ը գիտե/ չ որթն է խաբար, *բրբ.*-ան հայ տ, ան որոշ
39. Սատան ան գիտե գլ ու խը, *խսկց.*-ի^օ նչ իմանա
40. Սատան ան դամարն է մտել, *խսկց.*-ի նչ -որ ու ժ հիշել կամ զգ ու շ ագրել է
41. Սատանի դեմ խալ ի կ չ կրնալ խաղալ, *բրբ.*-մեկի հետ չ կարողանալ մրցել
42. Սատանին դիմաց խալ ի կ կ ու խաղցնե, *խսկց.*-ի րմե ավել ի խաբել կջանա
43. Սատան ան դրդեց-ինչ -որ ու ժ մղեց
44. Սատանի դ ու ու ը գնալ -խորամանկել
45. Սատան այ ի եղ ու ն գ- ա. օբսիդաբար, գայ լ ախազ, կայ ծքար բ. չարաճճի, ճարպիկ
46. Սատանի ետևի կր ու ն կ /ետևի ոտք -ճարպիկ, խորամանկ
47. Տանը քահանա, դ ու ր ս ը սատանա/Ներսը ս ու ր բ, դ ու ր ս ը սատանա-խաբեբա
48. Սատանի երեսը տեսնել կ ու զեր/չ էր ու զեր-խորշել, զգվել
49. Սատան ան երեսը տեսնե-մեկի հանդեպի ր տհաճ ու թյ ու ն ը ց ու յ ց տալ ու արտահայտ ու թյ ու ն
50. Սատան ան էլ (անգամ) գլ ու խ չ ի հանի- ա. խառն, անկարգ բ. խճված ու թյ ու ն, թնջ ու կ
51. Սատան ոք է, *խսկց.*-հակառակ, թարս բան է
52. Սատան այ ի ն ը ն կ երանալ -չարանալ, նեղանալ
53. Սատանի ը ողատ, *բրբ.*-պարապ տեղը հոգնող, չ աշխատող
54. Սատանի թ ու զ, *բսբ.*-արջ ը ն կ ու յ զ գարշահոտ, արջ ը ն կ ու յ զ սովորական, ժանտը ն կ ու յ զ, փշախնձոր, լեռան աֆիոն
55. Սատանին թարս նայել -խորամանկել
56. Սատանին թարս նալ ող- ա. խորամանկ բ. ճարպիկ
57. Սատանին թարս նստել -հակառակվել
58. Սատանի թամքը կորչել -մի բանից չ կարողանալ գլ ու խ հանել

59. Սատանան իր ծոռնոտով չի հասնի, ժող.-ան մատչելի տեղ է
60. Սատանի Լեզոն ունենալ - ճարտարապետ է, ճարտարաբան է
61. Սատանի Լեզոն ունեցող - ճարտարապետ
62. Սատանախաբ Լինել - երազախաբ վել
63. Սատանի Լակոտ-ա. խորամանկ, չարածիբ. խաբեբա
64. Սատաներոց Լինել - հակառակ, թարսբան Լինել
65. Սատանախաբող /խաղացող - ա. հնարագետ. խորամանկ
66. Դուրսը սուրբ, տունը սատանախաբեբա
67. Սատանան խաբել - երազախործել
68. Սատանի խելք - հնարագիտություն
69. Սատանի խելք ունեցող - հնարագետ
70. Սատանային խելք մեկ պահուհանդիպել - չար ու ժիգործողությունն իցզերծմնալ
71. Սատանան խնձորը գլորեց - խառնակիչ մը կռիվինյունը հայթայթեց
72. Սատանայի ծիծկերած - ա. չար, չարաբարո. հնարագետ, աչքաբաց գ. խորամանկ
73. Սատանի ծիծծծել - խորամանկել
74. Սատանայի ծնունդ - չար, չարաբարո
75. Սատանի ծոցը - նույնն է՝ գրողի ծոցը - դժոխքում
76. Սատանայի ծոցը գնալ - ա. մեռնել, սպանվել բ. կորչել, անհետանալ
77. Սատանայի ծոցն ուղարկել - սպանել
78. Սատանի ծոցի ճուղը գողանալ - անչափճարպիկ, խորամանկ Լինել
79. Սատանային ծա՛կը - գրողի ծոցը
80. Սատանայի կաթծծած - չար, չարաբարո, հնարագետ, աչքաբաց, խորամանկ
81. Սատանան կողը մտնել - ա. անհանգստանալ բ. հակառակել գ. գայթակղվել
82. Սատանի կծիկ - թնջուկ
83. Սատանի կոտոշ - ա. խորամանկ, ճարպիկ բ. խաբեբա
84. Սատանի կրունկ - արագավազ

85. Սատանայի կոշիկը վերջացրած չլինել, ժող.-նյուսթած
 նենգություն
86. Սատանակտրեղ-խորամանկանալ, չարանալ, դիվոտնալ
87. Սատանիկտոր-խորամանկ, վարպետորդի
88. Սատանայի հետսոխունսխորոտող-խորամանկ, ճարպիկ
89. Սատանանհավկիթգլորել (գլորեցնել / գլտորեցնել)-ծգծգել, պատրվակել
90. Սատանի հակառակոտքինկանգնել-համառել
91. Սատանի հարսանիք / Սատանի հարսնիս-թաթառ, պտտահողմ
92. Սատանի հետծնած / Սատանի հետծնված-տգեղ, անիծյալ
93. Սատանի հետծնունդնստել-խորամանկել
94. Սատանի հյուսած-սարդոստայն
95. Սարոնի հետխնամությունանել-խորամանկ, ճարպիկլինել
96. Սատանի հետմիկտոր հացկիսածլինել, ժող-խորամանկլինել
97. Սատանի հունարունի-ճարպիկէ, ամենինչխորամանկորեն
 դասավորել գիտե
98. Սատանի ձագ-ա. խարդախ, խաբեբամարդ. բ. անարգական
 արտահայտությունգ. չարաճճիդ. սևուկ
99. Սատանի ձի, *արհմրհ.*-ավտոմեքենա
100. Սատանի ձինթամբել (թամբել)-անդել, համառել
101. Սատանի ձին հեծնել-համառել
102. Սատանի ձիննստել-համառել
103. Սատանի ձիննստել` ցածչգալ-համառել
104. Սատանի ճանապարհմտնել-գայթակղվել, մոկորվել
105. Սատանի ճախարակ-ա. չարաճճիբ. խորամանկ
106. Սատանի ճրագ-խատուտիկ
107. Սատանի ճուտ/թուլլա/գավակ-ա. խորամանկ, ճարպիկբ. խաբեբա
108. Սատանին ճվերը կոտրտեցի, *բրբ.*-կըսեն, երբբարեկամը երկար
 մոռացումե
 վերջ, հանկարծկայցելե
109. Սատանի ճարոխը ծակեցավ, *բրբ.*-դավերևանելավ
110. Սատանայի մատըլինել-ձախորդունթյան, դժբախտությանմեջ
 խճված

111. Սատանի մատը խառը Լ ինե Լ -դժբախտություն ան ժամանակ
 չ մեկնաբանվող բան
112. Սատանա մտնե Լ կողերը-մի գործողություն ան դրդե Լ , մղե Լ
113. Սատանա մտնե Լ պինչը-չ ար մտադրություն ամբ համակվե Լ
114. Սատանա մտնե Լ փորը- ա. գայ թակղվե Լ բ.անհանգստանալ ,
 տագնապե Լ գ.
 հակառակե Լ
115. Սատանի մոմ-խոտեղեգ, կերոն
116. Սատանան մեջը մտնե Լ -խիստանհանգստանալ
117. Սատանի մահլեն քյանդրբազունություն անե Լ -խաբե Լ
118. Սատանի մանգաղ գողացող, *բրբ*.-ճարպիկ
119. Սատանայի մրցակից-սատանորդի
120. Սատանան մեկի մեջ նստած Լ ինե Լ -տևաբար չարություն ամբ Լ ցված
 Լ ինե Լ
121. Սատանայից յոթօր շուտ (առաջ) ծնված-խորամանկ
122. Սատանանալ ող/ Սատանապայտող- ա. հնարագետ, աչքաբաց բ .
 խորամանկ
123. Սատանանալե Լ -խորամանկե Լ
124. Սատանին նստե Լ -հակառակե Լ
125. Սատանի նման/ Սատանի պես-թարսի պես
126. Սատանին նահլաթասե Լ -ամենինչ մի կողմ դնե Լ `զանցառնե Լ
127. Սատանի շապիկ-խաղաթուղթ
128. Սատանին շապիկ կարե Լ -խորամանկ Լ ինե Լ
129. Սատանին շապիկ կու հագնե-վարպետորդի
130. Սատանի շինածը աստուծ կու քանդե-բարին հաղթու մե չարին
131. Սատանի շորեր հագնե Լ -չար, նենգ դառնալ
132. Սատանի ոտ(ք)-խորամանկ, ճարպիկ
133. Սատանան ոտքը կկոտրեր- ա. խառն, անկարգ բ. թնջուկ
134. Սատանի ոտը կոտրի, *ժող*.-ասում են չար աչքը խափանե Լ ու համար
135. Սատանի ոջիլ -տափոջիլ
136. Սատանան չի կարող գլուխ հանե Լ -խառն, անկարգ
137. Սատանի չեքուճ, *բրբ*.-շատճարպիկ
138. Սատանի պիպե Լ -չարաճճի
139. Սատանի պրչ-խորամանկ

140. Սատանին պառկած տեղը գիտնալ / Սատանին պառկած տեղը գիտե ,
ժող.-ամեն
 տեղել լուրու նենալ
141. Սատանին ջուրը տանել` ծարավ ետբերել - ա. խորամանկել բ.
 խաբել
142. Սատանան (Սատանային) ջուրը տանող` ծարավ հետբերող - ա.
 հնարագետ,
 աչքաբաց բ. խորամանկ
143. Սատանայից սխտորի հոտառնել -խորամանկ , հնարագետ
144. Սատանի սրոց-չարածի
145. Սատանի սուկ-գայլասուկ , դիվասուկ
146. Սատանի սլաք , *բրբ.*-խորամանկ , չարածի
147. Սատանի սյուն , *ժող.*-պտտահողմ
148. Սատանայի սպասավոր-չարագործ
149. Սատանան սիրտը` հոգին մտնել -չար մտադրու թյամբ համակվել
150. Սատանի վիլակ-չարածի
151. Սատանի վիլակ անող-խորամանկ
152. Սատանի վիլակ մանել -խորամանկ , խաբեբալինել
153. Սատանան վրան նստել -կորչել , անհայտանալ
154. Սատանաները վրան ժողվվիլ -տագնապապրիլ
155. Սատանի տակից քաշած - ա. խորամանկ բ. խաբեբա
156. Սատանան տանի-գրողը տանի
157. Սատանի տարած , *խսկց.*-անիծյալ
158. Սատանի տրեխհագցնել -խորամանկ լինել
159. Սատանի տուն , *ժող.*-մամուկի ոստայն
160. Սատանի փայ դառնալ -սպանվել , մեռնել
161. Սուտունեն փափու չները թարսները կարել -խաբել
162. Սատանան փորից դուրս գալ -չարու թյունից ձերբազատվել
163. Սատանան փորը մտնել - ա. մի գործողու թյան մղել` դրդել բ. չար
 բանով,
 չարու թյամբ համակվել
164. Սատանի քամի-թաթառ , պտտահողմ
165. Սատանի քար-օբսիդաքար , գայլ ախազ

166. Սատանան քոռանա-թող ու ընդ ներին՝ սատանային, վատբան պատահի

167. Սատանի օճախը/օջախը վառել, ժող.-ծխախոտի ծխով և ցնել

168. Դիմակավոր սատանա-թողարկված չար մարդ

169. Ետևս անցի՛ր սատանա/ետի՛ս գնասատանա-հեռու՛

գայ թակղու թյուռն

170. Ի՞նչ սատանա է մտել մեջը-ասում են, երբ մեկն անակնակալ բան է մտածում

կամ անում

171. Ինքը սատանան էլ չի գտնի-տեղն անհայտ է, չի երևում, չքացել է

172. Խանդակի սատանա, բրբ.-սև, մրոտմարդ

173. Հրարժարիմքի սատանայ է, գրբ.-ասում են գայ թակղու թյան վտանգի, վատ

քայլից խուսափել ցանկանալ ու պահերին

174. Ճգնավորի հագուստով աստանա-կեղծ հոգևորական, ազնիվ ձևացող

չարագործ

175. Մեղաքեզ չար սատանա, ժող.-ասում են ի տես անակնակալ բանի

176. Ներսը սատանա, դուրսը քահանա, ժող.-ա. ազնիվ երևացող, բայց բռն

չարագործ մարդ բ. տանը մի բան է, բայց դուրսը՝ հակառակը

177. Ո՞ր սատանան բերեց-ասում են տիպի երևալ ու կամ այցելել ու

կապակցություն

178. Սև սատանա, ժող.-չար մարդ

179. Վարագույրի վրայի սատանա, բրբ.-շատագեղ մարդ

180. Փորում սատանակա-նենգ մտադրություն ունի

181. Քարե ձորի սատանա, բրբ.-շատագեղ մարդ

Քրիստոս

1. Ի սեր Քրիստոսի-նույնն է՝ ի սեր Աստծու

2. Կարծես այսինչը թաղեց Քրիստոսը-այսինչի վրա են բարդում մեղքերը
3. Մարդ Քրիստոսի-նույնն է՝ մարդ Աստուծու
4. Մինչև Քրիստոսի գալուստը/գալուստն/երկրորդ գալուստը-անորոշ ժամանակով
5. Սուտ Քրիստոս-խաբեբա
6. Քրիստոսին աճկով չտեսան, խիլ քով ճանչցան-հավատալ անսահման
7. Քրիստոսի բերնով խոսել-ճշմարիտ, արդար բաներ ասել անվերջ
8. Քրիստոս գիտենալ, *հնց*-նույնն է՝ Աստված վկա
9. Քրիստոսի գերեզմնին հոգոց չեն ըստ-Աստուծոց չեն բողոքի
10. Քրիստոսի եղբայր, *կրոն*-քրիստոնյա ժողովուրդ
11. Քրիստոս կփսփսա, *խսկց*. *հնց*-բացարձակ լռություն, խաղաղություն, հանգստություն է
12. Քրիստոսի հոտի գայլ-մոլորեցնող, խաբեբա
13. Քրիստոսի մեխիկողը լինեմ-երդման բանաձևում
14. Քրիստոսի մոտ-երկնքում, մահացած
15. Քրիստոսի սիրուն, *հնց*-նույնն է՝ Աստուծու սիրուն
16. Քրիստոսը վկա, *հնց*-նույնն է՝ Աստված վկա
17. Քրիստոսի քով ուղարկել / ղրկել, *բրբ*-սպանել, մեռցնել

Տեր

1. Աջողե տերը, պսակե տերտերը-մարդ ենթադրում է, Աստված տնօրինում
2. Երկու տիրոջ ծառա-երկու քարի արանքում
3. Երկու տիրոջ ծառայել-միաժամանակ երկու ճակատով աշխատել
4. Ի Տեր հանգչել-մեռնել
5. Մինչև Տիրոջ երկրորդ գալուստը-մշտապես, անվերջ

6. Տեր Աստված-բացական չ ու թյ ու ն , որով արտահայտվում է զարմանք կամ վարանմունք
7. Տերդերգի-ասում են աշխարհից կտրված մարդուն
8. Տերելնել-իրեն տեր հայտարարել , պաշտպան , հովանավոր դուրս գալ
9. Տեր ընդ քեզ/ձեզ , նրահետ-ինչ ու զում ես` արա/արեք , Աստված քեզ/ձեզ հետ
10. Տերդ թաղեմ-դժգոհողան արտահայտող ու ն
11. Տեր(դ) խնդավայ քեզ
12. Տերդ խնդաԲաղդասար , *հեթն*.- բացական չ ու թյ ու ն անսպասելիորեն առաջացած վատվիճակի վերաբերյալ
13. Տեր լինել-տեր դառնալ , հովանավորել , պաշտպանել
14. Տեր կանգնել-տիրանալ , տեր դառնալ , իր ձեռքը վերցնել
15. Տեր կենալ-նույնն է` տեր լինել
16. Տերդ մեռնի-անեծք` անտեր մնաս , զարմանքի , հիացմունքի բացական- չ ու թյ ու ն
17. Տերը մի արասցե-Աստված չանի
18. Տիրոջ շավղեն ընթանալ -ճիշտ , արդար , բարոյական կյանքով ապրել
19. Տեր ողորմյա , *հնց*.-զարմանքի և սրտնեղողան բացական չ ու թյ ու ն
20. Տերը չ լինել-իրեն չ վերաբերող չ համարել , չիմանալ ու տալ , տեր չ կանգնել , տիրող ու ն չանել
21. Տերը տերովանել-տեր կանգնել , հովանավորել
22. Տերը փոխել-գողացվել
23. Տերը փրկի , *հնց*.-նույնն է` Աստված փրկի
24. Տիրոջ օր-կիրակի

Երկինք

1. Երկինքն աշխարհի հետ հաշտեցնելու -Աստված մարդկանց նկատմամբ բարեհաճ է
2. Երկնքեն առնես -Աստված պատժի
3. Երկնքից Աստված էլ որ գառնի մի դեպքում, ինչ էլ, որ էլ ինի՝ ո՛չ
4. Երկնքում Աստված, երկրում մենք իմանանք-գաղտնիքը մեր մեջ մնա
5. Երկնքից կախված -Աստծուց կախված, մարդու ու ժերից վեր
6. Երկինք համբառնալ -մահանալ
7. Երկինք հասնել -Աստծուն էլ սել ի ինի
8. Երկնքի սիրուն-նույնն է՝ Աստծու սիրուն
9. Երկնքի վարձ -Աստծուն տրվող երկրպագությանն
10. Երկնքից ուղարկված էլ ինել -Աստծո պարգևը

ՀԱՎԵԼՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

«Dios» (աստված) և «diablo» (սատանա) բաղադրիչներով դարձված այ ին միավորների թեմատիկ դասակարգում

Բայական դարձվածային միավորներ

Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են աղոթք, հնդրանք, երդում

I. Աղոթք առ Աստված

1. Alzar las manos a Dios
2. Encomendar el alma a Dios
3. Recomendar el alma a Dios
4. Decir los Jesuses
5. Աստված Աստված անել
6. Աստված Աստված կանչել
7. Աստծու պարտքը կատարել
8. Աստծու փեշերը կտրել

II. Ինդրանք Աստծուն

1. Աստված կանչել
2. Աստծու ձեռքից կախվել

3. ԱստճոԼ անոԼ նը տալ
4. ԱստճոԼ ն աղոթել

III. ԵրդոԼմ

1. Poner uno a Dios por testigo
2. Աստվածները իջեցնել
3. Աստվածները վերբերել

Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են կենաց մահոԼ ինդիքը առ Աստված

I. ՓրկոԼթյոԼն

1. Աստված ինայել
2. Աստված հանել

II. Մահ, հավիտենական քոԼն

1. Estar uno con Dios
2. Dormir uno en Dios
3. Gozar en Dios
4. Llamarle Dios a su seno/ a su juicio/ para sí
5. Dar uno el alma a Dios
6. Entregar el alma a Dios
7. Estar dando cuenta a Dios
8. Rendir el alma a Dios
9. Sin decir Jesús
10. Աստված իր մոտկանչել
11. Աստված հոգին առնել
12. Աստված տանել
13. ԱստճոԼ մոտգնալ
14. ԱստճոԼ մոտոԼ ղարկել
15. ԱստճոԼ քոՎ գնալ
16. ԱստճոԼ մոտլ ինել
17. Սատանայի բաժին անել
18. Սատանայի ծոցը գնալ /ոԼ ղարկել
19. Քրիստոսի մոտոԼ ղարկել

III. ՀոՎանալորոԼթյոԼն

1. Աստճ ու աջ ը մեկի վրա քաղցր լ ինեւ /մնալ
2. Աստճ ու աջ ը մեկի վրա քաղցր պահեւ
3. Տերը տերով անեւ

**Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են անհատի մտավոր
ու նախուրջ ունեւրը, տարբեր հոււ գերկամ որևէ իրավիճակ
իււ ագարուրջ ուն**

1. Dejar Dios de su mano a uno
2. Estar uno fuera de Dios
3. Աստված իււ քն առնեւ

Անիււ քուրջ ուն, հիմարուրջ ուն

1. Ser uno como Dios que todo lo adivina/sabe
2. Ser uno como Dios le ha hecho
3. Ser uno como Dios quiera
4. Andar en dos pies por la misericordia de Dios
5. Ser como la cara de Dios que está en Jaén
6. Irse por los trigos de Dios
7. Darle a uno el diablo ruido

Պարիժ

1. Herir Dios a uno
2. Ofender uno a Dios
3. Աստված գլ իփն տալ
4. Աստճ ու կրակը գլ իփն/վրան թափվեւ
5. Աստճ ու կրակը թափեւ
6. Աստճ ու կրակը ու տեւ
7. Աստված մեկի գլ իփն բարկանալ /խռովեւ

Ճարակուրջ ուն, խորամանկուրջ ուն

1. Hablar uno con el diablo
2. Idear con el diablo
3. Tener el diablo en (dentro del) cuerpo
4. Inventar con el diablo
5. Ser capaz de contarles los pelos al diablo
6. Engañar al demonio
7. Traer uno las del demonio

8. Inventar con Satanás/Lucifer
9. Սատանա կտրել /նալել
10. Սատանայից սխտորի հոտառնել
11. Սատանի դուռը գնալ
12. Սատանի ծիծծծել
13. Սատանի հետ ծնունդ նստել
14. Սատանին թարսնայել
15. Սատանին ջուրը տանել՝ ծարավ ետբերել
16. Սատանի առջի ճիվը լինել
17. Սատանի ծոցի ճուղը գողանալ
18. Սատանու թյուրն քանեցնել
19. Սատանին տրեխ հագցնել / շապիկ կարել
20. Սադոնի հետ խնամու թյուրն անել
21. Սատանի հետ մի կտոր հաց կիսած լինել

Խճճվածու թյուրն, խառնակ իրավիճակ, ծեծկռտք, կռիվ

1. Armar la de Dios es Cristo
2. Armar un Cristo
3. Andar el diablo (en)
4. Andar el diablo metiendo la pata
5. Andar/ estar el diablo en Cantillana
6. Andar el diablo suelto
7. Dar (uno) de comer al diablo
8. Armar una escaramuza de mil diablos
9. Armarse un jollín de mil diablos
10. Llevarse como demonios
11. Estar como la cruz y el demonio
12. Սատանի մատը խառը լինել

Չամառու թյուրն

1. Սատանի հակառակ ոտքին կանգնել
2. Սատանի ձին նստել
3. Սատանի ձին հեծել
4. Սատանի ձին նստել՝ ցած չգալ

Նենգամտու թյուրն, չարու թյուրն

1. Սատանի կոշիկը վերջացրած չլինել
2. Սատանի շորը հագնել
3. Սատանան մեկի մեջ նստած լինել
4. Սատանան սիրտը՝ հոգին մտնել
5. Սատանան փորը մտնել

Խաբեղոթյուն, ստորոթյուն, սրիկայ ություն

1. Encender una vela a Dios, y otra al diablo
2. Estar uno dejado de la mano de Dios
3. Hacer uno bueno al diablo
4. Hacer pacto con el diablo
5. Tener hecho pacto con el diablo
6. Congraciarse con Dios y con el diablo
7. Սատանի մահլեն քյանդրբագ ություն անել
8. Սուտունեն փախուչները թարսները կարել

Յիարթախոթյուն

1. Dar al diablo
2. Dar al diablo el hato y el garabato
3. Darse al demonio

Չայրույթ

1. Revestírsele a uno el demonio
2. Estar uno que se lo lleven los demonios/diablos
3. Llevarsele a uno (todos) los demonios
4. Ponerse como un demonio/diablo
5. Poner cara de demonios/diablos
6. Estar uno dado al diablo
7. Darse uno al diablo/ estar dado al diablo

Ածականական դարձվածքներ

I. Յիմար

1. Աստճո ավանակ
2. Աստճո եգ
3. Աստճո էջ
4. Աստճո կով
5. Աստճո և հիմար

6. Աստժոն աղոթած
7. Աստժոն Լ ց սպանված
8. Աստժոն Լ ց պատժված

II. Ճարպիկ, խորամանկ

1. La piel de demonio
2. Como soplo del diablo
3. Más que el diablo
4. Սատանայի ետևի կրոն և կ/ոտք
5. Սատանի կոտոշ
6. Սատանի ձագ/ճոն և տ/լ ակոտ/թոն և Լ ա/զավակ
7. Սատանի պոչ
8. Սատանի կտոր
9. Սատանի մրցակից
10. Սատանի սլաք
11. Սատանի եղունգ
12. Սատանի ճախարակ
13. Սատանի պիպեղ
14. Սատանի սրոց
15. Սատանի վիլակ
16. Սատանի չեքոնճ
17. Սատանի ծիծկերած
18. Սատանից յոթօր առաջ ծնված

III. Հնարագետ, ճարպիկ, փորձառու

1. Սատանախաբոն
2. Սատանախաղացնոն
3. Սատանանալոն/պայտոն
4. Սատանան ջոն րոն տանոն՝ ծարավ հետքերոն
5. Սատանի խելքոն և եցոն
6. Աստժոն հետառնտոն րանոն
7. Սատանի վիլականոն
8. Սատանին բնից հանոն
9. Սատանայի հետսոխոն սխտորոն տոն
10. Սատանի տակից քաշած

IV. Տգեղ, անիծյալ

1. Más feo que un voto a Dios
2. Como el (un) diablo
3. ԱստճոՒ ցոՒ ցանք
4. Սատանի հետ ծնած / ծնված

V. Դաժան, անագորոյն, անիփղճ

1. Como la voz de Cristo
2. ԱստճոՒ կրակ
3. ԱստճոՒ պեճոՒ կրակ
4. Աստված չոՒնեցող
5. Աստված ուրացող
6. Աստճո երեսից ընկած / թափած

VII. Աստվածապաշտ

1. Աստված ունեցող
2. ԱստճոՒն ծառայող

VIII. Անհամարեղելի, անհատ

1. Tan amigos como Dios y el diablo
2. Como Cristo con los mercaderes
3. Como Cristo y Satanás
4. Como la cruz y el diablo

IX. Հսկա (մարմնեղ)

1. Más grande que la voluntad de Dios
2. Más largo que la voluntad de Dios
3. Como la romana del diablo

X. Անօգնական

1. Աստճո հոՒյսին թողած
2. ԱստճոՒ ցմռացված

Մակբայ ական դարձվածքներ

I. Դարձվածքներ, որոնք մատնանշ ու մեն մեծ քանակությոՒն

1. Dios y su madre

II. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են անտարբերությոՒն,

չկանխամտածված վերաբերմոՒնք

1. A Dios y a dicha

2. A la (lo) de Dios
 3. A la buena de Dios
- III. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են մեծ ուժ**
1. De Dios
- IV. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են Աստծո կամքը (ինչպես Աստված կամենա)**
1. A la mano de Dios
 2. A la paz de Dios
- V. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են օրվա վաղ ժամը**
1. En amaneciendo Dios
- VI. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են ամբողջ հոգով կատարվող գործողություն**
1. En gracia de Dios
 2. En paz y en gracia de Dios
- VII. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են մերժում/ժխտում (կատեգորիկ)**
1. En días de Dios
 2. Ni por un Cristo
- VIII. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են ինչ-որ անորոշ վայր**
1. Por esas calles de Dios
 2. Por esos mundos de Dios
 3. Por esos trigos de Dios
- IX. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են գործողության անարագություն (ակնթարթային)**
1. En un decir Jesús
- X. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են ինչ-որ մի բանի հեռու լինելը**
1. Por la loma de Dios
- XI. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են գործողության կատարման մշտական բնույթը**
1. Աստծո առավոտ
 2. Աստծու օր
 3. Աստծու գիշեր

Եղանակավորող դարձվածքներ (ոչ ստորոգումային)

- I. **Տվյալ դարձվածքներն արտահայտում են խոսողի հոլյգերն ու գգացմունք-ները: Այս խմբում առանձնանում են հետևյալ թեմատիկ խմբերը:**

Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են գոհունակություն, փառաբանում

1. A Dios gracias/ gracias a Dios
2. Փառք Աստծոն / Աստծուն փառք
3. Աստված փառքդ շատ

II. **Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են ինդրանք**

1. Por Dios
2. Dios mediante
3. Dios delante
4. Por (el) amor de Dios
5. Աստծու սիրուն / Երկնքի սիրուն
6. Աստված առաջ
7. Աստծու խաթեր
8. Յո՛ւս Աստված
9. Ումունդ Աստված

III. **Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են գարմանք**

1. Ay Dios
2. ¡Dios mío!
3. Տե՛ր իմ
4. Տե՛ր Աստված
5. Մեղա՛քեզ, չա՛ր սատանա

IV. **Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են համաձայնություն**

1. Բանն Աստված

V. **Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են երդում**

1. Par Dios/ Por Dios
2. Aquí de Dios
3. Աստված վկա / Քրիստոսը վկա

VI. **Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են անեծք**

1. Cuerpo de Dios
2. Como diablos

3. Qué diablos
4. Qué diantre/ Satanás/ demonio(s)
5. Al diablo, diablo y diablillo
6. Al demonio
7. Qué..... ni que demonio
8. Por vida de Satanás/del mundo/ del otro jueves
9. Por vida de chápiro (verde)
- 10.Անէ՛ ծք քեզ, չա՛ր սատանա
- 11.Նալ լա՛ թ քեզ, չա՛ր սատանա/ նալ եթ քյ որ շեյ թան
- 12.Չա՛ր սադայել
- 13.Սատանի ծոցը/ սատանայի նծակը

VII. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են բարեմաղթանք

1. Աստճո՛ւ բարին/ Աստճո՛ւ բարին
2. Աստված ընդ քեզ/ Տերն ընդ քեզ
3. Աստված քեզ հետ
4. Աստված հետո

Ստորոգումային եղանակալորոդ դարձվածքներ

I. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են ինդիք

1. Աստված մի արասցե
2. Աստված չանի
3. Աստված հեռու անի
4. Աստված հեռու պահի
5. Աստված հեռու տանի
6. Աստված հետու հեռու անի
7. Աստված գերծ պահի
8. Աստված ոչ անի
9. Տեր մի արասցե
- 10.Աստված քավ լիցի
- 11.Աստված հեռու մեզանից/ձեզանից անի
- 12.Աստված այն հավը չխոսեցնե
- 13.Աստված այն օրը չանե
- 14.Աստված այն օրը չտա/ չցուցանե
- 15.Աստված սիրես
- 16.Աստված ողորմի

17. Աստված ինձ չլսի
18. Աստված չար աչքից պահի

II. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են անեծք

1. Սատանեն գլխիդ խոռվկենա
2. Սատանան տանի/գրողը տանի
3. Աստված հախներիցդ գա
4. Աստված պատժի
5. Աստված անիծի
6. Աստված արևդ սպանի
7. Աստված բելեդ տա
8. Աստված կտրի
9. Տերդ մեռնի

III. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են օրհնանք

1. Alabado/bendito sea Dios
2. Dios te ayude
3. Que es una bendición de Dios
4. Anda/vete con Dios
5. Así Dios te guarde
6. Así Dios te dé la gloria

IV. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են բարեմաղթություն

1. Como Dios sea servido
2. Si Dios es servido
3. Siendo Dios servido
4. Dios dará
5. Dios nos asista
6. Dios nos/te la depare buena
7. Dios nos coja confesados
8. Permita Dios
9. Plega a Dios
10. Quiera Dios
11. Vaya con Dios/ vaya por Dios
12. Vaya con la paz de Dios
13. Աստված մեկդ հազար անի
14. Աստված արևդ երկարե

15. Աստված արև տաքեզ/ևրան
16. Աստված անի
17. Աստված բաշխի
18. Աստված երկարեքոկյանքիօրերը
19. Աստված երկար/երկայնարև/կյանքտա/անի
20. Աստված իմ կյանքից կտրեձերի վրաավելացնե
21. Աստված կանաչ ու կտրիճարևդ անվնաս պահե
22. Աստծու ամանաթլինես
23. Աստված էմեզզորավիզ
24. Աստված խնայի
25. Աստված մեկի շուքը մեր/ձեր վրայից անպակաս անի
26. Աստված պահի/պահպանի/պահի ու պահպանի
27. Աստված ողջ/սաղ պահե
28. Աստված շվաքը մեր/ձեր վրայից անպակաս անի
29. Աստված բարին կատարի
30. Աստված բարի վայել ու մտա
31. Աստված բարին տա
32. Աստված թող հաջող ու թյուն տա
33. Աստված թող գլխիդ խռով չանի
34. Աստված բանն հաջողի/աջողե
35. Աստված տա
36. Աստված կռներիդ ու ժտա
37. Աստված ու ժտա
38. Աստված թող կտրուկ անի
39. Աստված ձեր քսակի/քիսի բերանը բաց պահի
40. Աստված մեկդ հազար անի/անե
41. Աստված շեն պահի
42. Աստված ձեր սեղանը շեն պահի
43. Աստված մեկի դատաստանը քաղցր անի
44. Աստված մեկի մեղքերին թող ու թյուն տա
45. Աստված միապակի պահի/պահե
46. Աստված շնորհավոր անի
47. Աստված հոգին լուսավորի
48. Աստված ողորմի

49. Աստված բարին հիշե
50. Աստված խերդ հոգուդ դեմ բերե
51. Աստված բարի ճամփատա
52. Աստված հասնի
53. Աստված փրկի/փրկե
54. Աստված ողորմած է
55. Աստված մեծացնի
56. Աստված քո սրտով քեզ տա

Յտորդակցական դարձվածքներ

Ոչ առածային դարձվածքներ

I. Այս խմբում կարելի է առանձնացնել հետևյալ թեմատիկ խմբերը.

ա) Դարձվածային միավորներ, որոնք արտահայտում են անհատի դրական հատկանիշները (ճարպկություն)

1. Սատանի հունարունի
2. Աստծո գդակը ձեռքն ընկնի կգողանա

բ) Դարձվածային միավորներ, որոնք արտահայտում են անհատի բացասական հատկանիշները (դաժանություն)

1. Աստված հոգի է տվել չի կարող առնել
2. Աստծու երկյունը/վախը սրտում չկա
3. Աստծուց վախեցիր

գ) Դարձվածային միավորներ, որոնք արտահայտում են անհատի մտավոր կարողությունները

1. Աստված խելքն առել է (խելագար է)
2. Աստված խելք է տվել (խելացի է)

II. Դարձվածքներ, որոնք բնորոշում են բնությունը

1. Llueve de Dios (տեղատարախանձրև է գալիս)
2. Amaneció agua Dios (առավոտից անձրև է գալիս)
3. Agua Dios y venga mayo (ահաև սկսվեցին անձրևները, վաղուց անձրև է գալիս)
4. Están peleando el diablo y la diabla (թեթև անձրևում է)

5. El diablo se está riendo (թ թև ան ձրև ու մ է)

III. Դարձվածքներ, որոնք բնորոշում են երևույթների, տարբեր հրադրույթյունների գնահատականները: Այստեղ կարելի է ստանձնացնել հետևյալ թեմատիկ խմբերը.

ա Դարձվածքներ, որոնք արտացոլում են սուբյեկտի դրական գնահատականը, նրա հիացմունքը

- 1. Es para alabar a Dios (հիանալի է, չտեսնված է)
- 2. Աստված յոթօրվրան աշխատել է (չքնաղ է)

բ. Դարձվածքներ, որոնք արտացոլում են սուբյեկտի բացասական գնահատականը

- 1. Como Dios es servido (ցավոքսրտի; որքան էլ, որ ցավալի է)

գ. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են վատերի, երևույթների բացասական բնորոշումը (խճճվածույթյուններ)՝ կապված վերջիններիս րնկա ման հետ

- 1. Սատանան էլ գլուխ չի հանի
- 2. Սատանան ոտքը կկոտրեր
- 3. Ինքը սատանան էլ չգիտի
- 4. Սատանան ալ մեջ են չի կռնար էլ էլ դժվար հասկանալի, խճճված իրավիճակ
- 5. Սատանան խնձորը գլորեց
- 6. Սատանան էլ այստեղ կկորչի

V. Դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են թարսույթյուն, հակառակ բան.

- 1. Սատանի բան է
- 2. Սատանոք է

Առածային դարձվածքներ

I. Առածային դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են այն գաղափարը, որ կարևորն Աստուծո բարեհաճույթյունն է՝ կամքը

- 1. A quien Dios se la dé, San Pedro se la bendiga.

2. A quien Dios quiere bien, la casa le sabe.
3. A quien Dios quiere bien, la perra le pare lechones.
4. Աստված, որ տա, չի հարցնե ու մտղեն Ես:
5. Աստծ, որ տա, աջ ու ձախի մտիկ չի տա:
6. Աստծ, որ տա, գիժ ու խելոք չի հարցնե:
7. Աստծ, որ տա, մի ակոսից էլ կտա:
8. Աստուծ, վոլր չէ տվի, խեչն ինչ անե:

II. Առածայ ին դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են վորձու թյ ու նից, վսանգից հեռու մնալ ու գաղախոր

1. Del agua mansa nos libre Dios, que de la brava me libro yo.
2. De los amigos me guarde Dios, que de los enemigos me guardo yo.
3. Dios nos guarde del hombre con viñete y mujer con gañivete.
4. Guárdenos Dios de etcétera de escribano y de quid pro quo de boticario.
5. Llévame Dios a ese mesón, do manda el marido, y no la mujer.
6. Guarde Dios mi burro de su centeno.

III. Առածայ ին դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են վաղ արթնանալ ու գաղախոր (արդյ ու նալետու թյ ու նր)

1. A quien madruga, Dios le ayuda.
2. Amanecerá Dios y medraremos.

IV. Առածայ ին դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են Աստծո՝ Ամենակարող լինելը

1. Cuando Dios no quiere, los santos no pueden.
2. Donde Dios no está, ¿qué bien habrá y qué mal faltará?
3. El hombre propone, Dios dispone.
4. Nadie se muere hasta que Dios quiere.
5. Nunca viene, sino lo que Dios quiere.
6. Lo que de Dios está, a la mano se vendrá.
7. Քոռ հավի բոլնը Աստուծ կոլ շինե:
8. Աջողե տերը, պսակե տերտերը:
9. Աստված, որ կամենա, կաղն ու կոլր կհարստանա:
10. Թե Աստված չօգնե, վիզ ծռելը բոշ բան է:
11. Տոլն շինողին, աղջիկ կարգողին՝ Աստված հետը կըլլա:

V. Առածայ ին դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են Աստծո արդար լինել ու գաղախոր.

1. Dios da el remedio.
2. Dios, que da la llaga, da la medicina.
3. Աստված արդար է :
4. Աստված դարտտվեր, դարմանլե տվեր է :
5. Յախը նը հախին Աստված չի թողնի :

V. Առածային դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են գգուշոլթյան գաղափարը

1. Սատանի հետ ճամփագնա, համապոչ ըբաց մի թողա :
2. Սատանի հետ բոստան մի ցանե :
3. Սատանի հետ թոփչեն խաղա :

VI. Առածային դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են այն գաղափարը, որ հարկավոր է վախենալ Աստծո պատժից

1. Dios castiga sin palos, ni piedra.

VII. Առածային դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են ինդիքստ Աստված

1. Quiera Dios que orégano sea y no se nos vuelva alcaravea.
2. Tres cosas demando, si Dios me las diese la tela, el telar y al que lo teje.
3. Ruega a Dios por el mal señor, porque no venga otro peor.

VIII. Առածային դարձվածքներ, որոնք արտահայտում են խաբեբայի և խաբեոլթյան գաղափարը

1. (El) Rosario al cuello, y el diablo en el cuerpo.
2. La cruz en los pechos y el diablo en los hechos.
3. Detrás de la cruz está el diablo.
4. (El) diablo harto de carne se metió al fraile.
5. Así paga el diablo a quien bien le sirve.
6. Սատանի դիմաց խալիկ կոլ խաղացնե :
7. Փորոլմ սատանակա :
8. Ամեն մի մազի տակին օխտը սատանակա :

